הארץ

שנה נ"ה, יום ב' י"ד בניסן תשל"ג, 16 באפריל 1973 V. 55 / 16,443 / APRIL 16

„קווין אליזבת' הפליגה לישראל

620 נוסעים מארה"ב, שהגיעו במטוסים ללונדון — לוו אל האניה במסוקים וב־אופנועים ✱ ננקטו אמצעי בטחון מדוקדקים ✱ הכנות בנמל אשדוד לבואה

עוד לפני שהפליגה „קווין אליזבת ה־2" לישראל, הוגברו אמצעי הבטחון והבדיקה. בנמל התעופה היתרו בלונדון בדקה המשטרה את הנוסעים שהגיעו בטיסה מארה"ב בטרם הועברו עם מטענם למכוניות, שהסיעו אותם לסאותהמפטון, שם עלו על סיפון האניה. (צילום רדיו של אי.פי.)

סאותהמפטון, 15 (יופי"ט). אניית הפאר הבריטית „קווין אליזבת ה־2" הפליגה היום לישראל כשעל סיפונה יותר מ־620 נוסעים, 900 אנשי צוות, שומרים הכושים, מוכנים ללוחמה נגד חבלה וליווי של מטוסי סילון של הצי המלכותי.

אמצעי בטחון קפדניים ננקטו על־ידי השלטונות, בעת שהנוסעים היהודים אשר הגיעו לנמל התעופה של לונדון מארה"ב, יצאו אל האניה, שעגנה במרחק 80 ק"מ מלונדון.

הם נסעו לסאותהמפטון במכוניות, שהיו מסומנות בצורה ברורה כדי לאפשר למסוקים המלווים את השיירה לעקוב אחריהן בעת מסען. אופנוע משטרתי ליווה כל מכונית. המכוניות היו מצויידות במכשירי אל־חוט.

אמצעי הבטחון הקפדניים ננקטו על־ידי שלטונות בריטניה, נוכח החשש שקיצונים פלשתינים יפעלו נגד האניה ונוסעיה היהודים, היוצאים להשתתף בחגיגות לציון יום ה־שנה ה־25 ליסוד מדינת ישראל.

(הסוף בעמוד 2, טור 7)

בגליון פסח המורחב של הארץ

מאמרים מאת יואל מרקוס, שבתי טבת, נתן דונביץ, אמנון רובינשטיין, ד"ר ירמיהו יובל, רוברט וולטש, יאיר קוטלר, אל־עזר ליבנה, ג'יימס רסטון, שלמה שמיר, נחמן פביאן, יהודה אריאל ✱ כך חיו על המצדה, במלאת 1900 שנה לנפילתה ✱ טיול לחג ✱ המדורים הקבועים.

✱ ✱ ✱

במוסף המיוחד של תרבות וספרות: פרק מסיפור של ש"י עגנון שלא ראה אור ✱ קטעים מ־מחזהו החדש של נסים אלוני „שעיר אחד לעזאזל" ושיחה עם המחבר ✱ שירים מאת היינריך היינה, דוד רוקח, יאיר הורביץ ועוד.

✱ ✱ ✱

32 עמודים

אלמוני הפליג בחסקה מאילת לכיוון עקבה ונלקח ע"י הירדנים

מאת סופר „הארץ" באילת

ביום ו' שעבר ב־4 אחר־הצהרים הבחינו חיילים ממשמר צה"ל ליד גבול אילת־עקבה באדם לבוש ב־מלוא בגדיו, חותר בחסקה לכיוון ירדן.

כשעבר את הגבול, הגיעה למקום — תוך שניות — ספינת משמר ירדנית, שהעלתה אותו על סיפונה והפליגה לכיוון נמל עקבה. החסקה נאספה על־ידי אנשי משטרת ישראל.

מפקד המשטרה אמר, כי החסקה הושכרה באילת, אך זהותו של ה־אדם אינה ידועה וכן אין שום אינ־פורמציה על אדם שנעדר באזור.

(עי"ר). החזית הדמוקרטית־העממית לשחרור פלשתינה האשימה את ירדן בחטיפת שניים מאנשיה, ש־סיירו בדרום סוריה, בקירבת הגבול הירדני.

בהודעת החזית נאמר, כי הכנ"ב התנגשו עם משמרת הכדבר הירדנית ונפצעו, בעת שהיו במרחק 5 ק"מ בתוך טריטוריה סורית. הם נחטפו והועברו לטריטוריה ירדנית.

ברגע האחרון

הליגה הערבית פונה למפלגתו של בראנדט

בון, 15 (עסט"א). לשכת הליגה הערבית בבון שלחה מברק אל ה־ועידה הארצית של מפלגתו של ה־קנצלר בראנדט, וקראה לסוציאל דמוקרטים לנקוט עמדה אשר תביע התחשבות בזכויותיו של העם ה־פלשתינאי ובעיקר בזכותו לשוב לארצו. הליגה הערבית מבקשת גם שהמפלגה הסוציאל דמוקרטית תביע תמיכה בדרישות הערבים כי ישראל תיסוג מהשטחים הכבושים.

ארה"ב מציעה שיתוף־פעולה בין צורכות הנפט

מאת רפאל רוזמביי, כתב „הארץ" בניו־יורק

ניו־יורק, 15 (ביחוד ל„הארץ"). הסטייט־דפרטמנט פנה באחרונה ל־ארצות השוק האירופי וליפאן בהצעה להקים אירגון חדש של הארצות ה־צורכות נפט, כדי לנהל מו"מ משותף עם מפיקות הנפט, לבלימת על־יית המחירים.

מטרה נוספת לארגון ההדוק תהיה לדאוג לחלוקה נכונה של הנפט בשעות חירום — פרסם על הפניה מוסר „ניו־יורק טיימס".

ניקוסיה, 15 (עי"ר). נשיא קפריסין, הארכיבישוף מאקאריוס, קרא היום ליריבו גנרל גריוואס לצאת מ־מקום מחבואו ולבקש תמיכה ציבורית לרעיונו בדבר איחוד קפריסין עם יוון.

בגליון זה 32 עמודים — המחיר 80 אגורות

מצרים מנסה לבודד את ארה"ב בדיוני מועה"ב

מטרתה להמריץ את וואשינגטון ליזום הסדר בתעלה ✱ קהיר מודאגת מאיטיותה של ארה"ב, לפיכך נטלה לידיה ניהול המערכה באו"ם ✱ אבן סקר בממשלה מסע־ההסברה הישראלי

מאת דן מרגלית, סופר „הארץ"

מצרים חותרת לבודד היום את ארה"ב בדיוני מועצת־הבטחון, כדי ל־דרבן את וואשינגטון לזרז את טיפולה בהסדר לפתיחת התעלה, לפי הנ־איה. קהיר מודאגת מפעלתנותה ה־איטית, לדעתה, של וואשינגטון ב־נדון. זוהי סיבת בקיצתו של מוחמד חסאן זיאת לדיוני מועצת הבטחון בניו־יורק.

(ראה מאמר ראשי בעמ' 17)

אף־על־פי שעדיין לא אושרו הי־דיעות על פגישותיו הצפויות עם שר־החוץ האמריקאי, מר ויליאם רוג'רס, לא כן הנבצע כי מצרים תנצל את ה־דיון על הפשיטה בביירות כדי לקדם את היוזמה האמריקאית בענין ה־תעלה. לירושלים ברור, כי הטיפול בדיון במועצת־הבטחון יצא מידה של ביירות, וכל היוזמה היא עתה בידי מצרים. עובדה זו מסבירה גם את הבדלי הגישה של מצרים ולבנון בשאלה ההתקפה על מתקני חברת „טייפליין" — כאשר קהיר מודיעה שישראלים ביצעו את ההתקפה וביירות מייחסת את ההתקפה למחבלים.

מסע הסברה

עניינים אלה נדונו אתמול בישיבת הממשלה, בעקבות סקירה מפי שר־החוץ מר אבא אבן. הוא אמר כי ישראל מנהלת מסע הסברה במדינות שונות. מי שיגנה את פעולת צה"ל — יימצא מפחד „טבח בין־לאומי". נציגי ישראל מסבירים, כי בלאו־הכי שאבו הטרוריסטים עידוד מכשלון ה־

(הסוף בעמוד 2, טור 4)

מתי ישתמש מר סקלי בזכות הוֶטו?

ג'ין קיבר, סופר אשוסייטד פרס באו"ם כותב:

שגריר ארה"ב באו"ם, מר ג'ון סקלי, עשוי להפעיל ביום ב' (היום) את הוֶטו השני שלו מאז נכנס לתפקיד לפני פחות מחודש. מה שברור שמר סקלי יטיל וֶטו אם תוגש הצעה ב־מועצת־הבטחון לגרש את ישראל מהאו"ם. שגריר בריה"מ, יעקב מאליק, כבר הודיע ביום ו' כי יתמוך בהצעה כזאת.

מר סקלי עשוי גם להשתמש בזכות הוֶטו שלו גם אם הצעת ההחלטה תהיה קיצונית פחות ותקרא גם לגינוי חריף וחד צדדי של ישראל על הפשיטה ש־ביצעה בלבנון.

ניכסון ייפגש עם פומפידו

ואשינגטון, 15 (עי"צ). נשיא ארצות הברית מר ריצ'ארד ניכסון, אמר היום כי ייפגש בקרוב עם נשיא צרפת מר ז'ורז' פומפידו, ל־פני שייצא למסעו הגדול באירופה בסתיו השנה.

בשיחה קצרה עם סופר סוכנות הידיעות הצרפתית, הזכיר מר ניכסון, כי כבר קיים מגע אישי עם הנשיא פומפידו, כדי לקבוע את ה־זמן ואת המקום של פגישתם הבאה. הוא רמז, כי הפגישה לא תתקיים בוואשינגטון ולא בפאריס.

ירושלים מודאגת ממדי התמיכה במחבלים בשטחים

מאת הכתב המדיני של „הארץ"

התמיכה הציבורית ב־... בארגוני המחבלים בהפגנה מכוונת על־... עם זאת, התארגנות החבלנית ב־... — וברצועת ...

אחת השאלות הנדונות עתה בירושלים היא באיזו מידה ההזדהות של האוכלוסיה ביהודה ובשומרון עם ה־מחבלים היא תופעה חולפת כפי ש־חלפה ההזדהות הזאת עם הפלשתינים כאשר הותקפו על־ידי חוסיין ב־מחנות בירדן בספטמבר 1970.

בירושלים אמרו גורמים שונים, כי גם ממדי ההסתה נגד ישראל, כפי שבאו על ביטויים באמצעי התקשורת הערבים ביהודה ובשומרון, חייבים להיבדק. יש גורמים הסבורים, כי על הממשלה לבדוק אם כמה עתונאים ערבים בשטחים המוחזקים לא עברו את הגבול שבין הדמוקרטיה לבין ההסתה.

דיון בממשלה

בממשלה התקיים אתמול דיון ב־ענייני בטחון. בין השאר השתתפו בו אישי ביון ובטחון בכירים.

המשתתפים היו האלוף אליהו זעירא, האלוף במילואים אהרן יריב, ה־ממונה על המוסד המרכזי לביון ו־ראש שירותי הבטחון.

40 נעצרו ברצועה מעצרים גם בשכם

רשויות הבטחון ברצועת ... בימים האחרונים כ־40 ... בהשתייכות לאירגוני חב־... רוב המעצרים בוצעו ...

ב־31.10.72; ה. פגוע ליד המבשל הישן בשכם ב־13.4.73.

החקירה בצפון

נחמן פביאן, סופר „הארץ", מוסר:

חקירתם של שמונה עצורים תושבי צפון הארץ העצורים כבר כמה ימים ובדיקת קשריהם עם אל־פתח נמצאות בעיצומן ויש לצפות להודעה רשמית בימים הקרובים — נודע אתמול.

קשריהם של השמונה עם ארגוני החבלה נבדקים לפי מסמכי ביירות.

טייס־המכונה הלובי בעזבו אמש את בי"ח הדסה בירושלים, בדרכו — באמבולנס — לנמל התעופה לוד (צילום: ר. יקדאלי)

טייס־המישנה הלובי — יצא: „הקברניט היה אשם באסון"

„טייסי ישראל לא ירו לפני שהזהירו אותנו" ✱ „אילו חדר מטוס זר לארצי היו מורידים אותו מיד"

(ע). עזר מהדי, טייס המישנה הלובי, של המטוס שהופל בסיני, יצא אמש במטוס „אל על" מלוד לאתונה. לפני צאתו אמר: „היתה זו שגיאה גסה שגרמה לאסון. שגיאתו של הקברניט שהיה האחראי למטוס. אני יודע כי טייסי ישראל היו קורקטיים ולא ירו לפני שהזהירו אותנו. אני גם יודע כי אילו חדר מטוס זר לארצי היו מורידים אותו מיד.

„אני כאן מקווה שיהיה שלום ב־מהרה. בגלל העדר שלום כזה נג־רם האסון שלי והאסון הכבד לזותר ממאה בני אדם. לא אודה כפוי טובה ולא אשמיץ את מיטיבי בישראל; הרי הודות להם אני חי. כאשר אשוב ללוב, אם אשוב, אספר את האמת כפי שאני מספר לך. אני מקוה כי לא יכריחו אותי להצהיר דבר שקר."

משקיפים: לא הופתענו

סופרנו המדיני של „הארץ" מוסיף:

„הדבר לא בא לנו בהפתעה. מן הרגע שהוא חזר להכרתו — הוא אמר לנו כדברים האלה" — אמרו אמש משקיפים בכירים בירושלים לסופר „הארץ". „ישראל אמנם נמנעה מלתת פירסום לדבר, אך הביאה את דברי הטייס הלובי לידיעת חברי ועדת ארגון התעופה הבין־לאומי. גם הם שמעו כדברים האלה מפי ה־טייס הלובי."

הטייס, ששוחרר, אתמול מביה"ח „הדסה" בירושלים, עם השלמת ה־טיפול בו, השיב על כמה שאלות:

שאלה: מדוע טסיתם בדרך זו?

תשובה: אינני יודע. בדרך מלוב למצרים היתה ראות מצויינת. הב־חנו בטעותנו, רק כשהיינו מעל סיני.

שאלה: היה לך קשר עם מגדל הפיקוח בקהיר?

תשובה: לא. לא היה לנו. אילו היה, אפשר שכל הדברים לא היו קורים. ניסינו אמנם ליצור קשר אך בלא הצלחה.

שאלה: מתי ניתק הקשר?

תשובה: אינני זוכר.

שאלה: האם זהיתם את המטוסים הישראליים?

תשובה: כן, זהינו. אני גם הבח־נתי בתוכם שני מטוסי פאנטום, ו־אמרתי זאת לטייס. זהיתי אותם על פי הסמלים שלהם.

(הסוף בעמוד 2, טור 6)

נשיא לבנון מנהל התיעצויות על הקמת ממשלה חדשה

ג'מיל קבי, שר־הדואר, בעל הסיכויים ✱ ביירות: לא הישראלים חיבלו במסוף הנפט

מאת סופר „הארץ" לענייני ערביים

נשיא לבנון סלימאן פרנג'יה עמד להתחיל הבוקר בהתייעצויו־תיו להרכבת הממשלה החדשה — לאחר שקיבל את התפטרותה של ממשלת סאיב סלאם ביום ג' ש־עבר. מקורות בביירות ציינו אמש, כי מנהיגים לבנוניים שונים תב־עו מפרנג'יה הקמת ממשלה אי־חוד לאומי חזקה, שתצליח לטפל במשבר הנוכחי במדינה ותסכל נסיונות הסתה מצד המחבלים ותומכיהם.

אור ליום אתמול ביקרו את הנ־שיא פרנג'יה ראשי מפלגת הטאשנאק הארמנים והביעו את נכונות אנשי־הם לעמוד לרשותו בכל עת שיידר־שו. המקורות מציינים, כי הכרזות אלה של מנהיגי הטאשנאק ומנהיגים נוצרים אחרים, נועדו להזהיר את ה־גורמים השמאלנים־קומוניסטים בהמ־שך ההסתה נגד הנשיא והצבא הל־בנוני.

המועמד: קבי

עתוני ביירות ציינו אתמול, כי מנ־היגים לבנוניים ביקשו מהנשיא כי ראש הממשלה החדשה וחבריה יב־חרו מתוך הפרלמנט. העתונים מז־כירים את שמו של ג'מיל קבי שר־הדואר בממשלת סלאם שהתפטרה, כ־מועמד הבטוח ביותר לראשות הממ־שלה. כן נזכרו שמותיהם של זכי מזהדי, חבר הפרלמנט מטעם ביירות ובאדים דמשקיה, שגריר לבנון בלונ־דון ותקי אל־דין אל־סלח, אחד השרים לשעבר. בניחים כי סיכוייו של קבי טובים מסיכוייהם של האחרים.

זעם בלבנון

נמסר כי ראשי המחבלים חוששים עתה מזעם דעת הקהל הלבנונית לא־חר פיצוץ מתקני הנפט באל־זהראני ליד צידון. עתוני ביירות ציינו כי פעולה זו מהווה פגיעה חמורה ב־ריבונות הלבנונית. יו"ר ארגון השח־רור הפלשתיני, יאסר ערפאת, נפגש אתמול עם ראש ממשלת לבנון ה־מתפטר סאיב סלאם והדגיש בפניו כי לארגוני החבלה אין יד בפעולת פי־צוץ מתקני הנפט בצידון. ערפאת אמר

(הסוף בעמוד 2, טור 4)

בראנדט יבוא היום לבלגרד

ביקור ראשון של ר"מ בון ביוגוסלאוויה

בלגראד, 15 (ע"ר). קאנצלר גרמניה המערבית, מר וילי בראנדט, יגיע לכאן ביום ב' (היום) במסגרת ביקור רשמי של ארבעה ימים. נודע כי שלטונות יוגוסלוויה מתכוננים לערוך לו קבלת־פנים מפוארת.

ביקורו של בראנדט יהיה הראשון שעורך ראש ממשלת גרמניה המע־רבית ביוגוסלוויה. יהיה זה גם ה־ביקור הראשון של המנהיג הגרמני בחו"ל מאז נבחר מחדש בנובמבר אשתקד.

מר בראנדט, רעייתו רות ובנו מתיאס, יתגוררו ב„ארמון הישן". ב־תום הביקור יערוך מר בראנדט מסי־בת עתונאים באי בריוני.

מזג האויר

מזג האויר היום מעונן חלקית עם אפשרות לגשם מקומי קל.

הטמפרטורות: ירושלים 7 עד 14; חיפה 14 עד 19; אילת 16 עד 26; רמת הגולן 5 עד 11; עזה 13 עד 20; תל אביב 14 עד 20; באר שבע 9 עד 20; מפרץ שלמה 17 עד 26; הר שומרון 8 עד 15; יריחו 12 עד 25.

הלחות היחסית: ללא שינוי ניכר.

לחץ על מיטראן לשנות קו מפלגתו כלפי ישראל

מאת אליהו מייסי, כתב „הארץ" בצרפת

פאריס, 15 (ביחוד ל„הארץ"). מנ־היג המפלגה הסוציאליסטית הצרפ־תית פרנסואה מיטראן ניצב באחרונה מול חזית פנימית של תומכי הערבים, הלוחצים לשינוי הקו של המפלגה כלפי ישראל. עד כה לא הצליח פלג זה בלחציו.

הכוונה העיקרית בלחצים שהופעלו על מיטראן היא לשנות את עמדתה של המפלגה הסוציאליסטית בענין פירוש החלטת מועצת הבטחון 242 מנובמבר 1967 בענין הנסיגה, תוך „גיבוש יחס פחות אוהד לישראל.

הועד הפועל של המפלגה הסוצ־יאליסטית קיבל החלטה הקובעת כי נוכח ההתפתחויות במזרח התיכון ה־התגברות מעשי הטרור „יש צורך להגיע להסדר שיושג במו"מ ואשר שלבו הראשון יהיה אימוץ החלטה 242 של מועצת־הבטחון".

הממשלה החליטה: ד"ר א. מרינוב מנהל השרות לשמירת הסביבה

מאת סופרו המדיני של „הארץ"

ד"ר אורי מרינוב (38), רופא וטרינר, התמנה אתמול כמנהל השירות לשמירת איכות הסביבה במשרד ראש הממשלה.

ד"ר מרינוב, יליד ירושלים, למד בבית־ביונה, שירת בנח"ל והיה חבר קיבוץ נחל עוז. את תואר הדוקטור קיבל בארצות־הברית. אחר־כך עבד במחלקה לפסיולוגיה בבית־הספר ל־רפואה בירושלים ובמועצה הלאו־מית לחקר ולפיתוח.

נשוי ואב לשניים.

הנהלת פסטיבל קאן מכחישה שישראל הופלתה לרעה

פאריס, 15 (עי"צ). מארגני פס־טיבל הסרטים בקאן הכחישו היום ידיעה לפיה נהגה הנהלת הפסטיבל בהפליה במניעים פוליטיים כלפי ה־סרטים הישראלים.

הבוקר הודיע מר ז. בירגר, ה־ממונה על תעשיית הסרטים הישרא־לית, כי הועד המארגן של הפסטי־בל פסל 5 סרטים ישראלים. הוא קשר ידיעה זו בשמועות, לפיהן נב־קטו אמצעים אלה מטעמי בטחון.

בהודעה מטעם מארגני הפסטיבל נאמר, שמבין 30 הסרטים שהוצעו לפסטיבל הסרטים בקאן על־ידי 27 מפיקים מ־14 ארצות מוינו עד כה 27 סרטים וקנה המידה היחיד הוא איכות הסרטים.

...רו 2 עורכי השבועון „אלפג'ר" ...ז. ירושלים

...קרים על מאמר ...א הוגש לצנזורה

...את יהודה ליטני, סופר „הארץ"

...עורכי השבועון המזרח־... „אל־פג'ר" נעצרו אתמ־... ידי משטרת ירושלים. ... המחוז הדרומי תת־ניצב ... אמר אתמול כי ה־... נאצר מו"ל השבועון, ... העורך הראשי, נע־... לצורך חקירה בשל מאמר ... בשבועון ביום שבת ...

לעם בישראל - ברכת חג שמח

מאחלים מפעלי הסיגריות בישראל: דובק בע"מ · החברה הישראלית לסיגריות בע"מ · אסקוט, חברה לסיגריות בע"מ · סיגריות לוד בע"מ

هكذا من الأصل

קדאפי אינו מאמין שמדינות ערב מוכנות להפעיל את „נשק הנפט"

„אם לא תפנה ישראל את פלשתין יש להפעיל כוח"

קאהיר, 15 (ע"צ). המנהיג הלו־בי קולונל מועמר קאדאפי מטיל ספק בנכונותן של מדינות ערב המפיקות נפט להשתמש ב„נשק הנפט" בקשר עם הסכסוך המזרח־תיכוני.

בראיון ליומון הלובי „אל פאג'ר אל ג'אדיד" הביע קאדאפי חשש, ש־אם מדינה ערבית אחת תפסיק את שאיבת הנפט, עלולה שכנתה להגביר את הייצור.

עוד אמר, כי סעודיה הגבירה את ייצור הנפט, כאשר לוב צימצמה את התפוקה בעקבות הפלת המשטר ה־מלוכני. מדינות ערביות מיהרו למ־כור את הנפט שלהן בשוק העולמי, בעת שטריפולי הלאימה את חברות הנפט.

להלן הבהיר כי ביקורתו אינה מכוונת רק נגד כווית או סעודיה אלא נגד כל מדינות ערב, אפילו אלה המצהירות על עצמן כמהפכ־ניות.

הוא מתח ביקורת על המחבלים באמרו: „סוחרי הסיסמאות אינם פראיין. סוחרי התיאוריות של מארכס או של לנין אינם לוחמים".

אשר לפתרון הבעיה הפלשתינאית הצהיר המנהיג הלובי: „קיים רק פתרון אחד לבעייה זו — החזרת העם הפלשתיני למשכנותיו. אם תפ־נה ישראל את פלשתין — טוב, אם לא תעשה כך יהיה צורך להפעיל כוח".

עתון כוויתי מזהיר את ארה"ב

„ארה"ב טועה, אם היא סבורה, ש־האינטרסים שלה במזרח התיכון יש־ארו בטוחים לעד" — כתב היום ה־עתון הכוויתי „אל ראי אל עאם". על ארה"ב לזכור, כי לשם שמירה על האינטרסים הנרחבים שלה באזור הערבי עליה לנהל מדיניות ריאליס־טית ורצינית. התייצבותה הנמשכת של ארה"ב לימין ישראל תניע את הערבים למצוא תגובה מתאימה ה־יום, מחר או מחרתיים.

50 הרוגים ברעש בקוסטה ריקה

סן חוזה, 15 (ע"ר). מספר ה־הרוגים בעקבות הרעש שפקד את קוסטה־ריקה הגיע ל־50 — אמרו ה־משתתפים בעבודות ההצלה. הם ציינו, כי אין חשש שרעידה ה־אדמה גרמה אסון נוסח מנגואה (בי־רתה של ניקרגואה).

בין ההרוגים כמה ילדים, שגופו־תיהם נמצאו בין עיי המפולת.

רעידת האדמה הראשונה, שפק־דה את קוסטה־ריקה אתמול, עוצ־מתה היתה 6 דרגות לפי סולם ריכ־טר. זה היה רעש בעוצמה דומה לזה שפקד את מנגואה, אולם המו־קד שלו היה רחוק מאזורים מאוכל־סים. מבוסים כי שטח של כ־200 קמ"ר נפגע ברעש.

היום יחל משפט 256 אנשי השמאל הקיצוני בטורקיה

איסטנבול, 15 (ע"ר). ביום ב' (היום) יחל כאן משפטם של 256 אנשים הנמנים עם השמאל הקי־צוני.

התביעה כבר הודיעה שתבקש עו־נש מות ל־8 מהנאשמים, חברי „צבא השחרור של העם הטורקי". הם מואשמים בנסיון להקים מש־טר לניניסטי בטורקיה, בביצוע הת־קפות, לרבות הסיפת שני כטוסים, חטיפתו ורציחתו של קונסול ישר־אל אפרים אלרום ובנסיון לבצע רציחות נוספות.

קריאה לחיסול תוצאות התוקפנות הישראלית בסיסמות ה־1 במאי במוסקבה

מוסקבה, 15 (ע"צ ויופ"צ). קריאה „לחיסול תוצאות התוק־פנות הישראלית נגד מדינות ערב" נמנית עם 55 הסיסמות לקראת ה־1 במאי, שפורסמו ה־יום על־ידי המפלגה הקומוניס־טית הסובייטית.

בסיסמות אלה לא מוזכרות ארה"ב, סין והאלבניה.

אשר לבעיות פנים, מתייחסות הסיסמות לעניין המשבר בחקל־אות הסובייטית.

משקיפים במוסקבה מצביעים על העובדה, שהפעם מנוסחות הסיסמות נגד „האימפריאליזם" ו„הקפיטאליזם", ניסוח פחות ח־ריף מאשר אשתקד.

„וואשינגטון סטאר":

ניכסון פנה לברז'נייב לבטל הכופר

מאת מיכאל גורדוס, סופר ל„הארץ"

„הנשיא ניכסון התערב אישית בבעיית כופר התעודה ופנה אל המזכיר הכללי של המפלגה הקו־מוניסטית של בריה"מ בבקשה שיבטל את הכופר" — מסר את־מול העתון האמריקאי „וואשינג־טון סטאר".

בהמשך הידיעה נאמר, כי בפגי־תו לברז'נייב אמר ניכסון כי אם רו־צה בריה"מ להרחיב את סחרה עם ארה"ב, היא תאלץ לבטל את הכופר, שכן בריה"מ לא תזכה לקבל מעמד של מדינה מועדפת כל עוד קיים מכשול זה.

העתון האמריקאי לא גילה אם השיב ברז'נייב לנשיא ניכסון על פנייתו.

נעצר חשוד ברצח שלושת הילדים בבריטניה

ווסטר, בריטניה, 15 (ע"ר ו־יופ"י). גבר ששמו לא נמסר, נעצר כחשוד ברצח שלושת הילדים — הו־דיעה היום המשטרה. המעצר בוצע בעקבות מירדף אחרי הרוצח, ששם קץ לחייהם של ילד בן 4 ושל שתי אחיותיו.

הילדים — פאול ראלף, בן 4, ואחיותיו דאון בת 2 וסמנטה בת 9 חודשים — נלקחו מביתם ברחוב ג'ילאם שבוורססטר ביום ו' בשעה מאוחרת, כאשר הוריהם היו מחוץ לבית.

המשטרה גילתה אחר־כך את ה־גופות מושלכות על שמרי גדר מחו־דדים והלחים של גינת שכן. נת־גלה כי שלושת הילדים היו קרבן לתקיפה מינית.

המפקח רוברט בות, שעמד בראש צוות החוקרים, תיאר את הרציחות כ„מעשה ברוטאלי ביותר" שראה אי פעם.

אלבניה מאשימה את הואתיקן

וינה, 15 (ע"ר) אלבניה האשימה את הואתיקן בנסיון לגייס מהגרים אלבנים לפעולות, שנועדו לערער את המשטר הקומוניסטי בטיראנה. בטאון המפלגה הקומוניסטית האל־בנית „זרי אי פופוליט" כותב: „ה־ואתיקן, השומר אמונים לקשריו עם הפאשיסטים של היטלר ומוסוליני ומוכניהם, מנסה לגייס ולהפעיל פא־שיסטים אלבניים ופושעי מלחמה אחרים שנמלטו".

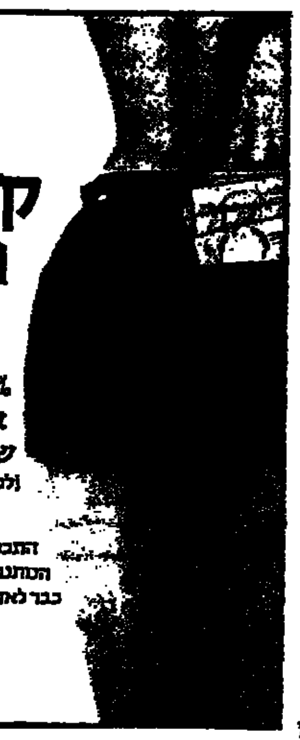

קצר וצמוד

14% ריבית שנתית מצטברת
או 6¼% ריבית + 100% הצמדה
של הקרן למדד.
[למפקידים מ־36 חודש]

התכנית היחידה
המוגנת בריבית הצמדה
כבר לאחר 24 חודש

הבנק הבינלאומי
הראשון לישראל בע"מ

ג'מיל קבי, המועמד לתפקיד ראש הממשלה בלבנון

נשיא לבנון מנהל התייעצויות

(סוף מעמוד 1)

כי המחבלים „שומרים על טובת לב־נון, כפי שהם שומרים על עצמם". סלאם אמר כי יש לסכל את הנסיונות לגרום לקרע בין המחבלים לבין של־טונות לבנון.

הכחשות ההשמצה

משרד ההגנה הלבנוני הכחיש נב־רצות את טענת המחבלים כאילו כוח פשיטה ישראלי שנחת מן הים ביצע את פעולת הפיצוץ במתקני הנפט. בהודעת המיניסטריון נאמר, כי המ־חבלים הם אשר הודיעו לכוחות הבט־חון בצידון על „מכונית חשודה המ־פזרת מסמרים לאורך כביש צור—צידון ועל גילוי ספינת אויב מול חוף צידון". ההודעה מציינת כי ספי־נת „האויב" לא היתה אלא ספינת מסחר לבנונית וכי שום ספינה אח־רת לא נראתה מול חוף צידון.

„אל־אנואר" הביירותי כתב אתמול, כי השלטונות שיחררו אזרח שוויצרי ויהודי לבנוני בתום חקירתם. שלו־שה חשודים נוספים שנעצרו אתם עדיין נחקרים. כמו כן נמסר, כי אזרח צרפתי ואזרח לבנוני שנעצרו על־ידי המחבלים עדיין לא שוחררו.

הגברת השמירה

העתונים כותבים, כי שלטונות ה־בטחון הגבירו את השמירה על שג־רירויות זרות ובעיקר השגרירות הא־מריקאית בביירות. כן בשירים פט־רולים במקומות שונים בעיר.

„אל־נהאר" הביירותי ציין כי ה־ארגון שנטל על עצמו את האחריות לפיצוץ במתקני הנפט „באל־זהראני" הוקם באחרונה בעקבות ההתנגשו־יות בין המחבלים לבין הצבא הלב־נוני וקרא לעצמו „התנועה המהפכ־נית הסוציאליסטית הלבנונית" ה־מבקשת לחסל את משטר הפאודאלים בהרי אליטות.

קדאפי: לבנון דחתה הצעה לשלוח מתנדבים

(יופ"צ). שליט לוב הקולונל קדאפי אמר היום, כי ממשלת לב־נון דחתה הצעה לובית לשגר אלפי מתנדבים ערביים, כדי להגן על לבנון מפני התקפות ישראליות.

קדאפי דיבר בעצרת פומבית ב־עיר זוארה בקרבת הגבול התוניסי. באיגתו שהוזר ברדיו טריפולי. הוא אמר, כי האומה הערבית זקוקה עתה לאנשים, לנשק ולמצפוני נקם באויב.

כן אמר, כי אוהדי לוב, שהצטרפו להנהגת המחבלים הפלשתינים, הו־רו ללוב כיוון שלא יכלו לפעול נגד האויב הציוני, שכן הגבולות הערביים היו סגורים לפניהם.

„תנועת ההתנגדות הפלשתינית אינה קיימת עוד הערבים, הם של־מו לה קץ בשיתוף עם האויב ה־ציוני" — אמר.

מצרים מנסה

(סוף מעמוד 1)

דיונים בארים על הגבלת המרוד ה־בין־לאומי. כן סיפר מר אבן על פעולות הסברה של ישראל בקרב שמונה חברות מועצת הבטחון לב־קיכות שבה מגעים דיפלומטיים.

שיחות דיניץ—סיסקו

ישראל — הדגיש — הפעיל נגד נסיונו של זיאת להרחיב את המח־לוקת בשאלת הפשיטה בביירות על־ידי קיום דיון כולל על המשבר ב־מזרח התיכון. בסקירה בממשלה נ־דונו גם שיחות השגריר מר שמחה דיניץ עם מר ג'וזף סיסקו ועל ה־אפשרות שוואשינגטון תפעיל את מלוא כוחה במועצת הבטחון לבטל החלטה חד־צדדית.

כן היה דיון על הפעולה החבלנית הפגיעה בחברת הנפט טייפליין — והשפעתה על עבודת המעבר, בדיון במועצת הבטחון.

גירוש מליסאי־השוהתן

בישיבת הממשלה השיב מר אבן על שאלות שר־התיירות, מר משה קול, בעניין גירוש ספורטאי כדור־השולחן מיוגוסלוויה. עד כה לא היו בעיות עם מדינה זו בקיום מפגשים ספורטיביים — או באירוח ישראלים על אדמתה. הנסיון הישראלי עד כה בעניין זה היה טוב.

בעניין עמדתה של לבנון הודגש אתמול, כי ביירות הצדיקה לראשונה את פעולת המחבלים. למרות שלב־נון תובעת פעולה „משמעותית" נגד ישראל אין היא דורשת „סנקציות" נגד ישראל — ואין להניח שיוחלט על כך.

„זיאת יאריב"

רפאל רוטשטיין, סופר „הארץ" ב־ניו־יורק מוסר:

חוגים בארים סבורים כי שר־החוץ המצרי, בהמדר אל זיאת יאיים ב־יום ב' (היום) במועצת הבטחון, כי אם לא יחליט ארים לבצע את החד־לטת המועצה 242, יוחלו המצרים מלכבד את הפסקת האש.

יש משקיפים הסבורים, כי זיאת לא יבקש להטיל סנקציות על ישר־ראל או את גירושה מאו"ם.

כוחות דרום-ויטנאם חדרו לקמבודיה

סייגון, 15 (יופ"צ, ע"ר וע"צ). כמה יחידות של צבא סייגון עברו את הגבול קמבודיה, כדי לסייע בחי־לוצה של אנית אספקה, שהות־קפה על־ידי צלפים של הוויאטקונג — אמרו מקורות צבאיים בסייגון. הם הכחישו ידיעות, לפיהן צבוי חיי־לים דרום־ויטנאמיים רבים לקמבוד־יה.

שיירת ספינות אספקה הצליחו ל־פלס דרך בנהר מקונג לעיר הבירה הקמבודית פנומפן והתקבלה בהפ־גנות על־ידי אלפי תושבים של ה־עיר, שהצטופפו על גדות הנהר. הס־פינות צידו את הדרך בחוסר בטחון בקרב אבריקאים.

מקורות צבאיים חזו דעתם, כי עם הגעתה של שיירת הספינות להגיע לסבוב פן המחסור הכבד הצבאי ב־קמבודיה הבצור שהוטל על ה־בירה נפרץ למעשה.

טלגרמות בקיצור

בואנוס איירס, 15 (ע"ר). המנ־הל הארגנטיני בדימוס, פרנציסקו אלבן, שנחטף על־ידי המחתרת ב־ארגנטינה לפני שבועיים — נמצא השלם המקבל קיבל טוב, נאמר ב־הודעת הארגון אמש. המחתרת ה־מוקראת „הצבא המהפכני העממי" מכני הצבאי מכרה על כך לאחר שנעצר הצרב בבירת ארגנטינה.

רבת עמון, 15 (ע"צ). דובר הבנק המרכזי הירדני הודיע כי הבנקים יכוסו מגוונות ציבוריים אחרים, הנעד־רים הלוואות, רואים עצה להביע התורת הלוואות שניתנו לפני כלי־זמת שלוש הימים. ממשלת ירדן מינתה ב־1967 הוראה בדבר הק־פאת הגלות עד להודעה חדשה.

אנקרה, 15 (ע"צ). — ראש ממ־שלה המיועד של טורקיה מר נעים טאלו הגיש היום את רשימת חברי ממשלתו לנשיא טורקיה. מר פהארי קורוטורק. הנשיא הטיל על מי שהיה מנהל הבנק המרכזי ה־מדוק להרכיב ממשלה ביום ה' שעבר.

ביירות, 15 (יופ"צ). משטרת לב־נון עצרה שלושה אנשים, שבידי־הם נמצא סכום של 1.5 מיליון דו־לרים מזויפים — כסדר היום ענבי ביירות. שניים מהעצורים הם סו־ריים והשלישי אזרח לבנוני.

פולברייט תוקף קשרי ארה"ב—ישראל

מאת מיכאל גורדוס, סופר ל„הארץ"

יו"ר ועדת החוץ של הסנאט ה־אמריקאי, סנטור וויליאם פולברייט, תקף אמש בחריפות את מדיניותה של ארה"ב כלפי ישראל.

הסנטור שהופיע בתכנית הטל־וויזיה הפופולרית של הסי.בי.אס. „מול פני האומה", טען כי הקשרים שיש לישראל בסנאט מכשילים כ־ראש כל אפשרות שהמימשל הנוכחי יהיה מסוגל לפתור את בעיית ה־מזרח־התיכון.

הוא חיווה דעתו שאת פתרון ה־סכסוך אפשר להשיג באמצעות תוכ־נית רוג'רס, שהגשמתה תמנע בע־תיד תקריות מצערות כגון הפשיטה האחרונה של כוחות ישראל בביי־רות או אפילו הפלת המטוס ה־לובי.

להלן טען כי הסובייטים נטשו למעשה את מצרים מרצון ולא מ־תוך הכרח והוסיף כי לדעתו מבטלת ארה"ב את פעולות ישראל. כאן חזר וטען כי אם לא היתה לישראל שלי־טה בסנאט היתה ארה"ב יכולה ל־השיג פתרון מדיני באזור המזרח התיכון. הסנטור אשר הקים לא מ־כבר צעקות נגד ההפצצות האמרי־קאיות הנוכחיות בקמבודיה אמר כי למעשה אין הסנאט יכול לעשות דבר שיאלץ את מר ניכסון להפסיק את ההפצצות.

ועדת שרים תבחן הצעות לתחנת כוח גרעינית

מאת סופרו המדיני של „הארץ"

הממשלה החליטה אתמול להקים ועדת שרים, שתבחן הצעות להכנון והקמת תחנת כוח גרעינית בעשור הקרוב. היא תבדוק גם את תכניות התפלת המים ותגיש המלצותיה ל־ממשלה.

תכנית הפיתוח הנוכחית של חב־רת החשמל קובעת את סדר הקמת תחנות הכוח בישראל עד 1981. לא הוכרעה אספקת החשמל אחר־כך. כיוון שההיערכות של תחנה גרעי־נית — אם יוחלט על הקמתה — מצריכה זמן רב, הוחלט להקים וע־דת שרים, שתבדוק אם להציע הצעה כזאת. הכוונה היא שתעשה זאת ב־הקדם.

בראש הועדה שר החקלאות חיים גבתי (שהביא את העניין לדיון ב־ממשלה) ובה עוד שמונה שרים.

הממשלה אישרה העלאת שכר דירה; שרי מפ"ם התנגדו

דמי השכירות החדשים — לתוקפם בחודש יוני

מאת סופרו המדיני של „הארץ"

נגד דעתם של שני שרי מפ"ם החליטה אתמול הממשלה להעלות את דמי השכירות בדירות המוג־נות על פי חוק הגנת הדייר. ה־העלאה אשר אושרה קבעה: ב־דירות בנות חדר וחדר וחצי, יו־עלה השכר ל־30 ל"י בחודש.

בדירות של 2—2 וחצי חדרים — 37.5 ל"י בחודש לחדר.

בדירות של שלושה חדרים — 50 ל"י לחדר במקום 40 ל"י, העלאה של 25 אחוז.

בדירות של ארבעה חדרים ויותר תהיה השכירות בשעור 62.5 ל"י ב־חודש לחדר.

שר הדתות ד"ר זרח ורהפטיג ה־ציע, כי בדירות מרווחות בנות 3 ו־4 חדרים — אך לא בדירות קטנות — יוסיפו 10 ל"י בחודש. ההצעה נדחתה.

שרי מפ"ם היו בדעה, כי ההעלאה בדמי השכירות צריכה להידחות למו־עד אחר.

שר השיכון מר זאב שרף הביא את ההצעה. נמסר כי שיעור ההעלאות נקבע בצמידות לעליית מדד יוקר המחיה.

דמי השכירות החדשים ייכנסו ל־תקפם ביוני 1973 — שלושה חדשים אחרים שיפורסמו ברשומות על־ידי מזכיר הממשלה מיכאל ארנון.

אבן הודה לממשלת קפריסין על טיפולה בטרור הערבי

מאת סופרו המדיני של „הארץ"

שר החוץ, מר אבא אבן, שלח אתמול מברק לעמיתו הקפריסאי, מר ג'ון קריסטופידס בו הביע הערכה על טיפולה של ממשלת ניקוסיה בטרור הערבי ובמאמציה להבטיח את חייהם ורכושם של ישראלים באי.

(ראה מאמר ראשי בעמ' 17)

מר אבן הביע שמחה, שהשוטר הקפריסאי אשר שמר על בית השג־ריר מר רחמים תימור, יצא מכלל סכנה.

כווית תעניק מלווה לסודאן

כווית, 15 (ע"ר). כווית תעניק לסודאן מלווה בסכום של 3,3 מיל־יון דינאר (כ־4 מיליון ליש"ט) לבי־צוע תכנית חקלאית, נמסר היום כאן.

שר הכספים הסובייטי הגיע לטהראן

טהראן, 15 (ע"צ). שר־הכספים הסובייטי וסילי גרבוזוב הגיע היום לאיראן לביקור רשמי שיימשך ש־בוע ימים. זמן קצר אחרי בואו נפגש עמיתו האיראני מר גאם שיד אמוזגר. בימי שהותו באירן יתקבל המיניסטר הסובייטי גם על־ידי ה־שאה.

פרשן בריטי משבח הפשיטה לביירות

לונדון, 15 (עסט"א). בעל הטור בעתונות הבריטית, הפרשן ג'ון גור־דון, מי שהיה בעבר עורך העתון „סנ־די אכספרס" כותב היום בטורו על הפשיטה בביירות: „אילו היית הנ־שיא סאדאת, הקולונל קדאפי, או יאסר עראפת, האם היית ישן בשקט במטתך או שמא היית בודק, לפני שתניח את ראשך על הכר, אם הרובה של השומר לפני הדלת דרוך ?"

מר גורדון כותב, כי יש הגוגים את הפשיטה הישראלית, שבה נהרגו כמה ממנהיגי המחבלים הערביים, מ־דוע הגינוי ? כיוון שפירוש הדבר, כי עתה יתמעט מספרם של המנהיגים הערביים, הקוראים לבצע מעשי טר־רור נגד יהודים ויתמעט גם מספרם של המשבחים פעולות אלה בפומבי. דבר זה יכול לגרום רק לתוצאות חיו־ביות במזרח התיכון.

החזית לשחרור עומאן מודיעה על הצלחות

עדן, 15 (ע"צ). 62 שכירים ברי־טיים נהרגו או נפצעו בקרבות עם לוחמי החזית העממית לשחרור עו־מאן והמפרץ הערבי בשבוע הראשון של החודש אפריל — נאמר בהודעה של החזית, שפורסמה היום בעדן.

לדברי ההודעה השתלטו כוחות ה־חזית על נשק, תחמושת ושלל רב. בהודעה נאמר עוד, כי מטוסי חיל האויר הבריטי המשיכו בהפצצות ב־כמה אזורים, אולם לוחמי חזית ה־שחרור לא סבלו אבידות.

אושרה בממשלה הצ[עת החוק שתאפש]ר הקמת החברה לישראל

מאת סופרו המדיני של „ה[ארץ"]

הממשלה אישרה אתמול הצ[עת] שר האוצר, מר פנחס ספיר, הוא יוסמך — באישור של [ועדת] הכספים של הכנסת — ליתן [הקלות] מיוחדות לחברות עתירות הון, [כ]היתרונות אשר ניתנו בשעתו [לחברה] לישראל. יוצע לכנסת חוק מי[וחד ב]עניין זה. עד כה היה חוק שהעניק יתרונות לחברה לישר[אל ב]לבד.

השר ספיר, כהביא את הצע[ה] זו הקמת חברה חדשה — הח[ברה ל]ישראל ב'. הוא מבקש להחי[ל עליה] את ההקלות של קודמתה. מ[ס]של[ה] כי החברה לישראל כב[ר ה]שקיעה 50 מיליון דולר ועד [...] באגרות חוב.

החברה החדשה שמקים הש[ר] מורכבת מקבלנים מארצות שו[נות] כבר התחייבו להשקיע כ־30 [מיליון] דולרים.

לפי הצעת שר השער מי[...] יוצע החוק החדש לחמש שנ[ים] [...] הקופה זו "ייבדקו הוצאותיו, נתקבלה פה אחד.

שגריר ישראל באו"ם, יוסף תקוע, מגן על עמדתה של ישראל בדיון שהיה במועצת הבטחון בליל־שבת בתלונתה של לבנון, על פשיטת צה"ל בביירות. (צילום רדיו של אי.פי.)

„קווין אליזבת"

(סוף מעמוד 1)

[illegible] אנשי בטחון בקפדנות את משטף הדי שלהם. אפילו צרורי פרחים נבדקו בתהליך מיוחד.

„אין ברצונו להסתכן בסיכון כל־שהוא — אמר דובר חברת הספנות קונארד —, בנוסף הכל, כדי להבטי־ח את שלומם ובטחונם של הנוס־עים".

הכנות באשדוד

(צ)- בנמל אשדוד הולכות ונשל־מות ההכנות לקראת בואה לנמל של „קווין אליזבת ה־2", בשבת הקרו־בה.

האניה תעגון בנמל כמה ימים ו־בעצירה יפליגו באניה. אחר־כך היא תפליג לנמל חיפה.

בנמל אשדוד בולטת הכשרת שטח של 200 מטר ברציף מספר 5, שם תעגון האניה, שארכה 300 מטר ו־היא הגדולה אי־פעם כ־100 מטר מ־רון לרציף. כן בנמל במקום כישטח [illegible] הוכנו במרכזי הגביה מיוחד־ים לביקורת ולאוטובוסים, שיסיעו את הנוסעים מן הנמל ואליו.

[illegible]

טייס המישנה

(סוף מעמוד 1)

שאלה: אתה מכיר את הטייסים הישראליים ?

תשובה: בוודאי שאני מכיר אר־תם.

[illegible]

עירית רמת-גן

מכרז מס' 19/73

[illegible]

משרד התקשורת

מודיע על

הרשמה בבתי־הספר הבאים

* ביה"ס לטכנאי בזק
גבעת ברדכי — ירושלים, טל. 523474(02)
מתקבלים בוגרי כתה ה' וכתה ט'
מסלול מקצועי רגיל בן 4 שנים
מסלול מקצועי תיכון (עם בגרות) בן 5 שנים

* המכללה הטכנולוגית אורט ת"א ע"י א. סינגלובסקי
רח' הטייסים 28, טל. 762291(03)
מתקבלים בוגרי כתה ה' ובוגרי כתה ט'
מסלול מקצועי רגיל בן 4 שנים

* בית הספר להנדסאים וטכנאים מיסודו של בסמ"ת
רח' בלפור, חיפה, טל. 661150(04)
מתקבלים בוגרי כתה ט' למסלול מקצועי תיכון (עם בגרות)

* בית ספר מקיף ע"ש הימלפרב
באר־שבע, טל. 4422(057)
מתקבלים בוגרי כתה ט' למסלול מקצועי רגיל

כל בתי הספר האלה הם בתי ספר ארציים, אליהם מתקבלים תלמידים מכל חלקי הארץ.
אין צורך בהיתר מיוחד מהחינוך הלאומי. פרטים והרשמה במזכירויות בתי הספר.

בחר במקצוע הבזק (טלקומוניקציה)

דירות דו-מפלסיות
בבית הכרם בירושלים

בבנין 4 דירות דו־מפלסיות מפוארות
של 5 1/2 - 6 1/2 חדרים

תכנון ארכיטקטוני מרשים, בניה מעולה,
מטבח משוכלל, 2 אמבטיות, 3 חדרי שרותים,
מחסן, מוסך, גינה ובריכת דשא, קרוב למרכז.
הכניסה באביב 1974

עוד פרויקט יוקרה של חברת „נוף בית הכרם"

פרטים נוספים:
לידרד בע"מ, רח' שמאי 12, בניסה ב, ירושלים
טלפון 02-233778

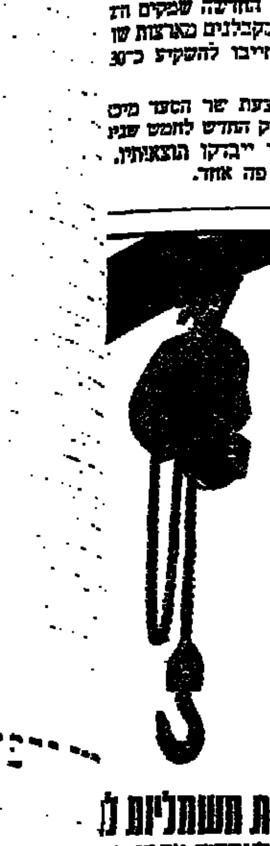

מפעל סימה
כור מתכת בע"מ

* נסיעות
* טיולים
* מטענים

ירושלים, רח' הלל 10 • טל. 228311, 226909
ת"א, רח' שלום־עליכם 5 • טל. 50951

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו ללא עת של יקירנו

אלפרד (פרדי) פקלר

בן מאיר

ההלויה תצא היום, יום שני 16.4.73, בשעה 11.30 לפנה"צ מבית ההלויות הצירוני ברח' דפנה 5 תל־אביב לבית העלמין בחולון.

המשפחה המתאבלת

אבל כבד פקד את ביתנו

במות חברנו

חגי תומר

בנם של

דינה ואברהם גרוס

המשפחה
ובית כפר עז

להברנו **שלום הוכמן**

אתך באבלך על מות

אחיך ז"ל

מפעלי פלדה ישראליים בע"מ

מרכז המשקם בע"מ

מודיע בצער על מותו ללא עת של

מנהל סניף הרצליה

ליאון שבתאי ז"ל

ומשתתף בצער המשפחה

הארץ

יום שני, י"ד בניסן תשל"ג
16 באפריל 1973

בתל-אביב: המערכת וההנהלה מזא"ה 56, ת. ד. 233, טלפון 623311. מח' המודעות רח' מזא"ה 56, ת. ד. 233, טלפון 611576, 623311. מח' הפצה ומנויים מזא"ה 75, טל' 623311 ת. ד. 233. מס' מיקוד: 61000.
ירושלים: רח' החבצלת 2 טל' 224245-6, ת. ד. 273
חיפה: רחוב נורדוי 20 טלפון 661166-8, ת. ד. 5259

המו"ל: הוצאת עתון הארץ בע"מ. דפוס הארץ מזא"ה 56 ת"א
העורך: גרשום שוקן. האחראי: מיעון שאמס.
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מחזירה כתבי-יד.
HAARETZ Daily Newspaper, Tel-Aviv, Israel - P.O.B. 233, Tel. 623311

מלל במועצת הבטחון

לפחות מטעם אחד אין לישראל סיבה להתאונן על הפעלתנות ית, ובייחוד המצרית, במועצת הבטחון. נאומים חוצבי להבות גים בהתהם הבלל — כגון החלטת גינוי לישראל על מבצע יה — צפויים להיתפס בארצות ערב כתחליפים קבילים לנסיו נקם או לפתיחה באש. בכיוון זה כצביעה להישותה של יב דווקא — והרי היא לא נפגעה במיבורין מפשיטת צה"ל — יק בשהו כריבים בדיוני המועצה. ואמנם גינוי בלשון רפה לא ק לנו, ומהבחינה האמורה אולי תועיל.

אולם אין הדבר כך לא בהחלטה המטילה עלינו סאנקציות אחת כמה וכמה — גידרס. ואכנם יש להפעיל את מלוא השי ה של ישראל על החברות המאופקות יותר של המועצה, ועל ב בראבן, שימנעו החלטה מעין זו, אשר וודאי לא תתרום יק היציבות והשלום באיזור.

באמר כבר שישראל יכולה לקבל החלטת גינוי רפה במשיכת : לא כך האו"ם. השיבותו ומעמדו של האירגון נתונים בירידה דווקא בשל חד־צדדיותו. גינוי כלשהו לישראל ללא גינוי ל לבנון ולארצות הערביות האחרות, המכריזות השכם והערב הן בהגנה בבלהוהה בישראל אך מקימות זעקה כל פעם שהמחל מובאת לבתיהן, יחשוף פעם נוספת את פרצופו של המוסד זה פרצוף מעורר כבוה. אילו היתה מועצת הבטחון כה שנועדה זה מלכתחילה — גוף הבבטיח שלום ויחסי מדינה תקינים — היתה אף מסרבת לדון בתלונה הלבנונית. כפי שהדברים בבציאות, לא ישראל אלא האו"ם הוא שצריך להסביר ולהצדיק התנהגותו.

אזהרה לקפריסין

ממשלת קפריסין, כך מוסרות ידיעות, עומדת "לגרש" את בלים העצורים בא. גירוש כזה פירושו האמיתי יהיה החזרתם פושעים, האשמים בנסיון לרצח, למדינות מהן יצאו. אם אכן צע ממשלת קפריסין את תכניתה, יהיה זה בבחינת שיא חדש יד שנותנות מדינות כתורבותיות לרצח ברוטאלי המתנהל בידי יות הפרוצים.

אנשי "ספטמבר השחור" ישאבו עידוד כפול מכניעתה זו של שלת קפריסין, ראשית, יוכחו פעם נוספת כי למחבל הנתפס ז נסיונות התנקשות הנמורים ביותר אין נשקפת שום סכנה, לבילוי מספר ימים בתא בית סוהר; שנית, מדינות ערב ועמי יראו בהחזרה זו תשלמה נוספת עם שיטה של רצח ישראלים ץ לארץ.

ניתן לומר, לכאורה, כי במובן זה אין לבוא לממשלת קפריסין נות: בסופו של דבר אין לצפות מניקוסיה שתנהג בתוקפה קום שממשלות אוסטריה, איטליה, גרמניה, הולנד ואנגליה נהגו זדונות ותוך כניעה מוחלטת לסחיטה הערבית. אך, בכל זאת, קרה הקפריסאי שונה בקודמיו. כאן מדובר במחבלים שביצעו מבע, תקפו את בית השגריר הישראלי ומטוס ישראלי, נגד קפריסאי רק תודות לנס לא הרגו ישראלים רבים. שיחרור עים הללו — בלא שתהיה אפילו לממשלת קפריסין עילה חי לבניעה כביכול מסוג זה — יהיה חסר תקדים בשורה של ים מכולם חסרי תקדים.

על ממשלת קפריסין להבין כי שיחרור המחבלים העצורים יע על־ידי הישראלים כהצטרפות למחנה הערבי וכבגידת ששר־ בפני תיירות ומסחר ישראלים. אך בכך לא תסתיים הפרשה. אל לא תוכל להשלים לאורך ימים עם כך — הדברים אמורים רק כלפי שלטונות ניקוסיה — ארצות מסויימות תיסגרנה בפני בות הטרור והישארנה פתוחות בפני מבצעיו. כניעה הולכת שבת של מדינות העולם למרצחי "ספטמבר השחור" עלולה יב את ישראל לנקוט צעדים אשר יחריפו את המלחמה בטרור. שרוצה למנוע החרפה כזו, חייב לנהוג על פי החוק הבינלאומי ביא כל רוצח על עונשו.

הוצאות הבטחון של בריה"מ

העובדה שבריה"מ אינה מגלה את האמת על גודל תקציב חון שלה, אינה מפתיעה. במדינה בה אפילו ספר טלפונים הוא ד להפצה מוגבלת בלבד, כל הנוגע לענייני צבא עטוף עטיפה זה ומעולפת של תאוות הסודיות הביזאנטינית. לכן, המעניין וקרים של שני כלכלנים סובייטיים (שכתבו, כמובן, בפסודונים). הגילוי שתקציב הבטחון האמיתי גדול מהמוצהר; המעניין בכמה הוא גדול ואיך הגיעו להערכתם שני הכלכלנים.

לפי חישוביהם, מוציאה בריה"מ לבטחון כ־80 מיליארד רובל, פי ארבעה ויותר מה־18 מיליארד לפי טענת מוסקבה, בע השנים האחרונות.

זה הבדל מרשים ביותר כשלעצמו. אך הוא מרשים עוד יותר גילוי אחר של הכלכלנים הסובייטיים: כי התוצר הלאומי מי של בריה"מ ב־1969 (שנת הבסיס לחישוביהם) היה רק עד 190 מיליארד דולר (לפי השער הרשמי ערכו של הרובל בערך 1.30 דולר). סכום זה הוא רק חצי מההערכות של סובייי נים מערביים שהתבססו על נתונים שפורסמו בבריה"מ. מחישו־ אלה יוצא איפא שמוסקבה מוציאה לבטחון לא 7% מהתל"ג בייטי אלא 40% עד 50%!

הנתונים האלה לא הגיעו אל שני הכלכלנים ממסמכים סודיים מ"הדלפות" מחוגי השלטון. הם מבוססים על אותם מספרים יטיים רשמיים וגלויים אשר לדעת הבניים מקפים. פחות או ר, את האמת. מתברר, איפוא, שבעידן הטכנולוגיה והתקשורת מונית המודרנית, חייב אפילו משטר סגור מסוגו של המשטר בייטי לתת פרסום לנתונים שמאפשרים להתקרב אל הערכות נות של המציאות הכלכלית.

מבחינה בין־לאומית, החשיבות העיקרית של הפרסום הוא בעצם יהי התקציב הבטחוני הסובייטי. הוא מאשר את דברי מדינאים שי צבא אמריקאים רבים המזהירים כי, בניגוד להצהרות על לת החימוש וריסון הוצאות הבטחון, ממשיכה בריה"מ במלוא ץ במירוץ כדי להקדים את ארה"ב בכוח צבאי.

הנשיא ניכסון לא היה זקוק לגילויים אלה כדי להאמין לאזהרות. אולי הם יסייעו לו במאבקו בקונגרס, שם גובר הלחץ למען וצים מירביים בהוצאות הבטחון האמריקאיות.

שכלול הגבול הברברי

מאת צ'ארלס ריצ'י
סופר "הארץ" בגרמניה

בה

גבול בין שתי הגרמניות עדיין ד בעינו. הרף מוקשים ומגדלי רה, שנה אחרי שנה עוברת, ו־ כת לא משתנה.

אורי גבול יש תמיד אווירה להם. אך דבר אינו יכול להשת־ לקטעים הגלכודים בגבול המז־ גרמני ביום חורף חשוך. כשה־ רטורה היא 20 מעלות מתחת ל־ , הרוח נושבת מן המזרח.

שמר סיירות־הגבול הפדראלי בן בתוך המראה הקודר. הגבול 840 ק"מ על גדרות כפולות ה־ ויות תיל דוקרני, ו־590 ק"מ ית על רשתות מתכת. את מספר קשים מעריך משמר הגבול בכדי מיליון.

86 מכשירי יריה אוטומטיים ה־ פעלים מכוח עצמם כשפלים בכי־ לברוח מערבה, הם מן "הכיכ־ לוליפ" האחרונים שהנהגו. כ־700 ק"מ מן הגבול מחוקים על־ידי הפר־ רוה. כדי למנוע מעבר כלי רכב.

מלבד זה נמצאים 940 בונקרים ו־ קרוב ל־700 מגדלי שמירה בסוגים שונים. כ־360 ק"מ נשמרים על־ידי כלבים קשורים לרצועות ארוכות. מפקד הגבול מעריך את המספר ה־ כולל של הכלבים ביותר מ־500. כ־160 ק"מ מן הגבול מוארים בלילה בזרקורים.

עם "שכלול הגבול יורד מספר ה־ נמלטים. לפי הנתונים הסטטיסטיים עברו את הגבול ב־1969 578 איש, ב־1970 — 460, ב־1971 — רק 198, וב־1972 היה מספרם 368. מספר משמרות הגבול המזרח גרמנים ה־ עורקים למערב ירד אף הוא במשך אותן שנים: 73 ב־1969, 57 ב־ 1970, 55 ב־1971 ו־33 ב־1972.

יש למשמר הגבול הפדראלי הוכ־ חות לחמישה מקרים של פגיעה רצינית או קטלנית בפליטים על־ ידי מוקשים, תת־מקלעים, או מכ־ שירי ירייה אוטומטיים. יתכן שהמס־ פר האמיתי גבוה הרבה יותר.

האופוזיציה הנאלמת

הסדרים ומקח־וממכר מחסלים אפשרות לאלטרנטיבה

מאת יואל מרקוס

דברים מבולבלים מאוד מתרחשים במדינה. ככל שמתקרב מועד הבחירות פחות אתה יודע כי בעצם הולך נגד מי, מה עומד מול מה, מי הממסד כאן ומי האופוזיציה. פחות ופחות אתה מבין לא רק על מה יילחמו הגופים שחייבים ללחום על קולו של הבוחר אלא איך בכלל יצליחו להעביר פנים שכנשמה מלחמה.

איך הליברלים של גח"ל, למשל, יוכלו להסתער על מפלגת העבודה של ספיר, כאשר זה מיישם את עקרונות היוזמה הפרטית יותר טוב מכל שר ליברלי? איך תוכל המפד"ל להסתער על מפלגת העבודה על דיין כאשר זה מדבר על היניקה ההיסטורית למולדת? ואיך חירות של גח"ל תוכל לתקוף את העבודה של גלילי וגולדה כאשר הממשלה שהם מראשיה לא גרמה אפילו נסיגה של סיני אחד מהשטחים? איך יוכלו לבקר את העבודה של בן אהרון על הנחת ה־ אינטרסים של הפועלים וביטוי ה־ אכבעים? כיצד יוכלו להאשים ב־ נוקשות את מפלגת העבודה של אבן, אליאב, עופר, ספיר ורבינוביץ ה־ מתנגדים בתוקף להמשך החזקת ה־ שטחים? איך יטען גח"ל שיש לקצץ את כוחו של המערך כשהוא עצמו נתן לו, בצורת שיטת ד'הונט, עוד 3—4 מנדטים לכנסת?

משהו באמת מבולבל כאן. מאוד מבולבל. כי לפי החלוקה של ההש־ קפות הפוליטיות כיום הגיוני היה למשל, שמשה קול יהיה במפלגה אחת עם אבנרי, אליאב ואבן. שבן־אהרון יהיה במפלגה עם נפים וסקיי, שס־ פיר יהיה במפלגה עם שמחה ארליך וירמולה, כדיין הגלילי יהיו עם בגין, וייצמן, המיר ונבולון המר... אך בכיוון שלא כדובר בהגיון אלא בקי־ ביצור אנשים שהדבק המאחד אותם כיום יותר מהאידיאה הוא הרצון להמשיך להחזיק בשררה, אנו עדים להתפתחות כדאיגה.

*

מה שקורה הוא שהמבנה הפוליטי הטורבאלי של מדינה דמוקרטית ה־ מורכב משלטון ואופוזיציה הולך ומתמוטט. במקום מבנה מסודר זה קם למעשה שלושה קונגלומראטים, אשר כל אחד מהם בפני עצמו מהו־ וה, בגלל מיגוון הדעות השונות המ־ רוכזות בו, כנסת שלמה.

אצל גדול הקונגלומראטים — המער־ ך — אתה מוצא את כל הדעות ה־ אפשריות. מהימין הקיצוני ועד השמ־ אל הקיצוני, מקפיטליסטים גמורים ועד לסוציאליסטים דוקטרינריים, מ־ אקטיביסטים ועד דפטיסטים. למעשה המכנה המשותף כה קטן שהאורטית אין מניעה שיצטרפו אליו גם ליע, צ'ים וגם מקיי, ואילולא היו זכרונות היריבות ההיסטוריות טריים עדיין בזכרון אותים מעסקני שני הצדדים, איני רואה שום כניעה שאפילו גח"ל יצטרף למערך. אילו חירות, אילו רעיונות, השקפות פוליטיות יש כיום בגח"ל שלא תמצא אותם גם במערך? ואם המערך, — סופר־ מרקם כפי שהוא היום — יצליח לגנסת לבחירות הבאות מצע משותף, יהיה בידו לעשות זאת גם כשיהיו ארבע־ חמש מפלגות נוספות בתוכה.

גם גח"ל המפד"ל הם קונגלומרא־ טים. חירות ביסודה היא תנועת פוע־ לים בעוד שהליברלים מייצגים יותר את הבעבאיים. והליברלים הם נגד ביטול הסובסידיות ובעד ארץ ישראל השלמה כמו שאני בעד צירוף הירח לכדינת ישראל. על כל פנים הפער בין בגין לרימלט בעניני מדיניות הוא לא פחות גדול מזה שבין בגין מהרטק לבין אריה אליאב. והיה הבד ורפאל קרובים בדעות כמו אבן ו־ פרס ומפגינים אותה מידה של אהבה הערכה הדדית.

במלים אחרות: במקום מערך של־ טוני מגובש מול מערך אופוזיציה המציע אלטרנטיבה יש לנו שלושה גופים שהאופוזיציה נבלעה בתו־ כם ונעלמה.

*

כאן אפשר לשאול מה רע בקיומם של קונגלומראטים אלה?

ובכן זה רע משום שכאשר אתה מצביע בשביל אחד מהם אינך יודע בעצם בשביל מה בדיוק אתה מצ־ ביע, לתת את הקול לגוף כמו המע־ רך, הרי זה כאילו הצבעת בעד ה־ כנסת.

זה רע משום שכאשר יש קונגלו־ מראטים עקיים שולטים בהם מנג־ נונים מצומצמים ומספר קטן של ותיקים ההופכים את כל המוסדות המפלגתיים לחותמת־גומי ועוקרים תוכם ואיבלולא מכל מה שאינו רצוי להם?

דוגמה אופיינית לכך היה הדיון במזכירות העבודה על השטחים. מ־ הדף זה נאמים דיבר הרוב המכריע בגינה יונית. אך היתונים תוכרינו כך שבמקום הצבעה החלטה נגעו הדיון בנאומיהם הניציים של גולדה, גלילי ודיין — וכך נוהר הרושם ש־ זהו קו המפלגה, בעוד שהיתונים דבוו על כך שהמפלגה רוצה, בעצם, את־ רת. גם בגח"ל ראינו באחרונה כה קבוצת מנהיגים וותיקים מכוגלת לע־ שות כדי לשמור על כסאותיה.

זה רע משום שהשליטה על הקונג־ לומראטים נעשית בצורת שוחד. כי שרוצה יכול לסלק שוד שיטה הקיי־ מת במדינה כולה. זהו, למעשה. שו־ חד הפוך. השוחד ההולך מן השורה כלפי מטה ולא להיפך — במשרות, בהסבות, בהקצבות, בהפלאות שכר לקבוצות לחץ. מי שמקבל את השו־ חד ומתחייב תמורת זאת בנאמנות — טוב לו. מי שאינו משחק לפי כללים אלה ואינו מצטרף לצלחת — נישחק במוקדם או במאוחר ומוקא החוצה.

זה רע משום שיש ברית ג'נטלמנית בין העסקנים הותיקים של כל הגו־ שים לסייע זה לזה להישאר בשיל־ טון (במפלגותיהם). אין זה מקרה שגולדה גינתה בשעתה את שמואל תמיר על נסיונו להדיח את בגין, אין זה מקרה שספיר הדליף משפט הת־ רברבות של וייצמן והעמיד על ידי כך את בגין על המשמר. התמונה בה באדר נישק את ידה של גולדה בכב־ סת מסמלת את הזהבה הסמויה ה־ קיימת בין עסקני שלושת הקונגלומ־ ראטים (קשה לי לתאר את מק־ גאוהרן נושק לניכסון).

אם היה פעם מקום לדאגה שה־ שנאה בין המפלגות בארץ תהומית מדי — הנה עתה יש מקום לדאגה הפוכה. דאגה מפני האידיליה היתי־ רה שנוצרה בין המפלגות המובילה באמצעות קואליציות, הסדרים ומקח וממכר לשיתוק ולחיסול כל אפש־ רות סבירה להקמתה של אלטרנטי־ בה.

*

התפתחות זו היא שהולידה את התופעה שהאופוזיציה היחידה במ־ דינה עברה מגופים פוליטיים לאנ־ שים בודדים — לדון קישוטים, לפרו־ פסורים, לעתונאים, לאבנרי, ולתמי־ רו, לבן־אהרון ולאליאב. ולפעמים, ל־ ועדי עובדים (אלה שטרם שוחדו מקופת המדינה) ואפילו לגבי בן־ תמו ולנשים ולגברים שכמותה הב־ צועים עדיין לדבר גלויות נגד הממ־ סד הכל־יכול.

בודדים אלה הם המהדקים האח־ רונים, אחרוני האופוזיציונרים במ־ דינה. אך הממסד אינו סובל אפילו אופוזיציה של בודדים, וכל המכונה מופעלת בכל הדרכים: בחוקים (באדר־עופר), בהתקפות חזיתיות, בהדחות, בהדירה לרשות הפרס וב־ כל נשק שבצד היד נטויה לאחוז בו.

על משקל הערה שאמר פעם צ'ר־ צ'יל על נשיא אמריקאי, אפשר או־ לי לומר עתה שהאופוזיציה במדינת ישראל כבר מתה, אלא שהיא עדיין לא הבחינה בכך.

לובה אליאב — יצחק בן־אהרון — שמואל תמיר — אורי אבנרי

הקושיה החמישית

יש למצוא צביון חדש לליל הסדר

הטור שלי
מאת נתן דונביץ

הערב, כשהכל מסבים אל שולחן הסדר, יופנו כמו־תמיד מבטים אל הבן או הבת הקטנים, מבטים מדר־ בים, שישאלו הקטנים את ארבע הקושיות. בבתים שאינם שומרים מסורת כל ימות השנה ינסו הקט־ נים להשתמש מהובה מסורתית־האנס־ ראליה זאת. ילדים רבים אינם או־ הבים לשאול את הקושיות. אולי נו־ אה להם הדבר מעיק ומלאכותי, אולי כהם מתביישים ומבקשים ל־ דקלם את הקושיות בקול רם. ואז, נפתח פרק התמריצים. מצד אחד מזכירים להם את הפרס המובטח להם כאשר יסתירו את האפיקומן. ומקצה אחר של השולחן יציעו להם בוגרים ובוגרות סעד נפשי, כמו "אתה תת־ חיל ואנחנו כבר נשאל יחד אתך, טוב?"

אולי נשאל את עצמנו, בהזדמנות חגיגית זאת, קושיה חמישית. שאי־ נה נובעת במסורת של דורות. אלא מן המצב היום: האם טוב הדבר ש־ לוחצים על ילדים וילדות הגדלים בבית לא־מסורתי למלא חובה מסור־ תית זאת? בואו נודה כנים עם עצמנו. בבתים רבים, רבים מאוד. יש הרבה מן המלאכותיות בעריכת הסדר. אנשים שאינם מאמינים, וא־ שר חיים כל ימות השנה חיים חי־ לוניים בתכלית, מעמידים לפתע פני מסורתיים־למופת. אבל, רק מעמי־ דים פנים. למי זה טוב?

איזה ערך חינוכי יש לסדר כזה. שבו מבחין כל ילד פיקח ונבון בפיק־ ציה שמקיימים לעיניו המבוגרים? הוא רואה ושומע כיצד מאיצים ה־ גדולים זה בזה להחיש את הקריאה בהגדה, לדלג על קטעים. לקרוא קטעים אחרים במהירות מסחררת, לקרוא ארמית בלי להבין מלה, וכו' וכו'. וכל זאת כדי ליהנות יותר מן הסעודה ולסיים את הסדר בשעה מוקדמת ככל האפשר, שיישאר פנאי לשיחות ולהויכוחים על נושאים ה־ מעסיקים כל משפחה וכל חברה בלילות שבת ובימי חול. ואולי גם להספיק לערוך פארטיה או שתיים של קלפים.

ואני שואל את עצמי: הנה הזדמ־ נות יפה־להפליא לסעודה חגיגית של המשפחה, קרובים וידידים. אירוע חברותי שאפשר לתת לו גוון מכוחדי באה. הקיבוצים עושים זאת כבר שנים רבות וכל קיבוץ משבץ ב־ "הגדה" שלו את מה שמעסיק את חבריו. הדברים האוהבים לחברים יו־ תר מקטעים שאינם אומרים היום הרבה.

מאפיות מוכרות בתל־אביב. בפסח, עסקים בפיתות. הרבים הקונים. ביפו ובמקומות אחרים עומדים יהודים באפיית קונים פיתות. בבתים רבים אוגרים לחמים ושומרים אותם בתאי הקפאה. שיספיקו לחג הפסח כולו. במסעדות ערביות קשה למצוא שולחן פנוי עוד לפני השעה המת־ אימה לארוחת הצהרים, או בשעת ערב. זאת המציאות ואין להתעלם ממנה.

צביון חדש

במציאות הזאת — שבהם אין הורים מעלימים דברים מילדיהם — יש למצוא צביון חדש לליל הסדר. כי הילד משנן, שומע ומדקלם על חמץ ומצה, ולמחרת כבר אוכל לחם ופיתות.

יאמר מי שיאמר: אם כך הדבר, מוטב שישמרו ההורים על המסורת ולא יאכלו חמץ. אך זו רק משאלה שבלב. במציאות לא יצליחו לקיים את המסורת בכל בית, כשם שלא יימצא שום כח בארץ, אשר יאלץ את בעלי המכוניות שלא לנסוע בשבתות לחופי הרחצה או לאתרי הפיקניקים.

איני מסכים עם אלה הטוענים כי חובה לשמור על גחלת המסורת ויהי מה. לא רק בפסח, גם בלילות שבת, למשל. כי לא קשה לנחש מה יהיה יחסו למסורת של ילד שרואה את אמו מדליקה נרות שבת. מברכת עליהם והאב יקדש על היין, וכעבור שעה־שעתיים — לאחר צפיה בטלוויזיה — יודיעו ההורים שהם נוסעים אל חברים, לביקור.

על כן, באותם בתים שאינם שומ־ רי דת ומסורת, אולי טוב יעשו אם יהפכו את ליל הסדר למפגש משפחתי־חברתי חגיגי־במיוחד, שבו יושלב גם טכס שיהיה מעין תקציר של הטכס המסורתי. אך יהיה מובן יותר למסובים ויותאם יותר לאורח חייהם. כך יישמר משהו מן המסורת — לא הטבע במשמעות אלו כליל בצביעות. הצמדת־הפנים וביזוי מסורת של דורות.

ילדים קוראים בהגדה ליד שולחן הסדר

המדיניות העתידה בשטחים

ניסוח המצע לבחירות ישמש זירת התמודדות

מאת שבתי טבת

להלכה נוצרה אחדות־דעים בין שלושה מהאישים המכריעים לגבי עתיד השטחים — ראש־הממשלה גולדה מאיר, שר הביטחון משה דיין והשר ללא תיק ישראל גלילי. זה היה הרושם המובהק מהדברים שנש־ או בגמר הדיון על השטחים במז־ כירות מפלגת העבודה.

הופעתה של גולדה מאיר היתה "נצית" מתמיד. הנוסחה שכה היתה שגורה בפיה "אין נסיגה בלא שלום" נפלה מדבריה, נעלמה ואיננה עוד. במקומה נשמע, כי "בעד שלום יהיו ויתורים". אם פעם קראו הערבים "לוותר" מתוך השטח המוחזק הש־ לם, עתה דיברה גולדה מאיר בעד שלום, כשהיא מכנה ל"ויתורים" מאותו שטח. שינוי זה נתמתה לדב־ ריה, מתכת הנסיון שנצטבר בשש השנים האחרונות. הכרונה התחזקה שלא השטחים הם המונעים שלום, אלא שאיפת הערבים ש"לא נהיה".

אף־על־פי־כן, בצד עמדות דיין ו־ גלילי, נראתה גבי מאיר מתונה יו־ תר. שכן הקו המנחה את המפיסתה היה הביטחון. וכך אמרה: "הפור־ מולה שלי היא — גבול בטוח למ־ טרה כפולה: ראשית שלא ישמש פי־ תוי קל לערבים לנסות שוב; ושנית, אם בכל זאת ינסו. למרות הגבולות הטובים יותר, שלכל הפחות תהיה לנו אפשרות קלה יותר להגן על עצ־ מנו במינימום של קרבנות".

אצל דיין וגלילי גבולות־ביטחון, עם כל חשיבותם, היו לעניין משני. הקו המנחה אותם הוא הציונות ואד־ מת־המולדת. כלומר גבולות היס־ טוריים, מעל ומעבר ל"גבולות ביט־ חון". בדברי גלילי נשמע הד חזק לתפיסה הבן־גוריונית. שעליה חזר דיין לא־מכבר בתגובתו על דברי בן־אהרון באותו דיון: "אני חונכתי על התייחסות אל יהודה והשומרון, אל חופו של הים התיכון בואכה אל־ עריש, כאל מולדת היסטורית", אמר גלילי והוסיף, כי גם כאשר הסכמנו לחלוקה, "לא חדלנו לקוות שבהליך של שלום והסכם נתיישב בכל ה־ ארץ. אימתי היתה הכרעה לוותר ולהגבל מהתיישבות בבקעת הירדן או לקדש את קווי שביתת־הנשק כ־ גבולות־קבע של שלום?"

אף בגישתו לבעיית הפיתרון המ־ דיני נשמעה בדבריו זיקה ברורה לתפיסתו של דיין. אף גלילי רואה את הירדן כגבול מדיני של ישראל, אבל הוא "מעונב כי לשם שלום יתנו עברי הנהר לא רק מיתרי־ נות חומריים רבי־ערך, אלא מבי־ טוי עצמי של זהותם, מזכויות כלי־ אות. בחלקן במדינת ישראל ואפשר שחלקן במדינת ירדן".

אף־על־פי־כן, היה דיין המפליג בשלושה. ראשית, היה הוא הראשון שהקנה למלחמת ששת הימים מש־ מעות רחבה יותר מזו של מלחמת־ קיום או אין־ברירה בלבד. כבר בת־ חילת יוני 1967 הצביע על הערגה לנחלת־האבות שיבשה דחף בגיר בלהיטה ובמטרותיה: "חזרנו לקוד־ שים שבמקומותינו, חזרנו על־מנת שלא להיפרד מהם לעולם". אמר ב־כ ביתי ליד הכותל, ומאוחר יותר, ב־3 באוגוסט 1967, בהספד לארבעים ו־ שמונה חללי הרובע היהודי בעיר ה־ עתיקה בתש"ח, אמר: "אחינו שנפל־ תם במלחמת השחרור — לא נטשנו חלומכם ולא שכחנו לקחכם. שבנו אל ההר, אל ערש ימי עמנו. אל נח־ לת האבות. ארץ השופטים ומצודת מל־ כות בית־דוד. שבנו לחברון ולשכם, לבית־לחם ולענתות, ליריחו ולמעב־ רות הירדן באדם העיר. אחינו, נעי־ מים אנו עמנו את לקחכם — — — יודעים אנו, כי כדי לתת חיים לירו־ שלים, עלינו להציב את חיילי צבא־ ההגנה־לישראל ושריונו בהרי שכם ובמעברות הגשרים שעל הירדן". כך היה דיין לא רק המפליג שבשלושת ה"ניצים" בממשלת ישראל, אלא אף העקבי שבהם.

אולם, השפעת דיין על ההלכה של מפלגת העבודה אין פירושה גם הש־ פעה מיידית על המדיניות המעשית של הממשלה. אף ערב הבחירות ההודעות, לכנסת השביעית, היתה לו השפעה חזקה על ניסוח התורה שב־ על־פה שבמצע מפלגת העבודה. בו הדבר, כבר לפני ארבע שנים, על ההתנחלויות עירוניות, ככפריות. אולם, הן הקצב והן ההיקף של הגשמה או־ תו מצע לא הלם כלל את דעת דיין.

*

המעצור העיקרי ורב־הכוח בהנ־ הגה המעשית של המדיניות כמעט בכבכת היה ונגו של האוצר פנחס ספיר. הוא לא הם עצמו כשום על־ רגליים כדי להרחיב את התורה שב־ על־פה במצע הקודם, ובדיון במז־ כירות המפלגה אף יצא לאחרונה בגלוי כנגד הגישה של מאיר־גלילי־ דיין. ב־9 בנובמבר אמר ההוזר ספיר למזכירות, כי הרדהו העיקרית מאי־נסיגה ישראלית בעת שלום היא הורדה דמוגרפית. הנחה אחת שלו היתה ש"העבודה הערבית... אני ס־ בור, כי הנפה הזוק בעבודה ערבית כזהה־סכנה מבחינה חברתית, פו־ ליטית ומוסרית ביהדותית". הוא המ־ חיש לשומעיו בסטטיסטיקה דמוגרפית את הריבוי הטבעי הערבי, וחזה מדינה שמתכית הרבית בערך איבנ־ יהודים, ושאל, "האם זוהי המדינה היהודית אליה שאפנו? האם זוהי ה־ מדינה היהודית שעליה נשפך כל־כך הרבה דם שלנו? האם זוהי המדינה היהודית שתמשוך עולים יהודים מכ־ עולם התופשי?"

בגמר הדיון על השטחים במזכירות העבודה, נראה היה ספיר כמצוי במיעוט בתוך ההנהגה המכריעה. עד כדי כך שנדעה נימה היסטורית במקצת לתגובה שמסר, בנוסח כמעט זהה, לשני עתוני השבת על ערב שבת, על דבריהם של דיין וגלילי בגמר הדיון, וההזהר, כי הגשמת מדיניות דיין בשטחים, תביא לכך שאנו הישראלים, "ניהפך למשוע־ בדים לצורכי הערבים בשטחים".

הדיון במזכירות נגמר ללא סיכום וללא החלטות. משום כך נמנע מבחן ההצבעה ולא נוצרו רוב ומיעוט שיציינו את כוחם של בעלי־הדב־ רים. אחת הסיבות לאי־הסיכום היתה מן הסתם עונת הבחירות הקרבה, אשר תצריך ניסוח של מצע וממילא התמודדות חדשה. אכן, לא היה טעם למפלגת העבודה לחזור פעמיים על אותו תרגיל מכאיב. די לצרה בשע־ תה.

אולם, ניסוח המצע לבחירות לכנ־ סת השמינית ישמש זירה להתמוד־ דות לא רק לתפיסות מנוגדות לגבי השטחים, אלא לגבי השליטה במפ־ לגה ועיצוב הממשלה הבאה. ואינ־ טרסים של מפלגה כה מורכבת וס־ בוכה כמפלגת העבודה עשויים לי־ צור חזיתות ובריתות לא רק משונות, אלא אף אבסורדיות. די לרמוז על כך שחלק מאנשי אחדות העבודה, הדוג־ לים בתפיסת דיין לגבי השטחים, מתנגדים לו הן אישית, הן סיעתית והן מבחינה חברתית־כלכלית. יצירת החזית הפנימית במפלגה עשויה ל־ הצניק לספיר הרבה יותר כוח־הש־ פעה בהגשמה המעשית של המדי־ ניות, מאשר נראה הדבר בדיון ההל־ כתי.

*

כוחו של ספיר נגלה בעצם בארב־ בע השנים האחרונות, וההתחשבות במעמדו במשק ובכלכלה נתנה או־ תותיה בהרצאה לפועל הלקויה של התורה שבעל פה הכרוכה במצע הקודם. לפיכך, ההחלטות על התיי־ שבות עירוניות ביהודה ובשומרון, בפיתחת רפיח ובמקומות אחרים לא זכו לביצוע נמרץ, ולרוב לשום בי־ צוע בכלל. התפתחות קרית ארבע בחבצמה והשכונה העירונית בנבי־ סמואל אף לא זכתה להתחלה.

על הולכת דיין במישור ההגשמתי, בניגוד להשפעתו בדיון ההלכתי. מצ־ ביע ביכור־העמדה של גולדה מאיר בעניין מכירת קרקעות ליהודים ב־ יהודה ושומרון. תחילה נטתה אחרי דיין והסכימה לאפשר באופן חוקי רכישת קרקעות על־ידי יהודים, ול־ אחרונה, ימים אחדים לפני גמר ה־ דיון במזכירות. חזרה בה. בדבריו במזכירות איזכר דיין שורה ארוכה של מקומות ונקודות שלגביהן לא ביצעה הממשלה את החלטותיה.

וכך, על אף הקירבה הרבה שנוצ־ רה בגישות ההלכתיות בין דיין וגול־ דה מאיר וישראל גלילי, הרי זו במי־ דה רבה עדנה קרבה למראית־עין. ההבדלים העיקריים עודם בתחום ה־ מעשה. בכל הקשור להגשמה, עדיין רב כוחו של ספיר. אם לדון לפי העבר, הרי לא היתה לגולדה מאיר נכונות להוציא אל הפועל מה שלא נראה לו או שהיה למורת־רוחו.

גם בתנאי המיסוי החדשים
"פיאט"
המתאימה ביותר לישראלי!
מכוניות "פיאט" חסכוניות:
בהשקעה * באחזקה * בצריכת־הדלק

בחר מכוניתך מהמבחר:

"פיאט 127"
* סלון — 20,950.— ל"י
* סטיישן — 21,700.— ל"י

"פיאט 128"
* סלון — 24,400.— ל"י
* סטיישן — 25,400.— ל"י
* קופה 1100 — 28,500.— ל"י
* קופה 1300 — 29,500.— ל"י

"פיאט 238"
* מסחרית — 19,880.— ל"י
* קבינה כפולה — 20,500.— ל"י

"פיאט 124"
* סלון — 26,400.— ל"י
* סטיישן — 27,900.— ל"י
* ספיישל — 28,500.— ל"י
* ספיישל־אוטומט — 30,990.— ל"י
* קופה 1800 — 41,500.— ל"י

"פיאט 132"
* סלון 1600 — 32,800.— ל"י
* סלון אוטומט 1600 — 35,300.— ל"י
* ספיישל 1600 — 33,700.— ל"י
* ספיישל 1600 אוטומט — 36,200.— ל"י
* ספיישל 1800 — 35,400.— ל"י
* ספיישל 1800 אוטומט — 37,900.— ל"י

"אוטוביאנקי"
* A 112 — 22,900.— ל"י

בקרו באולמי התצוגה בסוכנויות "פיאט"
חג שמח!
FIAT
פרסום אדמון בע"מ

مكان الأصل

مكذا من الأمل

חרות־מעט

מעולם לא נחסמה הדרך לחלוקה עם הערבים

מאת ירמיהו יובל

הביטויים „עבדות" ו„חירות" יעלו בשבוע זה פעמים רבות על שפתי כולנו. עם ישראל הגה בהם מיום שנוצר, ורוב דורותיו עשו זאת מ־עמדה של עבדות. מכאן המתח ה־משמעות המיתודים, המלווים נושא זה בליבו של היהודי. בריאתו של עם־ישראל היתה במעשה של יציאה ל־חירות, וחויה זו, שנשמרה במרכז תודעתו, עמדה על־פי רוב בניגוד למצבו האקטואלי. השאיפה לשוב ל־חירות היתה לכן תמיד שאיפה לחזור אל חוויה־הבראשית של העם, אל מעשה הולדתו. אך מכיוון שהי־תה זו חירות שהוענקה על־ידי א־להים, הועתקו גם כיסופי הגאולה של היהודי ובעשו כיסופים לימות המשיח.

מבחינה זו מהווה הציונות קרע ו־משבר בתולדותינו. האדם בא לרשת את תפקיד האל בהגשמת התוכנית של השתחררותו. יש אמנם המאמ־ינים כי היתה כאן סייעתא דשמיא; אך נכון יותר לומר, שהיתה זו חוצ־פה כלפי שמיים. היהודים גילו כי חירות היא קטגוריה אנושית, ולא הת־ערבותו של האל לתוך מעשה ההיס־טוריה, ומכאן — ואילך לא השליכו עוד את יהבם על הכוחות שמעליהם.

הציונות, אותה קבוצת־חלוץ ש־הפכה הכרה זו לבסיס של פעולה ממשית, הצליחה בזמן לא ארוך — אולי גם בגלל בשלות התקופה ו־שואת הגולה האירופית — להעניק לקיום היהודי ממד חדש של חירות, שכמוהו לא נודע ברוב הדורות ה־קודמים.

הם הקימו בארץ־ישראל חברה יהו־דית אוטונומית שזכתה בכתר של רי־בונות מדינית, ומהרבה בחינות איפ־שרו ליהודי „לזקוף את קומתו" — ביטוי שהיה למליצה ועם זאת יש בו אמת, כפי שתעיד חוויית הקיום של רבים מאתנו. אולם, הסיסמה ה־משטנית של „הפיכת החזון למציאות" אינה תופסת. מה שהיה למציאות אינו החזון, אלא גירסה גמלתה שלו, ש־עוצבה לפי הכוחות הממשיים שבהם נתגשמה, ויצרה בעיות ואף הסתבכויות משלה. יתר על כן: ה„חזון" עצמו — התוכנית, המטרות, הערכים הביזוליים — טעונים התבוננות וב־דיקה מחדש.

אולי לא זה המקום לבירור מקיף של סוגיות אלה. אך חשוב להדגיש את הצורך בעצם הצגת השאלות. לא כל מי ששואל מטיל ספק בכל, והת־שובות המקובלות אינן בהכרח הנכו־נות.

החופש כלפי המסורה

אחד מגילויי החירות היא היכולת להציב את המסורת בסימן שאלה: לא לקבל את עולה באורח פאסי־ביסטי, אלא להעמידה לבחירה מחו־דשת. אמנם, בחירה זו אינה יכולה להיות חופשית לגמרי. אין אנו נול־דים לתוך חלל ריק. אנו מוצאים ל־פנינו לשון, מסורת, תהליך תרבותי היסטורי, שכבר יש לו כיוונים ו־נפתולים משלו, ועם זאת הוא חדור לתוך עצם חיינו. המהפכה הצרפתית או הצהרת בלפור הן מרכיב הביו־גרפיה של כל אחד מאתנו. אנו מצ־טרפים לתהליך זה מתוך עצם ל־דתנו והתבוננותנו, ואף נקראים ל־הבין את תכניו ולקבל על עצמנו אחריות לגביו. הקשר זה, שלתוכו נקלענו, גם קובע (ומגביל) את אר־צי התכנים ואפשרויות הבחירה, ש־רק באמצעותם יכול משהו כמו חו־פש להגיע בכלל לביטוי ולקבל קיום ממשי.

השתתפותנו בתהליך ההיסטורי אי־נה פעולה אוטומטית. אין אנו נסח־פים בתוכו כחלקים בנהר. הדבר נעשה לאחר הבנה, בחירה, הפיכת־המשמעויות הקיומיות, לגוזר ב־אצבעות שכלנו ורצוננו; והללו אי־נם כוחות מיכאניים. אדרבא, זהו בכוחנו להבחין בין הבדלים ואל־טרנטיבות, לקבוע הערכה לחייב או לדחות; במילה אחת: זוהי חירות־המעט שבידינו.

עם זאת, החופש כלפי המסורת שו־נה מן החופש במסגרת ההיסטוריה. אדם יכול לבצע מעשה של שלילה מופשטת כלפי המסורת: הוא אינו מסכים לבדיקות, למכורות ולנהגים המקובלים, ודוחה אותם בהכרתו ה־פנימית. איש כזה יחיה, בלי ספק, בהרגשה ניכור בסביבתו הכללית, אך יש בכוחו לבצע כלפיה אקט של שלילה סובייקטיבית טהורה.

כנגד זה, המציאות ההיסטורית היא כוח שלגביו לא יצלח כזה סירוב פנימי או שלילה סובייקטיבית מתם.

אינך מסכים? מה בכך. העולם כ־מנהגו נוהג. השאלה לגבי ההיסטו־ריה איננה רק זאת, אם הנך מוכן להפנים את משמעותו של תהליך ידוע, שלתוכו נולדת, ולראות את עצמך כממשיכו וכאחראי לו; השאלה היא כאן, באיזו מידה יש לך אלטרנטי־בה. ובתחום זה, כמדומה, אפשרויות הבחירה הן קטנות יותר, אם כי לא בהכרח נעדרות.

אותה ממסורות החינוך — למעשה, אם לא להלכה — היא לעשות את תהליך אימוצה של המסורת אוטומ־טי ככל האפשר. ביחוד כך במדינת ישראל, העומדת בסימן הסיסמה של „דור המשך". המהפכנים שקרעו את עצמם מעל המסורת הקודמת היו זקו־קים למסורת חדשה, והם רצו בדור בלתי־מהפכן, קונפורמי, שימשיך ב־מעשי־אבות. הם הצליחו בכך ב־מידה רבה — כפי שתעיד העובדה, כי הדור החדש שוב אינו עסוק ב־חשבונות רעיוניים אלא במעשה של הגשמה רצוף ויומיומי. אין לומר כי שאיפתם של המייסדים לא היתה לגי־טימית. ואולם היום נשתנו הנסיבות, ומזה שש שנים נוצרה אפשרות גדו־לה מן הרגיל, לחשוב־מחדש על כי־וון ההתפתחות ההיסטורית ולנסות לכוונו מראש בכוח הכרעה לאומית.

הבעיה העומדת היום להכרעה — ואיש אינו צריך להעמידה על סדר היום, כי היא עומדת שם — היא זו: האם נחליט להחליט, או האם החלטתנו היא לתת למאורעות לדרדר את עצמם, תוך סגירת אפשרויות הב־חירה ההיסטוריות, תוך איבוד הזדמ־נות למעשה לאומי חופשי?

שאלת המדינה

אי־אפשר להשיב על כך בלי ל־שוב ולהתייחס לשאלת המדינה. ה־ביטוי „שאלת המדינה" הוא, כמובן, דו־משמעי. במובנו האחד זוהי ה־שאלה, אם טוב ורצוי שתהיה לי־הודים מדינה משלהם. שאלה זו היא בשבילנו שאלה אנכרוניסטית. היא תופסת, אולי, לגבי הערבים, המא־מינים בקיום האופציה ההפוכה ומ־כוונים לפי זה את מדיניותם הרש־מית. אך בשביל יהודי ישראל, קיום המדינה הוא נתון ראשון שאין להי־שיבו אחור.

בפני יהודי ישראל עומדת השאלה במובנה השני: כלום יש לראות ב־קיום המדינה ובהגנה עליה את חזות הכל? האם עצם קיומה של המדינה מבטיח מאליו את החירות האישית ו־האמנציפציה הלאומית, שלמענן הו־קמה? מהם הערכים המסורתיים שמעבר לעצם הקיום המדיני, שאנו רוצים כי יובטחו על־ידי המדינה?

בין אלה הרואים, כי אין המדינה מטרה לעצמה, יש לכנות את שלומי אמוני הדת, ואת רוב אנשי שלי־מות הארץ. ואולם, עם מליצתם או נטיותיהם המיסטיות מרתיעות את ה־רבה אחרים, המסתגרים לפיכך בתפי־סה „בטחונית" צרה, בלא מימד רע־יוני ותוך איבוד הפרספקטיבה של תכלית המדינה ומשמעותה. ישנם גם כאלה, החושפים לראות בהעלאת שאלות רעיוניות נטיה בטלנית, „תלו־שה" ואפילו מסוכנת, ולכן הם מש־תדלים להתגבר עליה בתוך עצמם.

אך בכבוד הראוי לשאלות רעיו־ניות, ולעזבת הביטוי המשיחי שלהן, אפשר לעבד תפיסה של מדינה, שמטרתה להגשים את החירות האי־שית ואת האמנציפציה הלאומית של היהודים (או של חלקם), תוך הכרה בגבולותיה ההיסטוריות, תוך הודאה בזכויותיהם של אחרים, כ־גבולות את מימוש זכויותיה היא. תפיסה כזו תראה לנגדה מדינה יהו־דית ליבראלית ופתוחה — פתוחה גם כלפי התחיות והדרך־המשכמות שיש בקיום היהודי; אך היא תהיה סגורה בפני רעיון־הפוזא האומר, כי חירותו של העם היהודי תיתכן על חשבון שיעבוד הזולת. אין הכוונה לכך ש־לא ראוי או „לא נאה" לעשות זאת, אלא שהדבר אינו אפשרי באופן מ־משי, מפני ש„חירות" כגון זו תבטל את עצמה ותתגלגל בעבדות חדשה, פנימית ואפילו מדינית.

כמובן, קשה יותר לפתח תפיסה כזו; זוהי איננה חד־משמעית כמו בנה תורותיה המשיחיות, התובעות כל; גם לא זה המקום לפרוט את פרטיה ולהשיב על כל השאלות ה־מתבקשות לגביה. אסתפק בהשגה הקיבה אחת.

דווקא הנצים שבנו מגלים מדי פעם נטיה פאטאליסטית. הציונות, הם אומרים, בהכרח הגשימה את מטרותיה על חשבון הערבים. אפילו אם הבחירה כעצמה עובדה זו, הגם הכוונות הסובייקטיביות של רא־שוני הציונים היו נאצלות (או אולי נאיביות), ולא עלה דעתם לגרש את הערבים במאבק אלים, הרי למעשה הוכיחה המציאות את ההיפך.

בעצם, גם היה הכרחי שיקרה כך, כיוון שהערבים היו רוב בארץ, ומ־טרת הציונות היתה להקים מדינה בעלת רוב יהודי. ואכן, הציונות הת־נגדה למתן עצמאות לארץ־ישראל בכל תקופת הרוב הערבי; היא שית־פה פעולה עם מעצמה אימפריאלית ופעלה, למעשה, רוב הזמן בחסו־תה; והיא רכשה (או „גאלה") קר־קעות מאפנדים תוך נישול האריסים שעליהם. כיוון שכך — אין לנו ברירה אלא לקבל את דין המעשה על עצמנו, ולהמשיך אותו. באותה

משה דיין

דרך שנרכשו אדמות נגיגר, כך יש לרכוש אדמות ביהודה ושומרון; ומי שמתנגד להתנחלות בשכם, מה לו בעמק בית־שאן?

אין לחשוב, כי טענות כאלה מוש־מעות רק למטרה פולמוסית או דמ־גוגית. הדבר תלוי במי שמשמיען. ר־בים סבורים בכנות כי כל נסיון לש־נות את הקו מכאן ולהבא, פירושו שלילת כל מה שהיה בעבר והטלת אשמה על עצמנו; וכדי להמנע מ־כך, הכרחי להתמיד באותו כיוון.

יפו כן, שכם לא

בגלל כנותה של תזה זו, יש ל־קבלה במלוא הרצינות. ראשית — אין לקבל את הפאטאליזם ההיסטו־רי המשתמע מתוכה. אין אנו ממ־שיכים עיוורים של תהליך הזורם מעצמו. הרשות בידינו לפרש את מטרת הציונות על־פי תפיסתנו, ול־נסות לעצבה בהתאם לפירוש זה. ש־נית — וזה העיקר — מאז הקמתה של ישראל, כמדינה יהודית המסו־גלת לשאת את עצמה ואת זולתה, חל שינוי איכותי ורדיקאלי במצבנו.

אם בעבר היה נכון לומר, כי ה־ציונות לא תוכל להגשים את מטר־תה בלי פגיעה בשאיפות הערבים, הרי היום מוטב לומר, כי הרחבת הפגיעה הזאת אינה חיונית להמשך קיו־מה של ישראל. אם צדקה הציונות בדרישתה להקים מדינה יהודית, הרי זו האחרונה היתה זקוקה לטריטוריה; אך היא לא היתה זקוקה למלוא הט־ריטוריה של ארץ ישראל; ומשעה שקמה המדינה בוודאי שאינה זקוקה להתפשטות טריטוריאלית על־מנת שתוכל להוסיף לחיות ולהתפתח.

לכן, במסגרתה של ציונות מתונה, המקבלת־מראש את רעיון חלוקת ה־ארץ כמגבלה הדדית לנוכחות של שני העמים, אפשר לקבוע באופן עקבי שני סוגי אזורים, הנבדלים עקרונית: אלה השייכים לטריטוריה הגרעינית לקיום ישראל, ואלה שאינם שייכים לכך; ומכאן משתמע ללא־סתירה: זה כן וזה לא (כגון יפו כן ושכם לא). אפשר להתווכח על מעמדם של מקומות פרטיים, אך לא שם המקום הוא הקובע לצורך העניין שלפנינו, אלא העיקרון, המחלק את כלל המ־קומות לשני חלקים נבדלים.

אין, איפוא, משום גינוי עצמי או שלילת־העבר כאשר אומרים היום כי יש לבטל את נישול הערבים ביהו־דה ובשומרון, וכי אין לקבוע עוב־דות שימנעו הסדר שלום במסגרת חלוקה. הציונות באה להגשים את זכויות היהודים לקיום ריבוני בארץ־ישראל; אך היא הגשימה אותן עד כה בחלקה המערבי בלבד של ארץ ישראל המערבית (וכן בירושלים). כיוון שכך, מעולם לא נחסמה הדרך להסדר של חלוקה, שבו יוכלו גם תושבי פלשתין־לשעבר להגיע ל־ביטוי מדיני של הווה הלאומית. ו־אם נראה בהסדר כזה את מטרתנו, ונדגול ללא־היסוס בציונות של „חלוקה", לא נצטרך לשלול את ה־עבר בבואנו להתוות את דרכי ה־עתיד.

המציאות והמיתוס

הרהורים של ערב פסח

מאת רוברט ואלטש

הכרה מדויקת ונאמנה של העבר אינה בגדר השגתנו. מלמד אותנו הנסיון. כל היסטוריוגראפיה מסלפת ומטעה, וברוב המקרים היא מבטאת יותר את רוח המספר מאשר את ה־אמת העובדתית. שהמספר צריך לל־קט בתעודות ובמסורת, והואיל ו־האדם הוא אדם, מסורת זו היא ב־הכרח מגמתית. דברים אלה אינם נאמרים לגנאי, אלא כדי להדגיש את הקשר בין היסטוריה ואמנות, ולהע־לות את מפעל הגאון המצליח, כאמן, למסור לנו תמונה מרשימה של ה־עבר העשויה לאפשר לדורות שנול־דו אחרי המאורעות המסופרים הע־רכה מועילה. חלקית. כל דור מתאר לעצמו את העבר במושגים המתי־אימים להבנתו. חלקית הוא מקשר את העבר עם עולם לגמרי אחר, עולם קסם, להדגיש את השוני מ־הזמן הפרוזאי של חיי יום־יום. כש־במשך הזמן מעוטר סיפור הע־בר באגדות ותוספות הדמיון, נולד המיתוס, אמת חדשה כביכול, שאינה פחות ממשית בתודעה מאשר העוב־דות היבשות שאי־אפשר לשקם או־תן לפי אמיתותן.

בעידן הוולגריות והמטריאליזם נוצר המנהג לזלזל בערכו של כל דבר שאינו מסתבר לפי תפישת השכל או החושים, ושאינו ניתן לבחינה מדעית לפי חוקי הטבע. אולם נסיון זה אינו מכסה את כל צרכי האדם. לגבי בעיה זו מענינת השקפתו של אחד החוגים „הפוזיטיביסטים", הפולני לשק קולאקובסקי, שהיה קומו־ניסט ומארכסיסט ותיק ופרופסור ל־פילוסופיה באוניברסיטת וארשה. אולם החל מ־1956 הסתכסך עם ה־מפלגה הרשמית ונגרש מהמפלגה ב־1966 (היום הוא פרופסור באוקס־פורד, אנגליה).

בספרו על „ממשיות המיתוס"* (ש־הופיע בתירגום גרמני) הוא אמנם עומד על דעתו הפוזיטיביסטית אך יחד עם זה הוא מודה בקיום העולם האירציונאלי, רק יש להבין כי אין אפשרות של סינתזה בין שני הע־למות. אם נרצה אם לא, עלינו להת־קיים בשני התחומים ולשרת שני אדונים. אין קריטריון לפיו אפשר להכריע בין שני סדרים אלה, משום שכל השקפה מבוססת על ערכים ש־אינם מוכרים על־ידי הצד שכנגד. אין קשר ביניהם, אולם גם אין להכ־חיש שלכל אחד מהשנים יש יסוד להאמין כי קנה־המידה שלו הוא ה־אמיתי והסדר האחר הוא רק דמיוני. הם אינם ניתנים להתאמה. אולם יחד הם ממלאים את המרחב הקרוי תר־בות, המהווה תהליך מתמיד של התנגשות ביניהם.

לגיטימאציה של המיתוס

זוהי לגיטימאציה מפליאה של ערך המיתוס מצד פוזיטיביסט בזמננו. הוא מפריך את עמדת המטריאליזם הוולגארי השם לשחוק מה שאינו ניתן להוכחה מדעית. בעימותנו עם העבר יש לנו הרגשה איתנה של ממשות המיתוס שאין למדוד אותו בשיטת מדעי־הטבע. הנו עולם הס־מלים והמטאפורים המתעלם מן הניתן להוכחה. כאן מדברים בשפה אחרת.

בהתגלות ההיסטוריה מנסים לב־טל את הזמן. במתרחש מחוץ למס־גרת הזמן, הכל הווה. אין פער בין הדורות. בכך ניתן לגבור על הקושי הבולט לתאר לעצמך את הדברים שקרו לפני 100 שנה, קל וחומר לפני 3000 שנה, במציאותם. ולא בהיק־שים לפי הבנת המסובין לשולחן. שלילת הזמן מסמיכה אותנו לחדש את ההויה כמו שהיתה קורית בשעה זו.

נדמה שאבות ההגדה הרגישו לא פחות מבני זמננו את הקושי לס־דר דברים לדור חדש בצורה הע־שויה לשכנע אותו. נאמר „והגדת לבנך", אולם פקודה זו מעוררת שתי שאלות: אחת, איך אוכל להגיד דבר שלא התנסיתי בו בעצמי, אלא גם לי רק נמסר בעקיפין? ושנית, איך למצוא אזניים קשובות, אולי הבן אינו רוצה לשמוע, והוא עשוי לחייך, הרי הוא סבור שאת הכל הוא יודע טוב ממני? אין לזה תשו־בה רציונאלית.

אבל, בטכס מטילים על הבן לש־אול שאלות. אפילו מגישים לו טקי־סט מוכן של שאלות. אולי יש לו שאלות אחרות, אך לא כדאי לו להעלות אותן, כי אינו מניח שהמסבי־רים ידעו לענות. על־כל־פנים, כדי למנוע מבוכה, גם התשובה מוכנה: בעבור זה עשה יי לי בצאתי ממצ־רים. לי? בצאתי ממצרים? לפני 3000 שנה? זה אינו יכול להיאמר במובן הפשט, אלא בהשאלה, יש לשים לב ל„כאילו" המפורסם של הפסוק. בשעה זו מתנדף הזמן, כל הדורות מרגישים „כאילו" היו שם; אין זו היסטוריה ממשית, זוהי אמת מסוג אחר.

כל מה שנאמר בהקשר זה, אינו התנסות אישית ממש, אלא מסורת מקודשת שגרעינה בהסף לאידאה. מי יודע בדיוק איך היו הדברים באמת? מיהו עד ראיה? אולם העמדות היסודיות בכוחן הסמלי קיימות בכל עת, משום שהן ביטוי השאיפות ו־היצרים שבלב האדם. ואלה לא נש־תנו בעבור הזמן. מאבק הטוב והמו־סרי הנובע מהמימד הטראנסצאנדאנ־טלי, עם השכבה המטריאליסטית של עגל־הזהב. אלה הם גורמים הזהים בכל דור ודור ובכל נסיבות, לא קשורים לשום זמן. אלה הם שני הת־חומים הקיימים לזהה, שביניהם — לפי גירסת קולאקובסקי — אין אפ־שרות של סינתזה. ובכל זאת ההיס־טוריה והתרבות האנושית זקוקה ל־שניהם.

הפסח לפני ארבעים שנה

אולם כשברצוננו לספר על מאור־עות עבר „כפי שהיו למעשה" (לפי הגדרת ההיסטוריון מפורסם) אנו מת־קשים. למשל, לאנשי הדור שלי, חג הפסח מאז 40 שנה קשור עם חוויה גורלית בחיי היהודים, שיצר בלב הנוגעים בדבר רגש עמוק של המש־מעות הפליזמנית של ההיסטוריה ו־של קרבת התופעות שנחשבו מיתוס. פסח אז היה בשבוע בו נערך בגר־מניה „הבויקוט" נגד היהודים, למע־שה, ההתנפלות הכל־ארצית העצומה הראשונה, מהומה איומה, עם כל הגסות הגלויה, ציורים אנטי־יהודיים עבקיים, כתם צהוב בכל בית יהודי חנות או משרד של יהודי, משמרות במדים חומים שמנעו כניסה וכו'.

אני ראיתי את הדברים במו עיני; זה באמת קרה לי, לי במובן הפשוט ולא סמלי. לא רק עליגי ההנהגות עם אבותינו מלפני 3000 שנה. „והג־דת לבנך", — אולם אף דבר זה אינו יוצא כהלכה. אפשר לספר, אולם אי־אפשר לקלוט את הבשורה. את מאה הדברים הקטנים המאירים את האוירה שכתבתי, ואת המציאות של טרום־ארקויך זאת. לאחר זמן־מה יתמוגג גם כל זה למיתוס שאינו דומה לעובדות כפי שהיו. אולי המיתוס יהיה עשוי להעביר לשווה, בכוח הסי־מלי שלו, משהו מן הלקח האנושי של העבר. ככלות הכל, מה אנו יודעים בסיפורים על יציאת מצרים שעלינו לדלות מגרעין המיתוס.

בפסח ההוא, לפני 40 שנה, לא הי־תה עילה לחגיגות קולניות. אך הכל הרגישו שיש לשמור על הכבוד ולהתרכז בעיקר שבגולת העם הב־תקיפה, להבדיל ממה שראינו סבי־בנו. העתון „יודישא רונדשאו", קו־דם ביטאון מפלגתי מוגבל, נקרא פתאום בידי כל היהודים בלי הבדל מפלגה, וגם בידי לא־יהודים רבים. הפולמוס עם המשטר אי־אפשר היה. אולם לדבר אל הציבור היהודי לא יכול למנוע המשטר, לכן היתה לכל מאמר דו־משמעות מכוונת, המובנת רק לבני הדור שהתמצא בימים.

הזיקה לערכי־היסוד

במאמר הראשי בפסח ההוא דובר על האידאה שמאחורי חג החירות, על משמעות הזיית סיני בה נקבעו משפט, צדק ומוסר, כיסוד לחיי העם — כל עם. אלה היו הדברים המכו־ונים אל עם ישראל. „אין אנו מתימ־רים להתרברב על אחרים (כפי שמע־נים פרזב־יסחא של „אתה בחרתנו") אולם גם לא נכנעים למעבר של בחי־רות. רק בזיכתאלים של שקר פוגע בכבודו של אחרים וחורש לעצמו זכות לשנאת הזולת. מעל כל הבד־לים לאומיים, אפילו מעל מחלוקות הגמות, צריך לקיים שותפות הער־כים האנושיים. רעיון האמת הוא משותף לכל, ונזר האלוהי שבאדם. זה עלינו לזכור, כי חגינו הם חגים לאומיים ויחד עם זה הם סמלי האמת האנושית הנבוחה."

דברים אלה היו מכוונים אל הצי־בור היהודי במבוכתו ובדיכאונו, הרי אפילו אצל המתנכרים קיבלו החגים תוכן חדש. הם שאבו נחמה ועידוד מן המיתוס ומכוח העבר. אולם גם הדגישו כי בתחום הרציונאלי של המציאות הפוליטית יש להתחשב גם בזכות אחרים. הזלפת שני התחומים גורמת בעיקר ויוצרת אנארכיה ואסון, כפי שמלמדת אותנו ההיס־טוריה. הסתמכות על מיתוס בלבד עשויה להביא לידי פאראנויה. ה־אזהרה היתה אז למעשה מכוונת אל האויב (שבמחנהו היו רבים כהתר־ביישו) ואל העולם התרבותי מחוץ לגבולות.

גם היטלר היה מיתוס. הפילוסוף שלו אלפרד רוזנברג פיטפט על „ה־מיתוס של המאה ה־20". המת־במא בהצטרקות עצמית של הגזע העליון. מיתוס זה נולד מתוך המיס־

אלפרד רוזנברג

טיקה של „הרייך השלישי", כוטב שמקורו בספקולאציה הוליאלסטית על ימי־הביניים, וכמבו הבים הימי־לך את „מכתבי" לזלזל בזכויות עמים אחרים גם בחוגי הגרמאנאים. עיקבר ביה כבו מליכה להם.

הפסח ההוא היה לפני 40 שנה. בינתיים נשתנה כל העולם ותבלית שינוי. כגל לכל השפרה. גם בעולם היהודי יש לנו שגע תוכר לשאלות מהדעתנה. מיתוס חדש הולך ומו־פסה. בגל „הקץ" בקיום מצוות „והגדת לבנך", לגבי על פער ה־דורות. אך הזיקה לערכים היסודיים שבכפ פסם על העם היהודי בעבר שתוך למיתוס. הבדוך זו הגיע ד נעשר רשות של כל הבין האנושי, בדרישה לכל דור ודור.

* Leszek Kolakowski: Die Gegenwärtigkeit des Mythos. Aus dem Polnischen von Peter Lachmann. R. Piper Verlag München 1973. 169 S. Pb. DM 10

איך חיים

הסבל מצפון ת"א

מאת יאיר קוטלר

בעיר מולדתו זבולין, ליד ריזום שבפולין, היה ב"א מומחה לפארק־טים — רצפות העשויות מעץ. במל־חמת העולם השניה, בהיותו בער־בות סיביר אליהן נמלט מן הפול־שים הנאצים לארצו, נוצלו כש־רונותיו וידיעותיו על ידי הסובייר־טים. ב־1950 עלה לישראל.

ב"א, יליד 1915 נשוי ואב לש־לושה בנים, נקלט בתל־אביב בתע־שיית הבלוקים, באחת מחצרות רח' הירקון. על פארקטים לא שמעו ב־ישראל של 1950. חמש שנים התמיד במלאכתו, השתכר למחייתו בכבוד עד שנתפתה ורכש משאית שברולט ישנה מדגם 1942. ב"א ביקש להת־בסס, לשפר את מגוריו, להימלט מן הסיוט של הבית הערבי הנטוש וה־רעוע שהועמד לרשותו במנשיה, ליד מסגד חסן בק. הוא הפקיד את ה־משאית בידי נהג שכיר ונפל קרבן לרמאויות עד שנאלץ למוכרה ב־1956.

ב"א המשיך בעשיית בלוקים ב־ידיו. פרץ המיתון. המומחה לפאר־קטים נותר מובטל. הבניה נעצרה. פה ושם מצא תעסוקה, השתכר שתיים וחצי וגם שלוש ל"י ביום. 200 הלירות שקיבל בתמורה על מכירת המשאית החזיקה את מש־פחתו שבועות ארוכים. לא חלף זמן רב ונמצא „גואל" לב"א — חבר, פקיד־מנהל בעסיס. הציע לב"א ל־בוא ל„בריגדה הכבודה" של בית־החרושת לשימורים. מציב מכונות־יצור באתרים דרושים לסרט הנע, מעתיק ציוד ממקום למקום. ב"א, שאינו בורח מעבודת־כפיים קשה, נלהב להצעה. בעיצומו של המיתון. השנה היתה 1967. חברו הפקיד הר־גיעו: כל העובד קשה בעסיס יכול להשתכר נאה. הוא לחץ על אגוז, כי מנהלי המפעל מחפשים סבלים אינטליגנטים בלשכת העבודה, אך לשווא. שאל ב"א את עמיתו מה ירוויח, ונאמר לו: 14 ל"י ליום.

חלפה חצי שנה. המפעל, מרוצה מעבודתו של ב"א, העלה את שכרו של עושה הבלוקים ב־30 אגורות ליום. ב"א בלע בשקט את הגלולה המרה. הוא כבר לא ראה דרך חזרה לחצרות רח' הירקון, לתבניות ה־בלוקים. הוא הוסיף להרים בידיו 350 ק"ג, לגלות באמבות למקום הצ־בירה. בתום כשש שנים להיותו בע־סיס, משתכר ב"א כ־790 ל"י בחודש ברוטו (25 ימי עבודה), או כ־600 ל"י נטו. מצבו הכספי אינו שפיר. מחלקת החשבונות כפידה עליו כי הוא תמיד באדום. נוטל כפריעה יו־רדן כן הגביע לו, נותר בסוף החודש ללא מכסרת — אך הכל מבינים את מצבו.

שלושת ילדיו כבר אינם סמוכים על שולחנו. הבכור (29) והשני (25) נישאו, עזבו את הבית. נותר בן הזקונים (22), שנולד בישראל, סיים בית־ספר מקצועי, עובד בדפוס ב־דרום הכרך, משתכר כ־800 ל"י נטו בחודש. ה, הבן הרווק, מתגורר אצל הוריו, משתתף בתקציב המש־פחתי הדל ב־100 ל"י בחודש. ל־פעמים, בעיקר בערבי חג, נאלץ ה־אב לבלוע את גאוותו, לבקש מהבן המסור עוד 50 ל"י לקניות. ב"א מבין יפה את מצב בנו, החוסך בכל חודש כמה מאות ל"י בחשבון צמוד בבנק כדי שיוכל להינשא, לרכוש דירה לזוגות צעירים, להקים בית.

ערב עם המשפחה

שהיתי במחיצתה של משפחת ב"א: האב, האם, הבן. לפני שמונה שנים איתרע מזלה של משפחת ב"א. עמי־דר, שהחלה בפינוי מנשיה, ביקשה לפנות את הבית הערבי הנטוש, ויית־רה על 10 ל"י שכר הדירה החודשי תמורת שני החדרים, הציעה 10,000 ל"י פיצויים. ב"א חשש להיפרד מ־דירתו. לאן יילך? היכן תתגורר המשפחה? הבנים, שעוד היו בבית, לחצו על ראש המשפחה. הוא נכנע. כיסיו היו ריקים, אך כאשר קיבל את 10,000 הלירות הצליח לאסוף מכל ידידיו ומכריו עוד כ־5,500 ל"י הלוואות. בסכום שנצבר מצאו די־רה בדמי מפתח, במקום מכובד בצ־פון הכרך — ברח' בן־יהודה: שני חדרים תמורת 15,500 ל"י ו־60 ל"י שכר דירה. היה צריך להשקיע עוד כ־3000 ל"י בשיפוצים. זאת עשו טי־פין טיפין, מהלוואות שנערמו.

שנים גרה משפחת ב"א בדירה רי־קה מרהיטים, מכלי־בית. אחרי ש־פרעו את החובות, בסיוע נדיב מן הבנים, שוב נטל ב"א הלוואה מן המפעל ומקרן הפועלים — 2000 ל"י. בכל חודש מנכים ממשכורתו 115 ל"י, אך בינתיים „נמלאה" הדירה הנקיה בריהוט חדיש: ספה־מיטה, כמה כסאות, שולחן. את מכשיר ה־טלוויזיה הביא הביתה בהפתעה ה־בן ה., שגם החליט להתקין טלפון בדירת הוריו. למה? כדי שיהא קצת שמח, שהוריו ייהנו מצילצולי הטל־פון, מן ההתקשרויות של חברותיו, מאפשרויות של שיחות ממושכות של אמו עם חברותיה. המכשיר הגואל עולה רק 30 ל"י בחודש. נזהרים מחיוגים. ממתינים לשיחות נכנסות. כך זה יותר בזול. כדי לממן את ה־טלפון חדל ה. לעשן — ויצא נשכר.

ב"א מפקיד בידי רעייתו 400 ל"י בחודש. אין לו יותר. 115 ל"י מנ־כים בעד ההלוואות, ויש גם לשלם שכר דירה. הבן מכניס לקופה עוד 100 ל"י. החשמל עולה 27 ל"י בכל חודש, ומים — רק שש ל"י. כמעט שאין יוצאים מן הבית. ביגוד? ב"א לובש חליפה שרכש לפני עשר ש־נים. אמנם היא קצת בלויה. אך לא נורא. חולצות, נעלים, סוודרים, גר־בים? גם לזה מוצאים פתרון. ב־צומת הסמוך מצויה חנות גלנטריה. בעלה אדיב ומבין בכל כמה חוד־שים רוכשת הגב' א. בשביל בעלה ב. חולצה או סוודר זק. בקיץ נצ־רכים גם לגרביים. בעל החנות מס־כים לקבל תשלומים של 10 עד 15 ל"י לחודש על החשבון. כך חיים.

הגב' א. קונה רק בשוק הכרמל. אחרי חקירה מצאה גילתה כי ש־מים אי וכי הכי בזול. מטלטלת צ־בה הגברת מצפון הכרך לשוק הכר־מל, קונה פעם בשבוע ק"ג בשר קפוא וקצת פילה. לבן, ביצים ולחם, קונים במכולת הסמוכה לבית. ה־הכל. ירקות, פירות? יקר מדי. אין כסף. ההתייקרויות האחרונות אי־לצו אותה לצמצם את קניותיה, לצמק את סל המזונות. תוספות השכר — ב"א משתכר 31.66 ל"י ליום — אינן מותירות בידי המשפחה מרחב תימרון. חלומו של ב"א צנוע, מבוקשו להרוויח עוד שלוש ל"י ליום, או 75 ל"י ברוטו בחודש. ירווח לו, אך מפעל עסיס קשור בהסכמי־שכר, אינו יכול להעלות גם בדעתו את יכולתו של ב"א העושה מלאכה של ארבעה. ערבים האלה מציעים את המפעל בשכר עבודה זול: 14.11 ל"י ליום לרווק, 14.86 לנשוי, 15.99 לנשוי פלוס אחד, 17.19 לנשוי פלוס שניים, 9.41 נשוי פלוס שלושה. אין עובד אחד בעסיס המגיע לשכר יומי של 25 ל"י ברוטו.

ב"א ורעייתו אומרים כי משפחה קטנה כשלהם זקוקה ל־1000 ל"י בחודש כדי לחיות בכבוד, שפירושו קניה גם של ירקות ופירות במחיר כשזול, יציאה פעם או פעמיים בשבוע לקולנוע או לתיאטרון, בימי קיץ ובחורף, מתנות לילדים ולנכדים, רכישת ריהוט מינימלי, אורחים, קניית ספרים ועתונים. שכרו הנקי היום אינו מתיר בידו חיים־של־כבוד. הוא מתוסכל, ו מפתח שנאה למדינה ולמנהיגיה. לרכוש זוג נעלים לשבת הוא מנצל את התלוש שמפקיד בידיו המפעל, 47 ל"י לנעלי עבודה; כל פועל מקבל שני זוגות עבודה בשנה, ושתי מערכות בגדי עבודה — מוסיף 10 ל"י וב־75 ל"י הוא מצליח לרכוש את נעלי החג שלו.

ב"א מצטער היום שלא ירד לארה"ב בשנות המיתון. לאשתו משפחה ענפה באמריקה. יצחק בן־אהרון ופינחס ספיר הם האמו"רים שבילו המתקוטטים על מעמד, על זה, כסא, אך מה יוצא מזה לו? הוא מדגים לי בשתי אצבעותיו פרושות בצורת וי, מה היה אומר לשר האוצר שלנו: פותח את עיניו לרווחה כדי שיראה איך חיים בישראל בעידן הספסרות וההפקרות הקלה של חביבי האוצר והב"ש. חובב ספורט מובהק (קונה ב את „חדשות הספורט") וצופה בטלוויזיה בלהט שאינו מסיר את עיניו מהמסך הקטן גם בעת שיחתי עמו, מכת אתו, בדעה כי יש להצלו המסך בכל ערב אנשים מטוב מרים בו־חכו כדי לזעזע את הם ספיר. אולי הרבה בו־ת יעזרו לפועלים.

השעה מאוחרת. אני מבקש רד ממשפחת ב"א. ראש המשפחה, רעייתו והבן, שואלים אותי: יהא פעם טוב בישראל? המצ־רה להסתגלות. איך אפשר לחיות שיתקוטטו ביניהם ספיר ובן־אהרון, אך שיתנו לחיות בכבוד!

אני סקרן לדעת בעד מי מצביעה משפחת ב"א — שבעה קולות: האם, שלושת הבנים, שתי ע עוד בטרם סיימתי השאלה, משיב ב"א בעקשנות: בגין. לכה בהילו להבכיס, להרגיז את הגבורה, ישכבו שהפועלים בכיס שלהם. לא חבר מפלגה... המגיד הצבעה מבא"י... אני אוהב את הבדינ מה יצא הפזי? כתי יהיה ב־

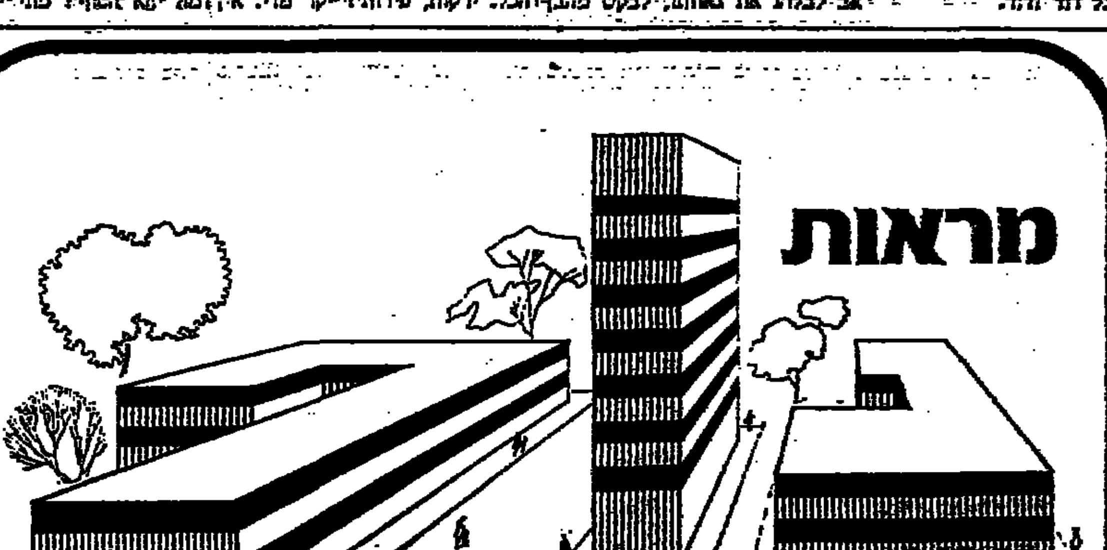

דירה אקסקלוסיבית
בפתח-תקוה

"מראות נוף"
חברת הבניה האקסקלוסיבית
בונה 300 דירות
המשקיפות אל נוף מרהיב.

ידע אמריקאי,
תכנון מרשים ופרקטי, איכות בניה מעולה,
פתוח סביבתי מושלם, אוירה נעימה,
בריכות שחיה לילדים, מגרשי חניה,
כרי דשא, ליד מרכזי קניה.

והעיקר,
יחס אישי וייעוץ מקצועי חינם
ניתן לכל הפונה אל משרדנו:

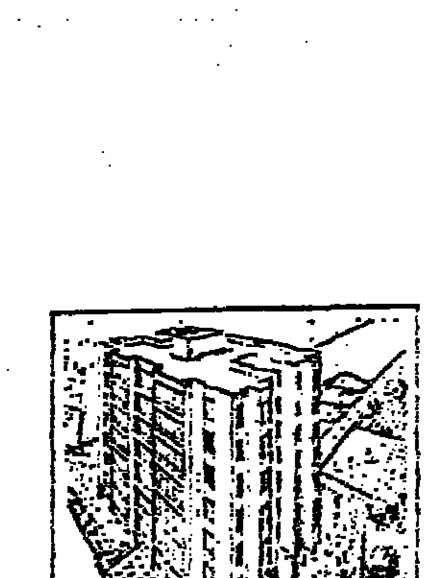

מראות
MAROT - NOF
רח' חובבי ציון 7,
פתח־תקוה, טלפון 907182 (03)

ללקוחותינו ולכל בית ישראל חג כשר ושמח!
קבלת קהל במשרדנו בימי חול־המועד פסח בין השעות 8.30—12.30

התפוררות מסגרות ביהדות ארה"ב

האורתודוכסיה מפולגת ומפוצלת יותר מאשר אי־פעם

מאת שלמה שמיר

ניו־יורק

חלוקת יהודי אמריקה לרפורמים, לשמרנים ולאורתודוכסים כה מקוב־לת, עד כי שינויים בהותים ובפלגי־גים בכל אחת משלוש תנועות אלה אינם זוכים לתשומת־לב מספיקה. ב־שנים האחרונות ניטשטשו הקווים הב־רורים שהבדילו בעבר מבחינה ד־תית את יהדות אמריקה. הבחנה מוס־כמת זו בין שלוש תנועות דתיות מר־כזיות שוב אינה תופסת ולמעשה משתמשים בה רק מטעמי נוחות.

אירגונים של שלוש התנועות ע־דיין קיימים ופעילים. אבל, כמו בתו־חומים אחרים שבהם נחלש המימסד היהודי, התערער כוחו ונתמעטה הש־פעתו גם בתחום הדת על כל גווניו. רבנים, עסקנים דתיים וסתם יהודים שוב אינם מתייחסים ברצינות רבה כל כך להשתייכותם הדתית, או ש־נוטים הם לפרש השתייכות זאת ב־צורה הנראית להם נכונה והולמת יותר את בעיות הזמן וצרכיו. אפ־שר לשמוע ביקורת על מנהגים ד־תיים וספיקות לגבי צידקת דרכם ומעשיהם. נראה, ששלושת הזרמים איבדו את הקשר עם היהודי הפשוט, ואינם מייצגים אותו עוד.

הזרם הקונסרבאטיבי שומר עדיין על אופיו יותר מהאחרים והש־שינויים בו אינם כה דראסטיים ובול־טים. הסיבה היא שהזרם הזה מציע ליהודי פשרה ודרך בינים, והוא פ־תוח יותר להשפעות מכיוונים שו־נים. אבל לזרם זה יש כיום רבנים, בעיקר בערים גדולות, שאימצו ל־עצמם אורח חיים שאינו שונה מזה של רבנים אורתודוכסים. הם לא שינו את מיבנה הקהילה המסורתית, את סדרי בית־הכנסת שלהם ואת מסכיתה. משום כך רבנים אלה עדיין מקובלים ונכבדים בעיני רבנים ויהו־דים אורתודוכסים. אבל בשיחות פר־טיות מגלים רבנים אורתודוכסים נטיה לפייסם ולקרבם לאורתודוכ־סיה הכתובה. בכל מקום הם אינם כה קנאים לעקרונות הזרם השמ־רני כמו דור הרבנים הקשישים.

זעזועים ומשברים

בזרם הרפורמי המעורה יותר ב־חיים האמריקאים, חלו זעזועים ו־משברים דומים לאלה שפקדו בעשור האחרון את החברה האמריקאית. כתו־צאה מכך נוצר פער רחב בין הרב־נים הקשישים של התנועה לבין ה־רבנים הצעירים. הרבנים הרפורמים הצעירים הם ליבראלים יותר ולפעמים ראדיקאלים קיצוניים. מלחמת וייט־נאם היתה בשבילם בעיה חשובה ו־גורלית והעסיקה אותם יותר מאשר פעילות דתית בקהילותיהם. נושאים שהם כאבו בעיני המימסד הרפורמי — מקובלים על הרבנים הצעירים.

כמה מהם נושאים דרשות מעל דו־כן בית־הכנסת בזכות התנועה ל־שיחרור האשה, נגד יחסם האחיד ו־המים, נגד אפליית השחורים ובעד סובלנות כלפי הומוסכסואלים. הם אינם מהססים שום התחכמות כדי לתקוף את הנשיא ניכסון ומדיניותו. גם מדינת ישראל היא מטרה לבי־קורתם. בסקר שנערך לא מכבר הצ־הירו רבנים רפורמים כי אינם מא־מינים באלוהים. עריכת טכסי נישואין אין לוהבת מצדיקים והיא בשבילם עדיין שיגרתי והכון באליה.

לא רק המימסד התנועה הרפורמית אינו מרוצה מרבנים אלה. אנשי ה־קהילות אינם מוכנים תמיד להשלים עם השקפות רדיקאליות של רבניהם. ידוע על ויכוחים סוערים המתנהלים בישיבות סגורות של בתי־כנסת בין גבאים ומתפללים לבין הרבנים. רב רפורמי צעיר בפגוהגן, שגידל את שיער ראשו, פוטר מכהונתו. רב אחר במנהטן, שהיה מראשי הסטודנטים המורדים באוניברסיטת קולומביה, נרדף בזעם על־ידי המימסד הרפור־מי, ואינו יכול לקבל מקום כהונה. כדי לקיים את משפחתו הוא עובד כ־נהג מונית.

רבנים רפורמים צעירים אמרו לי כי התנועה במתכונתה הנוכחית מיו־שנת, קפואה וסובלת מהסתיידות ע־רקים. הם מצביעים על רבבות צעי־רים יהודים הנוהים אחרי תנועות מיסטיות ומחפשים תוכן דתי שלא מצאו בקהילות ובבתי־הכנסת הממו־סדים. „תנועה רפורמית באמת, רע־נה, עם הנהגה צעירה בראשה, יכו־לה היתה בנקל לכבוש צעירים אלה", אומרים הרבנים הזועמים. לטענתם, יש רבנים רפורמים המדברים על ה־צורך להתחיל לאמץ נוהגים ונוסחי־אות קרובים יותר לדת היהודית הש־קורית. כמה רבנים רפורמים קשי־שים בניו־יורק הבטיחו להילחם נגד נישואי תערובת ואפילו לפסול ול־הרחיק רבנים שיערכו נישואין כ־אלה.

מתיחות ופיצוד

ישנם ארבעה אירגוני־גג של רב־נים אורתודוכסים, המזוהים לפי מי־דת קיצוניותם או מתינותם. בעיות דתיות שהתעוררו בישראל הרחיבו הפער והגבירו את המתיחות בין ר־בנים ואירגונים אורתודוכסים. נוש־אים כמו מיהו יהודי, גיורים, פסולי חיתון, הבחירות לרבנות הראשית ב־ישראל ופסק דינו של הרב גורן ב־פרשת האח והאחות לנגר, עוררו כאן ויכוחים סוערים וגרמו מחלוקות ומ־ריבות קשות. בכמה מקרים נראה היה, כי בין הרבנים האורתודוכסים לבין עצמם יש מתיחות וריחוק חמו־רים מאלה שבינם לבין רבנים שמ־רנים או אפילו רפורמים. מעולם לא היתה האורתודוכסיה היהודית כאן כה מפוצלת ומפולגת.

את הגורם לכך מקבלל לראות ב־כוחם העולה של שני חוגים: האחד חוג האדמו"רים והחסידים יוצאי מז־רח־אירופה והאחר, ראשי הישיבות הקיצוניות ותלמידיהן. חוגים אלה קיבלו תיגבורת לא מבוטלה מיהו־דים דתיים־קיצוניים מישראל, שהש־תלבו כאן מאד בעסקנות מקומית. יהודים דתיים יוצאי מזרח־אירופה, שהגיעו לניו־יורק עם תום מלחמת העולם השניה, נתפנו לעסוק בפולי־טיקה מקומית פנימית, לאחר שהתב־ססו היטב מבחינה כלכלית וכמה מ־הם אף נעשו בעלי הון. יחד עם הש־ליטה בשפה האנגלית אימצו לעצמם את הגינונים והתכסיסים של הפולי־טיקה האמריקאית ולמדו כיצד להש־תמש באמצעי תיקשורת ופירסום.

צפיגות בלימה

גם הישיבות, לאחר שעברו תקו־פת התבססות, החלו תובעות לעצמן זכות הבעת דעה, וראשיהן להכהים אחרי עמדות כוח השפעה. ב„קאג־פוסיה" של הישיבות בברוקלין טופ־חו קנאות דתית שאינה מכירה בפ־שרות והואה בכל יהודי שאינו מס־כים לה כופר ואויב. החסידים וה־ישיבות מתרכזים בעיקר בכמה רוב־עים בברוקלין, אך השפעתם ניכרת בערים אחרות. כמה ישיבות ותיקות בברוקלין פתחו סניפים במערב ה־תיכון ובלוס־אנג'לס. ותלמידיהן הפ־כו גורם מתסיס בריכוזי יהודים רחו־קים מניו־יורק.

רבנים אורתודוכסים מתונים המ־אוגדים בהתאגדויות הרבנים מנסים לבלום את השפעת הקיצונים, אך עד כה בהצלחה קטנה מאוד. התאגדות הרבנים הידועה כמתונה, שהיא אירגון הרבנים הגדול באמריקה, נת־גלה כגוף מסורבל, הסמוי והנצמד אר־מן. חברי ההתאגדות, ברובם אמ־ריקאים דור שלישי ורביעי, עדיין לא התרגלו לכללי המאבק הלא־ספורטיבים של הקיצונים. הם נוהי־גים לעמדות הגנה ומבקשים להגביר את השפעתם.

יש סימנים להתארגנות שקטה של תנועת רבנים המכנים עצמם אורתו־דוכסים מודרנים. למנהיגם הרוחני נחשב הרב שמואל ראקמן, רב בית־הכנסת האורתודוכסי של השדרה ה־חמישית. הרב ראקמן הוא אישיות רוחנית מבריקה, מראשי הישיבה אוני־ברסיטה, מחברם של כמה ספרי מחשבה ופיתוי פעיל. בשנים האח־רונות משמש הרב ראקמן כמטרה ל־מסע השמצות מצד החוגים הקיצו־נים בגלל השקפותיו בענייני דת וה־לכה. לדבריו שואפת האורתודוכסיה הקיצונית באמריקה להרוס כמה אר־גונים וגופים דתיים שהגיעו ליעדי־לות, אך פסולים בעיניה כמו ש־ישבים בהם בנוחות רבנים ועסק־נים רפורמים, כרבנים האורתודוכ־סים. לדעת הרב ראקמן הצלחת מוס־דות כמו הישיבה אוניברסיטה איננה נותנת מנוח לקיצונים. „רק כבאה ותקאה בניצים את הרבנים הקיצו־נים" — אמר לי. הרב ראקמן פחד לאורתודוכסיה את כוח הרבנים הקיצו־נים בגלל הגנתו על הרב שלמה גורן ופסק־דינו שלו.

ישראלי הרגיל למאבקים, מחלו־קות ומריבות בין אישים ומפלגות, אולי לא יתרגש מתופעות דומות ב־קרב יהדות אמריקה. אך יהודים ר־בים כאן באים במבוכה כאשר בדרך כלל את היחסים בין הזרמים הדתיים ובין אישים ורבנים בעלי השקפות שונות ומנוגדות, נראים ב־מצבים כיום נבוכים ותוהים.

חינוך לסחיבות

מאת אמנון רובינשטיין

ה׳ היא כהן מהאים לתכונותיו
מיפה של הצבר; הצבא מתגל
היקפותו של יליד הארץ נגד
יב ובכבש את הרצות המסירות
ן בשרה נעלה. אך מחוץ למגבש
האייב קשה להשיב על מגור
׳ של היינו בו במכבשת התוקי
ת בכיה חיובית כלשהי. להפך,
מבקש להוכיח כאן את טענתי,
חלק ניכר מהתכונות הבסיסיות
השה לצבר — ושהפכו להיות
רי כורידרך — הן האחראיות
זקה החברתית בה קרויה יש־
. לא ישראל השניה. לא הסכבות
שלה, לא עולי צפון אפריקה ר־
ה הם שגרמו למצוקה זו. כפי
י בנסה להראות בסידרה זו,
רת הביטוס הצברי וקשייה של
זה הצבריה, נקבעו כתוצאה מ־
יך כביכי ולא בעל כעבם עם
ה אחרת.

כך שונה המשבר הישראלי מזה
בר, הבכבל, על העניים הגדולות
אירבה הכבית. שם התהגשות
בין עניים. הרבויה וגנוביה
ב. שהאליפות בהתגית היא ב־
ה הרביבי. כאן, בניגוד לארצות
יה, המשבר באיכות החיים. הא־
ב ההתקפיות מתרחשים בהוך
ל של החברה השלטת וההוו־
ואם כי סכבות של התגבשות
ת בישראל מהוסיות מכבי סכני
להתלים בכבה, המשבר הצבירי
׳ החברה הצברית חייב להראי־
להוביר שינה מעיינים.

יות הצבר הוא עניין ראשון
לה, אך לא פחות חשוב ממנו
בת ההיה איכות החיים לאחר
ה זו. בעיליים אחרות: המשבר
החברה הצברית כציב סימני
ה לגבי אותה חברה שאליה רו־
אנו לקרב את השכבות הנחש־
התנית בישראל. הנירדה הקו־
כי ישראל השניה היא האחי־
: לכל כבקותינו היא אגדה. אג־
שניה היא זו הגורסת כי יש
ב את כציקות השנה לדור־שלי־
. להיפך, הלק ניכר מהתכונות
ויהברתיות שמצאנו בסידרה זו
־יסל־היום הן בבואה נאמנה
אותן תכונות שטפחו בשקידה
ב הנוער של היישוב העברי ב־
זה ההבדסודרית. לא הצבר הש־
; השתנו הנסיבות: נוצרה חברה
ה בה התכונות המסורתיות של
׳ הפכו לבלתי נסבלות. על רקע
שת של חברה המגית תצי
ייתית קיבלו התכונות הישנות
ורתיות של הצבר כימד חדש.

י להוכיח טענה זו, אני מבקש
הבוגרים שבינינו, שגדלו כאן,
כר בנערתם. ההגיגה בארץ ישר־
תמיד היתה פרועה ובלתי מרוס־
התקלות של היום נבעות אך ורק
וי הנסיבות — דהיינו, מתפסי־
הגידול העצום במספר המכו־
. הוא הדין בחלק ניכר מהתור־
ו התוקפניות של ישראל: הדרי־
ה, חוסר ההתחשבות, הזילזול
ים הפרט והזולת. מעט מאוד
בה בנושאים אלה מבחינת הת־
תו של יליד הארץ: מימי ה־
ה ההלכה וגדלה הם ששפכו אור
על כל הפגבים הקדמונים:
הב נתן דונביץ בעניין זה („הא־
: 7.12)
שנים האחרונות למבצע הבריש",
ף הזדינה, נוצר בפלמ"ח, ואחר
כ יחידות צבאיות אחרות, הזה
של „סחיבת" תרנגולות מלר
של אחרים. „סחיבה" פירות מ־
בים של אחרים. הכל היה כשר
„סחיבת" קרשים תמימים בצד־
ילת כובה או תריס שלם, למ־
: ליג בעומר.
סחיבות" של אותה התקופה יתנו
אותותיהם בנעשה בארץ עוד

שורשי המשבר הצברי נעוצים בעבר

שנים רבות, כי אז, דהמני, נישטשטו הגבולות בין גניבה כמעשה פלילי לבין „סחיבה" שהיא מעשה המעיד על יחס טוב לחברים. כי לאחר סחיבת תרנגולות וכבשים, פירות וירקות, „אורגנו" גם כלי־רכב שהיו שייכים ליחידות אחרות.

מי שהפולקלור של מלחמת העצמאות זכור לו, לא יקשה עליו להיזכר בג'יפ שנהגו ההנה אותו לשטח קלה בכמקום פלוני, ובשובו — לא מצא אותו. יחידה אחרת „אירגנה" את הג'יפ למענה. ומי שעסק ב„סחיבה" ו„אירגון" לעתים קרובות, או לא כל כך קרובות, יתכן שהאמין כי כל הגבולות פרוצים וכל המעשים כשרים.

האמנם, כאשר נכנסו חיילים יחידות לעיירות ולכפרים שנעזבו על־ידי תושביהם הערבים, היתה הביזה גדולה. ישרים שבין החיילים „לקחו" למזכרת פריבין או פגיון. אחרים מילאו מסאיות בשקיהם, ברהיטים יקרים, בכורסאות מרופדות היטב. בתנורי בישול ואפיה, בפריג'ידרים".

„גנבתי וישארים"

אני יכול להוסיף לכך מנסיוני האישי: כשנכנסתי לצופים, בשנת 43', יצאנו במסגרת אחת „הפעולות" הראשונות של קבוצתנו, „לסחוב" לוח מודעות מבניין „הבימה". כולנו, תחת הנהגת המדריך, הסתננו לתוך הבנין שבנייתו טרם הסתיימה, הורדנו את הלוח והברחנו אותו אל מועדוננו.

היה זה „המעשה הטוב" לאותו יום שביצענו ברוח הצופיות כן הן הצברי.

בני גילי יכולים להעיד על נסיונות דומים. אין צורך לומר כי במחנות העבודה שלנו היתה הסחיבה מן המשק חלק בלתי נפרד מהחוויה, ונסיון חיזור להידמות אל אחינו הגדולים בפלמ"ח. מאוחר יותר, ב־1950, בצה"ל, התלה שירותי בשורה של גניבות, כאשר על כל מה שנגנב מכך היית נוגב, בעידוד המפקדים, מאחרים. כך למד הטירון „להסתדר", ונהג זה הפך להיות, למעשה, פקודת שיגרה הקיימת עד עצם היום הזה.

חשוב להדגיש בהקשר זה כי החברה הצברית לא רק מתירה „לסחוב" או „להריבי", אלא אף בכוח הלחץ החברתי שלה דוחפת את חבריה „להיות גבר" ולהיות ל„צלנקי" — דהיינו להיות אחד ש„צריך לדעת להסתדר". אם אינך דואג לעצמך — אפילו תוך רמיסת הזולת ורכושו — אינך גבר לעניין. המסרב לעשות זאת, הישר, הוא קבה המוה („המוי" בלשוננו) קצת מסובב ואחר שמסובב להתרחק ממנו.

אני יכול להעיד מנסיוני שלי על מידת הלחץ הזה. בעת שירותי בצבא, באחת מחופשותי, נוכחתי, בשובי בקולרה, כי גנבו המגבים — החישארים, כלשוננו — ממכוניתי בה נהגתי. הגילוי אירע בנוכחות החבריה, ואין צורך לומר כי השתי עלבון צורב והצורך להוכיח את גבריותי ואת השבבה כי אותי לא מסדרים. כתוך נאמנות לכל הערכים ההיבוליים אותם ספגתי „מחבתי" מגביה ממכונית שחנתה בסמוך למכוניתי, ובכך הצלתי את כבודי כצבר כן השורה וכגבר לעניין.

היום, כשאני יודע שגבורותי היותה הולכתי, כי כל סחיבה היא גניבה וכי הכוח האמיתי נעוץ באיפוק ומיהגינות, אני יכול לנתח בעקם את הגורמים למעשי: לא רצון לפצות את עצמי על אובדן המגבים, אלא קבלת דינה של חברה שקבעה את הצבר הנוקשה בסימלה.

באורח דומה, כך נדמה לי, פועלים הנביעים של היום: הטרמינולוגיה השתנתה: היום מדברים על „לארגן" ו„להריבי"; אנו דיברנו על „לפלח" ו„לסחוב". אך המוסד עצמו נותר ללא שינוי. המכה קשה יותר משום שתנאי העיר הצפופה ורבת הניגודים — בה קיימים גם גניבות של ממש ושוד־על־ממש — התריפו את הוצאות המעשים, אך התופעה עצמה נותרה ללא שינוי.

אפשר להמשיך ולמנות פגמים יסודיים־הדיים בכגון זה. מסורת ההתנתקה ההתפרקיה — ואף מסורת גניבת שאלוני בחינות — פופחה ושוכללה בקרב צילית הנוער של ארץ ישראל; ההתנהגות הרעשנית בתוצאת הזולת בזולת היו תמיד סימני־זהוכר שנשאו בגאווה על־ידי הצבר נטול התסביכים. הציניות לשונה ולזר היותה חלק מאישיותם. לכל ילד וילדה שבאו ארצה יש מטען של סיפורים על מפגש קשה עם החברה הצברית החזקה — שלעגה ובזה לכל מה שהיה שונה מאותה. רבים מאלה התאקלמו בחברה שדחתה אותם מלכתחילה והפכו להיות צברים לכל דבר: אך בתוכם הם נושאים את זכרונות ההשפלה והבושה שהיו כרוכים במפגש עם חבורה של ילדים וילדות מפונקים, חסרי כל סובלנות לזר ולשונה.

כשמתבוננים כך, לאחור, על דמות הצבר שטופחה בישראל, אי־אפשר שלא להרהר: הדמות האידיאלית שהוצגה בפני דורות של ילדים היתה, למעשה, דמות, אגוצנטרית, מדושנת עונג מן העובדה שמקום לידתה הוא ישראל. יתכן גם כי שורש האדישות המדהימה של הצברים לפער העדתי ולמצוקתן של שכבות נחשלות — אדישות שבכירי הנוער מצהירים עליה במיפגשים עתונאיים בכנות שאינך יודע אם לכבדה או לשנאה — מוליך אל אותה דמות צברית שאינה יכולה לקבל את מה שאינו מצוי בתחומם של החבריה.

אם רואים באור זה את פני הדור, אין הוא אלא ממשיך נאמן של מסורת שהתבססה והשתרשה בימי היישוב העברי בארץ־ישראל. מסורת זו מבוססת על דמותו של צבא שהוא אדם עליון, מעין דמות מיתולוגית שצמחה על הרקע המובן כל־כך של שאיפה ליצור יהודי מסוג חדש. אך על כך במאמר הבא.

מאמר יחיד בסידרה על הצבר של שנות ה־70.

מעבר לחומת הבדידות

כך חיים בעפולה בני משפחת גנאשווילי, עולים מגרוזיה

מאת נחמן פביאן

חג הפסח, השנה, הוא חג כפול בשבילי, חג העליה לישראל וחג הקליטה הכלכלית — אומר ראובן גנאשווילי (41) שעה שהוא מתרווח בחנות המכולת שפתח זה עתה בשיכון גבעת המורה בעפולה.

ראובן גנאשווילי בא לישראל עם אשתו למרה הצעירה ממנו בארבע שנים ושלושת ילדיו, תמזי (14), סולטנה (11) וגיורגי (9). מהעיר טיבליסי שבגרוזיה, בריה"מ.

„קל לי לסדר את המדפים עם מצרכי המזון לחג הפסח", מסביר גנאשווילי. מאז היותי בן 14 אני עוסק במסחר. לפני שבאתי לארץ ניהלתי שם מסעדה וצמוד לה בית מסחר למצרכי מזון. הם היו בבעלות ממשלתית. בעיר מוצאי בירת גרוזיה, מתגוררים כשליש מיהודי הקהילה הגרוזית המונה כ־100 אלף. דבריו של גנאשווילי הדובר גרוזית ורוסית נשמעים מהירים, חותכים והחלטיים.

רוב יהודי טיבליסי, עוסקים בשרותים, ובעיקר במכירות. הקהילה נחשבת אולי לאמידה ביותר בקהילות היהודיות בבריה"מ. מצבם של ההורים שופר עוד יותר בעשור האחרון הודות לתפקידי המסחר שהיו לעיר, כספקית פירות, לרחובי בריות המתוצות והמרכז מסחרי לכל האזור המזרחי.

גנאשווילי העולה־הסוחר נמוך הקומה והסון הגוף, שופעי זקן מבצבצים על פניו, נמנה עם ראשוני העולים מגרוזיה שהופנו לעפולה. בבואו למקום לפני כשנה התיצב בראש קבוצה של 17 משפחות עולים שנמרץ אומר לנטוש את המקום בכל מחיר. פעולתו לא תמיד הצטמצמה בפגישה עם עסקנים פקידי משרד הקליטה בעפולה, חיפה, תל־אביב וירושלים. פעמים לבשה גם צורה של צעקות והפגנות־זעם.

ראובן גנאשווילי (ראשון משמאל) אשתו למארה (ראשונה מימין) בחברת ילדיהם וקרובי משפחה בטביליסי ערב עלייתם ארצה.

בבואנו לעפולה מצאנו עצמנו מבודדים מידידים וקרובים. מעיר יפה וגדולה באנו למקום נידח. לפני בואנו הסבירו לנו שארץ ישראל הולכת ונבנית אולם לא רצינו את המקום — אומרת הגבי למרה גנאשווילי. עיניה דומעות מדי פעם. בעלה אומר שהסיבה לכך היא הגעגועים העזים להורים. בפי רעייתו, ושלא בנוכחות הבעל, גירסה אחרת: ראובן גנאשווילי מכה אותה כמעט מדי יום.

רהיטים מחו"ל

בית המשפחה נמצא בבלוק סמוך למכולת. בשלושת החדרים שבדירה בת 84 מ"ר רהיטים למכביר שהובאו מבריה"מ. הם נראים מפוארים וסגנונם אירופי מובהק. על המדפים קריסטלים גרמנים, כלי חרסינה ציביים סקותיים וסיבים שמספרם ואיכותם אינם תואמים את השיכון בגבעת המורה.

מר גנאשווילי מסביר: הריהוט והכלים היו מאוחסנים עד לאחרונה, במשך חדשים ארוכים, במחסני הסוכנות בחיפה. סרבנו להוציאם עד שלא הוצע לי סידור מלא. למה הכוונה — הלוואה של 17 אלף ל״י לרכישת המכולת, אותה יחזיר בשעורים של 195 ל״י לחודש. והסחורות? — אותן קנה בכסף שהביא.

נראה כי בידי המשפחה נמצא סכום גדול יחסית של כסף שכן גנאשווילי סובב משך כשנה ללא תעסוקה פרט לעבודות ארעיות במחסני תנובה. הוא בוטח בכושרו המסחרי. סביב לחנות השליכו זה עתה איכלוסם של כ־100 משפחות. עולים חדשים מגרוזיה וותיקים יוצאי צפון אפריקה, ביניהם בעלי משפחות מרובות ילדים שזכו לשיכון מרווח יותר הודות לבניה־לעולים.

הנוף אינו מרהיב. בין בתי המסחר לבלוקים מפרידה כבר אבן אפורה חשופה ומלוכלכת. החצרים לנסיעות, עליהן חלם האדריכל שתכנן את הככר, סתומים בפסולת ובאריזות ישנות. בין עמודי הבתים מתוחים חבלי כביסה. הקירות מעוטרים בסימני גיר, מעשי ילדים שזה להם מקום יחיד למשחקים.

מאחורי הבלוק והככר ניצב בית כנסת שתוכנן בסגנון חדיש והנראה לקוח מחוברת פרסומת לתיירים של העיר ברזיליה. חלונותיו משקיפים לנוף רחב של עמק יזרעאל. בית הכנסת נקי ומטופח.

קשיי השפה אינם מפחידים מכשר המשא והמתן של גנאשווילי עם הלקוחות הראשונים המתעניינים בעיקר במחירי קטניות וגבינות ואורז: אלה מצרכי־יסוד במטבח הגרוזיני היהודי שאינו נבדל, פרט לכשרות, כמזה של בני המקום. הרעיה מרוצה מבחינה זו: בישראל אנו יכולים להשיג אותם מצרכי המזון שהשגנו בגרוזיה. כעקרת בית קלה לי ההסתגלות למשק הבית. גבי גנאשווילי, שלא כשכנותיה, אינה עובדת מחוץ לבית. היא מסייעת לבעלה בסידורי המכולת החדשה: שם ישבתי בבית. מוצאי ממשפחה מסורתית והורי דאגו שלא אעבוד בחוץ.

קשה קליטת הילדים

קליטת הילדים, שכבר מדברים עברית, קשה יותר. תמזי בן 14 תלמיד בתיכון־הבינים, שעדיין לבוש בסגנון אירופי הנשמר בקפידה. מספר לי: בני כתתי צועקים עלי „גרוזיה־גרוזיה ז". להורי יש כבר מכרים הדרים בקרבת מקום. הם מתכנסים בערבים ושומעים נגינה בפסנתר וקוראים מכתבים מגרוזיה. אבל אני חש עדיין זר בבית הספר. כנראה מאותה סיבה לא הרשתה לי אמי לצאת לטיול פסח עם בני הכיתה. הילדים הקטנים כנראה אינם סובלים מאותה בעיה שכן חבריהם לבית הספר משתייכים לעליה החדשה.

משפחת גנאשווילי באה לעפולה יחד עם כ־230 משפחות, 80 מהן מגרוזיה, מספר מר ברוך זבולון מנהל מחוז הצפון של משרד הקליטה. העיר, לא קלטה עולים שש שנים. העולים מגרוזיה לא נמשכו תחילה לעפולה. משרד הקליטה קבע לגבי עולים אלה מדיניות נוקשה ולא איפשר לאף משפחה, פרט למקרה בודד של אקדמאי, לעבור מעפולה למקום אחר. יחד עם זאת פעל במדיניות של תמריצים — הלוואות לסידורים ראשונים מעל למקובל וסובסידיה למפעלים המעסיקים עולים.

כדי להמריץ את הנשים לצאת לעבודה נפתחו מעונות וגני ילדים בקרבת השיכון. עפולה היא אחת מתוך 20 ערי הפיתוח שקלטו עולים מגרוזיה, אומר מר זבולון. לדעתו, קשיי ההסתגלות והקליטה של משפחת גנאשווילי אופייניים לעליה מגרוזיה.

הגבי פילים פלגי, אנתרופולוגית ראשית במשרד הבריאות המתמחה בחקר עדות ישראל ובעיקר בתהליכי קליטה, ערכה מחקר על קליטת עולים מגרוזיה החל משנת 1969, כאשר באו המשפחות הראשונות לארץ. לאחר זמן קצר נתברר כי לעולים רקע שונה, תרבות שונה, מנהגים שונים וגישה אחרת מאשר לאשכנזים והדתיים הדוברים אידיש ואורתודוכסים.

אי קליטתם של ראשונים אלה יצרה מבוכה בחברה הדתית וההילולית ובדידות אצל העולים. מוסדות הקליטה התייחסו אליהם כעולים מבריה"מ מבחינת הסידורים והתקנות הסביבה דוברת האידיש הרוסית דחתה אותם. במשך דורות לא היה קשר בין יהודי גרוזיה לבין יהדות אירופה המזרחית.

בגרוזיה דיברו היהודים גרוזינית. כדי לשמור על יהדותם התבדלו בשכונות נפרדות. מקומם בחברה הכללית היה של בעלי־מלאכה ואנשי שרותים. בעלי התפקידים המנהלים ורוב המומחים היו ממוצא ארמני.

החיים יחד

ההרגל של החיים יחד הניע את יהודי גרוזיה, מרגע בואם של הראשונים להיצמד לתביעה להיות יחד, ועובדה זו מסבירה מדוע סרב גנאשווילי להתישב בעפולה.

הגבי פילים פלגי סבורה, כי העולים מגרוזיה באו לארץ מתוך הודעות יהודית חיה וראו בהקמת מדינת ישראל אות לעלות לארץ. הם היו את המשטר והתגלו אליו ובצורה זו נהגו מצב כלכלי טוב והיו עשירים לאין שעור מיהודי ברית המועצות. יחד עם זה נהגו מתוך דת עצמאיים. בצורה זו הפחיתו ממידת הקשיים והשנאה האנטישמיים.

כמו במקרה של משפחת גנאשווילי, שהביאו עמם לעפולה ציוד ביתי מפואר, האמינו יהודי גרוזיה ברומנטיקה של „ארץ זבת חלב ודבש". הסובייטים הרבו להדגיש בתעמולתם את השפעת האימפריאליזם האמריקאי על רמת החיים בישראל, ועולי גרוזיה קיבלו זאת בצורה חיובית.

יהודי גרוזיה גם האמינו בחופש הפעולה הכלכלי בישראל. למרות שעבדו בשרות הממשלתי שימרו את ערכי היוזמה הפרטית. גנאשווילי הוא דוגמא ליוזמה זו. ליהודים אלה לא היתה מנהיגות חילונית מאורגנת. הם פנו לראשי הדת לבורך פתרון בעיות ספציפיות. חוסר מנהיג ייצוגי גרם להם להתארגנות ספונטנית על רקע בעיה קונקרטית. בצורה זו ניתן להסביר כיצד גנאשווילי, האורח מהשורה התייצב בעפולה בראש „מאבק" של עולים שנמשך שנה תמימה.

היוזמה המפותחת של יהודי גרוזיה היא זו שגרמה ל־85% מעולים אלה להסתגל לעבודה יצרנית ולחופש כמו במקרה של גנאשווילי פתיחת עסק עצמאי. עם כל זה חשים עולים אלה בדידות כמעט מוחלטת, קובעת הגבי פלגי.

התרבות הגרוזית הכללית בה היו יהודים היתה לוקלית במהותה וכן מערכת החינוך המנהגים של המסבבה כמו לבוש, האורח התנהגות. עובדה זו מסבירה את הרגשת הזרות של בן המשפחה בבית הספר. גבי פלגי מצאה כי במשך דורות לא התיחסו היהודים בגרוזיה לנושא ההשכלה ורק המפגש עם שאר יהודי ברית המועצות, ברובם אקדמאים, הניעם להתחזק על דלתות המכללה.

בעפולה השקטה מספרים כי מריבות בין בני זוג תכופות אצל עולי גרוזיה ומצריכות לפעמים התערבות המשטרה.

TIME IS MONEY

הזמן הוא כסף

ועל כן אנו מציעים לך את

תכניתנו המהפכנית של

החזר מואץ

לפיה תוכל לזכות בכסף רב

אם תסכים לקצר את הזמן שעלינו

להמתין לסילוק הלוואתך בדרך הרגילה

פרטים בסניפי הבנק

טפחות בנק המשכנתאות לישראל בע"מ

סטודיו

עירית גבעתיים

אגרות מלוה פנימי למוכ"ז הגרלה מס' 15 ביום 1.4.73

הוצאה סריה ז' מספרי האגרות שתפדינה בסך — 10. ל"י כל אחת

3438	2863	2316	1792	1291	947	446	64
3462	2872	2374	1794	1294	953	453	75
3466	2884	2384	1815	1311	963	472	93
3467	2899	2404	1817	1341	969	481	122
3469	2942	2419	1823	1346	983	482	152
3473	2953	2473	1826	1356	987	490	159
3486	2985	2479	1853	1360	993	528	205
3496	2989	2516	1866	1396	997	534	221
3498	3008	2540	1884	1428	1010	541	223
3510	3026	2549	1895	1446	1036	586	234
3528	3153	2566	1957	1467	1055	596	250
3529	3219	2590	1962	1479	1096	645	258
3598	3228	2591	1969	1499	1105	674	266
3754	3277	2653	2016	1504	1129	709	269
3755	3281	2672	2054	1570	1160	740	270
3764	3286	2689	2059	1578	1179	767	283
3836	3302	2729	2064	1607	1182	778	288
3842	3314	2751	2103	1616	1193	848	314
3882	3317	2755	2177	1639	1205	850	320
3890	3329	2779	2195	1661	1209	863	323
3897	3331	2785	2208	1676	1219	868	324
3907	3334	2786	2229	1711	1232	877	334
3910	3359	2809	2246	1749	1274	921	340
3941	3367	2815	2275	1761	1277	922	428
3984	3387	2827	2280	1781	1290	929	445

אגרות מלוה פנימי למוכ"ז הגרלה מס' 9 ביום 1.4.73

הוצאה סריה ז' מספרי האגרות שתפדינה בסך — 10. ל"י כל אחד

5899	5044	4214	3427	2509	1536	842	16
5900	5079	4215	3432	2518	1621	848	159
5926	5128	4241	3447	2541	1670	995	186
6064	5132	4280	3478	2585	1683	1006	214
6071	5174	4287	3479	2558	1691	1031	238
6123	5310	4302	3484	2593	1704	1039	252
6189	5316	4328	3506	2595	1738	1041	298
6316	5376	4363	3609	2599	1767	1125	299
6361	5399	4372	3675	2617	1776	1140	425
6378	5444	4373	3692	2618	1829	1140	426
6379	5474	4374	3712	2690	1868	1155	428
6413	5493	4379	3736	2729	1876	1169	441
6441	5532	4538	3745	2776	1881	1174	473
6487	5575	4566	3769	2975	1943	1233	481
6597	5614	4583	3795	3034	1974	1259	482
6598	5636	4608	3839	3042	2023	1298	483
6599	5637	4709	3862	3101	2048	1307	645
6644	5638	4748	3879	3103	2101	1308	652
6687	5781	4760	3989	3113	2166	1344	655
6703	5809	4837	4019	3155	2280	1366	676
6740	5826	4925	4040	3236	2304	1370	729
6741	5859	4941	4105	3248	2398	1374	746
6748	5860	4961	4133	3297	2407	1458	807
6839	5874	5011	4164	3361	2454	1478	817
6844	5878	5031	4172	3376	2504	1534	841
				9284	8441	7731	6885
				9286	8450	7737	6930
				9297	8516	7757	6936
				9395	8537	7764	6960
				9400	8549	7786	7001
				9451	8632	7810	7016
				9465	8655	7829	7051
				9514	8678	7852	7065
				9524	8716	7873	7069
				9562	8733	7880	7156
				[illegible]	8747	7903	7179
				9575	8765	7911	7210
				9661	8777	7990	7214
				9708	8848	8058	7218
				9729	8854	8079	7246
				9752	8971	8157	7318
				9774	8972	8175	7369
				9785	9021	8198	7370
				9828	9126	8263	7397
				9842	9130	8308	7398
				9862	9185	8329	7399
				9905	9199	8350	7461
				9935	9262	8366	7479
				9936	9272	8376	7520
				9975	9277	8395	7586

י. פרנקל
יו"ר ועדת מלוה גבעתיים
וקצין מחוז נפת רמת־גן

לתשומת לב
תושבי חיפה והסביבה

המועצה לארץ ישראל יפה-עורכת

שוק אדניות

ברחבת בית אריה (כרמל מערבי, המשך דרך הים)

בימים ד'—ה' (חול המועד פסח), 18—19 באפריל

משעה 10 בבוקר עד 8 אחה"צ

עם אדנית בחלון ישראל יפה יותר בחגה

משרד החנוך
היחידה לטיפול בנוער שוחר מדע

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל
המדור ללימודי חוץ

מודיעים על פתיחת ההרשמה

בבחינות הכניסה לחוגי המדע בטכניון - תשל"ד

לתלמידים מוכשרים במיוחד בגיל 13—9

הבחינה תתקיימנה בחודש מאי

הורים המעונינים לרשום את ילדיהם לבחינות הכניסה, עליהם לפנות למדור ללימודי חוץ חיפה, טלפון 667818, 661151, ת. ד. 4959 לשם קביעת ראיון

מדינת ישראל
משרד האוצר / אגף החשב הכללי
מינהל הרכב הממשלתי

מינהל הרכב הממשלתי מכריז על

על מכירת רכב וקטנועים משומשים

מתוצרים וסוגים שונים

במגרשו בתל־אביב

פרטים נוספים והוצר הקצור מבקרו ימסרו למבקשים במזכירות מינהל הרכב הממשלתי, רח' יהודה הימית 31, יפו, החל מ־17.4.73 ועד 27.4.73 בין השעות 08.00—13.00.
אין מינהל הרכב הממשלתי מתחייב לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

מינהל הרכב הממשלתי

לטיולי חג בטוחים

הנך זקוק:

- להנעה קדמית
- למעצורי דיסק גדולים
- לתא נוסעים מוגן
- לשדה ראיה פנורמי נרחב
- למערכת אוורור יעילה
- למושבים נוחים הנתנים להטיה

דגמי AUDI מצויידים בכל אלה

אחולינו לנסיעה בטוחה בחגים

AUDI NSU

אם שואף אתה למכונית טובה יותר - חשוב על AUDI

مصغر من الأصل

هكذا من الأمل

ליל הסדר במצור

„שפוך חמתך על הגויים" בעמדות הלוחמים בגליל המערבי המנותק

מאת יהודה אריאל

לילה שקט ללא רוח. אף בלי הים לא נשמעו בחוף שבי־ציון. ליל ירח מלא של ליל סדר. לתנאים טובים יותר אין שומרי הלילה יכולים ל־צפות. זו הפעם הראשונה מאז נותק הגליל המערבי בשנת מלחמת השח־רור, הופחת מספר השומרים למיני־מום. רגילים היינו לשני שומרים ב־כל אחת משש העמדות שמסביב ל־ישוב, ועוד מספר שומרים הנעים מעמדה לעמדה. ברור היה שבליל־הסדר אי אפשר להוציא את כל השו־מרים הדרושים, אלא לבקש מת־נדבים, לפחות עד גמר הסדר. המת־נדבים היו רק חמשה, אני הייתי השישי. בריצה עברתי מעמדה לעמ־דה לבדוק אם הכל בסדר, לעודד את השומרים שאחר השעה 10 יבואו להחליפם ועוד יספיקו לשתות ארבע כוסות.

באחת העמדות שאל אותי שומר מבוגר: מה יהיה? הבאמת נשתייך למדינה הערבית כפי שהחליטו או"ם? הייתי כבר רגיל לשאלה זו, וככל שהאמנתי שכבר לא ניתן לש־נות את מצבנו ואת מצבם של יתר שבעת הישובים באזור, היה תפקידי לנטוע אמונה בתושבי המקום ש־עוד נראה ימים טובים יותר. בלילה ההוא תשובתי מהסתם היתה משכ־נעת יותר. הלא היה ליל שימורים. כשם שבני ישראל יצאו ממצרים כך גם ניגאל גם אנחנו.

ולא זאת בלבד. שלושה ערבים לפני כן שוחררה חיפה. מעבר למפ־רץ הים ראינו התפוצצויות אדירות. שמענו את הקולות העמומים וסיר־סור מכונות ירייה. שעות לא ידענו מה קורה שם. היינו בחרדה נוראה. רק בחצות טילפנו מהמפקדה בנהריה שנתקבל מברק באלחוט, שחיפה שו־חררה.

ככל ששמחנו על ידיעה זו, העצב נשאר בלב — מה יהיה עלינו? למחרת שיחרור חיפה ראינו את הים הכחול מלבין ממפרשים. פליטי חיפה עשו דרכם בים ללבנון.

המשלחת לתל אביב

בעוברי ליד אחד הבתים שמעתי את המסובים לסדר אומרים „הא לח־מא עניא". לרגע נעצרתי. נזכרתי לא רק במצות שבקשיים מרובים הו־באו מחיפה דרך הים וחולקו במנות. גם נזכרתי בהורים היושבים בתל־אביב וזה להם סדר פסח ראשון בל־עדי שלושת הבנים בבית. כולם בגי־בורות, במקומות מרוחקים. שהידי־עות מהם הגיעו רק לסירוגין ומעו־לם לא כתבו יותר מאשר — הכל בסדר. ידעתי שההורים מודאגים. וודאי גם ישאלו את עצמם, האם הב־נים יכולים להסב לסדר פסח?

רציתי לנתק את עצמי ממחשבות נוגות. הלא רק ימים ספורים לפני כן חזרה משלחת נציגי ישובי הגליל המערבי המנותק מפגישה עם ראשי הישוב בתל־אביב, כדי לבקש על נפשנו. התשובה היתה: החזיקו מע־מד, במצב הנוכחי איננו יכולים לע־זור לכם. אין נשק ואין כח־אדם. איננו יכולים לשנות לעת עתה את החלטת האו"ם. לא נשכח אתכם. אד־כך עד היום את היאוש שאחז או־תנו. האחראים על בטחון הישובים. בלית־ברירה כבר התחלנו להכין את ישובינו ואת הסליקים לקראת כי־בושנו על ידי המדינה הערבית ש־דמותה לא היתה ברורה לנו.

והנה מבית אחר שמעתי את היל־דים שרים — מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות? לפעמים היה טוב. הם שאלו את הקושיות כבכל שנה. אם כי הילדים בני 10 כבר ידעו שה־לילה הזה וכל הלילות הם שונים מבשנים קודמות. הלא הם יצאו מדי ערב לשמש קשרים בין המפקדה ל־בין העמדות, באשר לא היה טלפון שדה ולא אלחוט. ניתקתי ממקומי כשהשירה של „מה נשתנה הלילה ה־זה" רודפת אותי עד לעמדה הבאה.

איך יבוא אליהו הנביא

כאן עמד על המשמר אחד המגו־יסים שרק חודשים אחדים לפני כן הגיע מאירופה אחר שעבר את הג־יהנום הנאצי. הבעתי את צערי לפניו שבשנה הראשונה בהיותו בארץ אינו יושב לסדר הפסח. אך הוא אמר: היו לי שנים קשות יותר ולא ישבנו לסדר. אף מצות לא היו. מה יש לי להתלונן, כשאזכור הערב את בחורי שיירת יחיעם שקברנו רק לפני ש־לושה שבועות. גם הערב אמרתי כמו בימי ההשמדה הגדולה: בשנה הבאה בירושלים. אולי אזכה ובאמת אראה עוד את ירושלים עיר הקודש.

חשמל לא היה לנו. מכל בית נראו הנרות ומנורות נפט. הנה קרן אור מבית קרוב. הדלת נפתחה. התקרבתי לבית, ודאי הגיעו לפרק „שפוך חמ־תך על הגויים". מצפים לאליהו ה־נביא, כנוהג בבית ישראל. הנה קו־לה של ילדה שואלת: „אבא, האם אליהו הנביא יכול לבוא עם המורד דרך הים? הלא הערבים ניתקו כל דרך יבשתית אלינו!" האב השמיע אנחה עמוקה והשיב כי אליהו הנ־ביא, אם בכלל יבוא, יכול לבוא בכל דרך, אפילו מסוגל הוא לפרוץ את המצור של הערבים, לכן הוא אליהו הנביא. ואחרי הפסקה הוסיף בנע־ימה: רק שיבוא מהר לפני שה־ערבים יבואו לכאן.

שוב ניתקתי ממקומי. לא רציתי לחשוב מה עוד יכול לקרות עמנו ב־שעה שאנו מוקפים למעלה ממאה אלף ערבים בעוד שבשמונת הישו־בים העבריים הנותקים זה מזה בג־ליל המערבי אנו רק 2,000 נפש, כו־לל תינוקות וזקנים. אכן טיפוסית היתה שאלת הילדה, האם אליהו ה־נביא יכול לבוא דרך הים.

ושוב בעמדה אחרת. בה כבר בי־קרתי פעמיים. השומר ביקשני ל־השאר רגע אצלו. פתח ואמר: אתה יודע שאינני יהודי דתי. גם לקדש אינני מקדש בכל שבת. אבל בליל הסדר, אתה יודע, עושים הכל כמו שהיה נהוג בבית אבי. אומרים בקי־דוש כי בנו בחרת ואותנו קידשת מכל העמים. אם כך, למה כל ה־צרות האלה דוחקו לעם ישראל העם הנבחר. קודם השמדת ששה מיליונים יהודים, ועתה המלחמה האיומה הזו ואי־הוודאות ביחס לבאות. השבתי לו בפסוקים מההגדה והזכרתי שגם בני ישראל כבר לא האמינו כי יבוא קץ לשיעבודם. הנה זה, ממש באו־תם הימים ב־13 באפריל 1948, ציינו עשר שנים לעליית המתישבים יוצאי גרמניה על אדמתם בשבי־ציון. כשם שהגיעו כשבים לציון כך עוד יראו בטוב ירושלים. השומר הסתכל בעיני ניענע בראשו ואמר בקול רפה — אתה באמת מאמין בזה?

הרחמן הוא ינחילנו...

בשעה 10 יצאו השומרים המחלי־פים, הם מיהרו לסיים את סדר פסח. ביניהם גם בעל הבית אצלו אכלתי. הוא ביקשני לשבת לסדר כי אשתו ממתינה לי לארוחה. בבית מארחי כמו כבר נרות החג. הילדים כבר ישנו. קידשתי על היין ולא יכולתי לא לזכור את השומר אשר שאלני על הקידוש ועל זה שבחר בנו מכל עם. בחפזון אמרתי את פרקי ההגדה. את שלוש המלים שבלעדיהן אין יוצאים ידי חובה: פסח, מצה ומרור. על ארבע כוסות כלל לא השבתי, עוד הלילה לפני.

אכלתי בחופזה ונזכרתי במצור ה־קשה על ירושלים כשהגעתי לברכה בונה ברחמיו ירושלים אמן. רק פסוק אחד אמרתי בקול רם: ה־רחמן הוא ינחילנו יום שכולו טוב. כשגרוני נחנק מרוב התרגשות.

ראש הכנופיות קאוקג'י עמד ב־תרשיחא ואיים להשמידנו. למעלה ממאה אלף ערבים מסביב ונשקנו דל. חלחלה אחזה בי בהרהורי על המצב. ביקשתי סליחה מבעלת ה־בית וברחתי. בליל הסדר שבכולם נוהגים להסב יחד עם משפחותיהם, בלילה שהורגלתי לדעת אותו כליל שימורים לה, לא עמד בי הכוח ל־השאר בבית מארחי ולחשוב על ה־הורים הרבים היושבים בודדים ליד השולחן ודואגים לבניהם או מע־לים את זכרונם. אחר שנפלו בקרבות האחרונים.

בתוך בין העמדות. בעת ביקורת השמירה. חיפשתי את הבטחון הנכ־מי לבאות. בעת שעמדתי אמרים להאמין שעוד נראה יום שכולו טוב.

נהריה בתקופת הניתוק ב־1948

פסח באושוויץ

המרד השקט וקריאת ההגדה מתוך הזכרון

מאת יוסף קוטלרסקי

אושוויץ, 1943. התקרבנו ל־חודש ניסן, ימי הפסח. תאריכים מדוייקים לא קיימו. אף־על־פי־כן, הוחלטנו בשיחה מחתרתית, כי עלינו לערוך „סדר" פסח. הרעיון היה דמיוני ומסוכן. ידענו שלא נוכל להשיג במחנה המוות מצות, יין הגדה. חוץ מ־זה, בכל מקום שרצו מפקחים וידענו כי כל מי שיימצא אצלו דבר מכל אלה — יומת.

למרות זאת, שיכנעתי ארבעה מחברי להצטרף לתוכניתי. הבט־חתי להם שבמידה וניתפס, אי־קח על עצמי את כל האחריות לפעולה. הם הסכימו למיבצע, ואני התחלתי בתיכנון.

מדי יום היו מגיעות לאושוויץ רכבות מלאות יהודים. מכל קצ־ווי אירופה באו הרכבות. ברי־שותם של הבאים היו בגדים וקצת מזון. הגרמנים אמרו להם כי הם נוסעים למחנות־עבודה, ולכן הירשו להם לקחת בגדים וקצת מזון. בין הבאים היו גם יהודים מיוון, שידעו כי מועד הפסח מתקרב, ולא תהיה אפ־שרות בידם לאפות מצות. לכן הביאו איתם מצות וכן פירות וצימוקים. מהם נודע לנו התא־ריך המדוייק של החג.

לפי הנוהלים באושוויץ, היהו־דים היו משאירים את חבילותי־הם בתחנת־הרכבת. על השאלה „מתי יגיעו החבילות?", היו עו־נים הגרמנים: „אלעס קומט נאך". עוד מעט.

כל החבילות המצוודות נשאר־רו בתחנה, ותפקידנו היה לאסוף אותן ולשלוח אותן למחנה ל־מיון. ידעתי, כי זו ההזדמנות האחת והיחידה לבצע את ה־פעולה שתיכננו ולהביא למחנה קצת מצות, צימוקים ואולי גם הגדה. חברי האנוכי קיימנו ישי־בה קצרה במקום, ולפי רמזים סיכמנו שכל אחד יקח שתי מ־צות ותפן צימוקים, ויסתיר אר־תם מתחת לכותונת על־יד ה־מכנסיים, כך שהחגורה תחזיק אותם שלא יפלו ולא ישברו.

הבאצים היו עורכים מדי יום חיפוש אצל האסירים שעבדו מ־חוץ למחנה שמא יתגלה כי מ־שהו מהחבילות שהיהודים ה־ביאו, נלקח ללא רשותם. היינו מסתדרים בפלוגות של 100 איש, ואחרי ספירה מדוקדקת היינו חוזרים ממקום העבודה למחנה.

תוכניתנו היתה, שכל אחד מ־אתנו יסתדר בקבוצה נפרדת כך שאם ייתפס אחד מאתנו, יישאר מישהו בקבוצה השניה, ובמצות ובצימוקים שברשותו נוכל לע־רוך את הסדר. איש לא נתפס.

אחרי החיפוש ניתנה הפקודה לצעוד למחנה. הגענו לצריפים שלנו, שמחים על הצלחת השלב הראשון. הוצאנו מן הכותנות את המצות ואת הצימוקים. חברי מסרו לי את המצרכים כדי ש־אחביאם מעיני המפקחים והבל־שים, שהתרוצצו בכל פינה, ול־שמור על האוצר עד הפסח.

התלבטנו בבחירת ה„סליק", עד שהוחלט לקחת שמיכה ולע־טוף בה את המצות כך שהשמי־כה תראה כמו כריות, ולשים אר־תה במקום גבוה, על־יד יותר השמיכות. בעניין „היין" ; לקחנו את הצימוקים, רוכנו אותם ב־מים שלוש פעמים, והשרינו אר־תם במים בצלוחית היהודית שהי־תה לי. אני נשארתי ללא צלחת לאוכל, אך הסתדרתי בעזרת ה־חברים.

המיצרכים מוכנים: מצות ו־יין. הגיע ליל־הסדר. שעת כי־בוי הנרות בכל המחנה היא תשע בערב. בדיוק בתשע נשמע צלצ־צול הפעמון, והלכנו הלכנו לי־שון. ב־9.30 — ביקורת המפקחים, איש לא חסר. כולם יש־נים. רק אנחנו, חמישה אנשים, מפחדים בין יתר האסירים ב־צריף, שכבנו בעיניים פקוחות וחיכינו לסימן.

בשעה עשר. שעת האפס, ירד־תי מן המטה על אצבעותי וני־גשתי בשקט לחברי ש„ישנו" בעינים פקוחות.

התקבצנו על מיטה עליונה אחת, המשותנו. הדלקנו נר, הו־צאנו את המצות, הגשנו את „היין" והסבנו לסדר. ישבנו ר־גע, שני רגעים, ושתקנו. הלב רעד ורגש. הסתכלנו זה בזה. התחלתי להגיד את ההגדה על־פה, לפי מה שנשאר בזכרוני: „הא לחמא עניא... מה נשתנה הלילה הזה... עבדים היינו... ב־כל דור ודור עומדים עלינו ל־כלותינו..."

למלים אלה היתה משמעות מיוחדת מול כבשני המוות ב־אושוויץ. ישבנו ודיברנו בשקט על העבר, על הבית שהיה ו־איננו, על המצב הנוכחי, מתוך תקוה להישאר בחיים, זה נראה כל כך רחוק, ולהיפגש בארץ־ישראל. בשירה הרישית של „עוד לא אבדה תקוותנו" סיימנו את־הסדר במחנה המוות אושוויץ. כ־אחד חזר למקומו. המרד השקט הצליח.

סלון למחוכים בודאפשטי
תל־אביב, רחוב יוסף שפרינצק 9, טל. 255904
בגדי ים
בדגמים חדישים
גם למקרים פרובלמטיים
חגורות מיוחדות קלות וקטנות נגד כאבי גב
חג שמח

פרוות דולינגר
תיירן ויצואן מוסמך
תל־אביב, רח' פרישמן 18 (פינת בן־יהודה)
טלפון: 226181
דגמים חדשים
פרוות מיוחדות
בסיטונות וליחידים
לכל לקוחותינו מועדים לשמחה

„רוזוב" בע"מ
מפעלי כביסה
וניקוי חימי
רוזוב ROZOW
מכבסת קיטור וניקוי חימי בעדי
מכל במכבסה טובה
מאחלים:
ללקוחותיהם
עובדיהם
והבאים אתם
בקשרי מסחר
חג שמח

חג שמח
ללקוחותינו, ספקינו, עובדינו, קרובינו וידידינו
אידלשטין דוד
מוצרי פוליאטילן
ופלסטיקה בע"מ
שרוולים ושקיות לאריזה
שקיות מודפסות בכל הצבעים
יריעות (ברזנטים) מפוליאטילן
בכל גודל ובכל עובי
רח' מקוה ישראל 21, ת"א, טל. 613390

חג שמח
ללקוחותינו, ספקינו, עובדינו, ידידינו ולקרובינו
יוסף אורחן
סוכנויות
רמת־גן, ת.ד. 65, טל. 722232
דרך ז'בוטינסקי 54
JOSEF ORCHAN
Representations
Ramat-Gan P.O.B. 65
Tel. 722232
54 Jabotinsky Rd.
מכונות שקילה, מלוי, אריזה וקשירת חצי ומלא אוטומטיות, ציוד להובלה פנימטית, ויברטורים, מסננים. רשתות לתעשיות ניר וקרטון, חומרי גלם.
SHRINK WRAPPING EQUIPMENT
ציוד לאריזה בשיטת ההתכווצות

ברכת
חג שמח
לכל ידידינו ולקוחותינו
מסעדת
„אולימפיה"
רח' קרליבך 41 (פנת קרית ספר)
המסעדה תהיה סגורה החל
מיום א' 15.4 ועד יום ב' 23.4

לחג
ב ש ר ל פ ס ח
מבחר עשיר של
חלב ותוצרת חלב
טרה

ללקוחותינו, לידידינו,
לצוות העובדים,
לתושבי נתניה ולכל בית ישראל
חג חרות שמח
בדר דורגי ושות'
חברה לקבלנות ולבתים משותפים בע"מ
נתניה, רח' שמואל הנציב 5

מוסטנג
יצרני חולצות אופנה
לילדים, נוער וגברים
מברך את
לקוחותיו, מכריו וידידיו
וכל הבאים אתו בקשרי מסחר
בברכת חג שמח
מוסטאנג החולצה הראשונה
במרוץ האופנה
רח' השוק 38, טלפון: 825088 ת"א

„סולונט" ב. ספיבק
סולונט SOLVENT
בימיקלים
רח' לוינסקי 10, ת"א
טל. 826609
חמרי גלם לתעשיה
כימית וקוסמטית
תמציות וחמרי גלם לבשמים
כוהלים סינטטיים וממיסים
תמציות וחמרי גלם לתמציות
רוב חמרי גלם לתעשיה הקוסמטית
לנולין אנהידרוס
תמצית פירטרום 25%
חומרי גלם לתעשיית
חומרי הדברה ביתיים
מאחל
חג שמח
ללקוחותיו, ספקיו, קרוביו, ידידיו
ולמשפחותיהם

ASSA אסא
RESTAURANT מסעדה
לכל לקוחותינו, מכרינו, ידידינו ומקורבינו
חג שמח
מאהלת מסעדת „אסא"
לידיעת לקוחותינו הנכבדים המסעדה תהיה סגורה
בערב החג ובחג 16.4, 17.4
פרישמן 49 תל־אביב טלפון 287382

ד. גולד
דרך שלמה 139 ת"א, טל. 822601
* רדיו־טלוויזיה
* רשמי קול ושואבי אבק
* כל סוגי מכונות כביסה
מאחל.
למשפחתו, לידידיו וללקוחותיו
חג שמח

אספרסו מרסנד
בן־יהודה 70, תל־אביב
מאחל לכל לקוחותיו וידידיו
חג שמח
משפחת מרסנד

חג שמח
צינקוגרפיה
„השרון"
תעשיות כל סוגי הגלופות
* קו
* רשת
* וצבעים
תל־אביב, רח' הקישון 18/24 טל. 827523

מטענים בע"מ
חברה להובלת משאות
מברכת
את כל הבאים עמה בקשרי מסחה
במיטב הברכות
לחג החרות
הנהלת החברה החליטה
להרים תרומה למטרות צדקה
מטענים בע"מ

חג שמח
ללקוחותינו, ספקינו, עובדינו
ולמשפחותיהם
CHITA
גרשנמן־חיטה בע"מ
ייצור והרכבת מתקני תעשיה,
קונסטרוקציות, צנרת,
נקוי בחול וצביעה
★
תל־אביב, רחוב שפע־טל 6, טל. 252042
איזור תעשיה צפון ת"א, טל. 771147

י. אלכסנדרוביץ
אריגי רפוד „הדר"
ייבוא אקסקלוסיבי
של: קטיפות ובדים קונבנציונאליים
ספק ל:
חנויות * בתי מלון והארחה
למפעלים * למוסדות
לקיבוצים
תל־אביב, רחוב הרצל 68, טל. 820331
מאחל חג שמח
ללקוחותיו, ידידיו, ספקיו
ולכל הבאים אתו בקשרי מסחר

עידן אנושי חדש

מאת אליעזר ליבנה

ת שבראה שוליי בעידן ההיסטורי ה, נעצה עקר בעידן חדש; שצמד במרכז תשומת הלב, נר דל השיבה, כמעט בלתי־מובן, י הביפנה את ההם הזתי ב קי האיקבזן, במספי־הצלב הה רבציה, שהסעיר מיליונים, אין י הבאה ה־20 תופסים כלל, הם שים ההפים כלכליים, חברתיים יכים להסביר את התופעות. י הבאה ה־21 יקשה להבין כיצד להבי קודמיהם לניגודי שכירים נים וראו ב„הבדות" אלה ה־ צבהיה הזמ־בבטית.

סבות המקובלות על הכלל ב־ ה מטויכה (עד שאין הכרח ל־ רין), נעשות עם הסתיימותה ל־ ידים (שאין צורך לדון בהם). לגים של העת החדשה — כי־ סבית, דרך קארל מארכס, עד ב — ברור היה שהחברה מיי־ לסיפוק צרכיה על הנחת־יסוד בו הלי־תילים של הלכות והיו שים אין־ספור. בני הדורות ה־ ים יבינו. כדבר מובן מאליו, ר הענף היצור האנושי מכוון בדין או בקפיון) לתידוס ה־ יספבות ולאיזון הביוספירה, ו־ יפלגו הדיפה. לקרב בין קו־ להבנת בני־זמנם, כבתבא יס־ אנשי־ההבר כי גם בעבר קרנו „בצבים בסיסים", אלא שאו לפרשם בבוהים חברתיים. מו־ סוד לא רק משנים את הוכ־ ולא ניטל בהם כל הוכן מס־ י עם חלוף העידן. המלות כ־ ריי ו„קידמה" תבואנה להגדיר ת אחרות לחלופין, ומבלי־ תאבדנה כל משמעה ולהאנ־ ותצרכנה את הבהרותיהם של דיירים, כמונופוליסטיות תפסו־ זת בימינו.

להי המאה העשרים נתונים אנו ר כהיר כעידן לעידן. השוני עידן החולף לעולה רב מהבי־ שבין העת העתיקה לימי־הבי־ או בין ימי־הביניים לעת ה־ ג שלושת השלבים הללו נבנים יווליזציה מסוימת, המערבית; ש הסילה את התהמה, לפחות וקרנותה, על כדור הארץ כולו, צה רווי חשיבות גלובאלית. עתו עשויה להיות שונה ל־ אתרי־אדם שונים. קיבוץ אנו־ דישכיל להיות בזמן את אותה ויוכל לעמוד באתגרים, יקבע יהלו לדורות; קיבוץ שלא יש־ לא יעמוד באתגרים גורלו יקר־ עידי חלותו.

העמקת השוני בין אתרי־אדם

אותו, נעשה העולם „אחד". ה־ ים קטן; טכניקות סטנדרטיות ד ובשירותים נפוצו על פני כ־ הארץ; ציוויליזציה־הקשורות מע־ ם ידיעות — במלה, במיספר שנה — תוך זמן מיזערי לכל ג. ברם הקידמה המדעית הטכ־ ית, ככל שקיצבה מהיר, מרחי־ את הרווח בין קיבוצי־אדם ו־ ית להרוחן של שוני. השנים ו מלחמת העולם השניה הוכיחו ימה המשקי והטכנולוגי של אר־ אינו נקבע על ידי תקנים בין־ אים „מבוצעים", ומשמע אך ם ממשאביה הטבעיים או מאו־ הגיאוגרפי. יפן הדלה במשא־ הגיעה לצמרות הקידמה הטכ־ המשקית, ומדינות ערב בש־

המשמעות של סוף המאה

ארך בפיגורו של אף אוצרות־נפט שופעים. מצרים השוכנת בהצטלבות־דרכים בין־לאומית נמקה בדלות ונחשלות.

למורת המלחמה הגדולה נראה היה שהון נדיב חל. ובחו־מקצועי מבחוץ עשויים לפצות ארצות נחשלות על פיגורן. מיליארדים דולרים (ורובלים) התרמו למדינות אסיאניות ואפריקניות ורבבות אלפים מומחים שוגרו אליהן. אך בבהרה נבצא שרוב הארצות הצריכות סיוע אינן כושרות להיבנות ממנו, ויש שהוא משחית את ריקבונה של החברה המקומית, בלי לקדמה. לפעמים אין צורך בהון מהחוץ, כי מצוי הון מקומי בשפע — כבארצות הנפט הערביות — אך הוא אינו ממלא אותו יעוד קונסטרוקטיבי המקובל בחברות מסוימות, קפיטליסטיות ואחרות.

לא ההון ולא הטכניקות המודרניות, המוצעות לכבוביר, הם הגורם הקובע לגבי קידמה המשקי והחומרי, הטכנולוגי והחברתי, של חברה. אופי האדם ומנטליותו של הכוה הלאומית הם המכריעים, באיזו מידה מוכשר קיבוץ אנושי ליהנות מהון ומידע מקצועי, לקדם כימצאים מדעיים, ולהפעיל בכוחו תידו־הוא את הטכניקות המודרניות ואת השירותים המורכבים. גדולים ההבדלים בין קיבוצי־אדם, וככל שקבע הקידמה כהיר כן גדל ההבדל בין דרגות־הכושר של חברות לאומיות — או קבוצות ציוויליזטוריות — לקלוט את ההישגים ולייטמט. אבלוציה מהירה פירושה דאבולוציה אנושית, התפרקות מתקדמת של האנושה: היא נמנית עם תופעות־הלוואי של קידמה, לפחות קידמה בלתי־נצברת. ומי יעצרנה ויכוהן אותה? האומות „ההתקדמות"? וכנגד דחף הטכנולוגיה, הייצור האוטומטי והצריכה השופעת?

הפחתת הסיוע הבין־לאומי מבטאת את האכזבה מתוצאותיו. אין זו רק תופעה פוליטית וכלכלית, אלא תבורה ומסקנה רוחנית: כשמקשה אומה לסייע לעצמה, על ידי שינוי מנטליותה והליכיה הסוציאל־פסיכולוגיים, מצטה הברכה בסיוע מהחוץ. אפשר לראות באופנים שונים את המקור להבדלים המנטליים המפליגים בין אומה לאומה, בין הגע ציוויליזטורי למשנהו. יש סבורים שהצרוף הגנטי קובע הרבה (על יהודים נאמר, שהם „קוקטייל" בין־גזעי מוצלח); אחרים רואים את התורה הדתית, על מצוותיה והביוטרניה, כקובעת את הכישורים הקובוצים לדורות, המלווים מיספר דורות של אבנוטיקונים. ברם, בין שנושיב גורם זה או זה, שניהם פועלים לאורך־ימים; ובהתקדמות של התקדמות מהירה נעשית השפעתם — מוגזה או מעכבת — מצטברת. כלומר, ההבדלים בין אתרי־אדם נעשים גדולים יותר.

בעידן הקרב תופלם חלוקת האנושות לאתרים ציוויליזטוריים שונים, לאו־דוקא רצופים טריטוריאלית, כל אחד בעיצוחיו, כל אחד דרך־השיבתו, כל אחד סולם ערכיו. מצב כזה נודע בעבר, למשל בעת קיומם המקומיים של הקיסרות הרומאית, ואימפריה הסינית, ההתנחמים ה„בארבאריים" בצפון ובמזרח. אולם אז לא כל אחד את חייו העצמאיים; השוני לא היה בגדר אתגר יומיומי; הא לא הצריך צימות רוחני ואינטלקטואליזציה בין־לאומית. אכן, המגעים הבין־לאומיים ירבו בעתיד, אלא תכנם העיקרי יהא היטלים ומתח, ניגודים ואי־הבנה: „ויאמרו... ניבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים... ונבלה שם שפתם" (בראשית, י"א). רק במידה שיובן השוני לעומקו והכנו בריתו, „ישמעו איש שפת רעהו". הדרך לכך איננה קלה: היא מנוגדת למגמה לסטנדרדיזציה ולניוואלציה, האופיינית לשלהי העת החדשה.

הסביבה ורמת האדם

תהליך ההיסטוריה נראה להוגי הדעות של העת החדשה כ„השתחרות" האדם מכלאו בסביבה הטבעית. התהליך נקרא „פרוגרס", על כל פנים נבנה עם מגלותיו של הפרוגרס. האדם נועד להיות „אדון הטבע". הטבע, הארצי והקוסמי, על משאביו ונופיו, מרכיביו ואיתניו, נחשב נושא לניצול למען החברה האנושית. הטכנו־מיליטציה של „ביצולי" הוגדרה אף היא כסגולת הפרוגרס.

בשלהי המאה העשרים מתערערים מושגים אלה מעיקרם, ומגמותיה הדומיננטיות של התקופה מבשילות את הערעור. ריבוי האוכלוסין, גיאות הייצור, התפשטות השירותים, שחרור הצריכה, שיהיה כמעבר במקורות האנרגיה וחומרי־גלם, הפיצתם של מרכיבים כימיים, והתפרשות האשפה והשפכים — כל אלה דוחפים (השלובים זה בזה) מביאים להעמקת המשאבים הטבעיים, להזרם ולהשחתתם. כאשר מגיעה התפתחות זו לדרגה מסוימת, היא פוגעת באדם ובחברת האדם. ויהמה של הסביבה הטבעית הזדהות מופלגת של אוכלוסים אינם מתפצים על ידי העלאה נוספת ברמת־המחיה החומרית. מעבר לקבול אופטימלי — שהארצות המתקדמות השיגוהו — מזרות רמת־המחיה המספרית את התופעות השליליות, ביותר כשלויות להן מהירות כלפי ברידות־הצריכה הדלי־ההתנהגות.

התופעות ידועות: נחיתות בחמרה בתמשת ושיר של האדם; פגיעה במסמבולים הטבעי שלו, כולל ליבו, ריאותיו ומוחו דמו; התפרעות האיזון הנפשי, ריבוי מחלות פסיכיות וסטיות אנטיסוציות; התפשטות אלימות לשמה ואיבה לתאותה; אבדן סבלנות להליכים רציונליים, והתנכרות איש לשכנו. הישגיו התומריים הגדולים של האדם, שהופעלו על ידי בהירות שכלית והבניות, הקשבה הדרית, הניסורים ממושכים, הביאו עתה להאפלת השכל, להתגברות הזעמת, ולתשוקה תוקפנית ל„מידיי ו„מכשיר". תמימות הנרמנות. בתחומי המגאלופוליס והחברות שנטבעו בתהומן, אין מוצא מנמביעם סוציאליים מפומוסוציאליים אלה. האדם המודרני נדחף לשקם את סביבתו, את הביוספירה, כדי שיוכל לפתור את בעיותיו החברתיות.

אמצעים כספיים אדירים וכוחות עבודה מופלגים יוקצו להליכים ולתכשירים מונעי־זיהום בייצור, בשירותים ובצריכה. טכניקות־ייצור החוסכים זולים (סוגי דלק, מרכיבים סינתטיים, ועוד) יוחקו ממעגל הכלכלה ומשימושי החברה. תופעת רבות והחשובות עתה למעשה ההתר־רות האמידות והכרוכה כבעל פלילי. ההקלאות הטעפע מהמישבה, לא פחות מהתזונית. השימוש העתיד באכצבים כימיים לדישון, לקטילת מזיקים ועשבים, יוחסן ויהלך באמצעים ביולוגיים ומיקרו־ביולוגיים; אסיים יותר בפעולתם ובדיבתן יעכלים מירביים, אך מנוהרים לקרקע את איתנית, שהם בסיס־קבע ליבוליב. שיעור גדל והולך של עמל החברה הייצורה לא יקדד לסיפוק צרכי וחמריים של האדם אלא להחזרת משאביהן ואיזונים של האקוסיסטמה, לרבות הביוספירה הרזעקה יותר. הדבר יביא לייקור — ייקור כבהיר, לא אינפלציוני — של מיצרכים ושירותים. ייצור כמותי־מירבי וצריכה מכסימלית יחדלו להיות קני־מידה מובהקים, במחשבה ולמעשה. אף יינתק הקשר בין הייצור — שחלקו לא יתבע לשקוי האדם — לצריכה האנושית. הייצור יוכל לגאות ולהתגמון, אך הצריכה תמוגן. האיכות תבוא במקום הכמות, והאיכות היא מושג ערכי.

כתבנית חברתית כה תחייב הכיבה כלכלית שונה מיסודה. הבתהיה היקבצנה בסולם־עדיפויות בלתי־כלכלי. הדורות הקרובים יוכהו, כיצד ראו אנשים במאות הי"ט ו־20 ב„גורם הכלכלי" את הבביע הדומיננטי בחברה ובהיסטוריה. שימת הדגש ביחסים הכלכליים, האופייניים לדורות האחרונים, תיזקק להסברה מורכבת.

כיבוש המדבר

שינוי היחס העניני לטבע וליצירה הקוסמית יהלוה בשינוי רוחני. יהמרו האמנות התהלף בעצווה. יתרענן התשר־הבידה בין האדם לכלל הבריאה; תתחזק צמידות הפרט והחברה לסביבתם. להבדיל מפירבים קודמים, תהא הצמידות מודעת ומבוקרת, הבבית האינטלקטואלית כאחת. התמרה הלאומית תשתרש בארצה, על ייחודה וכלוהה — מיגוון החהצומת, האדמה ומכמניה, עתות השנה ותילופי יום ולילה, מראות הנוף והשמים. בעוד התיבים הקוסמופוליטיים יהרופפו, הצבעים הקוסמיים יתעמקו.

העידן החדש יתאפיין בהתפרשותה של האנושות על פני השיכון. זה מכבה כשליש השטח היבשתי של כדור הארץ. הבידע הגיאולוגי והאקולוגי גילה את משאביהם המשופעים, והטכנולוגיה המודרנית הזמן המרוכז מאפשרים את אכלוסו האינטנסיבי. חלק ניכר מהישיבון הוא סביבה אידיאלית לישובים אורבנים־מודרניים, חלק אחר מותאם לאתרי־דיג הקלאות, נופש ושמורות־טבע. עתה בתבנית שמשמעותו החברתית כל גמר המילים המקראי „ממדבר מתנה"... על ידי הזיאנו המדבר יוכלו עמים — או קיבוצים ציוויליזטוריים — „לפתור את מיכותה של דחיפות האוכלוסין המתוכה. אומה מודרנית שמידבריות מצויים בתחומה תראה בהם ברכה לתקלאות והדומנות. בנכונותה והכשרה לפתוח תיבון חיוניותה ותאושר ומזהה למרחבים שנחשבו שכוחי־אל־האדם.

הציודים האקולוגיים יכפו מיתון בהספק הכמותי של מיצרכים, בגלל הפניית הון וגורמי־ייצור למשימות ממא־אנושיות. ההתפתחות במישור הערכי תערער את עצם השאיפה לרמת־מחיה חומרית מירבית. היא תפשה אותה אבסורדית ואנטי־סוציאלית. דרך־הביניים, ולא המכסימום הכמותי, תוכר כקנה־מידה של הרצוי והנשאף. כל ציוויליזציה — שלא תתמוטט בסוד־העמים — תיתן את פירושה שלה לדרך־הביניים, והבדלי הפירושים יהיו מעמיקים, תלויים בהבחנות רוחניות ונסיבות ענייניות.

ההבדלים הערכיים בין התקופה החולפת לעידן הבא בשער יהיו מפליגים. השפע, והמצאות המכניות והביוכימיות, איפשרו מהירות אפרציניות. הזומגיטריות הבצרניות (או השחתתה?) הצדיקה התפתחות זו. אכן, באמצעים סוציאליים (בטוח כולל), כימיים ופסיכו־ביולוגיים (סמים ו„תרופות") אפשר לפטור את האדם מדאגות, מכאב גופני ומכאבים נפשיים. אידיאולוגיה מתירנית נותנת אישור למהלך־חיים המורכב מגירויים בלתי־פוסקים וכסיפוקים בלתי־סלקטיביים. סולם־ערכים רוחני־מוסרי־אסתטי מחייב בזהה על ידיה, כבפיה ותנינה בחירותו של הפרט: כל אחד רשאי להיות „מאושר" כבחירתו, המשתנה מיום ליום, ומאיש לאיש.

אלא, מהלך־חיים זה ומישור סוציאל־שליטי המאפשר אותו מנותנים את אישיותו של האדם ומפרקים את חישוקי החברה. אדם הנימנע מכאבים בכל דרך, והמשתמט ממתח מודע ומיסורי־בחירה־ומצפון, חדל להיות אדם ונעשה יצור דביל. את התוצאה האופית ראים בבתי־חולים ובבתי־מחסה לרחוקי־סמים ומצמברי־גלולות. אולם הדרך המובילה לכך היא רווחה המעניה, ותמורודיה גלויים עתה: הבריותה מיסורים באמצעים כימיים מתמידים מבשילה בזיותות אינטלקטואלית ונבות רגשית; השתמטות שיטתית ממתח מודע גורמת למבוחים ופחדים בלתי־מודעים שאין אדם שליט בהם; ביטוח כולל לא רק נוטל מהאדם את כושר־היזמה ודחף־העבודה, אלא מכניס אי־ביטחה נפשי והרגשת נחיתות מכרסמת: הוא משותלל בצעירותו, אובד עשתונות בבגרותו ומתגונן בזקנתו. סעד סוציאלי, שאינו מחייב את הנסעדים במאמץ עצמי, מערער את נפשם ומפקיב את אריגה של החברה.

העידן החדש ייפגש בראשית־ליסציה של היסורים המודעים, כחלק בלתי־נמנע מהאיזון ומהאושר האנושי („אשרי הגבר אשר תייסרנו יה ומתורתך תלמדנו"), כתנאי ליצירה ולקידום. המשמשת הטבעש יוכרו במלוא ברכתם. ככל שמרובות ברירותיה ואפשרויותיה של חברה, ככל שמשוכללת הטכנולוגיה שלה, לרבות טכנולוגיה של תבלה הרס, ככל ששופע עודף־המרץ של אנשיה, כן גואה הפיתוי להשתוללות ולפשע. מורכבותה הטכנולוגית־קומוניקטיבית של החברה המודרנית, סבוכת הפורקים, עושה אותה פגיעה לפשע רב־תוצאות הרה־אסונות לאין שיעור יותר מכל חברה קודמת. הבניעה בהתבוננה האוטוריטטית היא רמז ראשון, תמים ומגובל, בהשוואה לצפוי. בלי משמעת מחמירה בחינוך והעבשה מרתיעה של אלה שהחינוך לא הועיל להם (או כופרים ברישועה), תתמוטט החברה העכשווית מהוך עצם מורכבותה. היפגעותה המעודנות, כמעט הטוטלית, הגלימות המודרנית סכנות גדולה מהפצצה הגרעינית. האחרונה מצמצמת למעיטים, הראשונה נתונה בידי רבים. התמורות ברפואה ובחינוך — בדרך יישום ההישגים המדעיים והפסיכולוגיים — תהינה מופלגות. הכשרתם של רופאים ומורים לא תידמה להגבנ כיום בבתי־אולפנא הבוהים.

התנדפות המעמדות החברתיים

ביזוד־שכבות מגוונים גובשו בהכרזה החברתית של העת החדשה בהזיותנו. סוציאליים ממשיים וקבודמים דומיננטיים, וערכה להם הכוונה התברות לקראת עתידה. הדבר קודם בהרבנה לסיכוד המארכסאי, אולם המארכסיזם הביא עולם־מושגים זה לעקיבותו, שיאו הנבטוריותו. „מעמד הפועלים", כלומר קונגלומראט השכירים של החברה הקפיטליסטית, הוגדר ב„מעמד" כמעמד המתקדם ביותר, המצעיד את החברה המודרנית לפתרון בעיותיה ולהתרת כתירותיה. אכן, קיבוצים מסוימים של שכירים שארצות כהות מילאו בשפור יעוד חברתי מבוחך במאבקיהם ובהשגיהם. הללו היו בגדר השגים כלל־אנושיים (כהשגיהן של שכבות אחרות). ברם, הצטברות הרכישות הסוציאליות ועליית עצמתן של שכבות־שכירים גיבורות גרו שתי תופעות, מקבילות והתומשכות:

✱ הנישי השכבות המגוונות של מקבלי שכר ומשכורות ב„מעמד פועלים", בעל משמעות מציאותית כלשהו, התנדף וגנח.

✱ השגיהם המפורסמים של השכירים ברמת־מחיה וביטוח סוציאלי נטלו מהם התפקיד מייחד בקידום הכלכלה והחברה המודרנית. כמה מארגוני השכירים התקיפים ביותר נעשו גורם חברתי מעכב ומשבש, „ריאקציוני" כנוסחת הזמן.

מרבית השכירים בארצות הקפיטליסטיות והסוציאליסטיות, שמצבם החומרי השתפר ומהלך חייהם מוגן בטיחויי־ביטוח סוציאלי „מהעריסה עד הקבר", משתיכים למעלה מכל בהשלאת מעמדם כצרכנים: תוספת הכנסה, צמצום שעות העבודה וריבוי הפנאי להוצאת הכנסתם המורבה. רצונם להנהלת־משק עצמית, לפעילות קואופרטיבית, שניכר בתקופה קודמת — והולם בתנועות העבודה הציונית הגנונה ממקורות אחרים — כמעט נעלם. אין זה בלתי־סביר באווירת התקופה שרוב השכירים תוהק מכל מאמץ מיפעלי, רצוני ואינטלקטואלי, מתוך לשעות הקצובות לעבודה ומעבר למחלכה השנור: את „החיים" רואים הרוב לא בעבודה אלא אחריה, לא ביצור אלא בצריכה, לא ביצירה אלא בבידור. השכירים בזמנינו מסרבים להיות שכירים הוו לא, האחריות להנהלת המשק ותוצלותו, לשיפורו ולהכבנתו (לטוב או לרע) נוטלת על השכבות המבגריות. הללו אף הם שכירים, אך השוני החברתי בינם לרוב השכירים בולט; הפונקציה שלהם במיפעל ובמשק אחרת; הניגוד בינים לשכירים השגורים הוא מהמשמעותים הבולטים של החברה התעשייתית המאוחרת במערב ובבריה"מ.

רוב השכירים המודרניים, המאוגדים בארגונים רבי־אונים, אינם גורמי־דחף לקידום טכנולוגי ולשיכור מערכות מתוכנן במסכת המשקית, לרמת סינולה לצרכים האקלוגיים. כל זה מצריך שיטיים תכופים במהלך העבודה ומידע המקצועי, בהרכב המקצועות ובמיקום המיפעלים (כולל היסולם). פירושו, המבה מידע מרגל לידע חדש, מענף לענף, ממקום למקום — דינאמיות חברתית ופסיכולוגית בתחומי הייצור, הלימוד והסביבה. השכירים המאורגנים אינם יותמים מהלכים מקדמים אלה, והבונות מתנגדים להם ומכבידים עליהם. מגמתם לגבי הליכי המשק והייצור היא סטאטית, נוטה לנוקשות. משאלתם — להעלות את התמורה לעבודה, בלי לקדם את יעילותה. סתירה מהותית זו היא ממקורות האינפלציה המודרנית.

„מעמד הפועלים" יתוחד וזהה על ידי אופי ההכנסה: שכר ומשכורת. לא רק שהיתה הנמה מופלגת לגבי השפעת אופי ההכנסה על הכרתם של בני החברה, אלא בינתיים לא רק תמורה הכנסתם של המוני שכירים, אלא אופיה הסוציאלי משתנה. שאיפתם של ארגוני השכירים החזקים — המתגשמת למעשה — להגדיל את שיעור ההכנסה שאינו בא מהאמץ העבודה, אלא צמוד למקורו של חברות־שכירים בנותני המשק החברה (גמלים, מפעלי־רכוש, בתי־חולים); וחלק מההכנסה הנוספת אינו נדרש בכסף, אלא בשירותי־חינם ובמיצרכים. משתי הבחינות ההכנסה המבוקשת היא מחסיטוס הפיאודלי, לא תמורה למאמץ עבודה או להשקעת הון, אלא ארנונה הבאה למצות של עמדת־כוח ספציפית. זו מושגת על חשבון החברה כולה, לרבות שכירים אחרים.

קידומה של החברה המודרנית מצריך ריבוי נושאי האחריות המשקית, הזדהות עם תהליך הייצור, נכונות אקטיבית ללמוד ולשנות, וכנונות פניבית לסגל את המשק הטכניקות שלו, תמיד מחדש, לצרכי הסביבה. לא ייקל לאמר שאותם שכירים מאורגנים המזוהים עם „מעמד הפועלים" הם נושאיה העיקריים של קידמה זו, הנבלים בכך לסוג מקבוצות־אוכלוסים אחרות. אין זה אלא אבסורד. אנשי המאה הכ"א יקשו להבין הדוקטרינה מארכסיסטית זו, כפי שבני דורנו מקשים לתפוס את הבעות התיאולוגיה האנאבאפטיסטית או את הדיאלקטיקה של כיתות השיעה המוסלמית. וכשם שאנו תוהים כיצד הקריבו קודמינו את נפשם והללו מאבקים ומלחמות בגלל פלפוליהם התיאולוגיים, כך יתהו ממשיכינו על כחור של מיתוס־הפועל לגרום מהומות וקרבנות־דמים, לשלהב לבבות ולבלבל עשתונות.

אכן, מאבקים חמורים לא ייעדרו בעידן החדש, בין ציוויליזציות ובתוכן, בין אומות ובקירבן. ההיסטוריה לא תיפסק; ופירושה מאבקים וניגודים הנצורים ומסתיימים כדי להכשיר את השטח לניגודים ומאבקים חדשים. במסה זו נרמזו כבה ממאבקי המרים של העידן הנולה. אלא שמפעלי המאבקים הצהיזים לא לפי „מעמדות־מעמד" יסוגו. במאבקים לאיכות החיים ולשיקום הסביבה, לחינוך ונבנעני ומשמעת כוחה, לאיזון סגימי הדרך־הביניים, להעמקת המגע הקוסמי והתחושה הפרונטציות, ייכנו אנשים השים מכל השכבות הסוציאליות ומכל טכניקות ההכנסה. קו־התחום יתאו זה המצב בניגודים הבין־לאומיים, הלאומיים והסביבתיים. אולי יעורזו, בבוא הזמן, להסביר את דומי והתפלגויות הערכיות בסיוגים חברתיים כלשהם. אך סיוגים אלה לא יהיו סיווגי תקופתנו. ויתכן שאף המורת לסוג כך ייחשב מיותר, שהרי אין טעם לשאול שאלות אבאליסטיות שאין עליהן תשובות אינטלקטואליות מהימנות.

✱

בשלב כלשהו, שאיננו יודעים שעתו ועתיו, יבוא הצורך לתשובה מטע־אינטלקטואלית לסתירות האדם ומהותו. ככל שיחריפו הסתירות הנפתחים יגדל הצורך בכך. זוהי דתיות חדשה — אולי מחודשת, ולא אחת — ותאפיין את העידן הקרב. מתוכה יתגבשו מערכי מצוות והליכי חיים. עתיד ישראל נובע מעברו, ואין לו אלא להמשיך ולפרש. ככל שיעמיק בשלבי העבר כן ייקל עליו לגלות את סימני העתיד. לקידמה ולקום שורש אחר בלשהנו.

יהודים בבית כנסת: משמעות ההוויה הדתית

"שים" יותר וגמור מהר

עייפת מן העול של תשלומי המשכנתא?
זו ההזדמנות שלך!

הצטרף מיד להסדר החדש של
החזר מואץ
התוכנית המהפכנית של בנק "טפחות" לסילוק
משכנתאות בהנחה ניכרת.

פרטים בסניפי הבנק.

טפחות בנק משכנתאות לישראל בע"מ

סטודיו

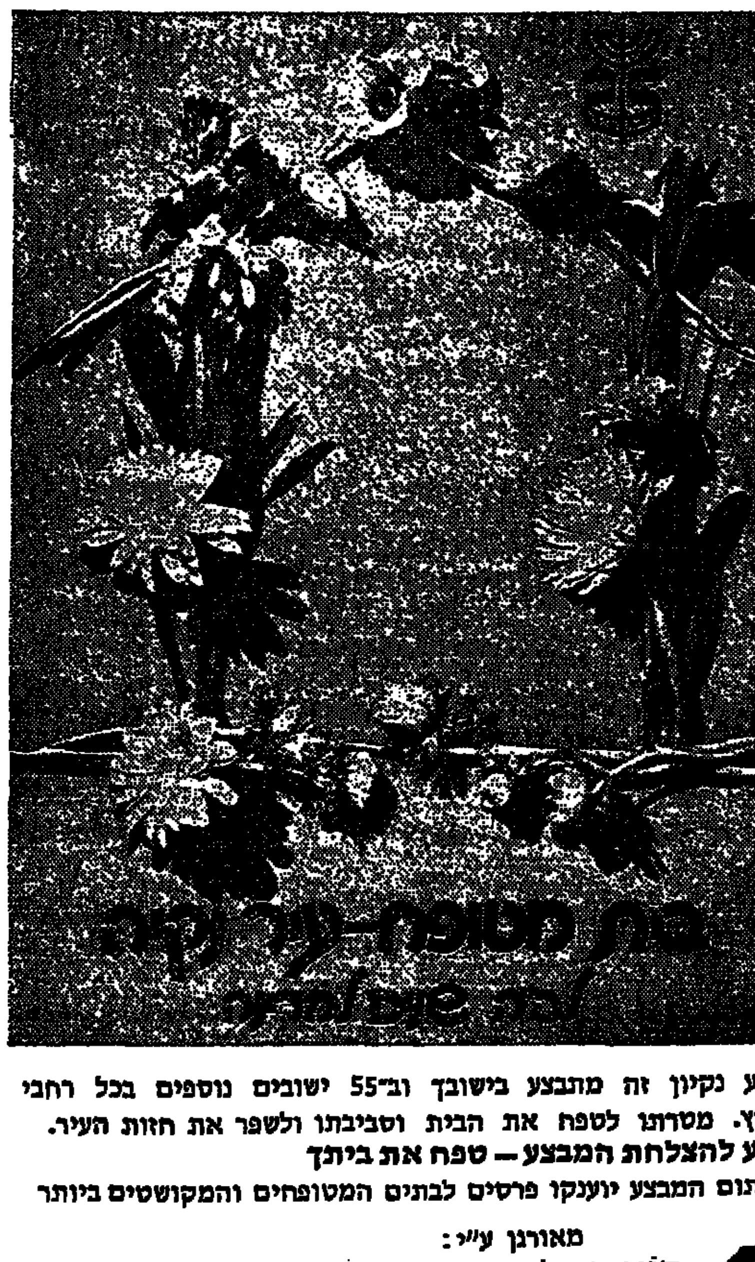

מבצע נקיון זה מתבצע בישובך וב־55 ישובים נוספים בכל רחבי הארץ. מטרתו לטפח את הבית וסביבתו ולשפר את חזות העיר.
סייע להצלחת המבצע — טפח את ביתך
עם תום המבצע יוענקו פרסים לבתים המטופחים והמקושטים ביותר

מאורגן ע"י:
האגודה לתרבות הדיור, והרשויות המקומיות
הקריה, רח' ב' 13 תל־אביב
טל: 254174 מיקוד 61 070

בשיתוף עם:
משרד הבריאות | משרד הסעד
משרד השיכון | „עמידר" עמינור
משרד החינוך והתרבות | ההסתדרות הכללית

כנס
המשרתים ב:
ROYAL AIR FORCE
WAFF (חיל האויר המלכותי)
יתקיים ביום ה'. 19 באפריל 1973
ב' דחול המועד פסח בשעה 16.30
בבית החיל רח' וייצמן/רח' פינקס
ת"א

- הזמנות לא תשלחנה!
- דמי השתתפות לאיש — 10 ל"י
- פרטים נוספים: ג. שינדלר, טל. 03—237035

נהגים טובים
אינם צופרים

נהג טוב באמת
כמעט ואינו זקוק לצופר.
הוא איננו מחליף
ציוות לתמרורים ולרמזורים
בתוקפנות קולנית.
דע כי בעיר נועד הצופר
אך ורק לאזהרה
בעת סכנה קרובה
שאין למנוע בדרך אחרת.
כל שימוש אחר בצופר
מהווה עבירה
עליה מוטל קנס.
אם אתה נהג טוב באמת.
הזהר יותר וצפור פחות כי הנהיגה ללא צפירה יותר נעימה ובטוחה

לשכת הפרסום הממשלתית

משרד התחבורה / המועצה הלאומית למניעת תאונות

مكتب الأصل

هكذا من الأصل

הקונגרס חושש מניכסון

קשה לנקוט צעדים נגד הנשיא מבלי לפגוע במדינה

מאת ג'יימס ראסטון
מיוחד ל"הארץ"
מניו־יורק טיימס

וואשינגטון

הנשיא ניכסון הגיש לקונגרס את הצעת־החוק שלו בדבר רפורמה במסחר במרצו לא־רגיל ביותר. הוא מבקש מבית־הנבחרים ומהסנאט להעניק לו סמכויות נרחבות חדשות כדי להגדיל, להקטין או לבטל מכסים דווקא בשעה שהקונגרס מודאג יותר מתמיד נוכח התלשות כוחו ביחס לנשיא.

עובדה זו מבליטה אחד הנוהגים המוזרים של ממשל ניכסון: דרכו לטפל בכל בעייה כבדבר העומד לחלוטין בפני עצמו, כאילו כל המאבקים הישנים בקשר ליחסים בין הרשות המבצעת לקונגרס אינם משנים ולא כלום. למשל, בשבועות האחרונים עמד ניכסון על זכותו להשתמש בכספים כדי לנהל מלחמה בקאמבודיה בלי אישור של הקונגרס או אף התייעצות עמו, ולסרב להרשות לעוזריו להעיד לפני ועדות הסינאט החוקרות בפרשת ווטרגייט. כל זה דווקא כשהוא עומד לבקש מן הקונגרס שיתוף פעולה רב יותר וסמכות רבה יותר כדי לטפל בגרעון המסחרי החמור של המדינה.

הדבר המדאיג במיוחד בקשר לכך הוא, שבבקשתו לסמכות רבה יותר בעניני מסחר עומד הנשיא על קרקע מוצקה הרבה יותר מאשר בהגדרת סמכויותיו לנהל מלחמה, להוציא כספים, או למנוע מחברי צוות של הבית הלבן להעיד לפני ועדות של הקונגרס. הצעת החוק לרפורמה במסחר היא מקיפה אך חיונית. הנשיא זקוק לסמכות הנוספת שאותה ביקש, כדי שיוכל לתקן את חוסר האיזון שגרם גרעון מסחרי של 6.4 מיליארד דולר, וכדי שיוכל לשאת ולתת בצורה יעילה עם 76 המדינות שיש להן עתה מכסים, מיכסות והגבלות אחרות נגד מסחר חופשי עם ארצות־הברית.

בצדק אומר הנשיא בשדר שלו לקונגרס: "המפתח להצלחה במשא ומתן העתיד שלנו בעניני מסחר, יהיה הסמכות לשאת ולתת שאותה תביא עמה ארצות־הברית לשולחן הדיונים... למרבה הצער אין עתה לנשיא ארצות־הברית ולאלה הנושאים ונותנים לפי הוראתו סמכות דומה לזו שאותה יביאו עמן ארצות אחרות לישיבות אלה של מיקוח..."

לפיכך מבקש ניכסון מן הקונגרס סמכות לבטל, להפחית או להגדיל מכסים; סמכות כוללת מראש לעשות הסכמים לטובת שני הצדדים בנוגע לעניני מכס ספציפיים; סמכות נוספת להגדיל או לצמצם את היבוא כדי להילחם באינפלאציה או להעניש מדינות המפלות לרעה את המסחר האמריקאי; הזכות לעשות הסכמים על ענינים שאינם נוגעים למכסים, מבלי שיהיה זקוק לאישור מוקדם של הקונגרס בכל מקרה ומקרה.

בטפלו בשאלת הסחר הקפיד הנשיא להיוועץ עם הקונגרס מראש, כדי להשיג את הסמכות שהוא רוצה בה. מיניסטר החוץ מר רוג'רס זימן אליו את שגרירי כל המדינות הסוחרות לפני ששדר הנשיא נשלח לגבעת הקפיטול, ומומחים הסבירו להם באריכות רבה את ההצעות המסחריות החדשות. התוצאה היתה שאותם נציגים זרים, שבעיניהם אמרים מרגישים את עצמם מוטעים על־ידי הממשל הנוכחי, נקטו עמדה אוהדת כלפי הצעות הממשל. אפילו בפיו של וילבור מילס, יושב־ראש ועדת ההקצבות של הבית, היו כמה מלים טובות על ההצעה. הוא אמר: "הנשיא מבקש הענקת סמכות רבה יותר משנתנו לכל נשיא אחר. הוא נושא רגיש בקונגרס דווקא בשעה זו. אך הוא חיוני כדי שנוכל להתקדם. אני בעדו".

לעומת זאת גישה זו מתעקש הנשיא להחזיק את כל הכספים שהוא חושב אותם לגורמי אינפלאציה; מפציץ בקאמבודיה בלי מתן הסבר לקונגרס; מאיים לנקוט מחדש פעולה צבאית בוייטנאם אם האנוי לא תכבד את הסכם השלום; מסרב — אך חזר בו — להרשות לעוזריו להעיד רשמית בוועדת הקונגרס; מבקר בנוקשנות את "חוסר האחריות" של הקונגרס. התוצאה היא שהקונגרס לא רק "רגיש" בקשר למתן כוח רב יותר לניכסון, אלא חושש לאבד את השליטה בביצוע, בתקציב ובחקיקה.

אף על פי כן קשה לו לקונגרס לנקוט צעדים נגד הנשיא מבלי לפגוע במדינה כולה, ונראה שהטיעון לטובת רפורמה בסחר יתברר בסופו של דבר כחזק יותר מטרוניות הקונגרס.

ברם, מאחר שניכסון אינו נמנע ממאבקים מיותרים עם הקונגרס על סמכויות שאין לו צורך בהן. כי כפי שמראה הצעת חוק הסחר, אין הנשיא יכול לעשות דברים לבדו, כפי שגם הקונגרס אינו יכול לעשות זאת. מערכת השילטון לא תיפעל בלי פשרה ושיתוף פעולה — אם בשאלות ההוצאה הכספים ופרשת ווטרגייט ואם בשאלות הסחר.

איך להיגאל משעבוד העישון

תכנית משרד הבריאות לשחרר מעשנים מתלות בסיגריה

מאת סופר "הארץ"

98 אחוז מהאוכלוסיה בישראל יודעת כי העישון מזיק לבריאות. 84 אחוז יודעים כי העישון עלול לגרום לסרטן, ובכל זאת 35 אחוז מהאוכלוסיה הבוגרת (מגיל 18 ומעלה) מעשנים. מבין ציבור המעשנים ניסו 78 אחוז להפסיק לעשן אך 7 אחוז בלבד הצליחו בכך.

מדוע כל כך קשה להגמל מעישון? בניגוד למה שאולי נדמה לכאורה — אין המעשן בעל מבנה אופי מסויים או סובל מקשיים נפשיים מיוחדים. מחקרים רבים מלמדים כי העישון הוא הרגל נלמד. ראשיתו, בדרך כלל, בנסיבות מקריות לחלוטין, עם החזרה על פעולת העישון, היא הופכת להרגל שקשה להיגמל ממנו. נתונים אלה הדריכו את היחידה לחינוך לבריאות ולהסברה במשרד הבריאות במאבקה לרסן את תופעת העישון בישראל.

דרך מעשית

מלכתחילה ריכזה היחידה את מאמציה בחיפוש אחר דרך מעשית לבלימת העישון. הנחתה היתה שאין צורך להבהיל את הקהל מפני סכנות העישון משום שהן ידועות. במקום זאת, תרו אנשי היחידה לבודד את הסיבות המביאות אנשים לסיגריה, וללמדם להגמל מכך.

הספרות המחקרית בנושא זה מונה ארבעה טיפוסים של מעשנים:

* אלה השואפים עשן כדי להפיק הנאה (אחרי כוס קפה, אחרי ארוחה, בזמן מנוחה, בהפסקה וכדומה).
* אלה המגלים תלות פסיכולוגית בסיגריה (עישון בזמן מתח, אי־נוחות, פחדים, רוגז, כעס, עצבנות וכדומה).
* אלה שיחסם לסיגריה הוא של ההתמכרות פסיכולוגית (אלה המעשנים בתכיפות רבה כדי להפיג את הסבל אשר נגרם להם כתוצאה מאי־עישון).
* אלה שעבורם העישון הוא הרגל, הנעשה בהיסח הדעת במצבים מסויימים, כתוצאה מגירויים מסויימים (להם אין העישון גורם הנאה מיוחדת).

המיתקפה נגד העישון מבקשת, בראש וראשונה, לאיזו מארבע הקבוצות שייך כל מעשן. לאחר מכן עליו ללמוד להתמודד עם המצבים שהביאוהו לעישון.

המסגרת בה ערך עד כה משרד הבריאות את מאבקו נגד העישון היו עשרים חוגים לגמילה מעישון בהם השתתפו 350 איש. כל אחד מחברי החוגים קיבל כרטיס לאיבחון עצמי, בו היה עליו לרשום מתי הוא נוטל סיגריה ולאיזה צורך. בצורה זו למדו המעשנים לאבחן את זיקתם לארבע הקבוצות האמורות. לאחר מכן התחילו חברי החוג לצמצם את מספר הסיגריות שהם מעשנים.

נורמות חדשות

תהליך הצמצום נעשה בדרך הקשה של ריסון עצמי. אין תרופות פלא להפסקת העישון. כל מעשן לומד בתחילה לוותר על ההרגלים הקלים הכרוכים בעישון (סיגריות הנלקחות בהיסח הדעת) ובהדרגה הוא מאלף עצמו להימנע מלעשן גם במצבים אחרים.

לבסוף עליו להדביר את תת־ההרגל ההכרחי, לכאורה, עבורו. המסגרת החוגית מאפשרת לכל אחד מהמעשנים לשאוב עידוד בתהליך ההיגמלות. בקבוצה המבקשת להפסיק לעשן נוצרת נורמה נגד עישון, וכל אחד מחבריה נשפט לאור עמידתו בנורמה. נוסף לכך מופיעים בפני חברי החוגים מומחים־רופאים, פסיכולוגים, סוציולוגים, דיאטיקנים — המודיעים אותם אל תופעות הלוואי הכרוכות בתהליך ההיגמלות (עצבנות, השמנה, דיכדוך וכדומה) ומלמדים אותם כיצד להתמודד עמהן (פעילות ספורטיבית, דיאטה, קשר עם אנשים שכבר חדלו לעשן וכדומה).

הפעילות במסגרת החוגים קטנה בהיקפה. עתה ניגשת היחידה לחינוך לבריאות והסברה במשרד הבריאות לפעולה בקנה מידה נרחב. טוביה לוי, הממונה על הנושא, מספר כי בשלוש השנים מאז החל בהפעלת החוגים התגבשה שיטת גמילה יעילה למדי. אמנם שליש מבין האנשים שחדלו לעשן במסגרת החוגים חזרו לסורם אך שיעור זה נחשב הצלחה. עתה ייפתח מאמץ ארצי להדביר את העישון בהיקף ארצי.

מודעות המופיעות בימים אלה בעתונים קוראות לכל מעוניין, לכתוב למשרד הבריאות ולבקש מידע כיצד להפסיק לעשן. כל מי שיענה למודעה (ההיענות גדולה: כחמש מאות מכתבים ליום) מקבל חוברת ובה עצות מעשיות כיצד להגמל מעישון: שיכנוע עצמי, הכרת הרגלי העישון, הימנעות ממצבים שגרמו את הצורך בעישון (אם אתה מעשן לאחר ארוחה — קום מיד בסיומה וצא לטייל. אם אתה מעשן לאחר שתיית קפה — הימנע לזמן מה מלשתות קפה וכדומה).

שיחרור מהרגלים הקשורים בעישון (החלף את סוג הסיגריות, החלף את מקום אחזקתן, סלק את המאפרות והשלך את המצית לבלתי הכושר), כרוך בהתעצבות מליפול חלק מאירועים הכרחיים בימי הגמילה הראשונים כדי לחסוך את הפיתוי שבמגע עם ציבור מעשנים. בעקבות החוברת יאורגן בחיל המגע פמח כינוס לכל המעוניינים. בשלב מאוחר יותר ייפתחו לשכות לייעוץ הדרכה. הסיסמה היא: יש דרכים שונות להגמל מעישון וגם מי שנכשל עשוי להצליח.

ייעוץ לנשים בהריון

פעולה מיוחדת מכוונת כלפי נשים בהריון. ממצאים סטטיסטיים מלמדים כי למעלה ממחצית הנשים המעשנות מפסיקות לעשן בעת היותן בהריון. תיפתח עתה פעולת הסברה לשכנען לא לחזור לסיגריה אחרי הלידה. ייעשה מאמץ לרתום את הבעל המעשן לתת הבטחה מתלית לדייטר ולהמנע מעישון יחד עמה. מאמץ מיוחד יכוון אל ציבור בתי האשפוזים. מוקדים בצה"ל לומר כי אנשים שאינם מעשנים נפגעים מסיגריות המעושנות במקומות סגורים כמו אוטובוסים ומולמות בתי קה.

קיימת כוונה לפתוח בפעולת הסברה מדריכה מגמתית בקרב הנוער הצעיר.

מחקר האמצעי שנערך במכון וינגייט מלמד כי עישון במשך שנתיים בגילאי 16—18 מזיק לבריאות ומצב הכושר הגופני. לפיכך מתגבשת תכנית להגביר בבני גילים אלה את המודעות בהשפעות עבודת העישון.

יש גם כוונה להנהיג בצה"ל תוכנית לגבילת עישון. בתקופת חיים בצה"ל כשהמעשן לא הצליח חיילים רבים לסגת את המעשנים לתפר עיל המעשה זו. המעשן נמנן סיג מדי עישיות צבים בצבא ושמקרא את הכנת של מלחמת ומלחמה אין לצבא להניל בדרישות לחדול לעשן. אולם החוקרים מלמדים כי המדע אצל הנער הצעיר אינו מעקציה של כפני צבבות או לחץ נפשי אלא בעיקר של הרגל חברתי. עתה שוקע המשכיל לכוון לפעולה בתחום זה המכוונת הצבא הבית כפרמות כיצד להילחם בעישון בצבא.

במסגרת הפעולה נגד העישון הרי יש כיכיב אלה לכונת חוק האוסר פרסומת לכבן מוצרי כבון בדרך הבלהיהיה והכביל אותה בעתונים. הבבטיו יוקם ב־10 אלפים לי"י או ייענש בעונש מאסר. כל יצרן יואלץ להטביע על כל חפיסת סיגריות את האזהרה: "העישון מזיק לבריאות".

נסיון לשחרר המעשן מהתלות בסיגריה.

בולים
בולים (בתמונה) ישנים וחדשים מדינות וכדורים, מבכבים, אסיף (ישראל, פלשתינה, מוד־עה ימד ואביבה) קונה ומוכר
בשירות נבוהים
בימון בולבקי הלוחות ת"א, רח' אלנבי 22, טלפון 59688

צלום ספרים
בלי לפרק דפים
פומו אופנהיים
ת"א, רחוב סוקולוביזבסקי 5
טלפון 52598

שומוט בע"מ
חברה להנדסה ובניה
מזמינה אתכם לגור ולהנות
בשכונת הוילות
האקסקלוסיבית
בהרצליה פיתוח
לנוחיותכם:
3½ או 5 חדרי שינה
נוחיות כפולה
חדר־ארונות
מרפסת
סלון
סטודיו
חדר־אוכל
מטבח
מקלט
חניה
פרטים: במשרדנו, שומוט בע"מ
שדי האו"ם 7, ת"א. בין 8—13.00 טל: 262567

דייר! בעל בית!
האם תיבת המכתבים שלך במצב תקין?
חברת "טכנו־אלום"
פתחה במבצע של
החלפת והתקנת
תיבות מכתבים מכל הסוגים
שרות נאמן ביצוע בזמן
פנה עוד היום אל:
"טכנו־אלום"
ביחיר לייצור תיבות מכתבים
ת"א, רח' סלמה 77, טל. 823303

פרויד ובנו בונים בע"מ
טל. 268627, 229508

הדירה לכל החיים
דירות פאר בכל הגדלים
חנויות ומשרדים ברחבי תל־אביב

החברה מברכת
את לקוחותיה וידידיה
בברכת חג שמח!!!
פרסום אביר טל. ...60

מה
תתן לילד
תמורת
האפיקומן?
הארץ שלנו
מנוי קבוע
מתנה מתחדשת
בכל שבוע

גזור כאן
לכבוד
"הארץ שלנו"
ת.ד. 233, תל־אביב
נא לשלוח בשמי (בשמנו) את "הארץ שלנו" במתנת אפיקומן
ל ______
מרחוב ______ מס' ______
עיר/מושבה ______
לצורך התשלום אנו מצרפים בזה המחאה
בסך ______ ל"י:
48.— ל"י לשנה
25.— ל"י לחצי שנה
13.— ל"י ל־3 חדשים
(נא מחוק הבלתי רצוי)
שם וכתובת המזמין:
______
______

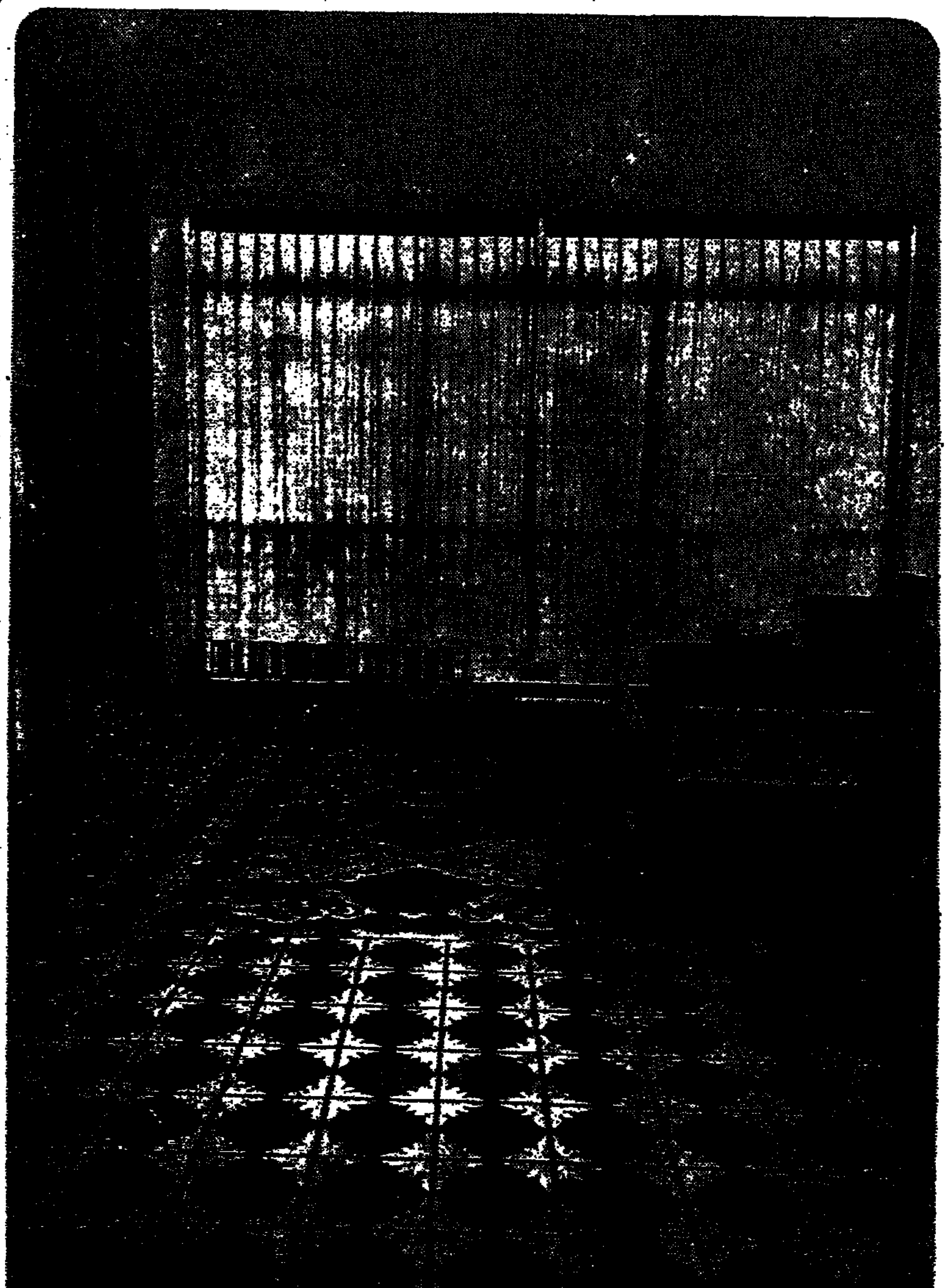

פאר אמיתי
מקיר לקיר
חלום של דירה, מרחב של נחות, אוירה של פאר, עם שטיח כרמל מקיר לקיר, מבחר חדיש של צבעים ודוגמאות התאמה והתקנה לכל גודל.

שטיחי כרמל
עושים את כל ההבדל
חדר תצוגה - מרכז שווק רח' בן־יהודה 164 ת"א, טל 235947, 226145, וחנויות שטיחים מוסמכות.
"שמשון"

אל תתפוס יאוש!

מעט רצון - ואצלנו תצליח ב-

בגרות

כי ב"אנקורי" מצליחים ומקבלים תעודת בגרות פי 4 מהממוצע הארצי!

כיתות בוקר - י', יא', יב':
לכל המגמות. הנרשמים יביאו אתם תעודת ביה"ס. הרשמה ויעוץ פדגוגי: 9.00 — 13.30

קורסי ערב - למועד אוקטובר 73
לכל מקצועות הבגרות והמוקדמות, עם אפשרות ללימוד מקצועות בודדים. **קורסי ערב נפתחים: אפריל - מאי.** רישום תלמידים במזכירות ביה"ס, בשעות 8 - 4 אחה"צ *
הלימודים בהתאם לחוק הפיקוח (תשכ"ט-1969)
* ספרי הלימוד וכל חומר העזר - חינם.

תיכון אנקורי

סירקין 3, ת"א, ליד בוגרשוב/ בן־יהודה 46. טל: 289724 • 288718 • 282314

המכללה לטכנולוגיה של אופנה וטקסטיל ע"ש שנקר

נמשכת ההרשמה ללימודים במגמות:

* **טכנולוגיה טקסטילית**
  במגמה זו שני מסלולי לימוד:
  כימיה טקסטילית ומכניקה טקסטילית
* **ניהול הייצור**

תנאי קבלה: א. מתקבלים תלמידים בעלי תעודת בגרות ו/או תעודת גמר מקצועית.
ב. תלמידים שיעמדו במבחני כניסה.
ג. ראיון אישי.

משך הלימודים: שלוש שנים — מסלול מורחב.
שתי שנים לקבלת תואר הנדסאי.

תואר: הוגשה בקשה למועצה להשכלה גבוהה להקניית תואר „בוגר" למסיימי השנה השלישית.
בסיום שתי שנות לימוד יקבלו הבוגרים תואר הנדסאי מטעם המכון הממשלתי להכשרה טכנית, וכן את התואר A.A.S. מטעם מדינת ניו־יורק, המוכר באוניברסיטאות של ארה"ב.

הלוואות ומלגות: יש אפשרות לקבל הלוואות למחיה ולמימון הלימודים ע"י משרד העבודה. בנוסף לכך ניתנת אפשרות במגמות לימוד אלה לקבל מלגת לימוד נוספת מהתעשיה, כעידוד לקליטת כחות מקצועיים לתעשיה זו, המצאת בהתפתחות מתמדת.

פרטים והרשמה: במכללה, רח' אנה פרנק 24, רמת־גן, בימים א'—ה', בין השעות 8.30—13.00.
המכללה תשלח טופסי הרשמה ואינפורמציה למבקשים בכתב.

אוניברסיטת בר-אילן

מודיעה בזה על פתיחת ההרשמה לשנה"ל תשל"ד למגמות החדשות הבאות:

א. המגמה ללימודים ביבליוגרפיים וספרנות

לקראת התואר אקדמי ראשון, וכן ללימודי תעודה לתלמידים בעלי תואר אקדמי ראשון. למסיימי המגמה תוענק תעודת הסמכה לספרנות.

ב. המגמה ללימודי ארץ־ישראל

לקראת תואר אקדמי ראשון.

— מספר המקומות מוגבל —

טפסים ופרטי הרשמה ישלחו לכל דורש לפי פניה בכתב למשרד לקבלת תלמידים, אוניברסיטת בר־אילן, רמת־גן.

ההרשמה מסתיים ביום שלישי, י"ג באייר תשל"ג (15.5.73)

משרד החינוך והתרבות — המחלקה להכשרת עובדי הוראה

לימודי אמנות ורכישת מקצוע
יצירה עצמית והכשרה להוראה

בית המדרש הממלכתי למורי
ציור ואמנות

רח' נורדאו 50, הרצליה ב', טלפון: 937254

* לימודים עיוניים ומעשיים. התמחות בחינוך מיוחד.
* תעודת הוראה לבתי־הספר היסודיים ולחטיבת הביניים בדרגת מורה מוסמך בכיר.
* סדנאות לציור, פיסול, הדפסים, קרמיקה, צילום, הסרטה, טכנולוגיה והכרת חומרים, עיצוב, אמנות דקורטיבית, גרפיקה ועוד.
* סדרות בעזרה פדגוגית לבנים ולבנות חייבי גיוס.

בי"ס שילה

בפקוח משרד החינוך והתרבות
מועצת פועלי חיפה
חיפה, רח' מאיר 44, טל. 524103
הסתדרות הפקידים

בשנת תשל"ד יחלו למודי בוקר על־תיכוניים במגמות:

* מזכירות מנהליות
* מזכירות מדעיות
* מזכירות חינוכיות
* מזכירות רפואיות

בוגרות י"ב כתות בתשל"ג תהנינה משכר למוד מודרג מטעם משרד החנוך והתרבות. פרטים והרשמה במזכירות בית־הספר, רח' מאיר 46, חיפה.

אוניברסיטת בר-אילן

בשיתוף עם הועדה לקידום החינוך המדעי לנוער ואגף הנוער במשרד החינוך והתרבות

מכריזה בזאת על
פתיחת ההרשמה

למחנה נוער שוחר מדע

בקיץ תשל"ג

כ"ב בתמוז (22.7.73) — ה' באב תשל"ג (3.8.73)

לתלמידי בתי ספר על יסודיים דתיים בוגרי כיתות י' וי"א לקבלת פרטים וטופסי הרשמה נא לפנות בכתב למזכירות הפקולטה למדעי הטבע, מדור חוגי נוער, אוניברסיטת בר־אילן, רמת־גן

במחוז ירושלים

נפתחים הקורסים הבאים בחודש אפריל

* צורפות וריקוע
* גזירה ותפירה
* קרמיקה
* שזירת פרחים שימושית
* יסודות הצילום

פרטים והרשמה:
ירושלים: רח' יפו 68, טל. 226455 (בית סולטור)

המכון להשתלמות מקצועית משולבת
משרד העבודה
אורט ישראל

כתיבה במכונה

תלמוד מיטב בי"ב שעה
בבית הספר למסחר

"רימון"

ת"א דיזנגוף 85, טל. 281985
שיטה עיוורת, פיקוח ממשלתי

הטכניון — מכון טכנולוגי לישראל
משרד העבודה — משרד החינוך והתרבות
המכון הממשלתי להכשרה טכנית

בית הספר להנדסאים

מודיע על פתיחת

ההרשמה לקראת שנה"ל תשל"ד

1) למגמות ותת המגמות

	בניה	אוירונוטיקה
אלקטרוניקה	אדריכלות	תעשיה וניהול
חשמל	דרכים	כימיה
פיזיקה	מדידות (גיאודזיה)	פלסטיקה
ביו הנדסה	מכונות	מזון
מחשבים	מיכון חקלאי	הנדסאים מורים

משך הלמודים: א) למודי יום הנדסאים — שתי שנים 40 שעות בשבוע.
ב) למודי ערב הנדסאים — ארבע שנים.
ג) למודי צבירה — פעם פעמים בשבוע לפי בחירה.
ד) למודי יום מכנאים — שנה מוגברת.
ה) למודי ערב מכנאים — שנתיים מוגברות.

הערות:
א) מתקבלים/ות בוגרי/ות י"ב תיכון לרבות בעלי תעודת בגרות אקסטרנית או בוגרי בתי ספר תיכוניים מקצועיים (רמה 4 שנתית).
ב) תלמידים/ות המשתתפים/ות בלמודי יום נהנים/ות מטעם משרד העבודה.
ג) חיילים/ות בשרות חובה הלומדים בכתות הערב מקבלים הנחה משכר למוד בשעור 50%.

2) לכתות קדם הנדסאים
כתות ערב חד שנתית לבוגרי י"א כתות של בתי ספר תיכוניים ו/או מקצועיים.

3) לשם קבלת פרטים או הרשמה יש לפנות:
חיפה — (למודי יום וערב) מרכז ביה"ס בקמפוס ביה"ס בקרית־הטכניון. טלפון 233653.
קבלת קהל כל יום בין 8.00—12.00 ובימים א' ג' ה' בין 16.00—18.00.
„אוהל שרה" — (עמק יזרעאל) (למודי אחה"צ וערב) מר י. להב, המועצה האזורית יזרעאל, אוהל שרה, דואר נע יזרעאל טלפון 7—065/22956.
מדרשת רופין — (למודי יום בלבד) סל כפר יונה 053/98383.
אילת — (למודי ערב בלבד מכונות והכנה) מהנדס א. באום, תמנע, מכרות הנחושת, טלפון 059/2121/2.
נצרת — (למודי יום וערב בניה ומכונות וכן הכנה ערב) מהנדס סרוזיו רח' 10/316 טלפון 065-54831.
עמק הירדן (צמח) — (למודי אחרי הצהרים) מכללה אזורית עמק הירדן, צמח טלפון 067/50421.
צפת — מר ז. כבודי, ביה"ס עמל ע"ש בלאושילד טלפון 067/30284.
תל חי — מר ת. אברהמי, המכללה האזורית טלפון 067/40969.

בצלאל אקדמיה לאמנות ועיצוב, ירושלים

ההרשמה למחלקות לשנת הלימודים תשל"ד 1973/74

עיצוב גרפי, עיצוב סביבתי ותעשייתי,

קדרות, צורפות

תסתיים ב־14 ביוני 1973

אמנות

תסתיים ב־28 באוגוסט 1973

בחינות הכניסה תיערכנה בין 22.7.1973 לבין 1.8.1973 ולמחלקה לאמנות במועד נוסף באמצע ספטמבר 1973.
טפסי הרשמה ומידע נוסף להשיג באקדמיה רחוב בצלאל 1, ירושלים.

מיוחד ללווי טפחות

בימים אלה קבלת בדואר את הצעתנו המיוחדת להחזר מואץ של הלוואתך.

הנחות של- 3,000.- ל"י עד- 25,000.- ל"י

בהתאם לגודל ההלוואה ומספר שנותיה.

הנחות אלה ואחרות לכל המגדיל את התשלומים החודשיים ב-50 ל"י ויותר.

חתום מיד על ההתחיבות ושלח אותה לבנק!

טפחות בנק המשכנתאות לישראל בע"מ

סטודיו

המכון לפריון העבודה והייצור
היחידה לאוטומציה תעשיתית

תערוכת אמצעי הוראה לאוטומציה

הנה פתוחה בפני כל מציג ומבקר ביום 24, 25, 26 באפריל בשעות 12.00 עד 17.00 באולמי מרכז הסיוע לתעשיה הזעירה המעבדה לאוטומציה.

האזינו לשיחה ברדיו על התערוכה בתכנית „במקצב יוצר" ביום שני, 16.4.1973 בשעה 12.05 גל ב', בהשתתפות אינג' צבי שפרי — מנהל היחידה לאוטומציה תעשייתית.

היחידה לאוטומציה תעשייתית, קרית המלאכה, תל־אביב, שביל המרץ 4, טל. 96-11-82.

משרד החינוך והתרבות
המחלקה להכשרת עובדי הוראה

בית־המדרש הממלכתי למורים ולגננות

באר־שבע

מודיע כי

נמשכת ההרשמה

לשנת הלימודים תשל"ד

במסלולים הבאים:

1. גננות לגילאי 3—6 (דו־שנתי)
2. מורות בכירות לגיל הרך (תלת־שנתי)
3. מורים בכירים לבית־הספר היסודי — התמחות במדעי הרוח (תלת־שנתי)
4. מורים לבית־הספר היסודי — התמחות במבע (דו־שנתי)
5. מורים לבית־הספר היסודי — התמחות בהקלאות (דו־שנתי)
6. מורים לציור ולאמנות (דו־שנתי)
7. מורים למוסיקה (דו־שנתי)
8. מורים למלאכה (דו־שנתי)
9. מורים בכירים לחינוך מיוחד (תלת־שנתי)
10. מורים לחטיבת ביניים — התמחות בתנ"ך, לשון וספרות (תלת־שנתי)
11. מורים לבית־הספר היסודי — התמחות בחינוך מבוגרים (דו־שנתי)
12. מכינה (חד־שנתית)

ליוצאי צבא או בוגרים מעל גיל 22 אשר סיימו כיתה י"א.
בסיום השנה יוכלו להתקבל כתלמידים מן המניין בחלק מן המגמות שלעיל.

ליד הסמינר קיימת פנימיה ולתלמידים מחוץ לבאר־שבע מובטח דיור. משרד החינוך והתרבות יעניק לכל תלמיד הראוי לכך, הלוואה מותנית אשר, בתנאים מסוימים, תיהפך למענק.

צה"ל יקבל כל חייב גיוס למיסגרת העתודה הפדגוגית, במידה שלימודיו יאושרו. למבוגרים ישלח פרוספקט.

בדבר פרטים נוספים נא לפנות למזכירות בית־המדרש, רח' ויצמן, ת"ד 65, באר־שבע, טלפון 057—2573.

על־פי החלטת הנהלת משרד החינוך והתרבות סמינר באר־שבע מיועד להיות מכללה.

هكذا من الأصل

שידורי הרדיו והטלוויזיה בחג הפסח

יום ב' — ליל הסדר
רדיו רשת א'

15.10 — „מעבדות לחרות" — תוכניתו של אברהם סלומון ובה סיפורים של יוצאי מצרים בימינו, קטעי קריאה, מדרש ושירה.

18.30 — „עבדים היינו" — המספר יעקב יקיר שעלה לא מכבר מברית המועצות יספר על תלאותיו במחנה כפיה, סדר הפסח במחנה, ועל היום בו שוחרר.

23.05 — „פסח המרורים" אידיליה מאת שאול טשרניחובסקי. קוראת חנה מרון.

רשת ב'

16.07 — הרב ישראל לאו, רבה הראשי של צפון תל־אביב יספר על דמותו של אבי הנביאים משה רבנו כפי שהיא משתקפת בכתבי הקודש ובספרות.

21.25 — „מה נשתנה" — יוצאי אשכנז, בוכרה, פרס, מרוקו, תימן וסוריה יעלו פרקי הווי ופולקלור על ההכנות לפסח ומנהגי ליל הסדר בקהילות מוצאם.

טלוויזיה

15.00 — חג לי — תוכנית פסח לילדים. מפיקה: שרה גינזר, במאי אבנר קלושר.

21.05 — סדר פסח שני כפי שנערך במועצה האיזורית מטה יהודה, בהשתתפות נציגי המושבות השונות.

21.50 — „אל הארץ המובטחת" — סרט תעודה של הבי.בי.סי על עליתם של יהודי בריה"מ, מבתיהם ברוסיה ועד לתהליך קליטתם בארץ.

22.40 — „מה נשתנה" — שירים מתוך ההגדה בביצוע: יהורם גאון, אורי שבת, שלמה גיצן, גידה, גליה הרסה רביבוביץ, אשיק ולוליק לוי, חנה רוס ושולה חן.

יום ג' — חג הפסח
רדיו רשת א'

18.05 — „אל מעבר למסך הבר־זל" — יסופר לראשונה על מבצע בריחתם של יהודים מבריה"מ בסוף מלחמת העולם השניה. במשך זה יתוארו דרכי הארגון המפעלה של מחתרת „הבריחה" בבריה"מ, עד אשר עלו בלשי הנ.ק.וו.ד. על עקבות הארגון הצליחו לתפוס ולכלוא לשנים רבות כמה ממנהיגיו.

19.05 — „בצאת ישראל ממצרים" — על מדבר סיני בעבר ובזמן יציאת מצרים.

רשת ב'

11 לפנה"צ — אנתולוגיה של שירי קבצנים ואהובים, בה מתחברים בין השאר פל [illegible], לאהרון כהן, [illegible]. התוכנית קרויה: „[illegible]". עורך: מיכאל אהרן.

17.05 — „זה קרוב ללבי" — התוכנית [illegible] על־ידי כהן אליהו (ב"ל) כאיר פפיר.

21.06 — בתוכנית „לכבודי המסור" [illegible] עהוד [illegible] בן שמליק קראוס, המסר [illegible] ליפין [illegible].

טלוויזיה

20.00 — „הפסח בצרפת" — [illegible] ליל הסדר במקומו בקהילות כל תבת העתיקה.

20.45 — ליל לפסח — [illegible]

ערבי חוסין, קבר יונה, אריאל הוארי המה.

20.55 — ערב שירי משוררים מספר 2 של גלי צה"ל, אשר הוקלט בהיכל התרבות בתל־אביב לפני כחודש ימים: משתתפים: הלנה הנדל, חוה אלברשטיין, צמנה לב, רותי גבון, דני ליטאי, אושיק לוי, שלמה ארצי, מתי כספי, ג'ודי כן, להקת גייסות השריון. הם ישירו משיריהם של ביאליק, טשרניחובסקי, לנסקי, פוגל, ברייטנר, ופיכמן.

יום ד' 18.4
רשת א'

21.00 — תזמורת רשות השידור — שידור ישיר מפתיחת פסטיבל עין גב בניצוח אברהם קפלן. הסולן: ג'ורם ברי (בריטון) בהשתתפות מקהלת האקדמיה ע"ש רובין, אשר תבצע את „עבודת הקודש" מאת ארנסט בלוך.

גשר אכזיב, מחל קורין מתמפרס, כפיליה.

21.50 — מורשה: בסוד חכמים. דיון בשאלה „מה זאת חירות לפי התפיסה היהודית".

יום ו' 20.4
טלוויזיה

20.55 — יוסף וכתונת הפסים בשלל צבעים — מחזמר על סיפור מכירת יוסף עליו המסורת במצרים, ואיחודו עם אחיו ואביו.

יום א' — ערב שביעי של פסח
טלוויזיה

15.00 — אחת אחת אחת — שידור פסח.

20.10 — „האשמה" משפט ביילים. הסרט — רומן פריסטר. לפני 60 שנה בדיוק עמד למשפט בקייב יהודי פשוט ושמו מנחם מנדל ביילים. האשמה: רצח לצרכי פולחן דתי.

יוסף וכתונת הפסים בשלל צבעים — מחזמר שיובא בטלוויזיה ביום שישי, 20.4, בשעה 21.00

23.05 — סעמי אביב — מוסיקה קלה לקראת האביב.

רשת ב'

21.30 — פינת הג'ז ברוח חג הפסח.

טלוויזיה

20.50 — השומרונים — על חייהם ומנהגיהם של בני העדה השומרונית.

יום ה' 19.4
רשת א'

22.05 — חד גדיא — גלגולו של פיוט בסיפור־עם ובבליל. משתתפים פרופ' חיים שוורץ, ד"ר בתיה באייר, פרופ' דב נוי.

רשת ב'

22.05 — [illegible] בפרוס ימי הפסח.

טלוויזיה

20.50 — [illegible]

האם יהוכה או יהושע? גליה שלכה של עדים המומחים מדברת אל ליבם של חבר המושבעים, כשמאחרי הקלעים של עלילת הדם מתגודדים כוחות הקידמה.

21.20 — „אם להיות — טוב להיות" — שירים ובלדות לחג בהשתתפות ישראל גוריון, בני אמדורסקי, דני ליטאי, סהן ופרה, גליה [illegible].

יום ב' מוצאי שביעי של פסח, 23.4
טלוויזיה

20.00 — „אז ישיר" — שירים בהתנדבות מקהלת כנסת לב רן.

20.55 — [illegible]

פסקי־דין של בית המשפט העליון

עסקי קרקעות

משפט
מאת עלי נתן

ע"א 79/22

השופטים: משה לנדוי, יצחק קיסטר, יצחק כהן

המערער: האפוטרופוס לנכסי נפקדים

נגד

המשיבים: יצחק פולק ו־21 אחרים.

האפוטרופוס לנכסי נפקדים תבע מן המשיבים, בבית המשפט המחוזי, להחזיר לו את הבעלות על מקרקעין ביפו המבוקשות אחרים ולשלם לו פיצויים כמיליון וחצי ל"י. עילת התביעה היתה תרמית, בכך שהמשיב פולק הוציא מן הנפקד ממרי (שהאפוטרופוס בא במקומו) את הבעלות באותם המקרקעין בדרכי מירמה. להתדיינות האזרחית קדם משפט פלילי שבו הורשע פולק בעבירות של גניבה ומירמה לאחר שהשופט שדן בפלילים השתכנע כי פולק רימה את ממרי. ערעור על הרשעתו של פולק נדחה על־ידי בית המשפט העליון.

בדיון בבית המשפט המחוזי קבע השופט כי טענת התרמית לא הוכחה ומשום כך דחה את תביעת האפוטרופוס.

טענתו המשפטית היחידה של בא־כח האפוטרופוס היתה שפסק ההרשעה במשפט הפלילי צריך היה לשמש ראיה לכאורה נגד פולק גם במשפט האזרחי.

השופט לנדוי מטעים בפסק־דינו כי הלכתו הפסוקה של בית המשפט העליון היא (ע"א 158/53, פד"י ז' 1570) בעקבות הפסיקה האנגלית, שפסק־דין מרשיע במשפט פלילי אינו יכול לשמש ראיה כלשהי בהתדיינות אזרחית בקשר לאותה פרשה. הטעמים לכך הם: (1) כי פסק־הדין הפלילי אינו יכול לגרום למניעות, שכן הדיון לא התנהל בין אותם הצדדים (ההתדיינות האזרחית היא בין שני צדדים אזרחיים, ואילו בדיון הפלילי התובעת היא המדינה), ו־(2) ממצאיו המשפטיים של השופט בפלילים, המבוססים על ראיות ששופט זה ראה ושמע — הן לגבי השופט במשפט האזרחי בבחינת חוות דעת.

על השופט להגיע למסקנותיו על־פי ממצאים שהוא עצמו קבע במשפט האזרחי, ולא שופט אחר. ואולם באותו משפט ביסס בית המשפט העליון את דעתו בעיקר על השוני שבדיני הראיות במשפט הפלילי והאזרחי כפי שהיו אז, כאשר במשפט האזרחי היתה דרושה עדות מסייעת.

בא־כוח האפוטרופוס טוען כי הנמקה זו איננה תופסת כיום שכן נוסח הוראת סעיף 54 לפקודת הראיות (נוסח חדש), אין עוד צורך בעדות מסייעת במשפט האזרחי.

השופט לנדוי מבהיר, בהתייחסו לטענה זו, כי גם כיום חייב השופט לפרש בהחלטתו מה הטעמים שהניעו אותו להסתפק בעדות אחת ללא סיוע באותם המקרים שסעיף 54 חל עליהם (בין השאר כאשר נראה לבית המשפט כי דרוש סיוע כזה, או אשר [illegible] עדות של קטין למטה מגיל 14 שנה, עדות של קרוב משפחה וכו'); [illegible] קיים שוני בעניין זה בין דיני הראיות במשפט הפלילי והאזרחי. אשר לגישתו של בית המשפט העליון, הפוסלת פסק־דין פלילי (מזכה או מרשיע) כראיה במשפט אזרחי, מטעים השופט לנדוי: „זו הגישה המעדיפה את השאיפה אל האמת, כפי שהשופט היושב לדין רואה אותה, על המגמה הנגדית שלפיה מוטב כי הפסק אשר ניתן במשפט הפלילי יהיה סוף פסוק בכל התדיינות נוספת וכי יש למנוע סתירות בין פסקי־הדין במשפט הפלילי והאזרחי באותה פרשה עצמה".

בינתיים, במאי 1972, פירסמה הממשלה הצעת חוק לתיקון פקודת הראיות (נוסח חדש), התשל"ב—1972; שלפיה יהיו הממצאים והמסקנות של פסק־דין מרשיע במשפט פלילי קבילים במשפט אזרחי כראיה לאמור בהם. הצעה זו יוצאת מן ההנחה שהיא באה לשנות את הפסיקה שנקבעה עד כה בפסיקה, שאם לא כן לא היה צורך בתיקון המוצע. אך גם נוכח התיקון המוצע יוכל השופט במשפט האזרחי על־פי הראיות שבאו לפניו להגיע למסקנות המנוגדות את הראיה שבפסק־הדין הפלילי.

אשר לקושי האמור הכרוך בפרשה זו, מטעים השופט לנדוי: „אדם הורשע בפלילים ונשא את ענשו — היתכן שייצא פטור מאחריות אזרחית באותה פרשה? האם שחרור מאחריות אזרחית אינו חותר בדיעבד תחת יסודות ההרשעה הפלילית?... התשובה שיכולה להינתן... היא כי עשיית הדין תלויה, בין יתר הדברים, באופן הצגת הראיות בפני בית המשפט ובסופו של דבר בהערכת הראיות על־ידי שופטים בשר ודם, השואפים אל קביעת האמת לאמיתה, בלי להגיע תמיד אל חקר האמת עד תומה. עקביות מוחלטת של התוצאה במשפט הפלילי והאזרחי ניתן להשיגה אך ורק בדרך הפיכת פסק־הדין הפלילי לראיה מוחלטת במשפט האזרחי או בדרך איחוד הדיון הפלילי והאזרחי ואין זה בטוח כלל שעקביות כזאת דווקא תרבה עשיית צדק בכל מקרה".

מתברר כי השופט בבית המשפט המחוזי שדן במשפט הפלילי התיחס באימון לעדותו של ממרי ושל פרקליטו, ואילו בהתדיינות האזרחית החליט השופט שישב לדין לקבל את עדויות שניהם במשפט הפלילי כראיה בין האפוטרופוס התובע לבין אותם נתבעים שהיו נאשמים במשפט הפלילי, אך התייחס לעדויות אלה בהסתייגות ניכרת (שני אנשים אלה לא העידו במשפט האזרחי).

בא־כוח האפוטרופוס טען כי כיון שהשופט במשפט הפלילי שמע עדות „חיה" בפני העדים האלה ואילו בפני השופט בהתדיינות האזרחית היה רק הפרוטוקול הכתוב, היה אותו שופט חייב לאמץ לעצמו את הערכתו המהימנית של השופט שדן בפלילים, ואם הוא לא עשה כן, על בית המשפט לערעורים לתקן זאת במקומו.

השופט לנדוי דוחה שתי טענות אלה ומטעים כי כאמור שפסק־הדין הפלילי כולו לא היה קביל, הרי שבהתרשמותו של השופט במשפט האזרחי מעדות זו או אחרת שנמסרה במשפט הפלילי והאי שלא היה בה כדי להעלות או להוריד במשפט האזרחי; שופט זה חייב היה לשקול עדויות אלה בעצמו, על פי הכתוב, תוך התעלמות מהתרשמות השופט שדן בפלילים באשר למהימנות העדים שהעידו לפניו, ותוך השוואה עם הראיות האחרות שבאו לפניו במשפט האזרחי, כדי לבדוק כיצד מתאימות עדויות אלה עם נתונים אובייקטיביים שהובאו ועם עדויות אחרות שנראו לו מהימנות.

כך נהג השופט במשפט האזרחי לגבי עדויותיהם של שני העדים הנ"ל, ונראה שכאן נעוצה הסיבה העיקרית לסתירה בין ממצאיו לבין הממצאים במשפט הפלילי. מאחר ששתי העדויות האלה לא עמדו בפני [illegible] אלא השופט בדק אותן בתוך מכלול הראיות שבאו לפניו, אין לבית המשפט לערעורים כל הצדקה יותר של התערבות בממצאיו של השופט מאשר בכל מקרה רגיל, ואין כל יסוד לסברה כי לממצאים אלה לא היה יסוד מספיק בחומר הראיות.

לפיכך החליט בית המשפט העליון לדחות את ערעור האפוטרופוס.

אופרת רוק חדשה

מאת מיכאל אביב

[illegible] בקן השבועות הקרובים אופרת רוק חדשה — „פגי" — מאת דני סנדרסון.

סיפור העלילה פשוט לכאורה [illegible] ניתן להמצות במשפט אחד: פגי — בחור צעיר [illegible] רשמים מיפאן, אך [illegible] את פגי בשאלות וקריצות של כנ[illegible] המודרים.

האופרה כתובה [illegible] ביותר, המכיר את הליכותיהם של [illegible] יס[illegible] מתארים חלק [illegible] להקת הגבול.

הרכב המוסיקלי של חברת „פגי" — מהווה חידוש מוסיקלי על בימותינו, ומשופע באנשים מטובי מוסיקאי הפופ בארץ: דני סנדרסון וצ'רצ'יל — גיטרה חשמלית, אלון אולארצ'יק — גיטרה בס, אפרים שמיר — גיטרה 12 השכלית, גידי גוב — גיטרה אקוסטית וכלי הקשה, יוני רכטר — פסנתר חשמלי, ומאיר פיינגשטיין — כלי הקשה. את סיפורו של פגי מבצע גידי גוב, כל חברי הלהקה מבצעים הריקוד ברקע מוסיקלי של ארבעים דקות. „אנו רוצים להציג את היכולת המוסיקלית שלנו", מבהיר אפרים שמיר, „יש הצדקה לכל דקה של מוסיקה".

„האם אין מבנה „פגי" דומה ל„טומי", האופרה המפורסמת של להקת „המי" ?"

„לא. אנו מכירים את הדגשת הרקע העלילתי ומשום כך „טומי", אומר דני סנדרסון. „בסיפור העלילתי אנחנו שוברים את סיפור המעשה לרגעי אסוציאציות ולמשחקי מילים, להומור ולפרודיה קלה. חשוב לציין, שהחומר של האופרה משולב בגוון ישראלי, בפסוקים, באווירה, בשאלות והשקפות הפקרניות. מבחינה מוסיקלית — אני מעריך שאנו מציגים להקה מוסיקלית בהרכב בלתי־מקובל. אגב, חלק מן החומר המוסיקלי שלנו [illegible], בהשאלה מן המוסיקה של „[illegible]". גם אנחנו רוצים להגיש ערב שקט ובלתי יומרני של חומר, בתוספת פופ".

הצגת הבכורה הראשונה של „פגי" תיערכנה בראשית החודש הבא „בבית ברבורי" ב[illegible].

...גם פסל

גם שלחן

חדוש בקנה מידה עולמי

בימי חול המועד פסח ולמשך שבועיים תיערך בטיבולי, תערוכת פסלים מיצירותיו של הפסל דני רפפורט.

גולת הכותרת-פסלים המעוצבים למערכת ריהוט סלון של בית יוקרה.

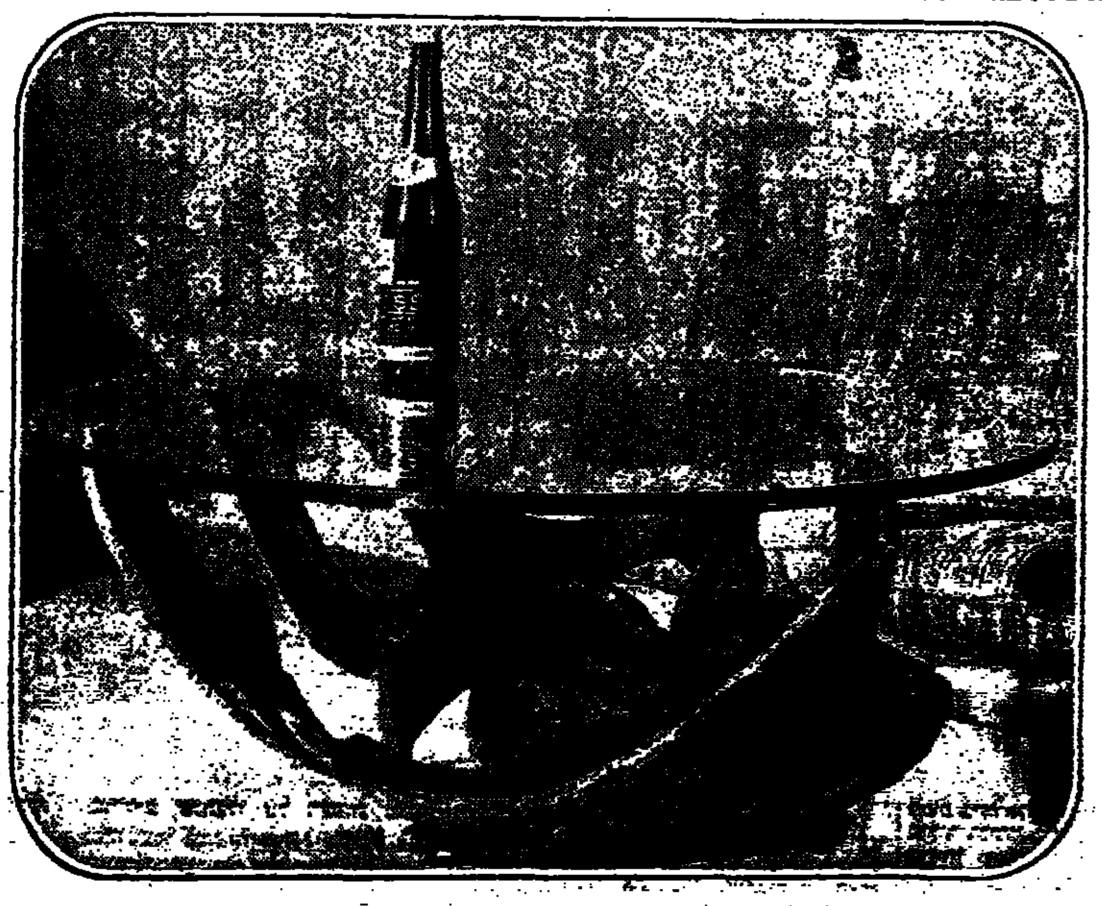

טיבולי באבן גבירול

סמל חדש-לריהוט חדש
סמל חדש-לגישה חדשה
גישה חדשה-לתרבות הדיור
טיבולי-אבן גבירול 38 תל אביב

דגמי ריהוט בעיצוב שטרם נראו בארץ
מחלקה מיוחדת לספות וכורסאות רכות
מעור אמיתי. פינות אוכל מרשימות ביופין.

Metz Bauknecht

...תהיה שלך!

מכונת כביסה לא קונים כל יום. לכן, בקנותך מכונת כביסה כדאי לך להשקיע מאמץ קטן נוסף כדי להבטיח לעצמך את הקניה הטובה ביותר!

אם אינך מוכנה להתפשר כשמדובר באיכות בשכלולים, בבטיחות ובשרות —

מץ — „באוקנכט" — פאר תוצרת גרמניה, היא מכונת הכביסה שנועדה עבורך!

מץ „באוקנכט" — עולה יותר מכל מכונת כביסה אחרת — ובצדק! כי מץ „באוקנכט" היא רמה בפני עצמה!

מץ „באוקנכט" לבחירתך ב־2 דגמי איכות בלעדיות:

* דגם 631 — 3590 ל"י!
* דגם 615 — 3290 ל"י!

BIO-WA-631

Metz Bauknecht

סוף פסוק

אפשר לבזבז 1000 ל"י דווקא כאשר חוסכים אותן ואפשר לחסוך 1000 ל"י כאשר משקיעים אותן.
(נכון).

תמורה מלאה להשקעה נבונה

להשיג אצל: חולון: סלון ערוסי, רח' שנקר 42 — יפו: פינדר בע"מ, שד' ירושלים 28.
טבריה: קובי יוסף, רח' הגליל. — דימונה: בכר דוד, מרכז מסחרי.

הזדמנות השנה לקבלנים ונגרים!!!

* יבוא של דלתות מעץ בוק 203 × 81, הזל כ־100 ל"י, מתאימות גם למטרה הזקה [illegible] בבשורדים.
* דלתות מעץ מהגוני בלא עם פתוחים נאים 203 × 81, הזל כ־200 ל"י.

הכן מבחר גדול של דלתות דקורטיביות מהודרות, הזל עבודה יד, מתאימות במיוחד לוילות מהודרות ובן דירות כבודה.

פישמן יבואנים, חיפה, דיזינגוף 250, טלפון: 229029.

אהרון רוזנפלד ובניו בע"מ

סוכנים כלליים של

אדריאטיקה בישראל

מודיעים

האוניה מספינה יאווזה צריכה להגיע ביום ד' 18.4.73 תגיע לנמל חיפה ביום ו' 20.4.73 והפליג באותו היום בשעת אחה"צ.

האוניה מגיעה ב־8 בבוקר. עלית הנוסעים ב־10.00 בבוקר. הנוסעים מתבקשים לפנות למשרדי אדריאטיקה לברור פרטים נוספים.

מבצע מפתיע של הארץ

כל מנוי הארץ יובל
לזכות בעט BIC אוטומטי
בן 4 צבעים ולזכות גם את
החבר שלו בעט BIC זהה

פרטי המבצע — בגליון הארץ השבוע

סופר קולור

המעבדה המודרנית לפיתוח צבע בישראל

מחירים מיוחדים לחג הפסח.

הגדלה של התמונות הצבעוניות או השקופיות האהובות עליך, תתבצע למסגרת. שלוח [illegible] של שמיים.

18X24 12 ל"י (שלוש מאותו צילום 24 ל"י)
24X30 24 ל"י (שלוש מאותו צילום 48 ל"י)
30X40 42 ל"י (שלוש מאותו צילום 84 ל"י)

סופר קולור בע"מ
שד' הרצל 67 ירושלים
טל 02-535-762

לאשדות הרי יהודה

טיול החג
מאת עודי פז

פנינו הפעם אל מורדותיהם המע־רביים של הרי יהודה ושומרון. זהו אזור שהזמן כמו פסח עליו וחלף לידו מבלי להתיר בו את אותותיו. נופיו קפאו ונשמרו בדומם היום לפני 25 שנה. רק אנטנות הטלוויזיה על גגות הבתים מזכירות לנו כי המנדט הבריטי עבר זה מכבר. זוהי ממלכת השלווה והשקט. כפרי אבן נישאים על הכיפות או דבוקים לצל־עות הגבעות. כאן עדיין מאמינים ומקיימים את האימרה: „אלביתן — בנין והאלמלך — זייתוף" (הבנים שתות ולנית המלכות). משוכות צב־רים מתמשכות לארכם של כבישים צרים ומתעקלים, שנסללו לאורך תוואי לשיירות גמלים וחמורים, אינם מתאימים ביותר לרכב המו־דרני. ואף על פי כן בהן ננוע. נקודת המוצא שלנו תהיה בתי־

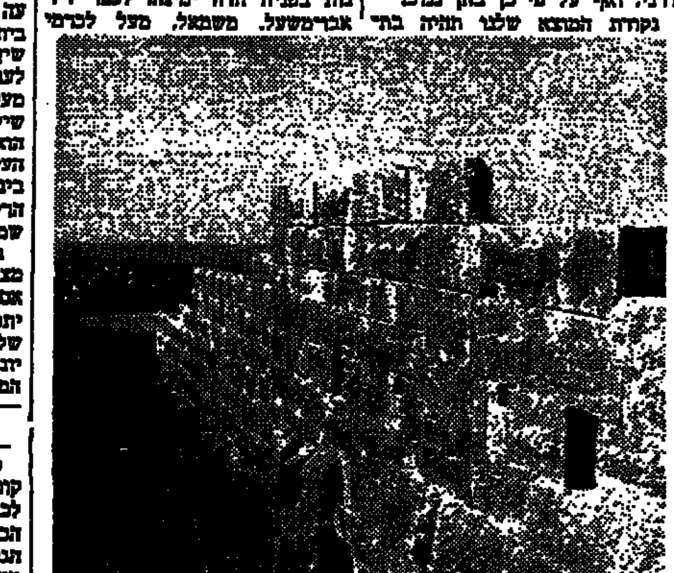
החומה על־ציר קלעה — מנזר המכבר

חומי גמל התעופה של לוד. ליד ה־מצבה לחטיבה 8 — המתנשאת ב־קרבת הטרמינל של ארקיע. היתה זו החטיבה המשוריינת הראשונה של צה"ל. בקרבות עשרת הימים, שהתר־חשו בין ההפוגה הראשונה לשניה (9.7.48—18.7.48) כבשה החטיבה ז במסגרת „מבצע דני" את שדה ה־תעופה וסביבתה. תחומי הצלחתו של מבצע זה, נעשו לאחר מכן, גבולה של ישראל מראש העין עד לעמק איילון.

מהמצבה נמשיך מזרחה. נגיע ל־כביש המוליך מפתח־תקוה ומיהוד ללוד. ניסע עליו ימינה, ונסטה ממנו לאחר כ־200 מטר בלבד שמאלה. היינו מזרחה. לעבר חומת ההרים המתבלטת מנגד במקום בו תמרור דרכים מורה לנו לכפר סרומן. 5 ק"מ מהצומת ואנו בתחום מתנות בית באבאלה במסקי עם הכביש ממגדל צדק לבן שמן. בכביש זה נפנה ימינה. ואחר כך מיד שמאלה, ונמשיך הלאה מזרחה. דרך מושב בית נחמיה.

מושב זה נוסד בשנת 1950 ע"י עולים מאירא. הוא נקרא על שמו של שר המשקים של מלך פרס ב־מאה ה־5 לפני הספירה. נחמיה עלה לארץ את בניית חומותיה של ירושלים ולהניח את היסוד למדינה העברית בימי בית שני.

בית נחמיה נמצאת בגבול בקעת אונו, אחד מאזורי מישור החוף, על קרקעותיו הכבדות והסחוביות. לבין השפלה — התוחם של הגבעות הנמוכות והשחופות. מכאן מתמשכת דרך צרה ומתפתלה, שלא תמיד נוכל לשכוח. דרך זו היתה מחוץ לתחום לכל המטיילים עד למלחמת ששת הימים.

עוד אימם עלי

כ־4 ק"מ מבית נחמיה ואנו ליד הכפר הערבי בודרוס, שלפניה, מימין לכביש, מבנה בעל כיפה — הוא אחד מ„קברי" הרבים של אימם עלי הקדוש. לפי אגדה ערבית הכ־איב עם האימם לאדמה בסוסו ממבנה שמנת שנשפכה, חזרה לכדה של ילדה בוכיה. לכן „התקממה" בו האדמה על כאבית התכוצה ופלטה את מויינתו התוצה בבוא יומו. וכך טילטלוהו ממקום למקום — והאדמה מיאנה מלקבלו.

בודרוס נמצאת מעבר לקו הירוק. אך כדאי לזכור כי מהכביש המוליך אליה ודרומה היה לא קו ירוק אחד אלא שניים, וביניהם שטח ש־נודע בתוקף הסכמי שביתת הנשק כשטח הפקר — שטח שרוחבו נע מקילומטר והגיע עד כ־3 ק"מ לאורך ונמשך הלאה עד אזור מעלת החמישה.

מבודרוס נמשכת הדרך לכיוון צפון־מזרח. ואחרי כ־2.5 ק"מ מגי־עים לנאתי קיביה. כפר זה עלה לכותרות התעמולה העולמית בסוף 1953. היו אלה ימים שהטרוריסטים הערבים הטילו את חיתתם ברחבי הארץ. ב־13 באוקטובר 1953 הם רצחו אם ושני ילדיה ביהוד ליד פתח תקוה. כתגובה על כך, נעשתה לראשונה פעולת תגמול רבת היקף, ע"י אותה יחידה אגדית, שנודעה אחר־כך בשם 101 המפקדה, בחור צעיר בן 25 בשם אריק שרון. המ־טרה היתה לפוצץ עשרות מבנים, ובעיקר את בתיהם של עשירי הכפר שתמכו במחבלים. הפעולה הוכתרה בהצלחה, אך תוך כדי ביצועה נהר־גו 69 כפריים, אשר רובם נקברו תחת הריסות הבתים.

מכפר זה נראה כל מישור החוף בזוהריה, ואין קושי לאתר את תל־אביב ולהבחין במגדל שלום ה־מזדקר משכמו ומעלה.

הכביש המנודשרי התפקל בכפר זה ימינה — דרומה, לעבר בולין חירי־קדיש. אך אנו ממשיכים ישר, בכביש לעבר שוקבה, הנמצאת כ־3 ק"מ מזרחית לקיביה. בשוקבה ניתן להיזכר לא רק במראות העבר אלא גם בקולותיו. פרגל כאן מגרע, ש־קולות פעימתו הביוהודים ליד בסי־תו את כל פרדסי מישור החוף.

כפר שוקבה ידוע בעולם הארכי־אולוגיה הפרהיסטורית בזכות חפי־רות אשר בוצעו ב־1928 במערה ה־נמצאת מתחתיו — מכל עדותו של נחל נטיף. במערה זו ניגלו שרידי תרבות חקלאית, שהיא אולי הקדומה בעולם. תרבות זו, שהתקיימה בת־קופת האבן התיכונה לפני כ־10,000 שנה, קרויה על שמו של הנחל — התרבות הנטופית.

המשכו של הכביש משוקבה הול־ך — בכיוון כללי לצפון מזרח, לעבר הכפר עבוד, מעודר וצר,

לה, מעין ה„מסרק הקטן". נבי ע'יס הזיתים מתבלטת ונישאת כיפה עגו־למה. ואכן בה כב„מסרק" הורשת ארגים טבעיים בראשה.

בדרך אל הכפר אנו חולפים בין מחצבות רבות. פעילות משני צדי הכביש. ריצוף רב בתל־אביב ובפר־בריה נעשה באבנים השטוחות שנחי־צבו כאן.

נחנה בסופו של הכביש. ליד מקום החניה בריכת מים קדומה, שעמד מימיה שנותר בתוכה מעיד כי בימים עברו היתה מקורת. שרי־דים נוספים ואבני גזית בבנייני הכפר מעידים כי הכפר הערבי לא נאחז כאן בקרקע בתולה.

נתקדם מערבה אל ראש הכפר

אך היעד הבא שלנו כבר ניכר מנגד — כפר נישא כקן נשרים בראשו של הור. זהו דיר אברמש־על, שפירושו מנזר אבי הלהבה. ואכן, לעת שקיעה, עת צבעיהם ה־דמדומים על כל הסביבה נותר הכ־פר עוד זמן מה בוהק כאבוקה. בדרך אליו עלינו לעבור דרך הכ־פר עבוד — כפר בו שוכנים בשלווה מוסלמים ונוצרים. כפי שמעידים צריח המסגד ומגדל הכנסיה.

בצומת בתחומי עבוד נפנה ימינה (ולאחר הביקור בדיר אבו משעל עוד נשוב לצומת זה כדי להמשיך בדרך השמאלית, צפונה). כאן אנו נמצאים בתחומי מורדותיהם המע־רביים של הרי יהודה. השפלה נות־רה מאחורינו. נופי הזיתים כאן — אין דומה להם. הרבות ה־מדרגים מפותחות מאד. אם לא תחלוף מכונית בצפירה רמה ותזכיר לנו כי השנה היא 1973, נוכל לשוב על כנפי הדמיון עד לימי המקרא.

כ־2 ק"מ מצומת עבוד עלינו לפ־נות בפניה חדה ימינה. לעבר דיר אברמשעל. משמאל, מעל לכרמי

ובראשם של בעלי הבית נטפס אל אחד הגגות הנישאים. השפלה ומי־שור החוף שטוחים למרגלותינו. אך לשוא ננסה למנות את המראות הד־ישובים אחד לאחר. נזכיר איפוא רק כמה מהבולטים מדרום לצפון — מסלוליו הארוכים של גמל התעו־פה לוד ומאחוריהם חולות החוף. ימינה להם גוש דן עם מגדל שלום וארובת רידינג ד' כנקודת־ציון. ימי־נה יותר הכפרים רנתיס, א־לובן ודיר בלוט — שאליו פנינו.

נחל שילה

נשוב חזרה לצומת עבוד וממנו נמשיך הלאה לכיוון צפון־מערב. תוך כדי נסיעה נעפיל ונרד על כמה שלוחות הר. כאן, בצפון־יהודה. לא קיים אזור גבעות בין ההר למישור. ההר משגר שלוחות ארוכות הנוש־קות במישור.

כ־4 ק"מ אחרי צומת עבוד, מיד אחרי הכפר אל־לובן. אותו מזהים עם העיירה הקדומה בית־לבן שנוד־עה בייצור המובחר שהיה מובא ל־בית המקדש, נסטה מהכביש המס־עיף ישר ונפנה ימינה — צפונה, לעבר דיר בלוט. עוד כק"מ ואנו מעל ערוץ נחל גדול. זהו נחל שילה, או ואדי דיר־בלוט. נחל זה הוא האמצעי בין שלושת יובליו העיקריים של הירקון, והוא הארוך ביניהם. נחל זה נחשב גבול בין הרי יהודה שמדרום לו, לשומרון שמצפון לו.

בין כה וכה ואנו בתחתיתו של מצוק גדול, המתנשא מעל לנחל. אם נתעכב קמעה וניעזר במשקפת, יתכן שנראה את אחד מבני הזוג של העיט הנצי, מביאים חגלה או יונה. לגוזליהם שבקן — במרומי המצוק.

מנזר המכבר

כקילומטר מתחתית המצוק. במ־קום בו מתחילים מטעי הזיתים מימין לכביש — נשאיר את הרכב בשולי הכביש, ונתחיל להעפיל אל מרומי הגבעה הנמצאת מימין לנו וקצת מאחור. פתחי המערות המצפרות סמוך לפסגה יציינו לנו את כיוון ההתקדמות. הטיפוס נראה מפחיד למדי, אך גם ילדים יוכלו להעפיל עד למעלה בתנאי שנבחור בתוואי הליכה נוח ונלך במעלה לאט לאט. התוואי הנוח ביותר הוא את הואדי הקטן שתוחם את הזיתים מדרומם. כ־300 מטר ממערב לכביש. אך גם אם לא נמצאנו — הוא אינו מסומן — כיוון ההתקדמות ברור. בדרכנו ניזהר שלא לדרוס את הקטניות הזרועות כאן במטליות על כל שעל קרקע אפשרי. את זרעיהן אנו עשויים עוד לפגוש ביום מן הימים אם כמוסס ואם כמלפפ...

בקטעי הבור המעטים שבין החל־קות יתבלטו קבוצות קבוצות של צמחי הפרחות קוציניות צפופות, ש־צבעו הום־סגלגל והפרחים הוספים זה מעל זה. אלה הם תפרחותיו של הקורציין הסורי, שפרחיו הקרובים בלטינית „אקנטוס" שימשו דגם יסו־די בקישוטי הכותרות הקורינטיות.

שרביטי הפרחונו הארוכים של בן החצב היקנטוני עדיין מכוסים פה ושם בשפע פרחונים תכולים. וממר־חקים נכיר את המגדלית הקלוסה. ס־לעליה מתוך יוצא דופן של ידוק־לימוני. לאחר קמילתו, רב הביקוש לה. ל„סדורי פרחים" ולחורי קוצים.

תוך כמחצית השעה נהיה במע־רות. מרשימה במיוחד היא המע־רה הצפונית — העליונה שבסידרה. כבר המדרגות החצובות בפיתחה יעידו כי נעשה בה שימוש ע"י אנ־שים. חיזוק לכך נמצא במערה עצ־מה, בה נסתרה באחת מפינותיה בריכה ובה מים צלולים וצוננים.

עוד מאמץ קל — ותוך עליה ה־נמשכת למרגלותיו של המצוק הקטן כלפי צפון ואנו בראש הגבעה. העין לא תשבע מהמראות הניגלים מה־פסגה. מביניהם נתייחס רק לשניים: מצידו השני של הכביש, בדרומי גבעה הנסמכה מזו שלנו, צבר של חורבות. דיר אל מיר שמן בערבית. ובהן שרידים מרשימים מהתקופה הישראלית. נוטים לזהות מקום זה עם אבן העזר, עליה מסופר בשמואל א' פרק ד' כבמקום בו נחלו ברית שבטי ישראל מפלה ביצתת מדי ה־פלשתים. מכאן רץ איש בנימין ל־שילה כדי להודיע על התבוסה ואב־דן ארון הברית.

סמוך לחורבות. קצת מאחוריהן ומימין להן, הכפר דיר־בלוט. שפי־רושו מנזר האלונים. ואמנם כפר זה היה מפורסם בפחמי האלונים שסיפק לכל הסביבה. כה יסודיים היו הפוח־

מים בעבודתם, עד כי בקושי נותר שריד כלשהו לאלונים. למנזר הד־כות כבוצרה המצדיקות את שמו דיר־קלעה, היינו מנזר המבצר.

למיבנה חומות מבוצרות המצדיקות לכאורה את שמו — דיר קליעה, היינו מנזר המבצר: אך ככל הנר־אה, אין זה אלא בניין חווה חקל־אית גדולה ומבוצרת מהתקופה הבי־זנטית. במיוחד מרשים הקיר הדרו־מי, שהשתמר עד לגובה של 5 מטר. וניתן להבחין בו בשתי קומות. בקיר זה אף נשתמר אחד הפתחים על משקופו — שעליו חרות צלב. לפני הקיר חפיר הקוטע את השלוחה. גודלו של המבנה 45 על 47 מטר, ובתחומו אף ארבע בריכות מסו־יחות ומיתקנים חקלאיים קדומים. ש־רידי פסיפס גם מבצבצים ועולים ב־עקבות המחרשה המפלחת בין החדרים של המבנה.

תוך כמחצית השעה נגלוש חזרה אל המכונית. ונמשיך הלאה צפונה. בדרכנו נחצה את יובלו של נחל אפק או ואדי רבה — שהוא הקטן ביובלי הירקון. 9 קילומטר ואנו בצומת מסחה. ימינה יובילנו הכביש ללבו של השומרון דרך חריס להודה שעל כביש ירושלים שכם. אם נפנה שמאלה. נמצא עצמנו לאחר 7 ק"מ מהצומת בכפר קסם. הזכור מימי מבצע קדש והוא כבר בתחומי הקו הירוק. ומכפר קסם — תוך פניה שמאלה נגיע לראש העין ול־פתח־תקוה. ומאז שיצאנו לדרך חלפו כחמש שעות.

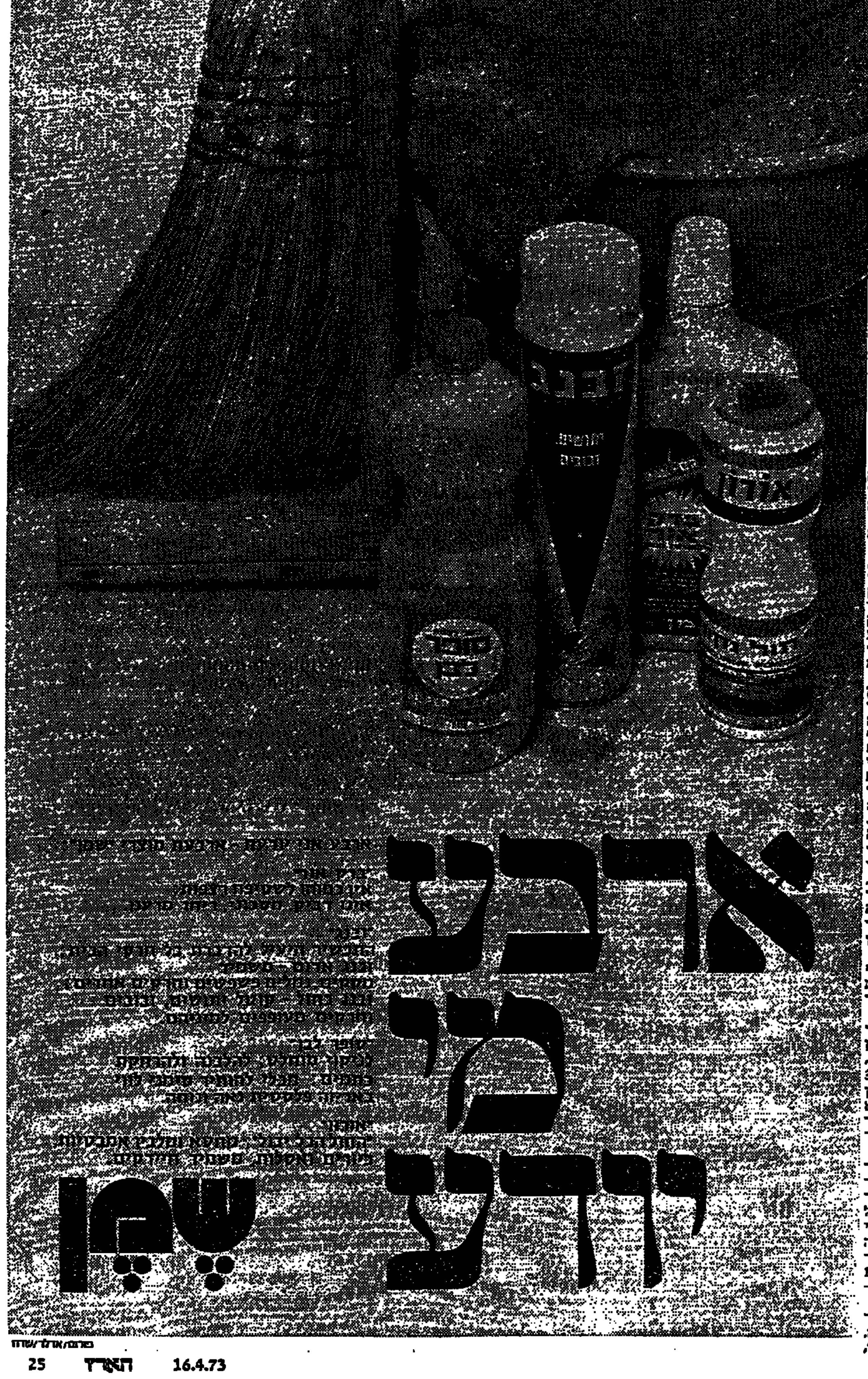

1900 שנים לנפילת מצדה

מבט על חיי הקנאים

מאת אבינעם חיימי

11 באפריל מלאו 1900 שנה ל־ ז מצדה. נו על המערכה במקום מספרו יוסף בן־מתתיהו כהתמות ה־ ם ברומאים, ונבואו להיסטור־ יוע והשלכה בחפירות במקום, ר בחפירה הסופית הגדולה בעו־ 1963/4 ו־1964/5, בראשות ה־ יגאל ידין.

י הבאיר לנו תיאור מפורט של מצדה על בנייניו, האור שנמצא יוה בדיוק כמעט לכל פרטיו. המסתבר כי כל סיפורו כיוסף הגבלות מבחוץ (היתה לו ההכ־ לכה, בעיקר אולי כן התקופה ז לפי עדותו עם האיסיים ב־ יהודה) ועל כה שסיפרו לו ז. קרוב לוודאי שמעולם לא בתוך מצדה. לא היה, מדוע הוא רק על חלק קטן מן ים שחשפו החפירות?

הארמון המערבי, מעל לסו־ יריה, שהוא הארמון הרשמי הורדוס במצדה וגדול הרבה כן ן הצפוני המפורסם. יוסף אינו כלל, בעוד שהוא מתאר ב־ : את הארמון הצפוני — פלא לי במעשה יצא ישלום כמדגר־ שברבים מפרטיו אפשר לחב־ ב כן התוך. אמנם נכון שיוסף בדיבור על מחסני במצדה ה־ ב שאותם אין לראיה מבחוץ. יגוד לארמון המערבי היו כמ־ אלה (שנחשפו בחפירות, כר־ : בכיוותיהם ועם באות קב־ שבודים בתוכם) הכרחיים ל־ , להסביר כיצד יכלו הקנאים ק כעמד במצור הממושך; ו־ ספק נבצאו אנשים שיכלו לספר יהם.

ה, שאף לגבי מצדה ההרודית כפלאי הבנייה של מלך זה, : הבית בצורתו הנוכחית, קי־ הורדוס ועוד ועוד), יוסף הוא קוי בחסר. למה אפשר איפוא : מכנו ביחס למצדה של הקנ־ בשנים 66—73? כל מה שהור־ הקנאים על הפאר של הורדוס כפי שלימדונו החפירות, כמה ם דלים וגסים, לכשל, תנורים זיצות בחומת הסוגרים (קאזי־) כדי לחלקה ליחידות מגורים. היה יוסף רואה אותם, לא היה אותם לראויים לסיפורו.

א כלגבי מצור ירושלים, אין בן־מתתיהו טוען כי היה עד מצדה, אך אין ספק כי דאג : מידע מדויק על המצור. ו־ כשרונו הסיפורי אפשר כמעט

גורל (?) — עם שמו של בן־יאיר

הגזור על הפסיפס מעידה אולי לא רק על יחס „לא צריך אותו", אלא בוז ואיבה ממש.

בית כנסת, מקוואות, מגילות

הבניה האמיתית היחידה שעשו ה־קנאים במצדה היתה בית־הכנסת ובמקוואות. בבית־הכנסת הבחין ידין בשני שלבי בנייה, באחד מהם כימי הורדוס. אין הוא מוציא מכלל חשבון שגם בשלב ראשון זה כבר שימש הבנין לבית כנסת, כמעט ברי לו כי כן היה בשלב השני. אז עשו בו הקנאים שינויים אדריכליים חשו־בים (184־185). ודאי הותקנו בימי הקנאים גם שתי מקוואות הטהרה, שנבנו לפי כל כללי ההלכה (164־166). בטבלה כרונולוגית של „שכ־בות" מצדה (204) מייחס ידין גם את המקוואות וגם את בית הכנסת לקנאים.

מלמדים על דביקות הקנאים ש־היו במצדה במצוות גם קטעי ה־מגילות שנמצאו שם: קטעים מויק־רא, מדברים, מתהלים, מיחזקאל (דווקא „חזון העצמות היבשות"); מספר היובלים (או היובלות, מחוי־צונים); וממגילות מן הסוג האופ־ייני לכת קומראן. את החשוב שב־קטעים מן הסוג האחרון כינה ידין „ספר שירות עולות השבת". אלה מוכיחים סופית שמגילות ים המלח אינם זיוף מאוחר, משום שהקטעים שנמצאו במצדה אינם יכולים להיות

זה מכלי התמרוקים שהתגלו על רצפת מגורי הקנאים: ...ק מעץ, מכסה עשוי פרונזה לראי, בקבוק בושם, מסיפוף עשוי אבן ולו שני שנהב

מאוחרים משנת 73, היא שנת נפי־לתה, וגם מעידים על קירבה בין אנ־שי כת המגילות המחמירים במצוות לבין מגיני מצדה, ואולי אלה אותם אנשים. זאת אף שאנשי קומראן מור־גים כרגיל עם האיסיים המתוקים כ„רודפי שלום", כך שלכאורה לא יכול היה להיות קשר בינם לבין מגיני מצדה — ועל נקודה זו כבר התעכב ידין באריכות.

אגב, קטעי המגילות — מקראיות, חיצוניות וכיתתיות — נמצאו רק מעט בבית הכנסת. הרוב נמצא ב־סוגרי החומה שבהם התגוררו האנ־שים, באחד ממגדליה, וכו' (168—179, 187). מכאן, שהיו בשימוש ב־תי „פרטי", וזו הוכחה נוספת ל־דתיות מגיני מצדה.

נמצאו במצדה קרוב ל־700 כתו־בות על חרסים, כהן מתקופת הור־דוס וכהן מתקופת הקנאים. חלק מהן הוא על כלים שלמים: שם בעליהם. על חלק מהחרסים כתוב „יהוחנן", כמעט בכתב יד של איש וכהיכותו, ומתחת לשם משמאל שתי אותיות, אחת אלפא יוונית ואחת יוד בכתב עברי (רגיל). בקבוצה השניה כתוב על החרס „שמעון", שוב כתהיכת איש, מתחת לזה גימל, ומשמאלה דלת או ריש בכתב עברי עתיק (רעץ). בקבוצה השלישית השם הוא „יהו־דה", מתחתיו האות סמך עברית, ומשמאלה ביתא יוונית.

„ההיו אלה תלושים כלשהם? ואם כן, לכמה נועדו? השמות והצירוף ה־אותיות נראים כ„סימן מוסכם" או „שפת סתרי" — אך לאיזו מטרה? ההיו יהוחנן, יהודה ושמעון שמות כפקידים או גדודים, הניתנו ה„תלו־שים" לחיילים למשיכת מזון או כ־תעודות־כניסה למצדה? או שמא קשורה כל מערכת ה„תלושים" הללו בחלוקה המזונות המיוחדים לכוהנים וללויים? (נמצאו כלים אחדים ש־עליהם ת' גדולה שפירושה תרומה). אין בידינו תשובה מכרעת בנידון" (189־190).

אך ידין מוביל עוד 270—280 חר־סים שנמצאו רובם בסביבת המחסנים ועל כל אחד מהם נושא אות או שתים או שלוש אותיות: צ, צצ, קא (יש כמעט כל האלף־בית). „אולי ניתן לשער שהם קשורים בשיטת קיצוב המזון בשעת המצור, ואולי נועדו למטרה אחרת שעדיין לא עמדנו על משמעותה" (190). מכל מקום סביר להניח, שהיתה במצדה, ביחוד מאז התחלת המצור עליה, איזו שיטה של ארגון האספקה לנצורים. יוסף ומקורותיו לא יכלו לדעת על כך, אך אפשר שהתלושים נותנים בידינו רמז להבנה.

בן הכתב התיחסה אספקה זו רק למזון ולא לחפצים אישיים: „בגלל היובש בהר נשתמרו אפילו כלים עשויים מחומרים עדינים: כלי תמ־רוקים, מסרק־עץ, קופסת־פוך הער־בה כלי אבן... ששימשו לצרכי יום־יום, ביחוד משום שאינם מקבלים טומאה. אף שרידי אריג, שקים וכיו־צא באלה נמצאו מגובבים על הרצ־פה, האריגים אלה הם כיום האוסף הקדום ביותר של אריגים מן התקו־פה הרומאית שנגלה עד עתה" (146). כל אלה, וכן מטבעות, נמ־צאו בעיקר בסוגרי החומה ששימשו למגורים. „פעמים היתה לנו הרגשה כשסיקבנו פינותיו של כל חדר שהוא, כאילו רק אתמול נעזב: הפיח ש־תימר מן הכיריים עד ליחך את הקיר הלבן שמעליהם. יש שחשפנו חדר שלכאורה לא היה שרוף — והנה מצאנו בפינתו ערימת גחלים, ובה שרידי מלבושים, סנדלים, כלי קוסמטיקה וכלי בית, אשר סיפרו

ללא מלים כיצד קיבצה כל משפחה את מטלטליה ושרפתם, לפני הסוף המר. כך גם מתאר יוסף את רגעי־הם האחרונים של לוחמי מצדה". (154).

עדות לשעה האחרונה

בשפך האשר באחד המקומות ה־אסטרטגיים ביותר של מצדה, סמוך לשער שהוליך אל שביל המים וב־קירבה הרחבה שבין הבנין המינהלי והמחסנים, במיפגש כל הדרכים ה־צפוניות אל מצדה נמצאו 11 חרסים קטנים שעל כל אחד מהם כתוב שם אחד, כולם כנראה באותה יד. ה־שמות מוזרים: „בן הנחתום", „ה־עמקי" ואפילו „יואבי" — שם נדיר מאד בימי בית שני, כך שודאי הוא כינוי לאדם בגלל גבורתו. שמא זוהי העדות למות אחרוני המתאבדים של מצדה?

זה סיפור יוסף: „ואחרי זאת בחרו בגורל עשרה אנשים מתוכם שישחטו את כולם. וכל אחד השתרע על ה־ארץ ליד אשתו ובניו הפרוגים, ו־חיבק אותם בזרועותיו, והשיט ברצון את צוואריו לשחיטה בידי האנשים שעשו את המעשה הנורא הזה. וה־אנשים האלה שחטו את כולם בלי רעד, ואחרי כן הפילו גורל ביניהם למען ישחט הנלכד בגורל את תשעת חבריו. ואחרי המיתו את כולם יש־רוף נפשו בכפיו".

על אחד החרסים כתוב „בניאיר" (בן יאיר). אלעזר בן יאיר היה מפקד מצדה. ואפשר לחשוב ששאר השמות הם של המפקדים שנשארו עד תום המשימה, והפילו את הגור־לות בין עצמם.

בארמון הצפוני „נתקלנו בשכבת שריפה אדירה ובה שרידי מזון, ל־משל חרצני הברים וזיתים, וטבי־עות המרד בעלי הכתובות הטיפו־סיות... היה ברור שאנו מפנים את שרידי השריפה הגדולה שמזכיר יו־סף בן מתתיהו כשהוא מציין, שלו־חמי מצדה שרפו את הבניינים הצי־בוריים לפני מותם, לבל יהיו לשלל לחיל הכיבוש הרומאי. אולם כשבאנו לנקות את המפולות הגדולות שכיסו את חדרי בית־המרחץ הקטן הנ"ל, נתקלנו במימצא שקשה אפילו לראו־תו כמימצא ארכיאולוגי שכן אין מוצאים כדוגמתו בחפירות ארכיאו־לוגיות...

„על המדרגות המוליכות לבריכת המים הקרים ובסביבתה גילינו שרי־דים של שלושה שלדים: של גבר בגיל ה־20, שאולי היה ממפקדי מצ־דה; לידו מצאנו כמה מאות קשקשי שריון מצופים כסף, עשרות חצים, קטעי טלית ואף חרס כתוב ארמית הדן בנושא הנצחי: משלוח כסף... בקרבת מקום, על המדרגות, נגלו שרידי שלד של אשה צעירה, שקר־קפתה נשתמרה להפליא בגלל היובש הרב במקום. שערותיה, על מחל־צותיה הקלועות יפה, עוד היו עטו־פות בסודר, כמו רק אתמול נקלעו, ולידם כתמים על הטיח שנראו לנו ככתמי דם. לא הרחק נמצאו גם סנדליה העדינים העשויים על טהרת סגנון התקופה. השלד השלישי היה של ילד... לא היה לנו ספק שלפנינו שרידיהם של שלושה מנצורי מצדה. בתארו את הרגעים האחרונים של מצדה, מספר יוסף בן מתתיהו: „לאחרונה, מצרו התשעה את צוא־רם לשחיטה, האחד שנותר אחריהם בדק את הכבוד השוכבים על הארץ, פן נשאר אחד מן הטבח הגדול ויב־קש ממנו לשלוח בו יד. וכאשר נוכח כי כולם מתו, הצית אש בכל פינות ארמון המלך, ובכל עצם ידו תקע את חרבו בבשרו עד הניצב ונפל מת על יד קרוביו הנשחטים". היתכן ש־גילינו את עצמותיו של אותו לוחם ובני משפחתו?" (54).

חלק מסיפורו הדומם של המימצא — שריפת החפצים האישיים לפני ההתאבדות ההדדית, שריפת הארמון הפלת הגורלות — מובא גם בתיאורו של יוסף בן מתתיהו; הוא מוסר לנו גם את הנאום הגדול של אלעזר בן

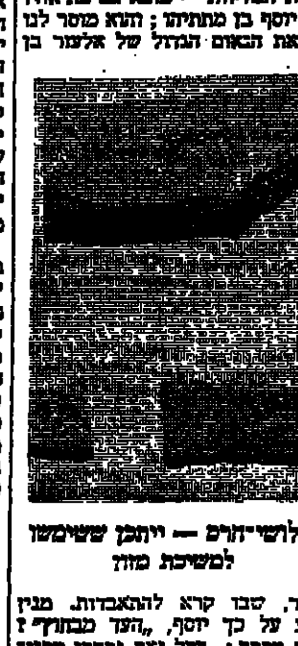
תלושי־חרס — ייתכן ששימשו למשיכת מזון

יאיר, שבו קרא להתאבדות. מנין ידע על כך יוסף, „העד מבחוץ"? הוא מספר: „בכל זאת נסתרו מפני־הם (מן המתאבדים) זקנה אחת ו־אשה אחרת ממשפחת אלעזר, אשר נפלאה מיתר הנשים בתבונה ובלי־מודים (בהשכלתה) ואתן עוד חמי־שה ילדים, כי התחבאו במחילות ה־מוליכות את המים אל העיר בעת אשר יתר האנשים שמו את כל לבם לשחוט את קרוביהם". אחרי כניסת הכובשים למיבצר „עלו מן המנהרות וסיפרו לרומאים את כל ה־נעשה, והאשה השניה היטיבה לבאר את הכל ולתאר את המעשה לפרטיו. אך לא נקל היה לרומאים להבין ל־דבריה, כי לא יכלו להאמין לאומץ הלב הגדול".

תפארת המליצה

נשים אלה היו איפוא מקורו של יוסף, בין דיבר עמן במישרין בין שבא סיפורן מכלי שני או שלישי. באיזו מידה נאמן הסיפור? לפחות ב־קודה אחת איננה אותנטית אלא המצ־צאתו של יוסף: נאום אלעזר. ראי־שית, הנשים היושבות במחבואן ב־צינור המים וסובלות יסורי נפש איו־מים ודאי לא יכלו לשמוע שם — ולזכור! — נאום התופס בתרגומו העברי של שמונה חמישה עמודים צפופים. שנית, ניכר ב„זיופו", ודי בדוגמה אחת: „ואם נבקש אמת בקי־רב הנוכרים, נתבונן אל דרכי אנשי ההודו... (ה) נותנים את בשרם לאש". אלעזר בן יאיר, יהודי ירא־שמים ו־מקפיד על מצוות, אולי לא שמע כלל על ההודים ועל דרכיהם, ודאי שלא היה לומד מעברים כיצד לנהוג. ו־שלישית, יוסף נהג כשאר הסופרים הקלאסיים, ששמו בפי גיבוריהם נאו־מים שנראו להם הולמים את ההז־דמנות. אפשר מאד שאלעזר נשא נאום, אך לא את הנאום שהביא יוסף.

ועוד בנאום אלעזר: „ולפני מותנו נשחית באש את הרכוש ואת המבצר. ויודע אני נכונה כי יתעצבו הרו־מאים אל לבם אם לא יתפשונו חיים ויבושו בתקוותם למצוא שלל. רק את הבירה נשאיר להם, למען תהיה לעדה אחרי מותנו כי לא סבנו ברעב ובמחסור כי אם בחרנו במות מחיי־עבדות". בחפירות נמצא חלק מן ה־מחסנים שרופים, ואחרים היו ריקים לחלוטין ללא כלים וללא סימני שרי־פה. כדברי ידין, „כאן מתעוררת בעיה מעניינת בקשר לדברי יוסף, המספר שלפני החלטת אלעזר בן יאיר לא נשרפו מחסני המזון... העובדה שמצאנו מחסנים ובהם כדי יין, שמן וקמח שרופים והרוסים עלולה להת־פרש כסתירה לדברים אלה. אולם גילוי מחסנים ריקים ובלתי־שרופים אולי יש בו להסביר בדרך אחרת את דברי יוסף... להשיג את מטרתם, לא היו הקנאים צריכים להשאיר את כל מחסני המזון לרומאים. די היה שיותירו מחסן אחד או שנים על כונם, להוכיח שלא כמחסור מזון מתו". בעיני לפחות נראה פירוש זה דחוק במקצת.

בעיה נוספת היא שמ־960 מתאבדי מצדה נמצאו בחפירות (שהקיפו 97% מן השטח) רק כ־25. ידין משער שאת שאר הגוויות פינו אולי הרומ־אים כדי שלא יפיצו באושה ומחלות. הד"ר טרודה וייס־רוזמרין, סופרת על נושאים יהודיים טוענת שכל סי־פור ההתאבדות במצדה הוא המצאה של יוסף שביקש בדרך זו לפרוק את הרגשת האשמה שלו עצמו, על שב־מערה ביודפת פיתה את חבריו להת־אבדות, בעוד הוא עצמו זייף את הגורלות למען ייאשר בחיים ויעבור אל הרומאים. לטענתה לא התאבדו מגיני מצדה, אלא נפלו בקרב נואש אחרון סביב למבצר — ולכן נמצאו רק מעט מגופותיהם במצדה עצמה. זאת הוזה פתרה: הרי כל אנשי הלגיון העשירי ומפקדם פלאוויוס סילווא ידעו את האמת. ההיו שותקים מול הטענה שלא בכוח זרועם כבשו את המעוז החזק, אלא נכנסו לתוכו מפני שלא נתקלו בהתנגדות? ולמה היה עליהם לשרוף את חפצי־הם האישיים של המגינים בסוגרי ה־חומה? למה את מחסני המזון, ש־יכלו להיות להם לתועלת? למה להבעיר דליקה בארמון הצפוני? מה בדבר הגורלות? ואפשר להמשיך ב־רשימת השאלות.

כמה להאמין ליוסף?

אך יש חוקרים מפורסמים מהד"ר וייס־רוזמרין, שאף כי אינם כופרים בהתאבדות מגיני מצדה, מפקפקים במהימנות יוסף כהיסטוריון — עד לכנותו שקרן. אחד מהם הוא הפרופ' יצחק בער מן האוניברסיטה העברית, ואלה דבריו בכתב־העת המדעי „ציון": „ברוב הבעיות הנתונות ל־דיון מבחינת ההיסטוריה היהודית אין עדותו ראויה לאמון. הוא מתנכר לערכים דתיים־לאומיים של עמו ו־משתעבד לאומה שהמליכה כביכול משמים".

לפי בער משתדל יוסף לחקות את סיגנון תוקידידס ושאר סופרי אתונה של המאות ה־5 וה־4 לפנה"ס, ונטל מספרות זו לא רק מליצות אלא גם מושגים וקטעים שלמים, שאין להם מקום בישראל ובדברי ימי בית שני. תיאור גבוריו הוא במתכונת דמויות יווניות ידועות לקוראיה. כך למשל גוש־יוחנן מגוש־חלב לפי מיתת קליאון אצל תוקידידס (האריסטו־פאנס). הלך הרוח בירושלים לאחר שנודע בה על נפילת הגליל דומה בספריו להלך־הרוח באתונה לאחר ששמעו בה על כשלון המסע לסי־ציליה לפי תוקידידס.

בער טוען שיוסף הרבה להעתיק מן היוונים (לעתים ללא עריכה ה־מתחייבת מן התוכן, כמו בנאום אחד ש„שאל" מדמוסתנס, ושבו שכח ל־החליף הבאגים — היינו הפרסים — בשם הם אויב, ברומאים); וכתוצאה או בנוסף לכך כילף וזייף את ה־היסטוריה. תיאורי מלחמת אזרחים יהודית בערי יהודה ובירושלים בעת המלחמה ברומאים, הם כדבריו: זוהי המצאה המתחייבת מן הדוגמאות ה־קלאסיות של מלחמות האזרחים בערי יוון, בין אוליגארכים לדמוקראטים. שקר גם טענתו בדבר חילוקי דעות חריפים בין החכמים לקנאים: „לא יתכן שדעת הפרושים היתה שונה מדעת הלוחמים".

גם בער טוען שאת נאום אלעזר בן יאיר שרשם יוסף הכביא יוסף; לסיום יפה, לפי טעם אוהבי הספ־רות בזמנו, ואת הנאום קישט בדע־יונות יוונים, רומיים והודיים. „נאו־מו השני של אלעזר (כלומר חלקו השני, לאחר שהחלק הראשון לא הש־פיע די הצורך) מבוסס לגמרי על פיידון האפלטוני. משם נלקחו, חלקם מלה במלה, אך בטשטוש תורתו ה־נשגבה של המקור, דברי אלעזר על מגמת הנשמה להיפרד מן הגוף וה־

אבנים לגילגול על ראשי הרומאים בחדרי החומה

המונה להתאבדות... אין לפנינו פרק של אמונות שנשמעו במחנה ישראל אלא רטוריקה גבוהה מהיוונים".

מכיוון שכך, מה ערכו של יוסף כמקור לעובדות על מצור מצדה ו־נפילתה? יתכן מאד שבתארו את התנהגות הנצורים אחרי נאום אל־עזר נוטה יוסף להדרמטיזציה, כיד דמיונו הטוב עליו ולפי טעם קור־איו הנוכרים. עד נאמן הוא בסיפור המצור. סיפור הנצורים ידוע לנו עתה ממקור אחר — חפירות מצדה של ידין.

כל התמונות המתפרסמות במאמר זה מובאות ברשותו של פרופ' יגאל ידין מספרו „מצדה".

: כיצד מתחזקת הסבבת סביב ־ הנצור, איך גבוה הייק, ת הסוללה, כוקם מגדל המצור יע החומה. אלא שהמספר את לה רואה את הדברים מבחוץ, ה הרומי. על הנעשה בקרב ים (להביא את נאום אלעזר יד ההתאבדות ההדדית הכל־ עקבותיה) נבקש לשוא פרטים יוסף. אין הוא יודע לספר מאו־ ל ארגונם של המגינים, על צד־ גדיהם, על חייהם הדתיים וכו־ . כדי להיוודע משהו על אלה, לפנות אל תוצאות החפירות. אות, אלה והמסקנות מהן יש של ידין „מצדה" (שנכתב הרחב ולא למומחים בלבד).

כך הם התגוררו

ן התגוררו 967 הנצורים (960 בהן ו־7 שהסתתרו בעת טבח היה להם מקום מספיק בארמון בי הנרחב, וקצת פחות מזה ב־ הצפוני ובארמונות הקטנים ילות של בני משפחת הורדוס. כל אלה נבנו לשכן מלך רודף־ ת עם הפמליא שלו ועם משר־ שוכריו, ואף לאפשר לו קבלות רשמיות (בארמון המערבי) ו־ דות בתנאי פאר (בצפוני). לא י מאות לוחמים כמסתפקים ב־ על נשיהם וטפם, נועדו. כן נמצא שהקנאים השתמשו ונות רק מעט והתכנו בעיקר : „כפי שניתן לשער מראש, חדרי־החומה (הסוגרים) פת־ בלא לבעיית שיכונם של אלפי ים על משפחותיהם, שכן מצדה הורדוס לא נועדה להפקיד זה. נים היו דרושים למורדים ב־ ; בארמונות אולי יכלו לשכון ות בודדות; חלק מן הבניינים יים שימשו את הקנאים ל־ ים מינהליים ומיפקדות. לא איפוא, מקום להשכבה ב־ גדול של לוחמים ומשפח־ , וכך באו סוגרי־החומה כ־ מן השמים... כאן, בתוך חד־ יכולנו למצוא את התוספות יטקטוניות כמעט היחידות ש־ ו הקנאים במצדה: תוספות ת למדי, שנגעו אל לבנו. כחיי־ חילקו את הסוגרים הגדולים ו־ תם למגורי משפחות אחדות, הוסיפו תאים בקירות — כמין ית — ובנו תנורים... ידי החומה לא הספיקו לשיכון משפחות הקנאים, ובבקתות — בסמוך לחומה ולבניינים ב־ אחרים, או כתם על פני ה־ — מצאנו בניינים דלים עשוי עומר או קירות אבן דקיק. ב־ להם, „כעבריות ושברים? ללא לסיכון הוספה האוכלוסים ב־ ונקבצי במצדה ככל שהתחשה במרכזי הארץ". (144־145).

דים התגוררו בארמונות הור־ „הופעה המרחרת ומעידה שוב ניגוד שבין מצדה כל ימי הור־ למצדה של ימי המרד נגלתה אן (בארמון המערבי). שמצא־ ל רצפת הפסיפס שרידים של ה או של תנור שבנו הקנאים התחשבות ברצפה המפוארה... ' מצדה... התעלמו מן הפאר ש־ בקוב בימי הורדוס. לא הסי־ את המבנה השלוב של הקנ־ (הוא) ישמש עדות לשתי ות יישובה העיקריות של מצ־ תקופת הפאר התוחרי בימי וס, והקופה הדוהר הרוחני ב־ קנאים (128—131). לדברים אלה דין אפשר אולי להוסיף, שבנייתם

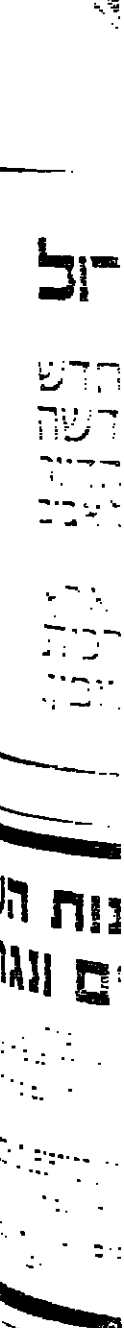

هكذا من الأصل

תרבות וספרות

ש"י עגנון

לפנים מן החומה

(פרק מתוך הסיפור)

ריבה אחת היתה בירושלים תמר שמה, שכל הבחורים היו משוכים אחריה, שהיתה נאה והינית וצנועה, שערה שחור ולחייה אדומות ועיניה כדי לצופה שתהה על עצמו לשם מה בא לעולם. ויותר שהיו הבחורים מחזרים אחריה, מהם כגון תלמידי בצלאל כדי לצייר אותה, מהם כגון מורי הסמינריון כדי ללמדה חכמות ומדעים היתה היא מכנסת עצמה בתוך חדרה בין המון פרחים הרבה שהיתה לוקטת בעמק מאחורי בצלאל ויושבת לה יחידה ופורטת על הפסנתר וכנגדה תמונת בקלין. מתוך לדודתה הזקנה שהיתה מפנקת אותה לא היו לה קרובים בארץ. על אותה הדודה אין לי מה להוסיף רק מחמת תמר הזכרתי.

יום אחד בחולו של פסח באה ודפקה על חלוני והוציאתני לחוץ וזימנה אותי לטייל עמה. לבשתי את מעילי מפני כבודה של ירושלים שבאותם הימים לא היה אדם יוצא לרחובה של העיר בלא מעיל ויצאתי לקראת תמר.

נטלנו עצמנו צפונית מערבית והלכנו תחילה למגדל העץ שהתקינו להם מתפללי ותיקין, שעדיין היה חידוש גדול והעמידו שם צופים לכוון את הרגע של הנץ החמה כדי לקיים מה שנאמר ייראוך עם שמש, כפירוש רש"י ז"ל, ממנו ילמדו ישראל ליראה אותך כל ימי השמש והירח לדור דורים.

משם נטלנו את עצמנו למחנה יהודה ולקחנו מפרי הארץ צידה לדרך מעט תאנים ומעט תמרים וצמוקים ולוזים ושקדים. משם הלכנו ועברנו את בית החולים שערי צדק ואת בית מושב הזקנים והזקנות של הספרדים. משם באנו לתוך השדות הריקות שאינן פרושות פירות אבל עושות ציצים ופרחים מחמשה עשר בשבט עד לאחר אסרו חג של שבועות. אחר שלקטה לה תמר מפרחי השדה ועשתה אותן אגודה הלכנו והגענו אצל בית מושב הזקנים.

ישבה לה סיעה של זקנים על ספסל מימין וישבה לה סיעה של זקנות על ספסל משמאל וישבו ונתחממו בחמה. באה תמר ונתקרבה אצל זקנה אחת ובירכה אותה והחזירה לה ברכה. שאלה אותה תמר, מה את עושה סבתא? הסיבה ואמרה, הוצאתי את העצמות היבשות להוסיף עוד טיפה אחת של חמה קודם שמוליכים אותן למקום החושך ואפלה. אמרה תמרה, למה את מעציבה את נפשך בדברים עצובים שכאלה. אמרה הזקנה, אדרבא, מי שאינו מסיח דעתו ממה שצפוי לו הוא יכול ליהנות מכל טיפה וטיפה של הנאה שנותנים לו בעולם הזה. אם אכתוב לחוצה לארץ שאני יושבת בחול המועד פסח ומתחממת בחמה יאמרו הלכה דעתה של הזקנה ואינה מבחינה בין תקופת ניסן לתקופת תמוז. אמרה תמר, ואין לך געגועין על חוצה לארץ? אמרה הזקנה, גם שם בחוצה לארץ לא יצמיח לי הקב"ה שינים חדשות. אשתקד עוד טיילו להן בפי שן אחת ומחצה וכשבירכתי על אכילת מצה עוד לעסתי את הפרוסה, השנה הזאת נפטרו הלכו להן. אמרה תמר. חברה אחת מחברותי רופאת שינים היא, אני אביא אותך אצלה והיא תעשה לך שינים תותבות. לגלגה עליה הזקנה ואמרה, איי איי איי בתי צצה נבערת את מייעצת לי, שאתחוב בפי שינים שאינן שלי ואלך ואראה את העולם. אספר לך דבר. כשהייתי נערה היו אומרים עלי שאני יפת תואר. ובאותם הימים אם אמרו על נערה שיפת תואר היא באמת יפת תואר היתה. ביותר משבחים היו אותי בשערי, שהיה ארוך ומלא וממולא, כאילו שבע שערות צמחו בכל גומא וגומא וממילא היו צמותי ארוכות ועבות עד שהיו מגיעות עד למטה מקרסולי ואני גבוהית הייתי. גבוהה בראש אחד ממה שאני היום. מעתה שערי כמה צמותי ארוכות היו. אבל למה לנו להגיע עצמנו בהשערות אם יכולה אני להביא לפניך דבר של ממש. אספר לך דבר אחד. אח קטן היה לי שובב נחמד שלא היה כמותו. היה מביא את חבריו לביתנו והיו משחקים במחבואים. לא היה לו מזל לגבי מחבואים. הוא מתחבא והם מיד מוצאים אותו, מתחבא ומוצאים אותו. פעם אחת ראיתי את צערו. אמרתי לו, תנחום, תנחום היה שמו, בוא אצלי. בא אצלי. התרתי את צמותי וסתרתי את שערי וכיסיתי אותו בו. היו חבריו רצים אילך ואילך ומבקשים אותו ולא מצאוהו. לא היה מקום בבית ובחצר שלא ביקשו אותו. עמדו מתוממים. לבסוף התחילו מתייאשים. התחיל הקטן צוחק עליהם מבין שערות ראשי ומתגרה בהם. שמעו את קולו ולא ידעו מהיכן הקול יוצא. לא היה הקטן יכול לעמוד בו עוד ונגלה עליהם פתאום. אוי בתי, כל התיאטראות שבעולם אינן אפילו כקליפת השום כנגד אותה השעה כשהוציא התינוק ראשו מבין שערותי והוציא את לכתו כנגד חבריו.

כשהגיע יום חופתי נתכנסו ובאו קרובותי וכל נשי משפחת בית אבא ואמא ועמדו וגזזו את שערי כדין. נפל שערי מראשי ונתכסו נעליהן בשערי ואני צמרמורת אחזה את כל איברי מחמת צנה. הביאו לפני שייטיל של שערות שלקחו עשרים גילדן ואמרו לי ריקל שימי בראשך. נענעתי ראשי דרך לאו. ואיזו לאו — לאו בשבע ודין ובזה הלשון אמרתי להן, אם ניטל שערי מן הדין אל יבוא שערה אחת זרה עלי, ולא הרגשתי שצמרמורת אחזה את כל גופי מחמת צנה.

אמרה תמר, ולא נצטערת על שערך הנאה שנטלו ממך? אמרה הזקנה, תמיהה אני עליך בתי היאך עלמה אינטליגנטית שואלת כך. אפשר אשה יהודיה מצטערת על דבר שהיא מצווה עליו לעשות. מה את סבורה עלי, שאגדל לי שער כאותן הזקנות שמטעות את העולם כאילו בתולות הן. ומי הוא הצעיר הזה שעומד עמך פה? אמרה תמר, חברי הוא. אמרה הזקנה, טוב ויפה, טוב ויפה, חברים כל ישראל, חברים כל ישראל. פרחים אלו שבידך נאים הם, כלום יש בהם ריח? הריחה לה תמר את אגודת הפרחים ואמרה לה, הנני נותנת אותם לך, קחי אותם זקנתי. אמרה הזקנה, כשהייתי ילדה היינו אני וחברותי יוצאות בערב שבועות ללקוט פרחים לחג השבועות. אם את נותנת לי להריח אברך ברכה.

נטלה הזקנה את הפרחים ובירכה עליהם והריחה בהם ובעודם בידה אמרה, זכורה אני כשהייתי ילדה היו שרים בעירנו את השיר הזה, כל עוד הקוכבה פורחת, פורחת, אם תבאי תרוני נחת נחת. הפלא ופלא כבר יצאו מלא חפנים בנים ועדיין אני זוכרת את השיר, כל עוד הקוכבה פורחת, פורחת, אם תבאי תרוני נחת, נחת.

לא נפטרנו מן הזקנה עד שנשמע קול קטטה שבא ממקום קרוב. אמרה תמר, ראה. נטלתי עיני וראיתי איש עומד בחלון בית המחסה לחולי הנפש שכנגד בית מושב זקנים ומתקוטט עם עצמו. הטיתי אזני ושמעתי שהוא מתדיין ואומר, רבונו של עולם וכי כך צריכים לנהג את העולם, וכי הנהגה שכזו הנהגה היא. אם אין אתה חוזר בך הריני מוותר על עולמך ואיני רוצה לחיות כאן. עם שהוא עומד ומדבר הגביה קולו והתחיל מטיח וצועק, כלך ולך אם אני מתווכח עם אהובי מה לטיפה סרוחה שכמותך לשמוע בינינו.

אמרה לה הזקנה לתמר, רואה את בתי להיכן מגיעים חס ושלום, אם הקב"ה כביכול מסלק ידו מן האדם שעה קטנה. סבורה את אדם פשוט הוא זה. אילו שמעת מי הוא היית תמיהה. חכם גדול היה ובקי בכל החכמות שבעולם. לקה שכלו מרוב החכמות וביקש לתקן את כל העולם כולו והתחיל מקהיל קהילות ודורש דרשות וכתב מכתבים לכל הקיסרים והמלכים ואפילו לאפפיור שכל העמים צריכים להתאחד בדת אחת. כל זמן שהיה דורש בבתי מדרשות ובקלויזים יש שהיו מלגלגים עליו ויש שהיו מתווכחים עמו, שאמרו שדבר זה הוא לעתיד לבא ולא בזמן הזה שישראל בגלות, כיון שהתחיל דורש לפני הגויים גו גו גו התחיל סופג מכות כמו שנאמר הקול קול יעקב והידים ידי עשו. נתהפך עליו מחו מרוב המכות והגיע למה שהגיע. אם אין הוא יתברך רוצה מה אדם שיאמר אני אעשה. זקן אחד יש לנו כאן בבית מושב זקנים, בכל מוצאי שבת יושב לו ומספר סיפורי מעשיות של צדיקים ופעמים מגיע מהם אף לאזני הנשים. במוצאי שבת שעבר שמעתי שסיפר בשם הצדיק מאפטא זכותו יגן עלינו שאמר, אי אפשר לומר שהעולם מתנהג יפה, אבל אילו מסר לי הקב"ה לנהג את עולמו לא הייתי מנהג את העולם יפה ממנו. שומעים אתם מה צדיקים מתירים לעצמם לומר. ולענין זה שביקש לייסד דת אחת ואמונה אחת לכל באי עולם, יהודים ולהבדיל נוצרים וישמעאלים, חס ושלום שנתכוון להתיר ליהודים איסור אחד שאסרה התורה. אף על פי כן מרננים אחריו שלא היה אומר קרבנות ולא היה מתפלל תפילת מוסף מפני שיש בה קרבנות. שומעים אתם להיכן אדם יכול להגיע חס ושלום כשהקב"ה מסלק ידו ממנו. והרי עיקר שמחת החג מתפילת מוסף באה שנזכרים כל הטובות שהיו לנו בזמן שבית המקדש היה קיים ואדם מביא קרבן ומתכפר לו עונו. דומה עלי שהפעמון מצלצל. כבר קוראים לסעודת הצהרים.

הגביהה עצמה הזקנה מספסל האבן ואמרה, אל אחטא בלשוני, בכל יום אותו הקול ואותן הסעודות. חס ושלום שאני קובלת, אלא שהאזנים הזקנות כבר מבקשות לשמוע קול אחר, נאמר דרך משל קול שופרו של משיח ואף החיך המצומק כבר מבקש לטעום מאכלים אחרים, נאמר דרך משל מסעודת לויתן ושור הבר. מועדים לשמחה ילדי, מועדים לשמחה.

נפטרנו מן הזקנה והלכנו לימינה של הדרך וירדנו במורד תלול בין צוקין וסלעים ונכנסנו לכפר ליפתא. תמר היתה עצבה ולא נתנה דעתה על שום דבר ולא שמעה כל שסיפרתי לה על ליפתא, שעכשיו כפר קטן הוא ואנשים קשים דרים בו, ואילו לשעבר מקום חשוב היה ואותו נתן פרעה מלך מצרים שלוחים לבתו.

שאלתי את תמר, על שום מה עצובה את? נתנה בי עיניה שהוכפלה תוהייתן ולא השיבה לי. אמרתי לה, בא לך צער? אמרה תמר, כל החלאים רעים אני מציירת לי חוץ מחולי זה. אמרתי לה, באיזה חולי את מדברת? השיבה ואמרה, יושב לו אדם ועוסק במה שהוא עוסק, באים ונוטלים אותו ומכניסים אותו לבית שבני אדם שונים שאומרים עליהם שדעתם לקיחה ישבים שם וסוגרים עליו את העולם ואין בינו לבין העולם אלא השמשים שמכים אותם והגבאים שממונים על הבית והמשולחים שמשתלחים לעולם לגבות כסף.

תמר היתה עצבה. ביקשתי להשיבה לענין אחר ולא עלתה בידי. אילו נזדמן הדבר עכשיו הייתי משיאה על ידי סיפור זה שסיפר הד"ר היינץ הרמן עליו השלום שהיה מטפל בחולי בית המחסה. אם את רוצה אספר.

פעם אחת נתמלא בית המחסה חולים. היה צר להם המקום. עמד והוציא כמה מהם שהיו קלים ונוחים ומסרם בידי השמש לטפל בהם בביתו וקבע לו שכר על כל אחד ואחד. יום אחד הלך הרמן אצלו לבקר את החולים. לא מצא אלא חמשה, והרי עשרה מסר בידו. שאל אותו, אותם החמשה היכן הם? אמר לו, את בתי נתתי לאיש ולא היה בידי לתת להם נדוניא, אמרתי להם הריני נותן לכם חמשה חולים ואתם מקבלים שכר על כל אחד ואחד.

הלכנו את כל ליפתא ועלינו ונכנסנו לגבעת שאול שבאותם הימים חדשה היתה מכל השכונות שבירושלים שאני הייתי בהנחת אבן הפנה. ואיני זוכר אם בחולו של סוכות היה, אם בחולו של פסח היה או אולי

מתניהם חגורים המקלות בידיהם — כך יצאו בני ישראל ממצרים
הגדה של פסח, דפוס ונציה, שס"ט

אסרו חג היה. מרוב דברים עשוי אדם לשכוח אפילו באיזו יום ניתוספה שכונה אחת על שכונות ירושלים.

עלינו הרים וגבעות וירדנו לעמקים ולגיאיות. פעמים נשתלשלו ביניהם ופעמים נשתלשלו הם בינינו, כאדם שנפתח אבנטו ונשמט ונפל לרגליו, זה מבקש לתפסו וזה מתגלגל והולך ונמצאים שניהם משתלשלים ביניהם.

חזרנו ועלינו וחזרנו וירדנו. כל גיא עמוק מחבירו וכל גבעה גבוהה מחברתה ואין אחת מתקנאה בחברתה, אדרבא שלום אמת ביניהן וכולם כאחד מגדלים פרחים ועשבים המריחים, ואף על פי שצורותיהם שונים זו מזו שלימים הם זה עם זה. אף על פי שהם קטנים ניתן בהם מן החכמה העליונה, שאין ראוי לבריה להתגדל על חברתה, שהכל מרצונו יתברך, שאם רוצה נותן לזה ואם רוצה נותן לזה. ואף המלאך הממונה על כל עשב ועשב ואומר לו גדל, מוציא מהם קנאה ומכניס בהם שלום והכל כאחד מפארים את העולם שבורא העולם ברא בחסדו. ולא ההרים והעמקים והגיאיות בלבד עושים ציצים ופרחים אלא אף סלעים שבהרים ואף צלעות ההרים ואף נתיבות מפותלים וארחות עקלקלות שאין רגל אדם עוברת שם אף הם מגדלים פרחים. האלמלא שאני חושש שמא אכניס קנאה ביניהם הייתי אומר שלהם נאה יותר. וביותר אותם שבצים בין סלעי ההרים, שמיום שהולדו ארחות לא ראתה אותם עין עד שקמתי אני, שקמתי עם תמר ויצאנו לטייל כאן.

עתה אספר סיפור מופלא שאין כיוצא בו אפילו בסיפורי קדם. דרך הילוכי ראיתי פרח קטן שגדלו המקום במקום בודד ומוצנע שאפשר שהוא עצמו אינו יודע שיש עוד שאר מקומות בעולם חוץ ממקומו. אבל דבר זה ברור שיודע ומכיר שלמעלה ממנו שמים שמורידים לו גשמים וטללים והשמש וירח שמאירים לו לצמוח, ומבין אני יודע, לפי שראיתי שנושא עיניו לשמים. ואפילו שנצה בו רוח ומנענעתו ומשפילתו אותו עד לעפר כיון שחלפה מיד חוזר ומגביה ראשו כלפי מעלה שכל הטובות והברכות באות משם.

מפני הפרח המוצנע הזה שהצמיחו המקום במקום בודד ואין לו אלא תפארתו ועבודתו ויראת רוממותו יתברך השתוו דעתי משאר כל העולם ואפילו מתמר. ועמדתי והירהרתי על ההרים ועל הגבעות ועל כל עשב לימינו. ומרוב חיבתם קראתי אותם בשמותיהם. בשמותיהם ולא בשמות שבזו בעלי המילונים, אלא בשמות שנקראו על ידי אדם הראשון, על ידי נח, על ידי עבר בנו של שם הגדול. על ידי בנות שילה, על ידי עולי רגל של בית ראשון ובית שני, על ידי שבי ציון, על ידי עצמם. ומהיכן בקי אני בשמותיהם ואפילו באותם שקוראים את עצמם, מקצתם הם עצמם גילו לי ומקצתם שמעתי בשעת חיבורם. איתמי, זה מעשה שאירע לפני שנים הרבה, בזמן שלמדתי שולחן ערוך יורה דעה.

אספר את הדבר. פעם אחת כשהלכתי לפני רבי הלכות טריפות הלך עמי לבית המטבחים להראות לי איברי הבהמה לאחר שחיטתה. נתעלפתי ונחליתי. נצטערתי על ביטול תורה ובשכרתי שאם אחזור לאותן ההלכות יקרני מה שקרני. יצאתי אל מחוץ לעיר לטייל בשדה וביער כדי להפיג את צערי. ומרוב הדברים והעשבים שראיתי גם הסחתי דעתי מאיברי הבהמה השחוטה. הלך ממני צערי ולא עוד אלא שניתנו לי כוחין חדשים. כי לכוון עצמם לדברים העומדים ברומו של עולם. אבל אני עיני בה... מציץ הייתי בכל ציץ ובכל פרח ובכל עשב ובכל שיח השדה. בראש העלימו עיניהם ממני ולא דיברו עמי דבר. כיון שראו אותי בכל יום נתנו דעתם עלי וכיון שנתנו דעתם עלי נתנו בי עיניהם לטובה וכיון שנתנו בי עיניהם לטובה סחו עמי וכיון שסחו עמי סחו לי דברים שלא סחו ל... מעולם. באותם הימים שמעתי מהם שמותיהם, ואף שמות שנשתקעו שב...

ברם פרח אחד, שם בן נח אמר לי את שמו, שכשלמדתי תורה ב... מדרשם של שם ועבר פעם אחת הלכתי אחר שם הגדול כשהלך לרעות ראיתי פרח אחד שהיה לו אף על פי שהחומה עמדה בתקפה. אמר לי הגדול, רואה אתה פרח זה, הוא יצא ראשונה אחר המבול ועל שום ... תמיד לה קראו עבר בני מי נח.

ועוד אמר לי שם הגדול. עשב אחד יש בין עשבי השדה שאינו ... לעולם ואפילו כל חיתו יער דורכות עליו והדורסות אותו ברגליהן שהן עוברות מיד זוקף עצמו ונותן את ריחו הטוב וממנו עתיד ... בן דוד להריח במוצאי שבת ראשונה לגאולה בכוס של הבדלה.

ואף על הפרפרים שמכרכרים ומפזזים על הציצים ועל הפרחים, ... הזהב ופרפרי הכסף ופרפרי הנחושת ופרפרי תכלת וארגמן וירקרקים וצה... ולבנים שצבעם באה מכל הצבעים שבעולם אף עליהם נשאתי את ... ולא הגבהתי את קולי, כדי שלא לערבב את שירתם. אבל הם בין מ... למזמור שמעו והיו תמיהים שיש אדם שבקי בדברים שנצלמו משא... הבריות. ואני לא גבהו עיני ולא רמה לבי, כי ידעתי כי לא בחכמתי ... את הדברים האלה, כי בחכמת המקום שנתן בי חכמה להכיר את מקומ...

והואיל והאדם עשוי לבוא לידי גיאות, כל שכן כשדעתו מגעת מחשבות גבהות, קדמתי את יצרי והורדתי את עצמי. ואף חכמתי עמד... והתחלתי מדבר דברים פשוטים. ואמרתי לה לתמר, תמר לא מן ההרים ה... בלבד רואים את הארץ, אף מן העמקים ומן הגיאיות רואים את ה... וכוונה מיוחדת היתה לי באותם הדברים, לפי שהבחורים שחיזרו אחר... גבוהים היו ממני. אבל תוך כדי דברי סילקתי עצמי מכל כוונות היצ... ואמרתי, אבל עיקר ראיית הארץ תלויה במזל היום ובמזל השעה. כ... שבית המקדש היה קיים ויהודה וישראל היו שרויים בארץ והי' היה בציון היה כל יום מחודש חידושים וכל העולם היה שמח וכל אדם היה ... במעשיו, משחרבה עירנו וגלינו מארצנו וגלה כבוד מחיינו הימים י... מן הימים שעברו, כיוצא בהם השעות. וזהו שאמרתי מזל יום ומזל שע...

וכשהעברתי לפני מקצת ממה שמצא אותנו מן החורבן ואילך הם ... עלי מחמת צערי וחמלתי על העולם, אבל אני העברתי את צערי מפני ... העולם וחזרתי ודיברתי על מזל יום ומזל שעה. אמרתי לה לתמר, אני ל... אומר, בראשונה יניקתם של הימים ושל השעות היתה מן הימים הרא... ומן השעות הראשונות ועכשיו יניקתם מכח כחם של הימים שעברו ... השעות שעברו.

ראיתי שעגמה נפשה של תמר עד שעמדו דמעות בעיניה. א... לעצמי תמר קראה לי לטייל עמה ולהחיות את נפשה במראות הארץ ... הפסח זמן חרותנו, ומה עשיתי, גרמתי לה צער והבאתי אותה לידי ... מיד שיניתי את קולי ואמרתי, אף על פי כן תמר, אף על פי כן אין להתייאש, שהרי כבר קרוב הקץ וקרובה היא גאולתנו ופדות נפשנו ומ... ישובו הימים לעשות כבראשונה כבימי שבתנו בארץ והי' שוכן עמנו יגון ואנחה ושמחה וששון ישיגו אותנו.

עוד דברים רבים ונכבדים דיברתי מלבד המון נסתרות לאין ... שגליתי באותם הימים בסביבי ירושלים. אם עדיין תמר חיה ודאי שכח... הדברים, ואם נשרפה במשרפות אושביץ אפשר שכשהכניסוה הטמאים הא... לכבשן האש אפשר שנזכרה את יום לכתנו בסביבי ירושלים ו... שזכרון היום וזכרון השעה הקלו עליה את יסורי מיתתה, שדור זה שלנו הימים יונקים מן הימים שלפנינו שהיו יונקים מן הימים הראשוני...

בתוך שאני מדבר הולך הגענו למקום אחד שרואים משם את הארזים. ראתה תמר את המקום ואמרה, כאן הייתי רוצה לשבת כל חיי. עשיתי את עצמי איני שומע ואמרתי, נלך.

ירדתי עמה מן ההרים ונכנסתי עמה לעמק. אמרה תמר, כאן ב... זה... לא הספיקה לומר רוצה הייתי לשבת עד שאמרתי נלך.

הלכנו ובאנו למקום אחד שעמד שם בית קטן שהיה קרוי ארזים. עמדה תמר ואמרה, אף בחלומי לא ראיתי מקום נאה כזה.

עשיתי עצמי איני שומע והוצאתי מפתח מכיסי ופתחתי את דלת ... ומהיכן היה לי מפתח לבית, דבר זה תשמעו אחר כך.

ובכן פתחתי את הדלת ואמרתי נכנס ונכנסה. אמרתי לה, אם רוצה לשבת הרי כסא, ואני אשפות לנו קומקום ואעשה לנו קהוה.

ואני כמו שידעתם כשאני אומר דבר מתחיל אני לעשותו. אף קיימתי את דברי. והמקום היה בעזרי שמצאתי קומקום ומכונת כוהל ו... ומים וקהוה וצוקר וספלים וכפות. עמדתי ויצקתי כוהל במכונה ושפתתי את הקומקום והדלקתי אש בכוהל. הביטה תמר בי ובאש ולא אמרה ואף אני לא אמרתי לה כלום. אבל ידעתי את מחשבותיה ואילו הלבישו מחשבותיה מלים היינו שומעים אותה אומרת, מקום שלא ראיתי אני ... בחלום הראני זה בהקיץ. אני זאת היא זהו זה אני.

התחילו המים שבקומקום רותחים. כיון שרתחו נטלתי כף אחת ... מלאה קהוה ושמתי את הקהוה בקומקום והורדתי את הקומקום כן הדעקתי את הקומקום בשולחן אחת ואחת ואחת וכהים אחת ושלוש. כן ... שלוש פעמים. הורדתי את הקומקום והקעתי בו על השולחן הח... למקומו. שקעה אבקת הקהוה והמשקה היה מוכן לשותיו. הקהוה ריחה ריח שלוה, ריח מנוחה ופרישות.

אמרה תמר, קוסם אתה. אמרתי ועניתי, חס ושלום לא תהא ... בישראל. — אם כן מה כאן? — בית הרושת לסבון כאן, בית הרוקח ... ושני שותפים לבית הרושת, אחד אומן ואחד בעל ממון, אין הו... חורך, אלא נותן לזה לעשות ולזה ממון. נסעו להם השותפים לבתיהם הפסח. שמע אחד מהם והוא ידידי שמבקש אני להתבודד בימי הפסח, ש... ירושלים מלאה עולי רגל, בא ונתן לי את המפתח. ומכיוון שבתאוה לעשות כאן כל ימי חגך הבאתיך לכאן והרי אנו יושבים כאחד ו... כך מקיים אני עכך שעה אחת של התבודדות.

כדר ליל פסח
הגדה של פסח, דפוס ונציה, שס"ט

עזרא זוסמן

פתיחה למאבק

„הוא האור" * הרומאן היחיד של לאה גולדברג, ראה אור בשנת 1946. קראתיו בשעתו. כנראה, בפירור הנפש, אולי הכם כמאורעות הימים והעוצבים בחיי שלי. אולי בתוך הפרעה שבידידות עם המחברת צד מה, ליתות צפה וקירבתן הבר־רקה. האפלולית והמאיימת באחד של עיניה הגדולות, הנוצצות בנב־כיתן את טוהר הצבע שליווי עם הקריאה השנייה ברומאן, שהיא ב־ראשונה לאמיתה, כי רק בכשין עמדתי על מלוא המשמעות שבבאר־בק, כשראיתיו הואר ברומאן, על מלוא המשמעות של הכתוב ההגוי.

ויסוד האוטוביוגראפי ב„הוא ה־אור" בלט גם בקריאה הראשונה. אך רק היום. לאחר שהמות התם את הפערך, התקין סדר בהגודות הד־ביגודים הרגשים, רק עתה קיבל הרומאן את מלוא ערכו האי־שי של הסופר. שהוא גם ערכה של הספרות. ניגון הצבב העמוק הבלוה סגולת פרוזה זו, השומרת על מקר־רות הסיפור, כעל ריח של היער או גריה המכויל של גסיסת דודה זלאטה, הנולה לקראת הנערה. כי הרומאן הוא סיפורה של הנערה המתבגרת בהזיות. בכאבי מולדת והתבגרות. שאין פרעא כמנה אלא בהתבגרות הרוח, בתולמה שבלב. באומקלב. ויש אומקלב לגבורת הרומאן, לנערה שחורה אל עיר מולדתה, קובנה. לימי הפברא מבר־ליז, שבה היא לומדת ארכיאולוגיה ובמיוחד אגיפטולוגיה. הגוטרת בחי־רה בשם נורה, כנראה לפי גיבורתו הידועה של איבסן בדראמה „בית הבובות". המאוחר את הנערה בת שמונה־עשרה ואת האשה, שהיתה אם לשלושה ילדים. היא הפרידה מן הבית. מן המשפחה, וההליכה אל הבלתי־נודע, וההחלטה להיות עצמה — נורה, לזהות את מה שנראה היה כגורל ולהוכיח על מרד. מרדה של נורה — של לאה גולד־ברג — איננו סוציאלי, לא כרד על זכותה של האשה להגדיל להיות חיי בבגה ולהנחיל לחיות חיי אנוש מושפשים. מרדה עצוב ביסודה, אם כי גם היא יודעת לנסותו — לבסוף — בספיפי טרוגראמה והגדך רב־ריה, אך הדבר נשמע כהתפרצות הנערות האחרונה, כדברי ההברה בתגיגה הנוער בתרומנו.

כה שבקרב את גיבורתה של לאה גולדברג לגיבורי איבסן, הוא פחד בפני הירושה הכבדה מאייכת, ירושת החולי הנפשי, התלוי על ראש כאיכת הדין. אביה של נורה הוא חולה נפש וכל משפחתו נגועה בחולי זה איכה אי־הספיות היא הגנה ביד הבן, המציקה ביותר כתלויה באהירד כל הרומאן, המאפיל לעיתים ב־דהנים לירוים. והמיטפשי אכזבה כאהבה בלתי־אפשרית. הברתה־הבית, אהבה הבוזה אורי כשלנה. בבפי־כה הלידית ההאוכה פרוזה זו היא כבין אהוה לפרוזה של אורי ניסן גנסין, שאהבנוהו בנעורינו ובהתג־בורותנו. אך בצד הסנטימנטליות הלי־רית, אולי ה„סוטאציה" בשתה, כד־דקרת בכלא אכוריותה האכת הפי־רוכה נסולת הסאוטורת והאיספ־ליס. אמתה בפיכה תריסית באוקור־דים כבה־יצר. כחספי הזהירה שי־ הנערה תהנה בה: השבנון הממות בכל כיעורים. כסכת פרידות וסילוקים וז. לפי הגיון הפנימי של התהליך. היא גם מכבת ההשתחררות. בבינטל התגרות בגורלי. הפאתוס של אי־הספיה כבפית ביותר והבלחמה בו כבריכה ביוכ כל כוחה־הנפש — כריעה ללא סייג וללא רחמים בעבר. בירושת העבר. בכוחם של האבות. הנפש הצעירה המוכרת כל העולם הנאיין, יודעת באותו־מבריה את דבר בדידותה, התחודשות זו רקוד כה ביד אמנה. כסעירות ואכזבות, גילוי פאתוס, בגלבבות כוכחים ותלבבות בתים. אוטוביוגראפיה זו איכה יודעת רחמים לעצבה ונורה לומדת תמרורים בכשרון מובהק. אם כי יודעת היטב שהיא תחזור על טעותה. בהיאסורון, בהצגת האופרה „הספר מסביליה", היא חשה על כתפה, על צווארה את ידו של הגבר. היא הוגה בידו כל האוהב. וזעה את האושר שבמגע זה. אך משוא בפיוה להטב את ראשה לאר־חוד. היא מבוכת לדעת. כלא ידו של האהוב היא זו. אלא ידו המס־לידה של שאר־המשפחה, צביר פר־חן ואוחילי. אך דומני שהרומאן מגיע לשיא עוצמתו בגילוי הבירוח הסר־כל־היבורי של הגסיסה, של המוות:

„ברוב בני גילה המסרבים להס־כים כי החיים הללו ההולכים אל לא תכלית ולא דמות. היתה גם נורה שומרת בלבה אהבה אמונה סתומה בסתרת התחלקותו של הר־ אדם מן החיים. אמונה בהתגלות האחרונה, שייתכן ואיננה: חייבת להוליך את האדם אל הטוב בעד־לכנה. אך המוות כשהוא לעצמו. ברגע האחרון זה של שהות האדם על אדמות, מוכרת, מוכרח להיות בכתו עילאי, נישא, על־אנושי. קורן ואציל בקירבתו למולת... ייתכן כי אצילית מיתה זו היתה בה גדולה יותר מבאחרים, דווקא משום שהכי־רה מקרוב את הגבול האחר של כחות השכר והתברה של האדם — את השגעון. מאחר שידעה את כי־

לאה גולדברג

צורך הפיזיולוגי, את המועקה והכבל שהוא משרה על סביבתו, את התהום הסבל הבכוד, שאין מאחריו כל נחמה אף לא הבאנאלית ביותר. אולי משום כך, אולי בניגוד לכך, בתוך התגוננות עצמית, יקרה לה ביותר דמותו השירית של המוות. אבל עתה הנה הוא נגלה לפניה. מות כרתנים זה. מות תחתון זה. ערטילאי, עלוב, קטן כשרץ, מכוער ביעור שאין בו שום דאמוניות. למות כך! למות כך! חשבה בי־כבסמה בהלקות. כאילו היתה הי־הולה האמת מציגה לפניה לראווה. מתוך זוזו את גסיסתה הנואשת והשה היא כי מכודה היא למות זה. ניתנת לו באין מגן. שיש לה על־כורחה, חלק במוות זה, כשם שיש לה חלק גם בחיים האלה".

הגוססת היא גם מגדת עתידות רעות. היא מוכידה לנורה את ידי־עת השגעון, סכנת השגעון, ועל כך הסיח בין הנערה ובין הגוססת:

„ואחר־כך. בגנוה אחוריה אל תוך הכרים. רבצה ביניהם כתולה עייפה ומזוקנת. עיניה כבות ושפ־תיה עדיין ממללות „בדמכם הוא זה. בדמה של כל המשפחה. כל הקרי־גרים. רק לטובתך אני מספרת את הדברים. בתורה מבוגרת את. רק לטובתך".

„נורה לא ראתה עוד דבר. בלו־עה היו דמעות יבשות שלא רצו לעלות עד עיניה. ראשה היה כבד מאוד. וקרעי מחשבותיה האפילו על הכרתה: זהמה, חשבה, זהמה ועבדות. ואין מוצא. ואין מוצא. ואינני רוצה להשתגע. זהו גמר־הדין. אינני רוצה. אי אפשר לי"...

אך הרחמים תוקים מתיעוב. מער־רום האמת. וכך מתוארת הפגי־שה האחרונה עם הנוטה למות, עם המוות עצמו:

„נורה קרבה למיטה לאט־לאט ו־נדמה לה, כי המות עצמו מלוה או־תה ודוחפה אל המיטה החולה. בעמ־דה סמוך למשכב הזה, הכירה את הפרצוף שלפניה. הפנים קטנו מאוד והצהיבו. ולא היו עוד מגודרים בעי־גולים כביום ההוא בבית הרתה. ארשתם נתחדדה. ואפילו הסנטר בי־כר היה נדחק מעל לצוואר המדול־דל. ובאורח פלא היו הפנים הללו, שלא דמו כלל לפניה השכיחים של הדודה זלאטה, קרובים ומובנים כעת יותר מאשר אותם הפנים עצ־מם במשך כל ימי חייה. גוף שמות זה על הצבע, הדומה לדף סהרה, השיער הלח שמעל למצח והצבע החולק, עודדו בה לפתע רחמים גדולים. עיני החולה, ועוד לחייה היה כעלים קמלים. אבל העיניים השקופות הללו היו פקוחות החיות, ראו והכירו. הריץ הפה הצר בגע ואפשר שביקש אפילו לחייך. נורה נרכנה כעל לפני החולה והתגברה על הריח המחניק והכבד העולה מן המיטה האויבת.

„עוד יהיה טוב וזהו" מילכלך שפתיה של נורה בלי דעת מה הן מבלמלות. עכשיו ניכר היה כי האשה הגוססת מחייכת חיוך כל ממש, קולה הרפה גבר על איגה מכשול, ודבריה היו ברורים למדי. „לא יהיה כלום" אמרה. שתקה שתיקה קצרה, גל של כאב עבר בפניה והיא חזרה ודיברה: „הדוד אוהב אותך מאוד נורה", ואמנתה. אין זה מקום בשבילך לבלות את תוקף־שתך".

המשוררת יודעת גם לספר, לראות מן הצד ולראות פנים־אל־פנים. לר־אות כול לראות ולדרוש. לגלף מסכת נבס מפני המות. הנערה לומדת מפי הגוססת את מצוות החיים הרוחניים. הגוססת לא אמרה לה להיות סופרת. היא ציוותה עליה לשמור על עצמה, להזהר מחולי, להכיר את הסכנה התלויה עליה, על משפחתה. היא לא אמרה לנע־רה להיות סופרת אלא להיות — והסופרת היא כבר היתה. כבר בימי ילדותה לא ראתה את עצמה אלא כמשוררת. אך נורה איננה עדיין המתגברת עצמה. היא לומדת ארכי־אולוגיה אגיפטולוגית. בימי הפצ־רא הקברים היא שבעה חכמת הפצ־ביה ובתגברת לא לפי הגיל. ההזר, היער והאהבה נבונים יותר. אהבה, כדיכוי נפשה, צלה העובר. הגיעה שעת הפרידה מן הפרובינציה הלי־טאית, שעת הגרה אל הבירה הגר־מנית. בגורה, עולת הימים בשלה והמולמה לעמוד על חייה. לעמוד על צלילות בינתה, להילחם על אוש־רה. התגוררות בגורל היא, באלית. כשליחה של בת המורדים של הד־בעוזים המקופחים. היא מכריזה קבל עולם כבין פרוגראמה של הבדד, סדר הנעורים והדברים בשמעם יקר־נים ובבי־זמנם מאד. מורדים מתוך בני הבדודת המדברת בשם אנחנו בשם רבים. זו פרידה מן הילדות, מן העבר, פסיקה על הכבר בפסי־חה על עצמה ונדמה לה כי אסורי־ אף הבדוד הזבר.

„לא, לא, לא. אינני רוצה. אני לא אבא מדעתי, על אמכם ועל חטבגם. על אמכם ומתכם אני אהיה שמעיה. אני. אהיה צוג. אהיה מאד־שורת כאוד... הימים יבואו. שירת הימים הארוכה הקרויה חיים. שלי הם. בציפורני אחזתים ולא ארפה כמכם. לכו אתם לאבד הלכה. אך אנחנו הצעירים בחלי הילדות. עשי־רי הבטחון והשקט, אנחנו מחכה אדיר, מיליונים, מיליונים של אנ־שים צעירים בעולם כולו. גלמד להתחיל את חיינו מן הגבורות. וחיינו יהיו חיים. על אפם וחמתם של כל מלבשי החיים ומטרפיהם. על אפם וחמתם של כל עושי היס־טוריה המענים את הילדים ורוצחי הוריהם, על אפם וחמתם של מטו־בים והדשנים. העוברים על פנינו ואומרים: כך יאה להם, ובלבד שלא יפריעו את שלוותם — — —

— אבל אנחנו נורה אנחנו, אני ואביך, אנחנו?

— אתם? מה נשמה בכם לפנינו לרחם עליכם, ולא לרחם על דיבנו. אתם מסרתם בידינו עולם רעוע. אתם. ואנחנו נזוה. אני אהיה האו־הב את החיים הללו. אהב אותם

(הסוף בעמוד 29)

* לאה גולדברג: כתבים. פרוזה. הוצאת ספריית פועלים, 1973.

העורך: אברהם יבין

שירי היינריך היינה

בתרגום אפרים ברוידא

מי שיש לו

כי שיש לו שפע, לו
עוד יוסיפו מלוא הבית.
מי שיש לו רק מעט,
לא יותירו לו כזית.

אפס מי שאין לו כלום
לו בקבר יחפרו־לו –
כי זכות לחיות, נבל,
רק נתנה למי שיש־לו.

הרחתי כל ריח

הרחתי כל ריח שיש להריח
בזה המטבח הארצי הכבדית,
טעמתי מתענוגות העולם,
ככל גבור שהיה מעולם!
קפה שתיתי, עגות לעסתי,
עם בבות חמודה לא אחת התעלסתי,
כתנות משי לבשתי, בקטרדים הדורים,
גם צלצלו בכיסי דינרים,
רכבתי בגלרס על סוסה אדירה,
היה לי בית, היתה לי טירה,
שכבתי על כר עשבים ירק
והשמש שלחה לי חיוך כה מתוק,
זר דפנים הקיף את מצחי,
והא הרדיף חלומות על אביב בנחי
וכל ששמים ללבי ועלי.
דביתי בשפן סבלות הגלי,
כה צבא דבדובים, כה עד היה עלפה,
לי עשו יומם צלוחה אל הפה,
ובאו כרובים ועמם כל אפשה
ועלו כבירים בקבוק שמפניה –
הם פקעו – ועכשו, מעת שרון,
על דשא רטב אני שוכב,
ונפשי מלאה כושה וכאב.
אבוי, כל עץ, כל חמדה
קיתי ברגע וחרדה,
את בטני מלאו חולי מרורים,
ובשרי עקצו פשפשים אכזרים.
סקרד מדאגות שחורות התהלכתי,
לשקר הכרחתי, ללוות הכרחתי
מבני עשירים וזונות עלובות –
אפילו בקשתי, דומה, נדבות.
עיפתי מריץ־התרוצץ בלי לנוח,
בקבר רוצה אני לשאף רוח.
שלום! שם למעלה, אחי בישוע,
כן, שם נשוב נתראה, כידוע.

האושר נערה קלה

האשר נערה קלה היא,
לשבת, אין זה מדרכה.
הלתל מצחך לוטפה היא,
נשקה לך, והסתלקה.

אולם מרת אסון אחרת,
מה עד אמיץ הוא הבוקה!
יושבת, אין היא ממהרת,
ולאט סורגת סומקה.

אי מנדוד

אי מנדוד עיף אבואה
אל מרגע אחרון?
עם תרזה על שפת הריינוס?
תחת דקל בדרום?
יד זרים האם תכרה לי
קבר במדבר אי־שם?
או על חוף אחבא כגיה
וכסני החול הים?

מה לי אלהי יקיפני
פה גם שם רקיע־אל.
ונרות־מתים ממעל
לי הכוכבים בליל.

רד המסך

רד המסך, סוף בחזה,
והצופים הולכים מזה.
אם ענו בהמראות?
דומה, שמעתי קול תשואות.
קהל נבדרות הודוהם
הודו במחי לשיכום,
עתה הבית דם לא דם,
הגיל והאורות איכם.
אך הס, כאם במה ריקה
כין צליל עמום צורם כמעט,
אולי כיתר הוא שפקע
כי הכנור ישן נושן הוא,
ובאולם ברקרשים
ברך העכברושים,
נודף השמן הפסגרית.
אור מבודד אחת יבליה.
יגוה נאש – ועלפה
האור, זו נשמתי היתה.

נסים אלוני

„שעיר אחד לעזאזל"

(שתי תמונות מהמחזה)

שליחות

(הבהרות: הפתיחה ל„קאפריצ'יו האיטלקי" של צ'ייקובסקי. המסך ... את הבמה החשוכה. אור עולה על מאקס, בעומק הבמה. מגבעת מסתירה ... כליל את עיניו. זקן קצר, מטופח. בתום המוסיקה הוא פוסע אל ... הבמה, מלווה בפולו־ספוט המאיר אותו מן התקרה. יש בהליכתו ... מתריס, כמעט יהיר, כמעט מגוחך. הוא עוצר במרכז הבמה. נשמע ... Only you הוא מרים ראשו לעבר התקרה).

Only you
Can make all this world seem bright,
Only you
Can make the darkness light

(כאן נפסק הפזמון. מאקס אינו מניע את ראשו. נשמע קולו של ...)

הקול: הלו, מאקסי... (מאקס אינו זע) אתה זקוף מדי... עייף?... ... (שהות) אתה לא ראשון שמזדקף ככל שהוא מתעייף... כאן ... כהה"... כולם... בפנים... מזוקנים... מאבדים קפיצים... ואתה, ... הצארה, יותר מכבה קפיצים... וזה לא טוב... מאטאדור לא גומר ... כשהוא זקוף... או עקשן... כשהוא מאבד קפיצים, הוא מפנה ... למאטאדורים אחרים... צעירים... לא עייפים...

מאקס: אני עוד לא זוחל.

הקול: (הרס, בתוקף) אתה באלבניה נכשלת, מאקסי. אני רוצה ... להדליק לך בראש אור אדום פיקס. מפני שהפר שרט אותך עמוק והוא ... להשתולל, הקרא בעתונים, אז לכה להציג לי פה עיניים עם ... של גאיה... עיניים זה קולנוע, מאקסי... אם הייתי משליך אותך ... אל האנה, היית זוחל עם כל הפיצים האלה לשחק שוב... (ושוב, ...) זוחל!

אודרי ברגנר. סקיצה למחזה „שעיר אחד לעזאזל".

מאקס: (הרש, שפתיו קפוצות, מסנן) כן.

הקול: זה, אני לא זורק אותך... קיבלת — אאאאאאא — שליחות זה... תפקיד... נתנו לך שם חדש... מקצוע... משפחה...

מאקס: אני אלמן. אשתי נספתה בתאונת דרכים אין ילדים.

הקול: זה טוב, אלמן.

מאקס: אני מתקרב לארבעים. חוקר את חיי הקדושים. (שותה) שותה קר תה. (שותה) כמו אבי.

הקול: נתנו לך אבא...

מאקס: פרופסור. היסטוריה. ימי־הביניים. בגדה. מכיר? פרופסור ה. קודם לייפציג אחר־כך ירושלים. עכשיו הר הזיתים. קרא לי לאס. על שם ניקולאס. הקדוש. אמי היתה רקדנית.

הקול: באלט?

מאקס: לא כל־כך. היה לה קר בירושלים. אז אני האחרון. ניקולאס ה האחרון.

הקול: אתה מרוצה?

מאקס: (שותה. מרים את עיניו) שכחו לספר לי מה אני צריך לעשות. (סיבוב האור מצטמצם לאט על פניו של מאקס)

הקול: (שקט יותר, כאילו אינטימי יותר) מאקסי —

מאקס: (מתקן, שקט) ניקי.

הקול: (שהות. אחר־כך, כאילו גיחך) לא מתקוטט... יש לי כאן תיק, ..., ועליו רשום שם שלך, שבטח גם אתה שכחת... ולפי מה שיש בפנים, ... לי, כל פתק־ערב הגון היה בטח קורא לך טינופת... או גיבור ... אם תתפגר באור... פה, בחושך אתה שד... שד מספר כך וכך... ... על זה... וקיבלת רשות להרוג... זה רשום בידיים שלך... תסתכל, ... בידיים... (מאקס מהסס) אמרתי: תסתכל... (מאקס מרים מעט ידיו) באור!... (מאקס מושיט את ידיו אל האור) כן... אני רואה את ... אבל אתה מנסה להתכחש... אה?... מנסה איזה טריק... לשמור ... זנב של שד ולהדביק על הפרצוף מסיכה של בן־אדם... עם זקן ... ובגעגועים לאהבה...

(מאקס מתכווץ, ידיו נשכבות ומתאגרפות. צעקה:) הידיים!...

(מאקס מחזיר את ידיו למצבן הקודם) מושך אותך, אה? המיוזיקל ... למעלה... ריקודי הבטן של הפסיכולוגיה... הליצנים האקסטאטים ... הזמרות שמזמרות על אלוהים במגדל־גדול של פיסטה... ומחר בטח הגיד לי שצריך לקבל כשלונות לפי ממוצע סטאטיסטי... (צועק) אתה שד, בגדה! שד! יש לך תורה! אתה תמבה! אז מה זה?

(מאחור נראה צילום צבעוני מגודל של מאקס עם ורוניקה. מאקס פונה, ידיו עדיין מורמות)

וזה?

(צילום אחר)

וזה? וזה? וזה?

(הצילום האחרון הוא צילום יותר אינטימי של השניים. מאקס פונה, מוריד לאט את ידיו)

מאקס: אני. הגברת היא ורוניקה פלטין. אתה יודע. וזה בלוזאן.

הקול: אני יודע. הבוקר משו את הגויה של באמה ניפלד מאגם ז'נבה. עליך לוזאן. והמומחים אומרים לי שהיא היתה בתוך המים כבר חודשיים. אתה היית בלוזאן לפני חודשיים. עם ורוניקה. הדודן שלנו פלטין. המשולש הזה, כר בגדה, באותו הרכב, שרף לי את אלבניה. ואני עדיין לא יודע מה מחכה לי בתיבת־הדואר. אני יודע שמשתולל פה, אבל השד מספר אחד שלי שר סרנדות לאור הירח. (צועק) לא אהבו את הזקן שלך.

מאקס: זה באופנה.

הקול: אתה יוצא מן האופנה.

מאקס: אני אוריד.

הקול: גם הכובע — לא.

מאקס: אני אסיר.

הקול: אתה אוהב צ'ייקובסקי?

מאקס: אני אוהב צ'ייקובסקי?

הקול: לא.

(מוסיקה: חלק מן הפרק הראשון של הסימפוניה הששית)

הקול: זה סימן־ההיכר שלך.

מאקס: פאתטי...

הקול: כן. אתה טס הלילה. שתים ועשרים. לרומא. תלך לוואטיקאן. (קול אחר, כאילו קרוב יותר) ותזכור, מאקסי, תזכור אפילו אם תשכח הכל, תזכור את הצופן שלך, רק אתה.

Only you
Can make all this world seem bright,
Only you
Can make the darkness light

(מוסיקה: המארש מתוך החלק האחרון של הסימפוניה ה־5 של צ'ייקובסקי)

ואתה תהיה לבד, ניקי... לבד, וטיפש, ולא אוהב... עם הקדושים... אולי יו... בתוך המיוזיקל... שד... אתה תרצה לקלל... אתה תקלל... את יומך... אותי... אה אביך... את אמך הרקדנית... אתה תרצה למות, ניקולאס בגדה... למות, למות... כי הנושא הוא אהבה... אהבה... אבל אתה לא תקבל מהאותו־כפיים... תרצה למות... כן, תרצה למות...

(האור מתחיל לרדת לקראת סוף נאומו של המכונה, עד שהוא נשאר רק על פניו של מאקס.

האור כבה על פניו. הוא יוצא.

המוסיקה משתלבת בפזמון „הנושא הוא אהבה", שיכול להיות וואריאציה בנוסח ביט על המארש. הבמה מקבלת מראה של דיסקוטק. על הביבותת נראות קיס ושתי השוליות, ויקי וסופיה)

*

3. שעיר לעזאזל

(האור והמוסיקה יורדים בהדרגה בעומק הבמה. נראית עיר ברקע. נכנס זד: קשיש מטופח, לבוש בהדור, פרח בדש מעילו, מגבעת, שפם לבן. הוא נושא מטרייה. הוא מביט לשמים וסוגר את המטרייה. שורק את נושא השישית. נכנס מאקס, ללא זקן, ללא מגבעת. הוא מביט בזד השורק לעצמו ואחר־כך פונה ללכת)

זד: אדוני!...

(מאקס עוצר, פונה)

זד: שתי מלים... חשוב מאד...

מאקס: כבר אמרת.

זד: (מגחך) ושוב בשם.

(הוא פותח את המטריה. מאקס מביט לשמים ונכנס מתחת למטרייה)

זד: (מגחך) אינטימי...

מאקס: צפוף.

זד: אתה בלי זקן...

מאקס: אבל אתה עם שפם.

זד: (מגחך, מחליק על שפמו) הלקי־מלוף...

מאקס: היותר מבושם.

זד: (צוחק) אני שד...

מאקס: גם אני.

זד: (מביט בו) לא... לא לא... אתה שעיר לעזאזל.

(מאקס פונה אליו. הם מביטים זה בזה. מאחור עובר אל, לבוש בגלימה של נזיר עם ברדס המכסה את ראשו. הוא נושא מטרייה)

מאקס: שכחו לספר לי.

(הוא פונה ללכת)

זד: ניקי!...

(מאקס עוצר, פונה. מאחור, לבוש כאל, הנושא אף הוא מטרייה, עובר פרד)

מאקס: אתה מאד אינטימי.

זד: הרבה יותר ממה שאתה מקווה. לא ראית את כל הצילומים.

מאקס: (תופש אותו בדשי מעילו. בשקט) לך ממני.

זד: אני מנסה להציל אותך —

מאקס: (מטלטל אותו) לא צריך.

זד: (אינו נרתע, אך מגחך, אולי בבהלה) אאאאאא... תמיד גיבור... תיכף ידיים... אבל אתה שותה תה, לא?... כמו הקדושים... (מאקס מניח לו) אבא פרופסור!

מאקס: אמא רקדנית.

זד: הרסת את הפרח!... (מנסה לתקן את צורת הפרח בדש מעילו) הכול בגלל כמה צילומים... נדבקת, אדוני! בטח כבר צומחים לך כנפיים, או קרניים, או השד יודע... ציפור של קודש! (מתקרב אליו, פתאום, לוחש) אתה שעיר לעזאזל, בן־אדם!... עוטפים אותך בצ'ייקובסקי... תופים וחצוצרות... וסבל בתור חוט־שדרה... הכול מנופח, מנופח... הכשלון הזה באלבניה — מנופח, מנופח... בכדי להשליט אקלים של אשמה... כן־כן־כן־כן־כן... בכדי ליצור שעיר... לשים לו על המצח איקס... ולשלוח ל... מדבר... ל־... (הצרחה כללית)

(נכנס פרד)

פרד: (לזד) פליז... ירושלים?...

זד: (קצר־רוח, צועק) ישר!

(פרד יוצא)

מאקס: יש עוד אחד.

(נראה אל. הוא עומד לפנות לשניים אך באותו רגע נכנסת ויקי, לבושה בלבן: מגפיים לבנים, מיני לבן, מעיל גשם לבן. בידה מטריה שקופה)

אל: (לויקי) פליז... ירושלים?...

ויקי: אול. נסה בעוד חודש. צלצל קודם. תודה.

(היא יוצאת ואחריה אל)

מאקס: יש ביקוש.

זד: אה?

מאקס: אמרתי שאני צריך לזוז.

זד: ניקי, הקשב... לפתות, הקשב... זה רעיון ישן... מגוחך... החטאים של כולם — על אחד... החטאים המיתיים! ועל אחד שמקווה, בתור חוקר של חיי הקדושים, לשכב בקרוב עם אשה נשואה!...

מאקס: הגשם.

זד: מה?

מאקס: נגמר.

זד: (מביט) יש אלוהים בשמים, אה?... (מקפל את המטריה)

מאקס: (קרוב אליו, מהר) הביט. דבר אחד או שניים אני תופש מהר. אז שאתה מלבש עלי תפשתי. זה בסדר, צר, אבל בסדר. ואני אקבל הוראות. אל תדאג. אתה תצפצף לאני ארוץ. בסדר. איך קוראים לך?

זד: (תוקפני) זד, בשבילך.

מאקס: זד, אל תזרוק עלי קליפות. לא תופש.

זד: סיפרו לי שאתה פיקח.

מאקס: הייתי. עד לפני שלושה חודשים.

זד: אתה מתקרב לארבעים, לא?

מאקס: מכמה כיוונים.

זד: והפחד?

מאקס: זה בתורה.

זד: הפחד מפני — השממה הגדולה... המדבר שמול האף... הדבר הזה שקם איתך כל בוקר יותר כבד... בכתפיים... ברגליים... הדבר הכהה הזה... כמו צופן לא מפוענח... אה? אני מדבר איתך על הצליל הריק שמהדהד בראש בלילה, באיזה חדר, באיזה מלון... כשאתה חושב על כל מיני דברים כמו נאמנות... כמו בגידה... אני מדבר על הצמאון הזה, במדבר הזה, לאיזו ישועה... לאיזה מעיין... אהבה... אה?

מאקס: אני לא דתי.

זד: (נפנה אליו, בנועם) אבל אתה נולדת למות קדוש, לעזאזל! ושכח אחיך, אתה בטח גם רשום ליום תחיית המתים!

מאקס: זה לא בתורה שלי.

זד: אבל הוא יכול — הממונה — בטח! — יכול — להחזיר לחיים!... בטלביזיה... יבזו אותך קצת, יהליקו, כמובן. ואיפור — הרבה... בכדי שהקווים המרירים בפנים ייראו קשוחים... העייפות — עם קצת ריטוש — תהיה איך לומר — הילה?... בינה עמוקה?... תחושה של שליחות!... בטח מכינים כבר כיכר שתיקרא על שמך... באיזה פרבר... ואפילו אנדרטה... אבסטרקט...

מאקס: (פונה אליו, כאילו ביקש בידיו לסגור את פיו — בשקט, מסנן) תגיד שם, הוא מנבל, בגדה, טוב?

זד: אה?

מאקס: כבר. לא תופש טוב. טוב?

זד: אה?

מאקס: תגיד שם שכל אחד משחק את המשחק שלו לבדו, כולל בהילה ואשליות, אפילו בתוך כתונת של קדושים. טוב?

זד: מה?

מאקס: ואתה בטח יודע איפה למצוא אותי. השפם שלך גנוב.

(יוצא)

זד: (קורא אחריו) ניקולאס!... (מרים את שפמו) שד מסכן... אידיאלי... מטומטם... (רץ וקורא אחריו) לממונה יש חשבונות אחרים!... מתמטיקה גבוהה!... הוא מצפצף על כשלונות, פגרים, באמת ניפלד!... (הוא מסיר את כובעו תוקף אותו. לעצמו) גיבור... (מסיר את הפיאה הנוכרית ואת השפם ומטיל אותם על כובעו) כל אחד את המשחק שלו... (מרכיב משקפיים שחורים) האשליות, זה נכון... (תוקע בפיו סיגר) הכי נכון... (קורא) טקסי!

(הוא יוצא בצליעה)

אודרי ברגנר: סקיצה למחזה „שעיר אחד לעזאזל".

דוד רוקח

מהתהלך בארץ

עינים

עינים שאני מכליל בים:
מוקשים סמתני שמאלי
ימיני מפרקת אותם.
ערבה ואלערבה
ההתערות האפשית בין ערבה
והאהבה מעשית: אביב וסתו יחדיו.
עתה קץ בעצמו
והריק תמיד מן הריק
רואה נחלים מתיבשים
לסל כבד בבקרים.

השיר שאמרתי לכתב
עדין לילה ארך בתחלת אביב
ועינים שאני מכליל בים
בגבול ארצי

ראיתי

ראיתי את השמש
בהאחזה בקרני ראם
מצמיחה ששי־אור
במדבר

ראיתי נשר
נוטה צלו כאהל
על קיר מכתש

ראיתי חופרים
עיר מתחת לעצבות־כלה
מהפכים בארונות מתים
מהפכים בחרסים
שהיו פעם שירים

מצדה

תדמיתך אינה משתנה
ברחקך מן הכרך.
תדמיתך הולכת אחריך
למדבר, לעין יהב, לנאות כבר.
נוטים מבצרים בדממתם
מתאמתים בצמא של נערה
שלא אכלה בעיר־מצדה

כאן, בתשתיתם המלוחה של דברי הימים,
בשבבי זמן קדום לתוך זמנם של שרידי
הקרטוליתים — בואם המים הכבדים
ואור שבעת הימים
מתהפך לקראתך: שדה אשלגן
בין משברי ירדן

אבו־גוש

אבו־גוש באש קוארית. חשש בהרבוני־אלול.
בין זמנים נזיל. קדים מטלטל צלים
ופרי בהבשל. מלים
לשירות כצלים ממחשות
כבשר הכואב את שתיקתו.
קץ צולה צללים
בשדות שלף אוכל חלומותי המצהיבים
כברקנים בקץ פריחתם ושאון הלהבות
שאון המים השוטפים.

בודדים ולא בדד
בין טשי אדמה אדמה
המשמת את ירושלים כנשם אהבה
בלי־שם ראיתי את אבי
סלע רב־סדקים ואש ערבים בצדעה

ערד

בהבל עמורה (פצעי המהפכה
טרם נרפאו) קץ נער כי כדבש
דודי מחורשת אקליפטוס, כנפרית
בשערך לאחר רחצה בעין־בוקק. ביני
לבינך – עמות משתהה
תחת שמי־גפש
המתאמים להיות חפה לאהבתי

אתה יודע

אתה יודע ולא יודע כמה נהרות
עברו בך בדרך לים, זרום
מכמנים, שבלת בליל ירח, תותר
ותותר להיות לפתע כאגם
בין־הרים. יודע ולא יודע מעינות
בדרך. אהבות בדרך. גדרות מנגד

ז' אלמוג

המשיכה אל ה„הילה", אל ה„צמרמורת"

(שיחה עם נסים אלוני על מחזהו החדש)

לו הוטל עלי להגדיר את תפ־הפרים של נסים אלוני בעקבות צנו על מחזהו החדש „שעיר לעזאזל" (שההזרות עליו ב־דרך הקאמרי כבר החלו), הייתי רה אותה כפילוסופיה של ה־לו". אם איני טועה נובעת אוסיה זו של ה„כאילו", ברצונו ע של אלוני להתחקות מהו־עיות, ואולי במשמעויות כפר . ואולם בעצם מעשה ההגדרה אני עושה עוול לנסים אלוני, מפני שבהגדרתי אני קובעת ... גם מפני שאני ... עצם ההגדרה את ... מסרב לו בתקיפות ... מתפיסת־עולם הדוחה הד־ ... או משמעויות ... וגם מפני שכדבריו בפתח ... „הענין הוא בכך שאדם כותב את הסיפור שלו הרבה טוב מכל אדם אחר... ואילו — אני מדבר... את מנסה... של דבר זה נשמע אחרת... כל מה שצריך היה להגר... מה שאפשר היה לומר... שהוא להחוק, להרהר עוד יותר... לבדוק עוד פעם את ה... בכל־זאת, להתראיין צריך... שצריך, מפעם לפעם, בבית... למשל, להציג את פרטי ה־גובה, צבע־עיניים... כתובת." ... אלוני מיוזיקל, אבל אלוני כות־ „לא מיוזיקל, כי אם ראביו". ... סקה, סקירה של הכבב..." ...הפילוסופיה של ה„כאילו" נובעת ... מתפיסת־העולם של אלוני ... הפיכת המצב, המצב האנר ... ונדמה לי שבעיני אלוני המצב ... כאילו, פרוע, נפול הגדרה ... הדברים הם כאילו בחורים ... לקרוא לזה „סקי" — מספר ... „אבל המלה כבר משר ... או בבגד — אבל למלה זו ... איזה... להה בבגד? Parade ... „זיגפילד פאריד". תמיד ... את זה... הפאראדה שם היתה ... בחורות יפות עם רגליים ארוכ ... אבל אין לי מלה מתאימה ... מוצא הגדרה הולמת. לכן ... מחזה. מחזה — וזהים בו ... " ... אני מסביר כי הוא מנסה לב־נות את ההצגה כך, שגם הקטעים הדראמטיים, יהיו כעין מספרים ב־ראביו. „זה כמהה על מרגלים" — הוא אומר. ואף כי לדבריו הוא שואף לעלילה פשוטה ובהירה הוא מתקשה לספרה. מתוך דבריו מת־קבל הרושם שמדובר במעשה־מרכבה סבוך ביותר, כשהוא מעין וודוויל רכיני. הקושי נובע כנראה מכך שסיפור העלילה מתרחש על שני מישורים, או בשני עולמות: „המר־גלים נמצאים אי־שם למטה, באפילה. ולכן הם למטה, שדים..." מנגד, קיים גם העולם של הלמע־לה, עולם האור, שהוא המיוזיקל...

גיבור המחזה הוא גבר כבן אר־בעים, כמרגל הוא כבר נחשב כמה־קן — „הוא מעין מאטאדור שלאחר כשלון. כשלונו נובע מסיפור אהבה. המחזה פותח בהסבר השליחות הגר־בהית שלו. לביצוע תפקידו להרוג את אהובתו, שגם היא, כמובן, מרגלת". אלא שאצל אלוני, כאמור, ההתרחשויות אינן חד־משמעיות. אפילו לא המוות. גם המוות הוא רק כאילו — גם מותו של גיבור המח־זה... „הגיבור חייב לשמור על המצב הקיים, אבל אם־לאס הוא תופש שי־הוא נעשה כשעיר לעזאזל על מישו־רים של אחרים, וכי הוא כעין זה בבבבה שחלק בפעולתה עשוי לה־ביאו לכך שיהרוג את אהובתו, בכדי לשמור על המצב הקיים. במה־לך ההצגה הוא אמנם מכלה את תפקידו ואף מוצא להורג. בתור שעיר לעזאזל, ובסוף מקימים לו אנדרטה־גיבורים באיזה פרבר בתל־אביב. והוא עצמו, בתפקיד חדש, משתתף בטקס הסרת הלוט."

גם מבחינה מוסיקאלית מתרחש המחזה על שני מישורים. לאורך כל המחזה התשתית המוסיקאלית היא של צ'ייקובסקי, ואילו הפזמונים עשויים במקצבים הרווחים בכמה עשרות השנים האחרונות.

עניין שני העולמות בא לידי ביטוי בבעיה המטרידה את גיבור המחזה, שאהבתו מוציאה אותו מהמסגרת ההתיישרותית שלו כמרגל. הוא רו־צה להיות בעת־ובעונה־אחת מרגל, וגם לבאת מן האפילה אל האור. הוא עולם היומיום שלנו. ולהיות הוא עצמו. זו היא בעיית התפקיד. הוא רוצה בתפקידו — „אבל אה־בתו מוציאה אותו מכלל תפקידו ולמשהו אחר אינה מוליכה אותו, וסמא כן..."

„סיפור האהבה" — אומר אלוני — „כרוך במעין תפיסה דתית... בש־שיתי ריאקציונר..." קשה לו להסביר את הענין ותחת הסבר הוא מביא סיפור, סיפור אהבת המאלף לנמר. זהו סיפורו של הקוסם. שגם הוא אינו אלא מרגל. „בסיפור על הנמר, מנסה הקוסם להבין את טיבה של האהבה, כי הוא רואה באהבה איזו הדואה... בקיום אנטי־אמפירי, אנטי־קונקרטי... יש משהו מעלינו, אבל את המשהו הזה אינו יכול להגדיר במלים ולכן הוא מספר את סיפור הנמר."

הקוסם: תמצה אתנוגה, בחוד־לה. הכובע ריק. אין יונים. נש־אר נמר... לא צריך להיבהל! הנמרים האמיתיים צבוד לסר־סיה. והנמר הזה מסוכן רק בש־דה האהבה... לא אוציא מן ה־טרזול יפה, אין לי בקבות הד־אצבעות דובים — (לוחש) יש לי נמר — בראש...

וכאן בא סיפור תולדות הנמר־האב, שהיתה לו הילה — נוסח בלייק — „נמר נמר, אוד בוער ביערות הליל" — אלא שהוא מאבדה, בהדרגה, בגלות, בגן־החיות. ואז בא לעולם הנכד הצעיר:

גמיש... כתום... בוער... ובעיניים שלו, בצמרמורת של הגוף, במרץ הראש — אותו משהו... ההילה... הזיק הזה אל הרגבוהי... אל הבורא... אל כל היזה. נמר! שב בוער נמר בגן־חיות אסור, פרוגרסיבי, בלב העיר."

המאלף מתאהב באותו משהו ש־שייך לנמר, אותו משהו שאי אפשר להגדירו במלים, ואותו משהו לא־מוגדר, אבל קיים, הוא, אם הבינותי נכון, נושא המחזה. או הענין שאליו נסב המחזה. הענין שאליו מתכוון אלוני, כשהוא אומר על עצמו שבע־שה ריאקציונר, מבחינה זו עושה ה־קוסם, בספרו על הנמר, הצגה מ־עצם הענין שהוא הענין של המ־חזה. הכול כאן אינו אלא הצגה: „כאילו עיקר המחזה לא מתרחש במחזה עצמו אלא במקום אחר". אומר אלוני: „אחד הגיבורים במח־זה מסביר, כי אולי בהצגה כושים מעשה מכסים שהוא רק בורג קטן מאיזה מעשה מורכב יותר, שאיננו יודעים בדיוק מה הוא. הוא אומר, שלממונה — מי שמטיל את השלי־חויות על המרגלים — יש חשבונות אחרים. יש לו מתימטיקה גבוהה..."

על תמיהתי איך יכול ראביו לה־יות מחזה רציני עונה נסים אלוני: „המעשים הדראמטיים בקטעים שלהם הם עיקר בקטעים שלהם, ויש להם באותה מידה השלכות לגבי המספ־רים המוסיקאליים. כמו שלקטעים המוסיקאליים יש השלכות על המס־פרים הדראמטיים. לכן אני רוצה לקרוא לזה „מספרים", מספר דראמ־טי... „מספרי" שבו מטילים על ה־איש שליחות..."

אלוני מבקש להבהיר את ענין שני המישורים של המחזה: „אני מנסה לעבור במחזה דרך מיתולוגיה מודרנית — סרטים, פזמונים, הומור סכסואליים, חיפוש האושר, חיפוש הסיפוק, הסיפוק הסופי... — אבל אין זו פארודיה. זו מיתולוגיה של אפילה ואור". האור הוא אלי חסר משמעות, הוא פרוע, אנארכי... לעו־מת זאת, בעולם החושך, אם אמנם הבנתי למה כיוון אלוני, הכול יותר ברור. בגני שלכל מרגל יש תפקיד. „אבל הרי זה רק תפקיד, רק משחק באילו..." הוא מוסיף: „יש כיום איזו כמיהה נואשת לאמיתי. המחזה מציג את המשחקים שבין האמיתי והמזויף... אני מרגיש שהרבה דברים במחזה לא עשויים בהיקף סופי... הכול בנוי על יסודות מאוד מפוק־פקים... בני־אדם חיים עם כל כך הרבה רבדים... חושבים בבת־אחת בכל־כך הרבה כיוונים... קשה לי מאוד לדבר במונחים של הפקת לק־חים, הפקת משמעות... הקושי הוא בין היתר, בכמות העצומה של מידע כבסבר... זה מבלבל... האדם מוקף מכל הכיוונים, ואיך ימצא לו דרך בתוך כל זה? אפשר אפילו לחוש במין קהות נוראה... אנשים תובעים בהירות... הם רוצים שאני אהיה ברור, בהיר, כלומר חד־משמעי. כלו־מר, הם מבקשים לעשות אותי לאחר ממה שהם..."

לדברי אלוני אין הוא מבקש לסקור את עולם האור — כלומר עולם היומיום שלנו — מנקודת־ראות של עולם אפל. הגיבור שלו יוצא מעולם החושך אל עולם האור. אל המיוזיקל המתרחש למעלה ובד־כות זה הוא מסוגל לרכז בו את הצדדים השונים של המיתולוגיה המודרנית. כשאדם יוצא מלמטה ועומד באור... זה מתחיל מכשלון. נכון שהכשלון מנופח בדרך מסו־ימת, ובגיל שבו עומד הגיבור, ה־כשלון מבלבל חזק מאוד... והגיבור נכשל, בעצם, משום שאיבד קפיצים מסוימים — אותם דברים שאין לאדם שליטה עליהם, אבל גם משום שהוא נכוה באישה של אותה הילה... אותה אהבה... כמו בסיפור הנמר... כיוון שהגיבור מבקש לאחד את האהבה עם התפקיד, הוא מרכז בעצמו, כשהוא מהלך באור, את כל אותן אפלות... התפקיד... האהבה... הוא נעשה שקוף והכול משתבר דרכו..."

את אלוני מטרידה מאוד בעיית התפקיד. התפקיד אינו רק בעיה של תיאטרון, מבחינת המחזה עניין התפקיד מתבטא בכך, „שכל הקיום התקיף של השחקנים במחזה הוא מפני שיש להם תפקיד, אבל הגיבור מהסס, הוא תופס שגם התפקיד מו־ביל אותו למעגל סגור..." נדמה לי שמה שנסים אלוני מבקש לומר הוא, שכשהמציאות מצטמצמת למה שהוא מכנה „מכאן עד כאן" כלומר: מ־לידה עד מוות, ומוותרים על אותו דבר שהוא מעבר למציאות האמפי־רית־קונקרטית, אותו דבר המכונה במחזה „הילה", „צמרמורת", „הזהו", מתעוררת בעיית התפקיד. אלוני רואה בעולם שלנו היום רצון לדיכוי של דברים: „הכול הולך לקראת — מכאן עד כאן — ומגיע ... למצב שבו ההכרה של מה שמצוי מעבר לנו — על זה לא כדאי לדבר... קיים כורח של החלפה בעניין האמפירי, הדברים המוכחים. תרבות המרגינה." אלוני חושש את ההצטמצמות באמפירי, מצד אחד, ואת ההצפה בשפע של מידע רב־גוני ולרוב סותרני, מצד אחר. לא־סון: „כי בני־אדם לא יכולים להיות בלי זהה... יש לנו תחליפים. אבל אין הם מספקים באמת... נשארת רק הזהטאליות של השחקנים, הפקידים נועדו לצעירים. לזקנים שוב אין תפקיד... הם מיותרים... פעם היה הזקן מלמד חכמה לילד והזקנה היתה מלבה אש באח... דב־רים אלה עברו מן העולם... גורל הזקנים כליה בעודם בחיים... אנחנו מגיעים למצב שבו קובע הכוח הפיסי והנעורים הפיסיים... במצב כזה מתמוטטת הסמכות... ר־גיל־הפנסיה הולך ויורד כל הזמן ואנשים שפורשים ממעגל העבודה מסיימים את תפקידם... הם שונאים את העבודה, אבל כשהם פורשים ממנה שוב אינם יודעים מה לעשות עם עצמם... יוצא, שנשאר רק האדם שיש לו תפקיד וזהו הצעיר... וזהו נוראה... אכן, יש בגימנזול... זהו הסיפור הנסתר של המחזה... עניין התפקיד מודגש במחזה... אדם זקוק לתפקיד... גם אני מבקש לדעת מה הוא התפקיד שלי... כל אחד רוצה לדעת מה הוא התפקיד שלו... באמת יש כיום רק לצעירים כושר למשחק — לעשייה, לאהבה, למחשבה — אנחנו נמצאים כיום במצב, שאולי ההתפרצות הנוראה הזאת באמת מובילה למשהו... מה זאת שלי־חות?... מלגלגים על המלה, כי, כמו־בן, בנוגים שעשו עם המלה שלי־חות נוטבה זו כבברה..."

נסים אלוני מדבר על בני־האדם, אנשים שיש להם תפקיד, שאינו קשור ישירות במעגל הסגור של החיים: עבודה, משפחה, פרנסה, הוא מכוון, ככל הנראה, אל אותם אנשים שתפקידם אינו תפקיד בעצם, משהו מיותר מבחינת הצרכים המי־דיים של היומיום, מותרות, כמו הכתיבה, למשל: „כבר אמרו: בלי לחם קשה, בלי ספרות — אפשר. אנחנו עושים משהו שהוא מן הדב־רים המיותרים. מדוע? מה דוחף את הסופר אל שולחן־הכתיבה שלו לכתוב דבר מיותר?... ואחר־כך, כ־מובן, המניעים האחרים: למי?... לשם מה... כמובן: לשם כל הבלי־ר צולי־ההה... ובכל־זאת אני כותב בלבי לבקקים שהנהגים לי תפ־קיד... שהרי כך אפשר לומר: ל־בצעם..."

אני מעירה כי הוא למעשה מיס־טיקן — „לא, לא, לא... לא מיס־טיקן... אבל להקדיח במיסטורין, כן... המיסטורין של סבא שלי, ושל סבא של סבא... אני רואה אותו נוגע באיזה כורקי, שנגע באיזה פורטוגלי, שהחליף מלה עם... וכל זה בי, כאן, בארץ שמתמיד לבשה גלימה תפקיד... ארץ בעלת צורה מפוקפקת, אבל עם סבר חמור לב־די... קשה... ביחוד בקיץ, כשהכול פתוח... את לא נתקפת בהלה? ב־קיץ?... הכול נראה כאילו פתוח לגמרי, דוהים מרוקים... כל־כך בהיר כזה כמעט לבן... כשלעצמי, אולי לכבוד סבי, דרושה לי קצת אפילה... לא לכבה שולל — ערום — אחרי האור הזה... הלבן הזה... אבל שתישאר הכמיהה... כלומר: ה־כמיהה, באמצעות המחזה, השחקנים, ותפקידיהם, אל ה... נמר הזה... איך יכול אדם, בתוך ראביו, בתוך הפאר־ראדה, להתאהב בצמרמורת, בצמר־מורת של הנמר... דבר מופלא... המשיכה... המשיכה אל ההילה, אל הצמרמורת..."

שלמה דב גויטין

גניזה תימנית בחולון

בימים הקדמונים ההם, כשכל ישראל בארצנו הקטנה היו אחים זה לזה, לא יכול היה אדם להתיישב באוטובוס לנסיעה אל מחוץ לעיר מבלי להשיב לשכנו על שאלותיו בדבר פרנסתו, אשתו, חותנתו, ר' שאר נושאים מעניינים, שהיה בהם כדי להפיג את השעמום שבנסיעה ממושכת. פעם אחת, בנסעי בירושלים לחיפה דרך ג'נין, התיישבה על ידי אשה כבודה, תרתי משמע, ממאה שערים, ולא הגיע האוטובוס עד רמאללה וכבר ידעה עלי כל מה שאפשר היה להוציא ממני בדרך שאלה. לבסוף חקרה: „וכמה מגרשים יש לך האיפה?" עניתי: „אין לי, לא מגרש ולא בית." צעקה ה' אשה, וכל האוטובוס שמע: „ואיזה הטאלינט שלך?" כלומר: איזה פרופסור אתה באוניברסיטה העברית, אם אין לך כשרון אפילו כדי רכישת מגרש בירושלים.

נזכר אני לפעמים באותה זקנה כבודה, שעה שאני מבקר אצל אחד מידידי התימנים, בעיר או בכפר, ר' רואה כמה יפה הסתדר בבית משלו, מתוקן לפי צרכיו וערוך לפי טעמו ואף עוטר בינה צנועה, המצרפת חן מקורי ותועלת מעשית. ממש כ' כתוב: איש תחת גפנו ותחת תאנתו. סיבת ההבדל בין כשרון התימני ל' הסתדר ובין חוסר ה„טאלינט" של הפרופסור יסודה, כמובן, בשוני של דרכי החיים בארצות המוצא. בתימן אדם חי בדרך־כלל בבית־המשפחה, ועל־כן טבעי היה, שהתימני, בבואו ארצה, עשה קודם־כול מאמצים לרכוש לעצמו פינה משלו, ואילו בעלי מקצועות חופשיים בערים הג' דולות של מרכז־אירופה דרו בדרך כלל בדירות שכורות וביסור להמשיך בדרך־חיים זו בהשתקעם בארץ.

ואולם, מי שמתפעל מן הצורה המרשימה, שבה הסתדרו כמה מ' אחינו בני תימן, חייב להעלות על רוחו את הדרך הארוכה של יגיעה אין קץ, של תכנון והסתפקות במו' עט, שהביאתם עד הנה. ברשימתי זו חפץ אני לספר מקצת שבקצת מדרך־חיים כזאת, מפני שהיא קשו' רה במפעל ציבורי יחיד־במינו: „מפעל חשיפת גנזי תימן" מיסודו של יהודא לוי נחום (להלן: יל"ן), רחוב הומה והגדל 85, חולון.

לא בלי בושה מזכיר אני את שם העיר והרחוב. כיום זוהי סביבה מרכזית ונאה, והבית בית־הבנויים ע' רוני מטופל היטב. ואולם כשמר יל"ן ומשפחתו התיישבו שם, היה זה מד' בר ועולת מרוחק מן הישוב. הת' נכרותו שהלך במקום סכל הם לדרך החיים של האיש שהתיישב שם. ויש טעם נוסף למסירת הכתובת. קומת־היסוד היא בית־גנזים, מקום תצוגה רבה רושם של אוצרות המפעל.

סגולה ברוכה היא בעדה התימ' נית, שקמו מתוכה אנשים בעלי שאר־רוח, ורבנים תלמידי־חכמים, אנשי־ציבור, יוצאי אוניברסיטה, סו' פרים ומורים, שעמדו על המורשה הרוחנית של עדתם, תרגמוה ללשון הדור ואף דובבוה בשביל בני יק' אי תימן הצעירים ובני עדות אחרות. הקורא המתעניין ימצא סקירה קצרה על פעולתם בספרו של משה צדוק „יהודי תימן" (עם עובד, תשכ"ז, עמ' 264—270).

האיש אשר לו מוקדשת רשימה זו אינו משתייך לאחד מסוגי האנ' שים שנמנו לעיל. אביו של יל"ן היה קצב בן קצבים והוא עצמו משמש עד היום הזה „בודק" מטעם הרבנות, כלומר תפקידו לפשפש בגופן של הבהמות השחוטות ולבדוק, אם הן כשרות לאכילת בני־ישראל. זהו תפ' קיד נכבד ואחראי, שהרי לולא מומ' חיותו ודייקנותו של הבודק, היה הציבור מתפטם בטריפות. לכאורה, רב המרחק בין מורשתו ומקצועו של יל"ן ובין עיסוקו במחקר ובפרסום של גנזי תימן. אך אם נעמיק יותר, נמצא, שלאמיתו של דבר יש זיקה מסויימת בין מקצוע ה„בודק" ובין פעולתו המחקרית של יל"ן. כי יל"ן קבע לעצמו פינה מיוחדת בשדה מחקר זה. רודף הוא אחרי כתבים עתיקים בתימן בכל מקום שידו מגיעה. רובם של כתבי־יד אלה מ' כילים חומר ידוע ולא מעטים מהם אינם אלא העתקים ביד של ספרים שנדפסו. אבל — וזו תגליתו של יל"ן — לא רק הטקסט השונה, אלא גם כריכתו. כי מאז ומעולם נהגו היה בידי המוכרים להדביק יחד ניירות מכל הבא בידם עד שנעשו לכיסויים עבים. פנימה של כריכה כזאת שימש, איפוא, בית־גנזים לחומר הגנוז ביותר: דפים בודדים ופע' מים כמה דפים מתוך ספרים, או דו' קומנטים מכל המינים, כגון שטרי שותפות, מכירה, או מתנה, כתובה, קמיעות וכו'. זה עשרות בשנים פו' תח ה„בודק" יל"ן את גופי הכריכות של ספרים תימניים עתיקים ומנסה לגלות את הגנוז ב„מעיהם".

שיטה זו של בדיקת כריכות ספרים עתיקים ידועה לחוקרים מזמנים מזמן. אך איך הגיע אליה בן הקצב מצנעא? קודם שאעיין בק' צרה את „מפעל חשיפת גנזי תימן" מן ההכרח לומר עוד דבר על בעל המפעל. מסתמך אני כאן על רשימה אוטוביוגראפית, שכנראה לא ראתה אור, על ספריו, ועל מה ששמעתי מ' פיו בהזדמנויות שונות.

כל הקשור בעניני שחיטה ובדי' קה ובהכנת בשר, עטור היה אצל יהודי תימן בהילה מיוחדת של קדו' שה וטהרה. אין גוזמה בטענה, ש' רוב הספרות ההלכית שלהם עוסקת בנושאים אלה. הרבה חשבתי על תופעה זו. ונוטה אני כעת לבארה בכך, שיהודי תימן הרגישו תמיד כאילו בית־המקדש נחרב רק אתמול, ועתיד להיבנות מחר. ואם לא מחר, מחרתיים. ושחיטת חולין יש בה מיזוג של זבחים ושלמים שב' חצרות הקודש. משום כך, העוסקים במקצועות האלה, וביחוד אם היה בהם ריח של תורה, היו מכובדים ב' תימן. וכך, הבית שנולד וגדל בו יל"ן לא היה חסר להלהיות של דר' חביות. הכרת־טובה עמוקה הנה תמיד להודיה, דבר שהתבטא גם בכך שהקדיש להם שני ספריו העיקריים.

אלא שבשנות העשרים, שגדל בהן יל"ן בעיר צנעא, בירת תימן, היו שנים רעות. ידו של אביו לא השי' גה להחזיקו אצל מלמד אלא עד גיל קשר, והנער הקטן הוכרח לבקש פרנסה לעצמו. פרשה זו מגלה את היוזמה הטבעית, שחונן בה יל"ן מ' ראשית דרכו בחיים והיא הושפעת ספת מהיי הפרנסה של יהודי העיר בתקופת הירידה. אך בנער בערה התשוקה להשתלמות. ותשוקה זו באה זכבית על סיפוקה בהאזנה לשיעורים שנלמדו בבית־הכנסת המהולל „אל־ סיך". האולם סגר גוכח הנער הגיע לדעת, כי שברי השכלה זו אינם מספיקים ושבכלל אין עתיד ליהודי בתימן. חכמת אמו הצליחה לפתות את אביו לתת לו רשות לעלות אר' צה לבדו.

אחרי מסע חמור של שיבה־עשר יום הגיעה השיירה של המהגרים אל עדן, אך נער בודד בלי הורים לא היה יכול לקבל רשות־כניסה ארצה. לא היה קשה להתגבר על מכשול זה. משפחה אחרת הסכימה לרשום אותו כבן שלהם. הוא ש' נה שמו והניכתו והגיע בשלום אצל סבא של אביו בירושלים, שאצלו יכול היה לשהות אמנם רק שבוע ימים. זה היה בשנת 1931.

מה שקרה בימים שאחר־כך תיאר יל"ן ב„ספר חשיפת גנזים מארץ תימן", עמ' שס"ה ואילך, כמעשה ש' סופר לו. אך באמת הדברים אירעו לו. הכלל העולה מדבריו, שהחינוך לריסון עצמו, צניעות וענווה, שניתן לו בבית הוריו בצנעא, גרם לו, ש' בבואו לירושלים סבל מחסור ורעב, כי התבייש לעמוד על מה שהגיע לו, ולא כל שכן שלא העז פנים לבקש מה שהגיע לו לפי עבודתו. פרשה זו נושאת הכותרת „חינוך ל' דרך־ארץ בין יהודי תימן" ורומזת לנהוג הנפסד המקובל כיום בארץ, שילדים חוטפים המאכלים, שהוכנו לאורחים וכיוצא בו חוסר תשומת־ לב לזולת, שהוסכן בו דורנו הצ' עיר. לזה יש להעיר, שאין כאן ניגוד בין „תימני" לבין „אשכנזי", אלא בין דורות. גם הילד ה„אשכנזי" למד להתאפק, אם כי לא במידה המופרזת, שתיאר המחבר ביחס לתימן. אך הגיגינות ההוסטגות המבוגרות, ש' אנו רואים כעת בארצנו, אינה אלא תוצאה של חינוך „מתקדם".

הפרק המכריע, ולגבינו המעניין בחיי יל"ן היה אותו מאורע, שהגיע אותו להקדיש עצמו לחשיפת גנזי תימן. כפי שעשו צעירים תימנים אחרים בשנות השלושים, היה יל"ן שקוע בחיים הציבוריים התוססים של העדה, הן בירושלים והן בתל־אביב. והנה חלה במחלה קשה, שריתקה אותו למיטה למשך חודשים. בת' קופה ארוכה זו של בטלה היה לו פנאי להרהר, ונגלה בלבו ההחלטה ואף נדר נדר להתרכז בדבר אחד: בילדי המורשת ושמירתה. ללא לאות רדף אחרי מטרה זו ובמרצו הרב הצליח לעניין אישים ומוסדות ואף ידע לגייס עזרתם של מלומדים. הי' תוצאה היא האוצר, שתואר לעיל בקצרה, ושני קבצים, שיצאו לאור בעריכת שמעון גרידי ובהשתתפות כמה מלומדים ועסקנים אחרים ר' בים: „בצפונות יהודי תימן" (תל־ אביב, תשכ"ב), ו„ספר חשיפת גנ' זים מתימן" (חולון, תשל"א). גם „ספר הפטירות" וספר תשובות הל' כיות בשם „רביד הזהב" יצאו ב' יזמתו של יל"ן.

מהו ערכם המדעי של הדפים ה' בודדים או קבוצות הדפים, שניצלו מתוך קרבם של כריכות ספרים? אשר לחומר הדוקומנטרי, כגון מע' שה בית־דין, שטר, או כתובה, הדבר מובן מאליו. כל דף כזה הוא יחי' דה בפני עצמה ויוכל לשמש חומר להיסטוריה חברתית. שונה הדבר ב' יחס לחומר־הספרותי. רק מומחה ל' מקצוע יוכל להכריע כאן, אם יש בקטע החדש העשרה של ידיעתנו ו' הבנתנו. דווקא משום כך יש חשי' בות מה בפרסום דפים, שלגביהם מתקבל על הדעת, שיש להם ערך כלשהו. כי מה שנראה בלתי־חשוב בעיני חוקר אחד, יוכל להיות נכבד בעיני חוקר אחר, שהאינטרסים ה' מדעיים שלו שונים.

מר יל"ן לא הסתפק במה שמצא בכריכות ספרים, אלא רדף אחרי כל כתב־יד תימני, שיכול לשים ידו עליו או מכל־מקום לרשום אותו. בספר „מצפונות יהודי תימן" הוא נותן דוגמה נחמדה של ספרון, ש' היה בלתי־ידוע. „מדרש אשת חיל" תימני, כלומר חיבור הדורש כל אחד בעשרים ושנים הפסוקים של „אשת חיל" (משלי לא, י־לא) על אשה אחת מנשי התנ"ך. חיבור כזה היה ידוע ממקום אחר, אך החיבור התימני מראה קירבה יתרה לנוסח העתיק ביותר, זה שקטע ממנו נשמר בגניזה הקהירית. ונוסף לכך שמר על דר' שות קדומות, שלא היו ידועות בבבל. ובספרון כולו החן המיוחד שבמדרשים התימנים העתיקים. (ה' מהדיר: הד"ר צבי מאיר רבינוביץ).

ארץ תימן מוצפת כיום הקורים בני עמים שונים. המהני. אם יפגעו בני' ביזה יהודית. ואם יפגעו בה. אם יחי' עביננו. לפי שעה עלינו ללכת אל חולון, אל ירושלים, אל תל־אביב, ואל כמה מקומות קטנים בארץ, אם נרצה למצוא מאוצרות הרוח של יהודי תימן. והשעני, עדיין אף יש בארצנו מי שגנוז ואינו חושף. על־כן נכיר טובה וניתן תהילה לבני ש' חושף את הגנוז.

مكتب الأصل

هكذا من الأصل

יעקב שבתאי

קו הרקיע

לזכרו של בצלאל לב

ארבעה ימים אחרי ההלויה של אביו של גולדמן נסע מאנפורד לחיפה, ולכשנפרד מרגינה, שלמחרת הלויתו של בעלה התחילה לקרוא לעצמה סטיפנה, הבטיח לחזור בעוד שבוע, אחרי שיגמור שם את עניניו. הפרידה שלהם היתה קצרה והיה בה משהו מאולץ ומכביד. סטיפנה ליוותה אותו עד לדלת ומייד חזרה אל חדר־האורחים. המקום המה מקרובים, מכרים וכל מיני ידידים, שבמשך שנים לא הראו את פניהם בבית הזה, לאחר שאביו של גולדמן הצליח להסתכסך אתם, ואשר באו עכשיו כדי לנחם את האלמנה. בין הבאים היו גם אחיו של המת, הדוד יואל והדוד לאור, ואחותו הצעירה ברכה. הדוד לאור בא מדי יום והפעם הביא אתו גם את דבורה, האשה שאתה חי בשנים האחרונות. בכל ביקוריו נשאר עצור ונבוך וכאילו חש את עצמו שלא במקומו. אחרי שכל האורחים הסתלקו, שאל את סטיפנה, כפי ששאל אותה אתמול ושלשום, אם יש ביכולתו לעזור לה במשהו, והפעם אמרה „כן" וביקשה ממנו שיוריד לה מן העליה שבחדר־האמבטיה שתי תיבות. הדוד לאור טיפס על סולם קטן והוריד את התיבות. היו אלה תיבות־עץ גדולות ושחורות, נעולות היטב במנעולי־נחושת ישנים. הדוד לאור גרר אותן אל חדרה של סטיפנה והעמיד אותן שם זו ליד זו. סטיפנה הודתה לו, ואחרי שהוא ודבורה הסתלקו, פתחה את התיבות, שהכילו שמלות, חולצות, מעילים מבוארים וצעיפים, כולם עשויים קטיפה ישנה ומשי בצבעים מרהיבים, וכן כל מיני בגדים תחתונים, פרווה יפה וכמה מגבעות ישנות, מקושטות בכל מיני פרטים, רצועות פרווה ופרחים של לבד. ריח חריף של נפטלין ושל בגדים שנשמרו זמן רב מאוד ללא שימוש עלה מהתיבות ומילא את החדר. סטיפנה חיטטה בין הבגדים, הוציאה אחדים מהם ובחנה אותם, ולמחרת ישבה בכורסה הכבדה שמול הטלביזיה בשמלת קטיפה גזורה בצבע סגול כהה ובעלת צווארון מלמלה לבן, על כתפיה רדיד צמר שחור, ולראשה כובע רחב־שוליים, מהודר בפרח של פרווה. היא ישבה זקופה והיה בה משהו גאה, מרוחק ומרוצה מעצמו עד מאוד.

למחרת נתנה סטיפנה לגולדמן את המפתח לארון המיוחד של אביו וביקשה ממנו שיוציא משם את פנקס הבנק, שהיה רשום על שם שניהם, כדי שיוכל לפרוע כמה תשלומים מיוחדים שהיו כרוכים במחלה, בהלויה ובקבורה. כן ביקשה שימצא בארון את פוליסת הביטוח של אביו ותעודות־החסכון, שגם הן היו רשומות על שם שניהם. הארון, שאיש לא העז לגשת אליו עד כה, היה מסודר כמו ארכיון. בצד אלבומי־הבולים ואלבומי־התמונות, שבהם נשמרו צילומים ישנים של אנשים צעירים ושל משפחה מאושרת, היו שמורים עשרות פנקסי צ'יקים ריקים של בנק „זרובבל", „אנגלו־פלשתינא" ו„בארקליס", העדות וקבלות שמלפני שלושים וארבעים שנה על כל מיני תרומות ותשלומים שניתנו לתנועות ולמוסדות, שרובם כבר בזמן בטלו מן העולם. גולדמן היסס בין הניירות האלה ומצא את פנקס הבנק, את פוליסת הביטוח ואת תעודות־החסכון, וכן את הצוואה של אביו. הוא לקח אותה בידיו, היסס רגע, ואחר־כך החזיר אותה למקומה בלי לפתוח אותה, וסגר את הארון. בערב, כשהדוד לאור בא, נתן לו גולדמן את הצוואה וביקש ממנו שיקרא אותה לסטיפנה.

(קטע מתוך ספר בכתובים)

יאיר הורביץ

חסד האור לאחר מיתה

ים אל שמים קם היקום עליך שחר.
מטה סבכה פרוש הורס עד חרש סמוי בקצות המסוה.
נפחת מאור, שמש שוקע נוגע מגע לא נוגע.
נכון כירת מחריש סביבי, מוריד
גשמי שמשות נחים בגמות להאיר עקבות
בוזיים ככפי הכלב.
בהתהפכי, ילדה נוף עינים רואות מראה לילה:
את בנה, יחידי, אשר חלמתי, קם.
לאן?
צלליך אינם מתמידים, אינם דבדבנים.
לטעמו לחם שמש, עוין את צלך יהלל בקר.
לכאורה בקר, לאמתו יקיצה אל מלחמה.
אהובים נעולים בשברונם הם העוינים,
מרפים ומצפים שעתך, שעת כלב משוטט בפתחים.
זכור העקבות,
זכור את הכלב אשר נהפך במותו אדם.
אי־הרחק,
מכבר המסחר בסאונה תשיק תנועת הגלגל המתהפכת
בממטה הסמוי אל סבך־זולת מצל בלקוי. בהביטי,
נפחת מאור הרחב באור אני הככר
המוליך ממפרשי לב נכון אל תנועה הרית.
מה הכח המוליך.
מה הכח המוליך את הפרחים, מה
הכח המניע שפתי בשפתם.
אהובים עוינים קוראים את האותות והפרחים,
יודעי אור מודעים לתכונות הכלב.
נועלי סוד מפתח יפתח משוכה.
האשקע במסכה המריצה את הכלב,
הארחיב אור או אצית לצל?
בני, יחידי, אשר חלמתי.
רואה אותי נכון כירת המחריש
נותן אבן לאבן מצבה, מסובב לה
פרחים שוקקי אהבה והצער נוגע לאד
יחריש חרש כמים הנרקבים עד יהרסו עלי הפרחים ממי בכה
בנשימת מיתה.

פתיחה למאבק

(המשך מעמוד 26)

של ביעורים, על חוליים, על אימתם — ולא אצא מדעתי. אני רוצה לחיות. לחיות הרבה, לחיות היי אדם שמותר לו לבעת, לחיות באור. באורם של ימי המהודים לבוא.

הנה האור. הוא האור אש אשר ילך ויאור. הוא יאור.

לעת בוקר השכימה גורה לקום ורוחצה את ידיה ואת פניה במים צוננים מאוד..."

זו הפרידה מן הילדות. מן הנעורים, מן העבר. מן האב הבלתי־שפוי. רחיצת הידיים והפנים כלאחר חלוחה, לשטוף את־ דיה בית־ הצלמין. פרידה זו כהתקוממות הנעורים התובעים את עלבונם את זכותם, המסרבים לרשת את העולם הרשע מידי אבותיהם. הדברים חוזרים בימינו ונורה קמה מן העפר. אך יותר מכל, בלב־לילה ידעה הנפש את דבר בדידותה. וידיעה זו תלך ותחזק לשנים. אך גורה שמרה עד הסוף על צלילות־דעתה, על צלילות שפתה, על צלילות שירתה. ראותה את קצה ואמרה את שירה. היא מלאה את שבועתה — „לאור — אם כי למרה את הכזב שבהבטחה. היא עמדה בהירוף נפש במאבקה.

הסיפור־הרומאן מסתיים עם „אור הפנס החוורין מהבהב ומיטשטש באפרוריה הבוקר החדש". באיזה תחנה קטנה, אשר הרכבת המהירה לא עמדה בה. תמיד אהבתי הבי הובי אודות טרם שחר, מימי הילדות בזותי אחרי פנסי התחנה הקטנה שעוברים על פניה ביעף מבלי שהרכבת תעצור בה. ואולי בתחנה הקטנה היא צפון סוד סודי. אך לא בגלל כך אהוב עלי הסיום הזה הרומאן כולו. אהוב מוה האור הפנימי, ההולך מפנים אל פנים תיגתן לו הצבעות לו ושמחת באור לה לה. הבורון חיים לתמיד. ומאירה והזהרה אל שורות המשורר משה בן יעקב בן עזרא אשר גורה — לאה גולדברג — בחרה באקראי:

והוא האור אשר ילך ויאור
ימי נוער ויוסיף את זקני
ואילו לא היה מכוה מאורו אני
יוסף כפות כוהי ושני.

האור ההולך ויאור. אור התבונה והלב העובר את הערוה ואת השירה של לאה גולדברג.

הוצאת מלוא בע"מ
שד"ר בן־ציון 17, טל. 280333, ת"א

הופיע
ספרו של ד"ר א. כלב
גרוטסקה
סיפורו של איש שהתגרה בשטן
נובלות המשקפות את החיים, כתובות בדמיון רב, פסיכולוגיזם עמוק ובהומור דק.
המחבר מוליך את הקורא, בדמיון עשיר, מפלנטה לפלנטה ומגילגול לגילגול.
להשיג בחנויות הספרים המובחרות
דמיון • פסיכולוגיזם • הומור • מתח

הופיע
ביסאראביה היהודית במערכותיה
(בין שתי מלחמות העולם)
מאת דוד ויניצקי
808 עמודים בשני כרכים. 67 תעודות ומיכתבים נדירים (עברית, יידי רומנית, רוסית, אנגלית, גרמנית, צרפתית), 77 טבלאות, 214 הצלום על גבי נייר כרומו.
נושאים עיקריים: המאבק עם השלטונות על עצמאות לאומי תרבותית. החינוך הלאומי, החלוץ, עלייה, העפלה, אירגון הקהילו ייצוג פארלאמנטארי, מיפקד האוכלוסיה היהודית, המרכז הציו הקרנות הלאומיות, אישים, רשימת פעילי החלוץ, פעילי „תרבות" (גננות, מורים, עסקנים) ועוד רבה.
יצא לאור ביוזמת ועד ציבורי לפירסום גוילי ביסאראביה, תל־אביב בהשתתפות הספריה הציונית, ירושלים.
המחיר בכריכות מהודרות 40 לירות. בקניה מרוכזת, ליוצאי הסתדרויות נוער ציוניות, ליוצאי החלוץ ולמורים הנחה.
לפנות: „גוילי ביסאראביה" ת. ד. 25067, תל־אביב.

בקרוב
בתערוכת הציורים
של
ציונה תג'ר
בגלריה בלפמן
ת"א, רח' הירקון 5
עד דיזנגוף 39

חידון סלונים
במוסף השבועי של
הארץ
שבע פרסים יקרי ערך!

עכשיו
ספרות · אמנות · ביקורת
זה עתה הופיע
„עכשיו" 28 - 25 (אביב 1973 — תשל"ג)
בעריכת: גבריאל מוקד
התוכן:
שירים מאת דוד אבידן, י. א. אהרונוף, שלומית אפאל, יאיר הורביץ, מאיר ויזלטיר, אריה זקס, אריה סיון ויהודה עמיחי.
סיפורים מאת יצחק אורפז ואהרון אפלפלד ושלושה חלומות של ר' נחמן מברצלב.
מדור התיאטרון (בעריכת אברהם עוז): קטעים מ„הסוחר מוונציה" (בתרגומו של א. עוז), „זה מסתובב" מאת יוסף מונדי, בדעון עפרות על ברכט.
מדור הביקורת: מאמרו של גבריאל מוקד על עגנון, מאמרו של עזי צבה על אסתטיקה, מאמרה של טובה רזון על שירה אוואנגארדית בימי־הביניים ושני פרקי־ביקורת מאת ניסים קלדרון על הסיפורת העברית.
מדור האמנויות הפלאסטיות (בעריכת יואב בראל): בר אולמן, יאיר גרבוז, יוכבד וינפלד וגבי קלזמר.
על מקומה של מוסיקה מודרנית: ראיון עם יוסי מר־חיים.
פנים חדשות בשירה: מרדכי גלילי, שלומית כהן, יצחק לאור, ברוך ליבק, שמואל שתם.
תרגומי שירה: ג. ה. אודן, ארנסט בריל, זבוגנייב הרבט, ו. ק. וויליאמס, מריאן מור, האלאס סטיבנס, כריסטופר סמארט, יוליאן טוביבש (המתרגמים: ד. ג., חיים פסח וטובה רזון).
וכן המדורים הקבועים: „עכשיו על הפרק", „קריאה חוזרת" (שירי־הודה תימני ושירים ותרגומים מאת אלכסנדר פן), „הדר קריאה" (עם המדור „כבכ אהרונה" מאת חיים נגיד) ר"ד הורוב.
הפצה ראשית: הוצאת „עכשיו", ת. ד. 3421, ת"א („מסחרי דיזנגוף", רח' דיזנגוף 101 — ספרי הדר רח' דיזנגוף 164, טל. 221768 ת"א.

זה עתה הופיע: כרך שני
שון דערשינען: 2 טער באנד
וואנדער אין וואנדער
בלעטלעך פון מיין טאגבוך
פון מלך טשעמני
336 ז"ז 25 ל"י
כ"א: לענינגראד... לעמבערג... ביאליסטאק... ארלע... סטשעליאבינסק... מאסקווע... קיעוו... נייוואלאמפאל... סאמארקאנד... בוכארע... סטאלינאבאד... קארא־קול... טאשקענט... וראצלאוו... מינבען... כיב: בוענאס איירעס... ריא דע זשאנעירא... ישראל.
2 בענד 720 ז"ז 38 ל"י
„אייגנס", ת. ד. 364, רמת־גן

הוצאת עדי מגישה לבני הנעורים ולקוראים הצעירים
ו. קורולנקו
הנגן העוור
מסדרת הספרים המרתקים לקוראים הצעירים ולבני הנעורים
הספר הנקרא בנשימה אחת ומקור הנאה לקוראים הצעירים
הנחה עד ליום 1.5.73 7.50 ל"י
להשיג בכל חנויות הספרים. הפצה ראשית:
„דיונה" אוצרות בהלקת הספרים ת. ד. 14125 ת"א מיקוד 61140. שלח צ'יק או המחאה דאר וקבל את הספר לביתך.

מבחר ספרי העונה
בהוצאת ספרית פועלים
פרוזה
י. בשביס־זינגר: האחוזה
רומאן מחיי היהודים בפולין בשלהי המאה שעברה.
ו. פוקנר: הקול והזעם
הרומאן זוכה לפרסום עולמי.
עודד סברדליק: ארץ לא נודעת
קובץ סיפורים.
ראובן בן־יוסף: הדרך חזרה — רומאן
שירה
ר. אלמן: תג עולה מתהום
מ. סנונית: שפתיים לעשות דבש
רן עדי:
אמור פלאים ספר איך כמו סער שמימי
כתבי לאה גולדברג — 4 כרכים
עיון — דעת־זמננו
ג. שקד: אמנות הסיפור של עגנון
אליעזר הכהן: נתיבי קיבוץ
כתבי ז'. פ. סארטר — 2 כרכים
פילוסופיה, אסתטיקה, פסיכולוגיה, חברה.
חינוך והשכלה
הלנה דויטש:
בעיות נבחרות של גיל ההתבגרות
צבי לם:
ההגיונות הסותרים בהוראה
רבקה זיו: במחיצה אחת
לילדים
אני אוהב לצייר
צייר נחום גוטמן, שירים מירה מאיר
זכה זה עתה בפרס אספר רבינוביץ'.
המטריה של רותי
מאת ד. דומהבסקי
קונצרט בגן,
כתבה דבורה קיגל, צייר אבי כהנוביץ.
גדא ובישי־גדא,
כתב י. בשביס־זינגר, ציירה כרמלה פז.

לוח הכפול הארץ ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: שדרות רוטשילד 76, תל־אביב
טלפונים: מחלקת מודעות 614808, 614955, 612495
המחירים: יום חול: 1.00 ל״י למלה / יום ו׳: 1.20 למלה

היום בתנ״ך

שנה היום

גלי צה״ל

12.05 שירי מצודרים מס׳ 1 — שידור הנר מבוצע שנה שעברה; 13.05 מצבי ושאלה להיות; 13.05 פזמון חוזר — לקראת מבצע הסרנגות השבי תי: 17.05 הנדי החזוק וכל השאר — סומונים; 18.05 ה׳ ... — אבשים מספרים על מבחים מיוחדים בחייהם. 19.05 שירי הופש: 20.05 שירים עבריים לכולם; 22.05 בוא נדבר — ביעור חמץ עם נתי דוניביץ.

רדיו

רשת ה׳

20.05 19.02 מכל הבא לנו; מהרונת שירים ופזמונים.

טלוויזיה

15.30 קיצור החדשות (ע); 15.30 ... עד האהבה״ (ע); 19.00 ל... 19.30 חדשות ... 20.30 ... 20.45 סיגל ... 23.00 ... חדשות.

0.00 5.00 7.00 (ב)
10.00 11.00 (ב)
14.00 13.00 (ב)
19.00 17.00 (ב)
21.00 20.00 (ב)
24.00 01.00 (ב)

תורנות רופאים לפי המקומות

תל־אביב
● ד״ר ... בהר 12, ... ד״ר הראבן, רחוב אפשטיין 6, ... 443251.
● ... 101, ... 614850 ... סופר ... בוקר, ... חולים ...
עזרה ראשונה בפשיית 02-66011
קופ״ח לאומית
● קופ״ח לאומית בתל־אביב, ... מגן דוד ... 101 ...
קופ״ח עממית אשדוד
קופ״ח עממית בבאר־שבע
● לפנות לרופא המשפחה.
קופ״ח עממית נהריה
● ד״ר הסגר, ... 9113
קופ״ח עממית חדרה
● ד״ר ... 26301
קופ״ח עממית בכרמיאל
● ד״ר ליבאום רח׳ ויצמן ...
קופ״ח עממית צפת
● ד״ר אהרונוביץ, טלפון 2300
קופ״ח עממית רמת־גן
● ד״ר יעקב ... רח׳ הר ...
קופ״ח עממית חדרה
● ... בראשון ...
קופ״ח עממית תל־השומר
(16—17.4.73)
● ערב פסח ... ד״ר ... ויום ... 951732 ... 9—8 בבוקר. (בין השעות 8—6 אחה״צ)

קופות מכבי
● חג פסח: ד״ר ... (בן ... 50 ... 55888 ... ויום ...
● הורנות לילה ... משעה 8 בערב עד 7 בבוקר.
● אשדוד: מד״א, טלפון ...
● בת־ים: מד״א, טלפון 53333
● נס ציונה: מד״א, טלפון 848133
● חיפה: תורנות לילה ... 101
● ירושלים: מד״א, טלפון 101
● לוד: מד״א, טלפון 962133
● נתניה: מד״א, טלפון 23333
● פתח־תקוה: מד״א, טלפון 912333
● צפת: טלפון 101
● חולון: מד״א, טלפון 851333
● ערב פסח 16.4.73: ... 9—8 ...
● חג פסח: 17.4.73 ...
● ליל פסח 16.4.73 ...
● עזרה ראשונה לטיפול שיניים ...

תורנות בתי מרקחת

● ליל החג: הנביאים ... ג׳ורג׳ ... יהודה המכבי ... בן יהודה ...
● יום החג: ... יפו, 65 ...
● מוצאי החג: ...
● רמת־גן: ...
● חולון: ...
● בת־ים: ...
● נתניה: ליל החג — ... הרצל ...
● פתח־תקוה: ...
● ראשון לציון: ...
● באר־שבע: יום החג — אבותא.
● אילת: ליל ויום החג ...

תורנויות בתי חולים

תל־אביב
● היום: איכילוב.
● יום החג: הדסה.

הודעות

● ארגון הגנת הדייר, הדר התקוה 4 (כפר המכבי) מכריז: חוק 1971 ב' ... ללא שינוי.

דירות

● ברעננה דירות בכל הגדלים בחברה הגדולה בשרון ״דירות דירות״ אחוזה 100, רעננה, 922341.
● בפתח תקוה חברת ״גוף״ בונה למכירה דירות בכל הגדלים ... עד 40,000 ל״י ... עוזר 20, פתח־תקוה.
● בבתים, דירות 3, 3½, 4 לכניסה תוך שנה, ברחוב בלפור 52, ליניבכר פיינברג, ״יד העצמאות 79, בתים, 871949.
● בהתנעת הדירה ... האוירית, דירות 3, 4, 5½ חדרים ... 70,000 ... 352302.
● בבתים דירות 3 חדרים ... 871949.
● ליד דירות ״גינדי״ ... הרצל 55, ... ובפתח תקוה ...
● דירות 3, 3½, 4, 4½ לב נות ״יפי עיר״, סוקולוב 73, הרצליה — 385046, 729895.
● בפתח תקוה ... 40,000 ל״י ... עוזר 20, פתח תקוה.
● בחולון, צבי ... 24 בבניה דירות בנות 2 4 חדרים ... 2 חולון.
● למכירה בגבעתיים דירה חדשה בת 4 חדרים ... 788169.

קבלנים

● בפתח־תקוה דירות בנ״י ... מציעים: 3 חדרים מרווחים ... 85,000 ... ל״י ...
● בפתח־תקוה דירות 4—5 חדרים, כניסה 6—8 חודשים ״נספים״ רחוב ההגנה 17 ... 919833.
● בחולון בנות 3, 3.5, בכל אזורי העיר ... 847262.
● בהרצליה למכירה דירות בנות 3 חדרים ... 125,000 ... 250,000 ... סוקולוב 10 ...
● ברמת השרון 4 חדרים ... 155,000 ... סוקולוב 77, רמת השרון. 770529
● בבני ברק למכירה דירות ... 442835 ...
● ש.ב.ג. חברת לבניין בע״מ, סוקולוב 77, חולון ...
● במרכז גם ציונה למכירה דירות בנות 3, 3½ ... 417930, 366973.
● בראשל״צ בבניין 12 דירות 4, 3½, 3, כניסה 15 חודש ... רוטשילד 40 ... 941369, 941504.
● בבתים, בבניין של 6 די רות ... 871949.
● בבתים 4 חדרים ברחוב רוטשילד 27 ... 125,000 ... 871949.
● ״לעמי״ אחוזה 127, רעננה 951370 ...
● בהרצליה הצעירה 3 חדרים 98.000 ... 242560.
● בהרצליה דירות ״בית דור״ ... 4 חדרים ... 980699 ...
● בהרצליה הצעירה (גבול רמת השרון) ... 772315.
● בהזדמנות ברח״ג ... 772315.
● ברמת השרון למכירה דירות ... 772315.
● חברת ״גוף״ בע״מ בונה דירות בכל חלקי פתח תקוה ...
● כפר סבא, הנר, רח׳ ירושלים ...
● להרצליה ברח׳ ...
● בפתח־תקוה ... 904152.

וילות ובתים

● בצפון תל־אביב למכירה דירת גג 5 + הדרי שינה + ארונות ... 240542.
● ברמת־גן ברחוב האצ״ל ... 221301.
● בהרצליה פיתוח ... 958666.
● בהרצליה הצעירה קוטג׳ים ...
● ברעננה קוטג׳ים ... 230.000 ... 772315.
● קוטג׳ ... 4387.
● רמת השרון קוטג׳ים ... 245,000 ... 774244.
● בנווה־הוד ... 500 ...
● הרצליה פיתוח קוטג׳ ...
● ברעננה במקום גבוה ... 153 ... 921342.
● ברעננה קוטג׳ים בסגנון ... 165.000 ... 717787.
● וילה פאר חדשה בבניה ... 730835.
● מוכרח למכור ... 625 מ״ר ... 612062.

דירות למכירה

● 3 חדרים לוקסוס 100 מ״ר ... 956050 ... 16.00—17.00.
● למכירה דירה 3½ חדרים ... 785202 93.000.
● נוה אביבים 4 ... 260.000 ... 249164.
● בגבעתיים (בורוכוב) ... 186,000 ... 249164.
● 3 + מעלית, מרווחת ... 865184 ...
● 3 מיוחדת דירה ...
● צפון תל־אביב ארבעה חדרים ... 241186.
● תל־אביב מרכז 3 + הול ... 905343 ...
● למכירה 3 חדרים מרווחת ... 780763.
● ברמת השרון בבניין רב קומות ... 160,000 ... 772315.
● בצהלה דירה 4 חדרים ... 772315.
● ...בבני ברק ...

דירות מרוהטות

● בשכ״ח 2½ + טלפון ... 761995.
● להשכרה לשנה 3½ חדרים ... 624706.
● דירות 2 חדרים + טלפון ... 5.00—7.00 ...
● דירה חדשה, 3 חדרים ... 222642.
● אל התאמין!! ...
● בשכ״ח דירה 2½ מרוה טים + טלפון ... 772315.
● 2½ חדרים + טלפון ... 856693.
● 2½ חדרים לארבעה ... 776844.
● להשכיר דירה 2 חדרים ... 736079.
● בחולון 3 חדרים ... 366505.
● דירת 2 מרוהטים ... 35696.
● 3 חדרים מרוהטים ... 269422.
● דירה מקסימה ... 252064 ...

דירות בשכר חודשי

● ברמת השרון 3—4 חדרים להשכרה ... 770529.
● בהרצליה להשכיר דירה ...
● ברמת־השרון מציאה 3 חדרים ... 930258/9.
● בהרצליה חדשה 4 חדרים ... 281133 ...
● דירת 2½, רמת־גן ... 247143.
● דירה בבלפור 29, 2 חדרים ... 282318, 259421.
● בבבלי, 3 לוקסוס ללא + טלפון ... 326586.
● ליד פארק אביב דירה 3 ... 448980.
● בחולון 4 חדרים ... 544058.
● להשכיר בית בודד 3 חדרים ... 741809.
● 2½ חדרים מרוהטים עם טלפון ... 308422.
● דירה בת 3 חדרים מרוה טה + טלפון ... 948941.

דירות בדמי מפתח

● בהמ״ש דירה בצפון, 50.000 ... 240712.

חדרים מרוהטים

● בצפון הדר מרוהט יפה ... 250063 14.00.

ביקוש דירות

● ביילגר היוצר דיזנגוף 320 ... 446204.
● ברמת־גן קונים ... 263134/5.
● ללא דמי תיווך ... 2420 ... 292494.

אולמות

● אולם בבניין תעשיה ... 440441.
● למכירה ברמ״ש ... 612998.
● אני במיוחד מחפשים ... 614391.
● למכירה אולם 1000 מ״ר ... 919353.
● דרוש מחסן ... 32684 ...
● בשכ״ח אולמות הדרים ... 612082.
● להשכרה אולמות בבניין ... 615211.

מגרשים

● אנו רוכשים קרקעות בכל חלקי הארץ ... 614506.
● מגרשים ... 931650.
● ברעננה במקום גבוה ... 927541.
● נותרו מספר מגרשים להשקעה ... 1472 ... 614506.
● נותרו לנו מספר מגרשים להשקעה ... 614506.
● צמונית לרישפון ... 226714.
● ליד בפרדס ... 614506.
● ברעננה בהזדמנות ... 928495.
● ברעננה דרושים ומוצעים ... 926495.
● למכירה מגרש בנוש ... 743917.
● מגרש ברישפון ... 938366.
● מגרשים להשקעה ולבניה ... 914243.

משרדים

● דרושים משרדים בתנאי מכירה ... 242341.
● אנו במיוחד מטפלים בשרדים ... 614391.
● למכירה משרדים לדירות ... 244378.
● בשכ״ח 2 משרדים גדולים ... 612082 615211.

תנויות

● בהזדמנות חנויות כפואר לות למכירה בשכונת ... 707319.
● חנות למכירה ברמת אביב לפנות ״דנדי״ 242563.
● למכירה חנות 65 מ.ר. בפרדס־כץ ... 932768.
● למכירה ככלה בצפון ת״א 247562.
● אני מטפלים במיוחד בי חנויות בכל הגדלים ... 614391.
● בהזדמנות למכירה חנות בתל־נבורים ... 913563.
● חנות גדולה להשכרה ... 03-358008.
● ברמת השרון פיזירדקס ... 370524.
● בשכ״ח חנות ... 622830.
● ברמת חנות צדדית ... 612082.

עסקים

● למכירה זכות חלקה ... 804420 ... 12.00.
● בבאר־שבע להשכרה ... 057-3018.
● במסעדה האקספלוסיבית ...
● למסירה / להשכרה ... 03-922311.
● פרפומריה למכירה ...
● ביחד קונצפציה ... 285422.
● למסירה בידיית ... 445438.
● מכון אבינגר ... 268618.
● 20%—13% רבית ... 58453.
● דרושים כספים בערבות ... 529406.
● דרושים כספים בתנאי ... 236003.
● מוכן לארוחות ... 732102.
● מוכן להשקיע עד 100000 ...
● מסגרה לעבודות ... 224711.
● דרושים משקיעים ... 238317.

ביקוש עבודה

● מנהל חשבונות ... 623606.
● אדם צעיר ... 29810.
● בחור עם פורד מרגוליס ... 735376.

הכשרה לעבודה

● קורסים לנשיונל וניקוב ... 62.

הצעות עבודה

● לפרסום אדמון דרושה פקידה ... 622828.
● אנחנו משלם לך יותר ... 737809.
● דרושה פקידה בתבנית ... 254503.
● דרושים/ות צעירים/ות ... 228858.
● עבודה נוספת ... 16.00—10.00.
● עבודה נוספת קבועה ...
● דרושה פקידה ... 49 ...
● דרוש/ה צעיר/ה ... 240292.
● למוכשר/ת — ... 024277.
● פקידה עם ידיעה ... 50356 ...
● דוגמנית ... 50356.
● דרושות נשים ... 39062.
● התמס/י ... 624277.
● לחברה צעירה ... 58732.

● בחורה לעבודה קבועה ... 911565.
● יהלומים! דרוש ... 22 ...
● דרוש מפעיל ... J.C.B. ... 414809.
● דרושה שרטטת ... 229421.
● דרושה עוזרת ... 911047.
● דרושה עוזרת למשק בית ... 9228.
● דרושה פקידה ... 442042.
● דרושות תופרות ... 328655.
● דרושה מטפלת ...
● דרוש/ה פקיד/ה ... 792008.
● דרוש בחור לעבודה ... 614572.
● דרוש מכה״ח ... 621219.
● צעירים/ות המחפשים/ות עבודה ... 624277.
● עצור! אם את/ה רוצה ... 240292, 228358.
● 2000 ל״י לחודש ...
● לחשבות מקצוע! ... 33640.
● לאבי מודל ת״א ... 613541.
● עבודה משולבת ... 33640.
● יהלומים! דרוש ... 725835.
● דרושות עובדות ... 44 ...
● דרוש צעיר ...
● לאבי מודל ... 613541.
● דרושה מתפרה ... 37600.
● נותרו עוד 6 מקומות ... 787809.
● לאוטובוסים ...
● בבאר־שבע דרושה מטפלת ...
● דרושה מטפלת עם בישול ...
● דרושה מטפלת לתינוק ... 790007.
● ביתי״ר ... 58453.
● דרושים כספים בערבות ...
● לתזמורת דרושה ... 742255.
● דרושים דתוק ...
● לכתבניות ... 281985.
● מנהלת חשבונות ... 281985.
● לפוטר ... 81505 ... 248057.
● לעבודת צילום ... 449818.
● דרוש מחלק לעיתוני בוקר ... 822490.
● בהרצליה, עזרות ... 983042.
● דרושה פקידה ... 242098.
● דרוש דרדין ... 740257.
● בגבעתיים ... 756374.
● דרושים לתחנת דלק ...
● לגן ילדים ... 739001.
● דרושה מטפלת ... 624714.
● ל.ה. ... 618246.
● למכון להעתקת אור ... 236075.
● דרושים מועלים ... 236075.
● דרושות פועלות ... 236075.
● יהלומים! דרוש ... 615859.
● ברי״ג דרושה ... 749128.
● לפשיר ... 264802.
● לפעפל ... 955491.
● דרושה פקידה ... 35049.
● יהלומים: דרושים ...
● דרושים ... 57.
● דרושה פקידה ...
● ברמת־השנור ...
● היום ... 534901.
● דרושה ... 849767.
● דרושה אשה ...
● דרוש מצבע ... 235324.
● דרוש/ה ...
● דרוש מסגר ... 912588.
● דרושים ...
● למפעל ... 955491.

השכרת רכב

● ״סנטר״, השכרת רכב — מחיר מיוחד ללא הגבלה בק״מ ... 51731.

ביקוש רכב

● מוצרים ברכישת רכב 4 ... 67/69 ... 955088.

שרותי רכב

● שים לב! במכשירי התקיון ... 360730 ...
● בעל מכונית אוטומטית!! ... 789245.

מכוניות

● אודי 80 — 1973 ... 947570.
● כרמל, מגוע מורד, 1968 ... 280560.
● לליינר ביבר ... 23209.
● למכירת דודג׳ ... 781895, 783045 ...
● וליאנט 65 ... 284976, 235034.
● למהיר החלמה מכונית ... 22175.
● פולקסואגן ... 23508 ... 14.00.
● אנו מתכנים היום ... 260192.
● לפני קניית מכונית ... 822490.
● ״פיאט״ סוכנות ... 911574.
● מייפים ודדין ...
● רשוי שנתי ...
● פיאט 600, מודל 61 ... 757043.
● הולד מריומט 1964 ... 812854.
● ״מכון־אבינגר״ ... 268618.
● גופי מגוע חדשים ... 948173.
● מגוע קורטינה ... 948173.
● 30% מוומן 70% בתשלד ... 280031.
● סוסיתא ... 926239.
● 30% מוומן 70% בתשלד ... 280031.
● סיפרואן ... 224379.
● ״מ.כ.ב.״ מרכז למכוניות ... 520192.
● רכים ...
● מציאה! ... 334369.
● פיאט 600 — 1969 ...
● למכירה פיג׳ו 1963 404 ... 28474.
● למכירה לארק 1963 ... 283013.
● דוסו כרמל 68 ... 947449.
● למכירה בהזדמנות פרינץ ... 737180.
● קונסקה 69/1300 ... 867994.

● פולקסואגן ... 61/63 ... 737460.
● הזדמנות! פיאט 850 ... 728533.
● פריזמה 1300 ...
● סוסיתא ... 66 ... 753005.
● קורטינה 63 ... 56129.
● פולקסואגן ... 926134.
● סוסיתא מודל 61 ... 373907.
● פיג׳ו 404 ... 348373.
● פיג׳ו 404, 67 ... 78.000.
● היפושית 1970 1200 ... 353879.
● לפיורה פרינץ 4 1970 ... 268211.
● ביואיק אוטומטית ... 751005.
● וולוו 70 ... 622830.
● בהזדמנות אופל רקורד ... 445147.
● הקהיל ויקטור ... 11,000.
● אודי 100 קופה 1972 ... 36439.
● קונסקה 1300, 1967 ...
● מרגוט 1970/71 ... 36439.
● סוסיתא 12 ... 796220.
● למכירה אוסטין 40 ...
● פיורי 1965 ... 36439.
● הזדמנות לבעלי החלטה ... 52000.
● פורד פלקון 1969 ... 225073.
● טריומף 1500 1969 ... 251473.
● קונים כל סוגי הרכב ... 910563.
● ״באוטוקלה״ ... 443420.
● ״ברכב מי ומי״ ...
● פולקסואגן מסחרי ... 36439.
● פורד פלקון 1969 ... 225073.
● שים לב!!! ...
● ביואיק 1970 ... 282143.
● היפושית 68 1500 ... 740022.
● פיאט 124 70 ... 065-66341.
● פורד טרסקם ... 36411.
● במצב מצוין ... 03-942004.
● רנו 4, ... 744426.
● לארק 62 ...
● פורד מרקורי ... 445024.
● ב.מ.וו 1800 ... 754106.
● פג׳ו 404 ...
● פולקסואגן ... 824924.
● פולקסואגן 1300 ... 857455.
● היפושית 1971 ... 232842.
● הקהוול ויוה ... 982416.
● פיאט 600 ... 857689.
● למכירה מכונית ... 776553.
● בהזדמנות פיאט 600 ... 264611.
● בהזדמנות מיד ראשונה ... 984784.
● פולקסואגן 1904 ...
● פולקסואגן 1963 1300 ... 934409.
● בהזדמנות פרינץ 4 ...
● פולקסואגן ... 38384.
● פג׳ו ... 787879.
● מיניסייינור ... 746728.
● פיאט 850 ...
● פיג׳ו 404 ... 857406.
● פולקסואגן ... 444706.
● פורד מאוגוס ... 857406.
● דופין ... 906530.
● סימקה 1000 ... 857406.
● פיג׳ו 404 מודל 72 ... 740101.
● פורים אקספורט ... 857406.
● פולקסואגן מסחרי ... 839678.

● בהזדמנות ... 857460.
● פיג׳ו 404 1970 ... 95.000.
● בהזדמנות ... 201368.
● אופל ... 745523.
● מורד ... 857406.
● פיג׳ו 404 1962 ... 411627.
● סימקה 1501 ...
● אודי 80 ... 622798.
● בהזדמנות ... 26450.
● אופל רקורד ...
● למכירה ... 248057.
● ... 774188.
● ...
● ... 830010.
● ...
● פולקסואגן ... 411 ... 757060.
● ... 624687.
● ... 48.000 ... 1968.

אופנועים וקטנועים

● בהזדמנות ... 125 ...
● לפני קנית ... 231090.
● 330 ל״י ... 737084.
● בהזדמנות ...

מציעים למכירה

● למכירה ... 261649.
● ...
● ... 614664.
● ... 56987.
● צורים ודישומים ... 374843.
● בהזדמנות ... 245044.
● ״מכירה אוטומטית״ ... 269196.
● בהזדמנות! ... 933817.
● ליפס ... 826830.
● מכונה ... 732733.

רוצים לקנות

● קונה רהיטים ... 827164.
● קונה כל תפצי בית ... 863404.
● קונים ... 1193.
● ״חלונה״ ... 874241.
● קונים מקררים ... 826323.
● כלוות ...
● קונים ומוכרים ...
● מלוות ...

טלוויזיה

● ממרון ת״א — ... 243445 — 234467.
● ממרון ת״א — ...
● חינם! ... 775535.

רהיטים

● קונה רהיטים משומשים ...
● בעד 10 לירות לחודש! ... 443074.

חקלאות

● משק פרדם ...

● מרגוזון 35 1964 ... 053-09232.

בתי־ספר ושיעורים

● מתמטיקה ... 445379.

ציוד בנין

● מלאי מוכבל של ... 105 ... 820335.

צילומים

● הופיעה מהדורה ... 237518.

טיולים

● הצטרף לחבורה ... 04-81076 03-220565.

בולים ומטבעות

● הצורה 200 בולי ישראל ... 4349.
● קונים ומוכרים מטבעות ...
● לאספנים ... 02-36022 ...
● מעונין בקנית ... 240842.

הלוואות

● הלוואה מיידית ...
● ״אשור״ ... 280602.
● הלוואה מיידית ... 220071.
● לבעלי ... 236003.
● הלוואות בתנאים ... 230003.

תריסים

● מבצע פסח ... 624061.
● מחירים מיוחדים ... 747308.

כלי נגינה

● פסנתרים ... 220303.
● אצלנו ... 190 ...
● מלאי ענק! ... 229591.
● פסנתרים ... 229591.

דודי שמש וחשמל

● הדוד נזלי ... 257392.
● ״הבונה״ ... 251594.
● קרן אור ... 31929 ...
● ״סולירבר״ ...

מקררים

● מקררים ...
● מרכז המקררים!!! ... 821864.
● מקררים משומשים ... 829554.
● 827061 !!! ...
● מקרר ...
● מקרר אמקור ...

סירות

● סירת פירוץ ...

חיות בית

● חובבי הבוקסר ...
● גורי דני ענק ...
● גורים — ... 542002.
● בהזדמנות ... 928326.

הלבשה

● שמלת חופה ...
● בהזדמנות למכירה! ... 570563.

חוגים

● 35/179 ...
● מועדון ״רון״ ...
● בשלושה חודשים ...
● מכנ״סט צעיר ...
● מועדון ... 9117.

שרותים

● שיפוצים! ... 844550.
● ליטוש והברקת ... 243228.
● ״אגי־קלין״ ... 930645.
● ״הסבריש״ ... 236331.
● לעקרת הבית ... 780136, 736649.

مكان الأصل

هكذا من الأمل

הלוח הכפול הארץ ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: שדרות רוטשילד 76, תל־אביב
טלפונים: מחלקת מודעות 614808, 614955, 612495
המחיר: יום חול: 1.00 ל״י למלה / יום ו׳: 1.20 למלה

ברגע האחרון

בתי כנסת

● בעזהי״ת, בית הכנסת הגדול בתל־אביב רח׳ אלנבי 110 — תפילות החגים: ערבית, 6.30, שחרית, 7.30. יעבור לפני התיבה החזן הראשי, התפילה באולם הגדול המשופץ.

הודעות

● בית הגני מביע את תודתי ברנשטיין להרב שמואל הלמובסקי על מציאות אבי דהי. תודתי והחזרתה לבעלי, בברכות עלה והצלחה — ת.נ.

דירות

● בבתים דירות 3 חדרים ענקיות עם פינת אוכל וכל השכלולים. לביכה מיידית או 3 חודשים. לגינובקר מיר נברג שד׳ העצמאות 79 בת־ים 871949.

[illegible]

קבלנים מציעים

[illegible]

וילות ובתים

[illegible]

דירות בבתי מפנות

[illegible]

דירות מרוהטות

[illegible]

דירות למכירה

[illegible]

חדרים מרוהטים

[illegible]

דירות בשכר חודשי

[illegible]

משרדים

[illegible]

ביקוש דירות

[illegible]

חנויות

[illegible]

מחסנים

[illegible]

בתי מלאכה

[illegible]

מגרשים

[illegible]

עסקים

[illegible]

ביקוש עבודה

[illegible]

הצעות עבודה

[illegible]

השכרת רכב

[illegible]

ביקוש רכב

[illegible]

שרותי רכב

[illegible]

מכוניות

[illegible]

אופנועים וקטנועים

[illegible]

מציעים למכירה

[illegible]

רוצים לקנות

[illegible]

שרותים

[illegible]

תריסים

[illegible]

דודי שמש וחשמל

[illegible]

מכונות כביסה

[illegible]

מקררים

[illegible]

רהיטים

[illegible]

כלי נגינה

[illegible]

טלוויזיה

[illegible]

סירות

[illegible]

טיולים

[illegible]

שידוכים

[illegible]

מי מצא?

[illegible]

חקלאות

[illegible]

חיות בית

[illegible]

ריקודים

[illegible]

מכונות כתיבה

[illegible]

חוגים

[illegible]

הלוח הכפול ירושלים

תורנות רופאים לפי המקומות

[illegible]

חדרים מרוהטים

[illegible]

דירות מרוהטות

[illegible]

תורנויות בתי חולים

[illegible]

תורנות בתי מרקחת

[illegible]

קבלנים

[illegible]

דירות למכירה

[illegible]

מחסנים

[illegible]

נופש

[illegible]

נתניה

קבלנים

[illegible]

אשדוד

דירות בשכר חודשי

[illegible]

באר־שבע

וילות ובתים

[illegible]

למוסך חדש
דרוש
פיטר רכב
לפנות ת.ד. 8560 ת״א
[illegible]

איגוד קלדבון — [illegible]
דרוש
חרט — ומסגר
טלפון 842291

דרושה
מרכזנית
[illegible]
לפנות: [illegible]
רח׳ [illegible] 8, ת״א
טל. 284128
בשעות 8.30—14.00

הלוח הכפול חיפה והצפון

תורנות רופאים לפי המקומות

חיפה
● רופא תורן במד״א, טל׳ 101.

תורנויות בתי חולים

● היום: רוטשילד (כירורגיה־פנימית — תאונות נשים — ילדים), רמב״ם (נוירוכירורגית).
● יום החג: רמב״ם.

תורנות בתי מרקחת

● ליל החג: לפנות לרוקח הקרוב.
● יום החג: רמב״ם, אורלוזורוב 29, טל׳ 662974.

דירות למכירה

[illegible]

חוגים

[illegible]

הצעות עבודה

● דרושה מטפלת ל־5 ימים בשבוע בקריות. טלפון 780225 533885.

● מוכנים שכירים אמצעים להשקעה ועריבויות מעוניינים בהצעות ערבויות בעניינו מזון. המחד שטרנברג הרצל 29, טל׳ 667317.

● דרושים עובדים בעל/ות מקצוע „סימי״ עצמאות 47. 04—663413.

ביקוש עבודה

[illegible]

מכוניות

[illegible]

מציעים למכירה

[illegible]

רהיטים

[illegible]

בתי־ספר ושיעורים

[illegible]

דירות בשכר חודשי

[illegible]

טיולים

[illegible]

מקררים

[illegible]

נופש

[illegible]

הודעות לציבור

מדינת ישראל
משרד התקשורת
מכרז מס׳ 2/73
מוזמנות בזה הצעות לאספקת:
2000 קופי שרוול פלסטי כחול: מידות 60×3.8×3.0 מ״מ
4000 קופי שרוול פלסטי כחול: מידות 60×4.4×0.6 מ״מ
500 קופי שרוול פלסטי כחול: מידות 4.2×6.0×5.0 מ״מ
500 קופי שרוול פלסטי כחול: מידות 5.2×6.0×6.0 מ״מ
בהתאם למפרט 0012
[illegible]
המנהל הכללי
משרד התקשורת

מדינת ישראל
משרד התקשורת
מכרז מס׳ 7/73
מוזמנות בזה הצעות לאספקת מקלדי הזי כפוד לפי רשימה המצורפת. הר׳ מקודות צריכים לענות על דרישות מפרט ארגון בנהלי האספקה בישראל ומכון התקנים הישראלי מס׳ 14 מאוגוסט 1963.
[illegible]
המנהל הכללי
משרד התקשורת

משרד התקשורת
מכרז לביצוע [illegible]
[illegible]

למסעדה [illegible]
תל־אביב
דרוש
עוזר למ[illegible]
[illegible]
13.00—9.00
טלפון [illegible]4432

דרוש [illegible]
פועלי [illegible]
חדרי מדרג[illegible]
ומשרדים
[illegible]
לפנות: [illegible]
טל. 728013

לחברה מסחרית גדולה בחיפה
דרושה
כתבנית מעולה
עברית/אנגלית
בדבר פרטים נא לפנות בכתב בצרוף [illegible] קודם לת.ד. 4353 חיפה עבור כשר
(מיקוד 31040)

דרושים
נגרים
לפנות הבאי 27 אזור התעשיה אזור
טל. 841168, בשעות היום.
בערב טל. 964609 לבקש את [illegible]
למתאימים תנאים טובים

בחנות גדולה ומודרנית
דרושה בירושלים
מנהלת אופנת נשים
נא לפנות בכתב לת.ד. 8680 ת״א
תנאים טובים למתאימות. סודיות מובטחת

קו־אופ. תל־אביב - דן השר[ון]
אגודה צרכנית שיתופית בע״מ
כבר דיזנגוף 9, תל־אביב, טלפון 240281
1. דרוש
מנהל
צרכניה
לנוה מונסון ע״י סביון
בעל נסיון בנהול חנות־מזון
2. למשרדנו ברמת־גן
דרושות:
★ פקידות להנהלת חשבונות
★ כתבניות בעברית
עם ידע בפקידות כללית
★ מזכירה
רצוי עם נסיון בהדפסה באנגלית
נא לפנות למחלקת המנגנון בין השעות 8.00—12.00 בכל יום

להברה צבורית בירושלים
דרושים
1) מנהל יחידה
[illegible]
2) מנהל יחידת נכסים
[illegible]
3) פקיד קבלת קהל
[illegible]
לפנות ת.ד. 2344 ירושלים ולציין על המעטפה: משרה 1; משרה 2; משרה 3.

ביום ד' 18/4 יתקיים
בירושלים
מפגש יעוץ והדרכה
בנושא:
כיצד להפסיק לעשן

במועדון צוותא (רח' המלך ג'ורג' 38)
החל משעה 17.00

בתכנית:
- הרצאות מפי מומחים לפרישה מעישון.
- יעוץ אישי ע"י רופא, דיאטטקאי ופסיכולוג.
- הקרנת סרטונים.

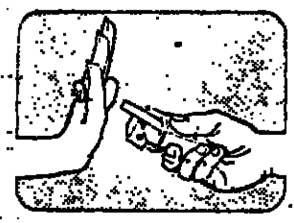

האגודה הישראלית למניעת עישון

למעוניינים בהשקעות
רווחיות
תעסוקה מלאה או חלקית
סודיות
לפנות: חיפה ת.ד. 9827

חנות גדולה
להשכרה
בנות רשקו, רמת השרון
לפנות 58008—03, בבוקר

מגרשים למכירה

1. רח' הרכבת — תל־אביב ע"י בית הדר, 700 ממ"ר למשרדים או ל־תעשיה.
2. גבעת הרצל — 1200 ממ"ר לכל מטרה.

קונים רצינים יפנו להד"ז 2862, ת"א.

תיכון סאלים
במוסף השבועי של
הארץ
שבע פרסים יקרי־ערך!

אם הנך מעוניין במצלמות ומסרטות מפורסמות, דרוש
Leitz Leica M5
LEICAFLEX SLR.
CINE CAMERAS SUPER 8 and 16 mm.
Rollei ROLLEIFLEX Rollei 35
ללא מכס
עבור עולים חדשים!
להשיג בכל בתי המסחר המובחרים לצלום
הסוכנים:
א. ברנר
ובניו בע"מ
BERNER

אוצר מפעלי ים בע"מ — מנהלת נמל יפו

מכרז למכירת דוברות ישנות

חברת אוצר מפעלי ים בע"מ ומנהלת נמל יפו מעוניינות למכור 58 דוברות ברזל ישנות.

הדוברות נמצאות בנמל תל־אביב ואפשר לראותן בנמל בשעות העבודה הרגילות. הצעות לרכישת הדוברות יש להמציא במעטפה סגורה בצירוף המחאה בנקאית בשיעור 10% מערך ההצעה ולשימן במשרד נמל תל־אביב בתיבת המכרזים.

הזוכה במכרז יהיה חייב לפנות את הדוברות מהנמל תוך המועד שייקבע על ידי מנהל הנמל.

התאריך האחרון להגשת ההצעות הוא: 24 באפריל 1973, שעה 12.00.

אריה שכרצבך
מנהל נמלי יפו־ת"א

הלוח הכפול — הארץ — ידיעות אחרונות

דרוש
מהנדס בנין
להבנון קונסטרוקציות
בעל רמה
למשמד המתאים — תנאים טובים!

סודיות מובטחת. נא לפנות
אינג' ע. שראל בע"מ
יכולות והנדסה אזרחית במפעלי תעשיה,
חיפה. טל. 243542—04

בית החולים שערי צדק
דרושה
מרפאה בעיסוק מוסמכת
(בוגרת ביה"ס לריפוי בעיסוק)
למשרה מלאה או חלקית
נא לפנות לאחראית לריפוי בעיסוק, ת"ד 293, ירושלים, בצירוף תולדות חיים ותצלום

דרושים:
★ **מהנדס בנין**
★ **טכנאי בנין**
להאום ופקוח על פרויקט מעניין בתל־אביב
לפנות טלפונית: 444472, 440531
— סודיות מובטחת —

למשרד בניה ארצי
דרוש
הנדסאי בנין
להישוב כמויות, הכנון ושרטוט בנין
טל. 265836 או 444881 ת"א

הלוח הכפול — הארץ — ידיעות אחרונות

הכל בכל בלוח
בלוח הכפול

לבנין ברחובות
דרוש
קבלן לריצוף
לפנות דחוף בבנין
ביום רביעי 18.4.73
רח' אוסישקין 5
רחובות (ע"י מגרש כדורגל) — לאמיצור.

דרושה
מזכירה כתבנית
השולטת בשפות צרפתית, אנגלית ועברית,
רצוי גם קצרנות בצרפתית
לכתוב לת.ד. 70, חיפה בציון קורות חיים ונסיון מקצועי או לטלפון 539245—04

סיבי דימונה בע"מ
למשרדנו בתל־אביב דרושים:

* **מנהל יחידת מחשב ואו"ש**
בעל נסיון של לפחות 10 שנים בניהול מערכות תכנון ותכנות, עבוד נתונים.

* **תמחירן בכיר**
10 שנות נסיון בעבודת תמחיר בחברה תעשייתית.

* **כלכלן צעיר**
3 שנות נסיון בחברה תעשייתית.

* **פקידה כתבנית**

מעוניינים מתבקשים לפנות בכתב אל מחלקת כח־אדם, טל. 824186, תל־אביב.

ביה"ס התיכון ע"ש הנשיא יצחק בן־צבי
קרית־אונו, מקס 38
דרוש/ה
מורה לשרטוט בנין
אלבורנט/ית למעבדה לפיסיקה
המוסמכים המעוניינים מתבקשים לפנות בהקדם למזכירות ביה"ס, טל: 757522

לבית מלאכה של מכניקה עדינה של מפעל לרכיבים אלקטרוניים
דרוש מסגר מכני
הכישורים הדרושים:
בוגר בית ספר תיכון טכני.
נסיון בכל סוגי עבוד שבבי והלחמת כסף.
נסיון בנהול צוות עובדים.
נסיון במו"מ עם קבלני משנה.
ידיעת אנגלית רצויה.
נא לפנות בכתב לת.ד. 10849 תל־אביב, עם ציון קורות חיים ונסיון מקצועי או טלפונית 254985(03), 250484(03) לשם קביעת ראיון.

למפעל בינוני
דרושים בת"א
★ **מנהל חשבונות עצמאי**
★ **עוזר למנהל חשבונות**
למתאימים תנאים טובים!
המעונינים יפנו בציון נסיון, השכלה ומשכורת נדרשת לת. ד. 7151, תל־אביב.
סודיות מובטחה

חברת ג'רוסלם ג'רסי בע"מ
למפעלנו בירושלים
דרוש
מנהל חשבונות סוג ד'
(3 שנים נסיון בהנהלת חשבונות במפעל תעשייתי) לפקוח על רישומי תנועת מלאי, בדיקת חשבונות ספקים והכנת תמחיר.
לפנות בכתב לת.ד. 226 ירושלים למנהל המפעל

דרושים בוגרי צבא
עבודה עם נוער
בכל חלקי הארץ.
מעוניינים יעברו תקופת הכשרה להוראה:
מדריך מוסמך ויקובצו להדרכה בבחירות מלאות.
תקופת הסמינר תינתן אפשרות להשלים את חינות הבגרות.
שכר הלימוד והכלכלה ימומנו ע"י המוסד תמורת התחייבות לשנתיים עבודה בשכר מלא.
קבלת מועמדים בכל יום, בין השעות 8 בבוקר עד 1 בצהריים, במרכז הנוער העובד והלומד, רח' החשמונאים 91, תל־אביב, טל: 267246, 26724.

מכרז מס' 8/73
למגן דוד אדום בישראל
המכון להפרדה ויבוש פלסמה ביפו
דרוש
ביוכימאי במעבדת בקורת טיב
הכשורים הדרושים: ביוכימאי או בקטריולוג בעל רקע ביוכימי.
תאור התפקיד: התפקיד אינו מוגבל לשעות עבודה קבועות וסדירות ועל נושא התפקיד להיות מוכן לעבוד גם בשעות עבודה בלתי רגילות.
הדרגה: הדרגה תיקבע בהתאם לכישורים.
בהצעות נא לפנות למרכז מד"א, ת. ד. 9240 תל־אביב, עבור ביוכימאי.

דרושה
אחות מוסמכת
להפקיד של עוזרת לאחראית מכון רפואי, במשרה מלאה עם פיצול.
שעות העבודה:
13.00 — 08.00, 18.00 — 15.30
מועמדים יפנו בכתב יד עם ציון קורות חיים ונסיון עבודה קודם לת.ד. 4026 תל־אביב, עבור מחלקת המנגנון.

למחלקת המעליות
דרושים
הנדסאים או
טכנאי חשמל
המעונינים מתבקשים לפנות לטל: 50929 או בכתב לת.ד. 1969 ת"א עבור מעליות.

א. סיניבר ושות', מהנדסים בע"מ
דרושה מזכירה
לניהול משרד
עברית ואנגלית
טלפון 741175 — 748117

למפעלנו דרושים בהקדם:
גרפיקאי מעולה + מנוסה
מונטז'יסט
איש מכירות
בעל רכב
מזכירה עצמאית
בשפה האנגלית,
עם ידיעת השפה העברית.
— • —
מועמדים המתאימים יפנו למפעלים גרפיים בע"מ ערבי־נחל 18 נחלת־יצחק ת"א
טל': 253311־2

כל מודעה
המתפרסמת בלוח זה
מתפרסמת ללא תשלום נוסף
גם ב"ידיעות אחרונות"
על פי הסכם מיוחד בין
"הארץ" ו"ידיעות
אחרונות"

MUSTANG
יצרני חולצות אופנה
לילדים, נוער וגברים
דרושות
דיילות מכירה
בעלות הופעה נאה
לתקופה שבין 24.4.73—7.5.73
בירושלים, חיפה ותל־אביב.
לפנות אישית: רח' השוק 38 תל־אביב
או בטלפון 825088
מוסטאנג — החולצה הראשונה בצירוף האופנה

לבית חרושת **ויטה**
דרוש
מכונאי אחזקה מעולה
למכונות אריזה אוטומטיות
למועמד המתאים מובטחים תנאים טובים והתקדמות.
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 224 רמת־גן.
סודיות מובטחת

למפעל מזון גדול בתל־אביב
דרוש
טכנאי ייצור
מתחיל
התפקיד כולל בצוע חקרי זמן,
שיפור שיטות עבודה וקביעת שכר עידוד
המעונינים מתבקשים לפנות בכתב לת.ד. 138 ת"א.

למפעל מתכת בת"א
דרוש
פקיד מכירות
עם ידע ונסיון ברישום הזמנות,
הכנת חשבונות ומגע עם לקוחות.
• לפנות בכתב לת.ד. 4333 ת"א 61 040 למס. 983.

هكذا من الأصل

מי־טל
שירותי פרסום מאוחדים בע"מ
תל־אביב, רח' יהודה הלוי 4/א טל. 281824

ראיתי שמעתי

גלריה בין קבוצית

הגלריה הבין־קיבוצית לציור ופיסול שבה משתתפים כל זו־מי הקיבוצים נפתחה בשבוע שעבר ברח' דב הוז 25 בת"א. בפתי־חה משתתפים 15 אמנים מקיבוצים שונים. ברית התנועה הקבוצית רכשה את המקום והפכה אותו לגלריה. מוסדות התרבות של ה־תנועה בחרו ועדה שתיקבע את התצוגות ואת האמנים שישתתפו בהן.

בקיבוצים פועלים קרוב ל־400 אמנים, שאחדים מהם זכו לפירסום גם בחו"ל וקיבלו פרסים בינ־לאומיים.

ספרי תורה מאמריקה

רפאל רוטשטיין כתב לי מניו־יורק: מיכאל שער, לשעבר דובר מיפקדת יהודה ושומרון ועתה קונסול ישראלי בניו־יורק לעניני דת, שולח כמעט כל שבוע לישראל ספר תורה אחד, ולפע־מים יותר. הוא מוצאם בבתי כנסת שנסגרו בשכונות עוני.

„לעתים קרובות בא אלי רב עם ספר תורה ומספר בצער כיצד קהילתו שפרחה לפנים, הצטמצמה לכמה נפשות המפחדות לצאת החוצה מפני שברחובות שולטים עתה פושעים ומכורים לסמים", אומר שער. ספרי התורה נשלחים למשרד הדתות בישראל, שברשותו רשימה של כ־800 קהילות המחכות לספר תורה משלהן, בגלל המחסור בסופרי סתים קשה כיום להשיג ספר תורה.

חג תזמורת המשטרה

בחצר הקרקטין המורקי העתיק במבואות העיר העתיקה בירושלים, באולם ששימש לפני 50 שנה מחסן הציוד המרכזי של משטרת פלשתינה, הנציחו בימים אלה משטרת ישראל את זכרם של מייסד תזמורת המשטרה א. ה. סילבר ז"ל ושל יורשו בתפקיד המנצח ו. ג' גריבוב ז"ל, על ידי קריאת אולם התזמורת על שמם.

תזמורת המשטרה נולדה למעשה בין קירות קסרקטין זה ב־1921 כאשר א. ה. סילבר, המוסיקאי היהודי שומר הבצורת מלונדון, שבא לארץ ישראל עם הגדוד העברי של ז'בוטינסקי, ניצח בחצר על הקונצרט הראשון שלה. התזמורת היתה מורכבת ברובה מנגנים יהודים אך ניגנו בה גם ערבים נוצרים ומוסלמים. טורקי, רוסי לבן, יוונים, ארמני ועוד. ארבעה נגנים ששירתו תחת פיקודו של סילבר ממשיכים כיום להיכנות עם צוות הנגנים, הכולל גם שתי עלמות חיננית.

למעשה היתה תזמורת המשטרה, עד שנוסדה התזמורת הפיל־הרמונית ב־1936, התזמורת הקבועה היחידה בארץ ישראל שהיתה עורכת קונצרטים פומביים. אחרי מלחמת העולם הראשונה מילאו אנשיה תפקידים בסתוונים שוטפים: הגנו על ירושלים, על הרובע היהודי בעיר העתיקה, על הדרך לכותל המערבי, על מאה שערים. רבע מאנשיה נפלו מכדורי מתנקשים; רבים נפצעו.

רח"ן

אברהם מארח את שלושת המלאכים — הגדת פסח דפוס ונציה.

מכתבים למערכת הארץ

תדמית הספרן

במאמרו „עם הספר מתפש ספר" (מוסף „הארץ" 4.4) יוצר מר מיכאל אוהד את הרושם שהספרנים הם קו־מץ של זקנים השומרים על גחלת הספרות שלא תכבה, ושעם הסתל־קותם, לאחר 120, לא יהיו להם ממ־שיכים.

הנני לבשר למר אוהד ולכל מי שחושב כמוהו, שתדמית הספרן כ־יום שונה בתכלית: יש בארץ גוף הנקרא אס"י — איגוד ספרני ישר־אל, אשר מארגן, בשיתוף עם מרכז ההדרכה לספריות צבוריות, קורסים להכשרת ספרנים. לקורסים אלה מת־קבלים בעלי תעודת בגרות והקורס מכשירים בכל ענפי הספרנות; עם סיומו הם מתקבלים כספרנים בספ־ריות ציבוריות, או בבתי־ספר, ואף במוסדות אקדמיים. אני עצמי הש־תתפתי בקורס כזה ועלי לציין שרוב המשתתפים בו היו נשים, חלקן ה־גדול צעירות ונאמנות. כיום כולן עובדות.

אמנם ישנם עדיין מקומות, שבהם יש ספרן „מטעם" אשר תפקידו ניתן לו על סמך „קשרים" ולא על סמך כישורים. במקומות כאלה קיימת ב־אמת התופעה שציין מר אוהד, שה־נוער אינו נמשך לספריה ולספר; אולם תופעה זו נעלמת והולכת ר־רוב הספריות הבירור בצורך בהכשרת הספרנים לתפקידם בקורסים ובהש־תלמויות.

בעיה נוספת בענף הספרנות, כמו בעוד הרבה ענפים בארץ, היא בעית המשכורת. מבחינת השכר צמודים הספרנים למקצוע הפקידות, כך ש־ספרן מתחיל מקבל משכורת שווה לזו של פקיד בתחיל אם כי הכשרתו היסודית גבוהה הרבה יותר מזו של האחרון. דבר זה גורם היסכול ל־הרבה ספרנים, למרות אהבתם את המיקצוע. יש לקוות שגם ענין זה יבוא על תיקונו כך שמקצוע הספר־נות ימשוך לשורותיו עוד הרבה כך „צעירים ומבטיחים" ועם הספר ימצא את הספר, את הספריה ואת הספרן.

מרגלית מויאל
באר־שבע

המהנדס „יהודי"

בהנאה רבה קראתי את סדרת ה־מאמרים המעניינת של א. שוייצר „מסעם דרום־אפריקאי" ובמיוחד הר־רשמתי מהפרק האחרון „ההיבט ה־ישראלי" („הארץ" 9.4). לא מזמן ערכתי ביקור פרטי של 30 יום ב־ארץ זו והתעוררו בי אותן המחש־בות, הבאות לביטוי בפרק הישראלי של הסידרה, באשר ליחסינו עם דרום־אפריקה. הפיסתו של מר שוויי־צר היא נכונה, ריאליסטית ולטובת מדינת ישראל.

ברצוני להוסיף, דרך אגב, כי יש־נם תחומים מסויימים שבהם נוכל ללמוד מדרום־אפריקה, כגון סתגר־נות התעבורה בערים הגדולות וב־מיוחד הכבישות היציאות. באמר לי כי המהנדס הראשי בעירית קייפ־טאון הוא יהודי והוא אשר תיכנן את מערכת הכבישים הנפלאים של העיר. האם לא נוכל ללמוד ממנו?

חיים הופמן
תל־אביב

מלונות מזרח ירושלים

ברצוני להבהיר כמה נקודות ב־עקבות מאמרו של מר חביב כנען על „תנופה למלונאות במזרח ירושלים" („הארץ" 1.4).

אין יסוד במציאות לטענותיו של מר סאמיר איובי, מנהלו של נשיונאל פאלאס הוטל, כאילו לא נכונה ה־הסתדרות במידה מספקת את בעיות המלונאים הערבים המאבקים על ה־באת עובדים מהשטחים.

לדעתנו אין כל צורך להביא עוב־דים מחוץ לירושלים והסיבה האמי־תית לכך שבעלי בתי־המלון במזרח ירושלים מביאים פועלים מהשטחים היא שלעובדים אלה הם משלמים שכר עבודה נמוך ומעסיקים אותם בלי תנאים סוציאליים מינימליים. בעלי בתי־המלון במזרח העיר מ־שלמים לעובדים מהשטחים שכר ע־בודה הנמוך בכ־50% מזה המשולם לעובדים היהודים והערבים המועס־קים במערב העיר.

דבריו של מר סאמיר איובי כי „עלינו לשכן רבים מהעובדים בתוך המלון" מכוונים בעליל את ציד־קת טענותינו כי המלונאים במזרח ה־עיר מעסיקים את העובדים מהגדה יותר מ־8 שעות ביום — בניגוד ל־חוק שעות עבודה ומנוחה ולאיסור להלינם בעיר בלי אישור מיוחד.

הנהלות בתי־המלון במזרח העיר דוחו לפני כשנתיים את הצעתנו ל־ארגן קורסים להכשרה ולהשתלמות עובדים מקצועיים. על כן אין מקום לטענותיו של מר איובי על מחסור בעובדים מקצועיים שאינו בא על פתרונו.

מנהל המחלקה למזרח ירושלים ב־מועצת פועלי ירושלים, מר שלמה שוקרי, ואנשיו, אינם לוחצים לחי־תימת הסכמי עבודה אוטומטיים בלי התחשבות במעבידים. יש מצידם ה־בנה לבעיות המלונאים, והראיה — הסכם העבודה במלון אינטרקונטי־נטל שבמהלכו ויתרה ההסתדרות על סעיפים רבים מתוך התחשבות בהנ־הלת המלון, לאחר שזו הסכימה עק־רונית לחתום עימנו על הסכם הע־בודה הראשון מסוגו במזרח ירוש־לים.

ישראל כהן
הדובר של מועצת פועלי ירושלים

מעגל סגור

במאמרו מ־30.3 מציין מר חביב כנען כמה סיבות להתרמת גופות למתים. ברצוני להוסיף עוד נימוק אשר הנחה אותי, והוא זיהום ה־סביבה.

כפי שאני מבין כל התהליכים ב־עולם מבוססים על מעגל סגור. ה־זיהום מופיע כאשר הקו הסגור הזה נשבר. על כן בתי־קברות בעולם הם צורה מסויימת של זיהום הסביבה, המסוכנת מפני שבינתיים איש אינו שם לב אליה. דומני שכבר כיום יש מפין התחרות בין החיים למתים על „מרחב מחיה". ברוח זו כתבתי ל־בית־הספר לרפואה בירושלים, כי הם רשאים לעשות עם שאריות גופתי (אחרי הליכתי) כפי שימצאו לנכון — למשל ליבשן ולטחנן לזיבול עציצים או הזנת עופות. לצערי ענו לי כי הם חייבים לקבור כל מה שישאר אחרי הנתיחה.

בקשר לזה רצוני לציין כי מובנם של שמות עצם מוחשיים ידוע בדרך כלל גם אם לא תמיד יכולים האנ־שים הפשוטים להגדירם. הבעיה מת־חילה ביחס לשמות עצם מופשטים, כגון אלוהים, כבוד (חיים ומתים), אהבה, ידידות, מצפון, חינוך. אני, לפחות, אינני יודע לא את הגדרותם ולא מובנם של המושגים האלה. אך יש קבוצות אנשים בכל העולם, אשר צוה קיומם ופרנסתם תלויים בא־הבהירות של שני המושגים הראשו־נים. אולי תקבלו, אנשי מערכת „ה־ארץ", את המשימה של בירור אותם שמות עצם, כי אז אולי יגדל מס־פר האנשים, אשר ידרשו גם בתחום שהסברתי לעיל לשמור על מעגל התהליכים סגור.

שלמה בורנשטיין
כפר־סירקין

חוף דור - בית הארחה
ד. נ. חוף הכרמל

מודיע

נותרו מספר מקומות מצומצם
לחג הפסח

חדרים מרווחים הקרובים לחופה המקסים ויפה של דור

במחירים מוזלים ✱ —.40 ל"י ליום פנסיון מלא ליחיד כולל מסים

— ✱ —

אפשר להזמין מקומות גם לסדר פסח חגיגי
(לא מסורתי) במחיר של —.25 ל"י לארוחה

בהזמנות לפנות: טלפונים 063/99533, 063/99121

פתחנו במכירת
שמלות וחליפות
במחירים ללא תקדים

תשלומי מחצית הסכום, במחיר שרשום על התווית.
המחסן פתוח מ־8.00 בבוקר עד 7.00 בערב, ללא הפסקה.

רח' נחלת־יצחק 59, תל־אביב, אוטובוסים: 53, 63.

אנו לא מעלים את המחירים על המלאי הקיים.

ברכת חג שמח ומועדים לשמחה מאולת חב' ישפאר בע"מ.

SONY
אולמי התצוגה:
מגדל שלום, רח' אחד העם 9, טל. 52431 תל־אביב.

באור־ורשבסקי

אירופה טורס
EUROPA TOURS
מציעה:
טיולים
מודרכים
★ לאירופה
★ המזרח הרחוק
★ סביב העולם

שייט סתיו
באניה „דן"
מה־1 עד ה־13 באוקטובר
ל: קוסדסי, פיראוס, גנואה, מרסייל, נפולי, פלרמו, הרקליון

שייט סוכות
באניה „נילי"
מה־7 עד ה־22 באוקטובר
ל: רודוס, פיראוס, ברצלונה, ניצה, ליבורנו, נפולי, קטניה, איסטנבול

חוברות והרשמה בכל משרדי הנסיעות!

אירופה טורס: EUROPA TOURS: הטיול הטוב ביותר זה

האניות „דן" ו„נילי" נבנו ב־1964/5 סיווג בטיחות א.א.

...ראה הפסח השלים כד יצחק רוט, טכנאי רנטגן בבית"ח מאיר תמונת ליל סדר מ־50 אלף גפרורים צבעוניים. הוא עבד שעתיים ביום בממוצע במשך חצי שנה. (צילום: יגאל ישראלוב)

משטרה: הד עולמי לשוד בכנסית הקבר

מאת סופר „הארץ" לעניני משטרה

...בעל עבר פלילי, שזוהו ...ה בכהה, ראה את יהדם לנדס־ ...בפתח סמוך לכנסית הקבר ...ד קרוב לשעה בה נבזז מה־ ...לוח עם כתובת קדושה. על ...בידע זה עצרה המשטרה את ... ברגר ושופט בית משפט השלום ה־ ...בירושלים ביום אתמול ל־ ...את מעצרו בשבעה ימים. ...יה, שראה להביאו את לנדס־ ...אינו ביכן למסור על כך עדות ...שהוא פוחד. הוא שוחה על ...ב שני קצינים בכהוה הדרוג, ...המשטרה, המפקח כל, אמר ...בבית המשפט, כי לנדסברגר ...כי ביום ששי לפנות בוקר, ...כשהוא מזויין, לכנסית הקבר ...בירושלים ושדד לוח עם ...קדושה. תוך כדי השוד נפצע ...המפקח של ביקש להגיש ...המשפט הוכר השיז נוסף, שלא

הוגש בסוף כאשר שהשופט קיבל את התנגדות הסניגור, עו"ד משה רום.

קצין המשטרה הוסיף כי מבדיקה האליבי שמסר לנדסברגר מתברר כי לפחות אחדים מהטוענות עם היה לפני המקרה נמצאו לא נכונים. אולם בדיקה האליבי עוד לא נסתיימה.

נציג המשטרה טען כי הפרשה זוכה להד עולמי ונודע כי גם הותיקאן מתעניין בפרשה. המפקח של אמר עוד כי לשוד השיבות ציבורית ולכן ביקש לעצור את לנדסברגר ל־15 יום.

עו"ד רום טען כי בידי המשטרה אין כל ראיה. הוא הדגיש כי אין שום מניעה, לדעתו, שתימסר הודעה בכתב מאותו איש הטוען כי ראה את לנדסברגר, כדי שיהיה בידי המשטרה ראיה ראשונית.

משטרת ירושלים עצרה עוד שני אנשים מתל־אביב החשודים בבצוע השוד.

אושרה חציבת מיכרה בתמנע

מאת סופר „הארץ"

ועדת שרים לעניני כלכלה אישרה אתמול להנהלת מפעלי הנחושת בתמנע להתחיל בחציבת מכרה פתוח חדש בהשקעה של 29 מיליון ל"י. המכרה דרוש כדי להבטיח רציפות בכריה בכמות סוגה עפרת נחושת בשנה. החציבה במכרה התת־קרקעית הקיים תוך ארבע שנים והמפעל יתבסס על מכרה אחד בלבד.

מימון הקמת המכרה ייעשה ברובו על ידי ספקי הציוד השונים של המבשלה ו־2.2 מיליון ל"י יממנו מהון החברה.

ועדת השרים החלה בדיון על הקמת מיתקן חדש לייצור חומצה גפריתית במפעלי כימיקלים ופוספטים. המיתקן ייצר 180 אלף טונות חומצה בשנה ויחליף את המיתקן הקיים.

✶ הכינוס הארצי השני למטרולוגיה תעשייתית ייפתח בטכניון ביום ד' הקרוב בהשתתפות מר חיים בר לב, אנשי מדע, מדענים מחו"ל ונציגי מפעלים תעשייתיים.

מאות אלפי אנשים יבלו בפסח משארם עד החרמון

מאות אלפים אנשים יטיילו בימי החג. באזור הכנרת צפויים כ־250 אלף ובמפרץ שלמה כחמישים אלף. בשמורות טבע נעשו סידורים לקליטת המטיילים.

בכל בסיסי צה"ל ייערכו סדרי פסח מסורתיים, ובסדר המרכזי ישתתפו שר הבטחון, הרמטכ"ל וקצינים בכירים.

בקיבוצים יתארחו עולים בסדרי פסח.

שרותי התחבורה הציבוריים גויסו להסעת מאות אלפים בערב ובמוצאי החג. המשטרה נקטה בצעדים להבטיח זרימת תנועה סדירה בכבישי הצפון, באזור ירושלים ובכביש אילת־שארם א־שייך. רשות שמורות הטבע יצאה בקריאה למטיילים לשמור על נקיון החניונים ולהמנע מלהשחית אתרים.

ביממה האחרונה הגיעו אלפי תיירים וצפויים להגיע תיירים „מן המשוט אל הסדר".

פסח לעולים

הרב מרדכי קירשבלום, יו"ר־בית של מחלקת העליה, מסר כי הושלמו כל ההכנות לעריכת סדר ליל פסח בכל מרכזי הקליטה של הסוכנות היהודית. הוא מסר כי נעשו סידורים מיוחדים בשביל משפחות וקבוצות עולים שיאפשרו להן לחוג את הפסח לפי המסורת והמנהגים שלהן. חולקו הגדות מתורגמות לרוסית, גרוזית, צרפתית, ואנגלית.

בפקיעין

אחר שנים רבות הוא יבוא לסדר מספר רב של יהודים בפקיעין, בבית הכנסת העתיק. בחורי ישיבה התפוצות שהתיישבו בפקיעין יקבלו אורחים מיהודים בירושלים שבהם ישבו לסדר.

בצה"ל

סדרי פסח מסורתיים ייערכו הערב בכל יחידות צה"ל הן בתחומי הקו הירוק הן בשטחים. הסדר המרכזי ייערך, כמדי שנה, באחד הבסיסים, ויהיו נוכחים בו שר־הבטחון, הרמטכ"ל וקצינים בכירים. הסדר ינוהל על־ידי הרב הראשי לצה"ל. לחיילים, שייבצר בהם לקחת חלק בסדר בשל היותם בתפקידי שמירה במוצבים, יחולקו מנות אישיות ובהן כל אביזרי הסדר, בכלל זה אוכל חגיגי כמו כן הרבנות הצבאית.

סדרי הסעה מיוחדים יתנהגו לקראת החג. לכל היחידות הצה"ל אורגנה הסעה באוטובוסים בערב החג ולאחריו וגם לקראת יום החג השני.

ליחידות שבתחום הקו הירוק הוסדרה הסעה בקוים מיוחדים אשר יאספו חיילים בתחנות־הסעה ויובילום ליעדיהם. הקוים כוללים הסעות בכל איזור גוש דן, ירושלים, המרכז, חיפה והצפון.

כן הושג הסכם, עם חברות „אגד" ו„דן", שאוטובוסים אשר הסיעו חיילים ליחידותיהם יהיו חייבים בדרכם חזרה לאסוף חיילים — טרמפיסטים בתחנות ההסעה.

הנספחים הזרים

הנספחים הצבאיים הזרים בישראל ובני משפחותיהם ישתתפו בסדר בצה"ל באחד ממחנות הצבא.

בעבר פוזרו הנספחים במחנות שונים ואילו השנה ישתתפו כולם בסדר גדול. נמסר כי מלבדם ישתתפו כ־1200 עולים חדשים, רובם מבריה"מ, להשתתף בסדרי צה"ל. כמה כאלה ישתתפו בסדר הכרכי שייערך השנה ברמת הגולן.

הרב הראשי שלמה גורן יערוך השנה את ליל הסדר בחברת כתמהלי חברון. בחג יתפלל עם המהבהלים בחצרת המבשלה.

מכירת־החמץ

כלאי החמץ של המדינה יימכר היום לחייל דרוזי במשרדי הרבנות הראשית בתל אביב. את העיסקה יערוך הרב הראשי שלמה גורן.

רבע מיליון מבקרים צפויים בכנרת

250,000 מבקרים, מטיילים ותיירים צפויים בכנרת בחג ובסביבות הכנרת — הודיע אתמול כך צמוס הרפז, יו"ר מינהלת הכנרת. בחוף המזרחי, בקטע בין צמח לעין גב, הוכשרו חניונים רבים. באזור צפון הכנרת והצפון מזרח הכנרת אף הוכשרו מסלולי טיולים מיוחדים וסומנו שבילי גישה חדשים.

שארם

ראש המינהל האזרחי במרחב שלמה, כר ראובן אלוני, מעריך כי מספר המטיילים שיגיעו לאיזור שארם א־שייך יגיע ל־50 אלף. המינהל בשיתוף עם משרד התיירות ורשות שמורות הטבע ארגן סידורים כתארבים לקליטת אלפי כלי הרכב ועשרות אלפי המטיילים.

שמורות הטבע בחג הפסח

מאות אלפי מבקרים ומטיילים צפויים באתרי הטיולים ובשמורות הטבע. רשות השמורות הטבע והחברה להגנת הטבע יערכו עשרות טיולים מודרכים ללא תשלום. בערבים ייערכו הרצאות בלווית שיקופיות בחניונים ובשמורות הטבע (פרסום מפורט הופיע בעתונים).

רשות שמורות הטבע פונה אל המטיילים לשמור על הנקיון בשמורות ובמסלולי הטיולים.

עם כך הוצבו פחי אשפה וחולקו שקיות פלסטיק המיועדות לקליטת הפסולת.

אגד

אגד יפעיל 3000 אוטובוסים. סיום התנועה בערבי החג: מתל־אביב לאילת — 12, לאשדוד, אזור, אשקלון, באר־שבע, באר־יעקב, בת־ים, חולון, יבנה, ירושלים, קרית־גת, ראשון לציון ורחובות. הרצליה, כפר־סבא, נתניה וחיפה — ב־5.30; מתל־אביב לבקעה — 12, לגליל העליון, לעמק־הירדן — 2.30, לעפולה, לנצרת, לאבן יהודה, לתל־מונד — 4.30. במוצאי שבת ובמוצאי החגים יופעל שירות מיוחד, עד שעה מאוחרת מן הרגיל: מתל־אביב לחדרה, לאשקלון, לירושלים, לזכרון יעקב, ופרדס חנה ולחיפה — 11.30 בלילה. לראשון לציון, רחובות, אזור, נתניה, כפר סבא, הרצליה, חולון ובת־ים — בחצות. לטבריה — 9.30.

הרכבת

החל משבוע זה מופעלת רכבת נוסעים נוספת בערבי שבתות וחג בקו תל אביב־חיפה בשני הכיוונים. הרכבת יוצאת מתל אביב ב־16.05 ומחיפה בשעה 15.48.

בימי חול המועד יופעלו בקו תל אביב־ירושלים שתי רכבות מיוחדות בנוסף לשמונה הנוספות בשני הכיוונים לפי לוח הזמנים הרגיל. הרכבת הנוספת תצא ב־12.21 מירושלים ובשעה 11.40 מתל אביב.

דובר הרכבת מסר כי כרטיסים למקומות שמורים אפשר להשיג מבעוד מראש.

ברכת הרב גורן

הרב שלמה גורן, פנה לקראת חג הפסח בקריאת עידוד ליהודים הנבצאים בגלויות קשות ואיחל שיתקיים בהם הפסוק: „כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות".

כן שלח ברכת עידוד וחיזוק לאסירי ציון בבריה"מ. הרב דאג לשלוח בעוד מועד חבילות כשרות לאסירי ציון, באמצעות הצלב האדום בג'נבה.

פניה לנהגים

לקראת התנועה המוגברת הצפויה בימי החג בכבישים וברכבות פנתה הנהלת הרכבת מעל דפי העתונות וברדיו לנהגי הרכב בבקשה לנהוג בזהירות יתרה לפני מעברי מסילה — כביש.

הנהגים נתבקשו להקפיד על עצירה לפני מעבר שיש בו מחסומים ללא רמזור, ולהמשיך בנסיעה רק לאחר שיוודאו שהמסילה פנויה. במעבר עם רמזור, על הנהג לעצור ולהמתין עד שהרמזור יאפשר מעבר בטוח.

בפניה צויין, כי טווח העצירה של הרכבת הוא 300 — 500 מ' ולכן המרחק שנהג הקטר יכול להבחין ברכב, לא יספיק תמיד כדי לעצור את הרכבת בזמן, עובדה המחייבת זהירות יתר מצד נהגי הרכב.

הגדה ומזרח ירושלים אבלות על כמאל נאסר

מאת יהודה ליטני

העמוד הראשון של השבועון „אלפגר" במסגרת השחורה, עם תמונתו של כמאל נאצר במסגרת לבנה.

דומה כי בולמוס אחז את הגדה המערבית: בולמוס הכחיבה, בולמוס מודעות האבל. עתון מתחרה במשנהו, צירה אחת מבקשת להדגיש את צערה יותר משכנתה. עלה על כולם השבועון „אל־פג'ר" שפירסם בשבת, בעמוד א', את תמונת כמאל נאסר, דובר ארגון השחרור הפלשתיני, לאורך חצי עמוד, בכותרות אבל עבות.

כמעט שש שנים עברו מאז מלחמת ששת הימים ובשבוע שעבר לא היה כל הבדל בין עתוני מזרח ירושלים ובין עתוניה לפני 1967. בכולם הדגשה גימת הזהות עם ארגוני החבלה, כולם תקפו את ישראל ואת ארה"ב על סיועה לישראל.

ביום רביעי שעבר פרסם העיתון „אל־שעב" (העם) כותרת ראשית בשם „אצבעות כאשימות מצביעות לעבר ארה"ב בפעולת ביירות". כותרת המאמר הראשי ב„אל שעב" — „מדיר יאסין לביירות וצידון". המאמר משווה בין שתי הפעולות וטוען כי אין כל הבדל ביניהן. לדברי העתון, היתה כוונת ארה"ב לנקום במחבלים הפלשתינים לאחר רצח הדיפלומטים בחרטום. סיבה אחרת נראית לעין, כמשיך „אל פג'ר", היא הרצון להעלות את המוראל בישראל לקראת חגיגות העשורים וחגים למדינה. פעולות ארגוני החבלה ופעולה הנגד של ישראל כבבות את עיני העולם לבעיה הפלשתינית, כותב המאמר, „ובראש ובראשונה לזכותו של העם הזה לארצו ולקביעת גורלו. המערכה תובעת את מחירה, קרבנות רבים עוד יפלו אך השלהבת תמשיך לבעור למען המטרה" מסיים המאמר.

✶

גם היומון „אל קודס" (ירושלים) האשים במאמר הראשי, ביום רביעי שעבר, את ארה"ב בסיוע לישראלים שפעלו בביירות. „הפעולה, למרות תוצאותיה החמורות, אינה מקור לבכי או לצער, קרבנות הפעולה הביאו כבוד בנפילתם לעצמם ומקור תקוה לאומה הערבית". באותו יום פרסמה משפחת נאצר, מהעיירה ביר־זית ליד רמאללה, מודעת אבל לזכר בנה כמאל נאצר בה נאמר כי „המשפחה מודיעה בצער רב על מות הלוחם קדוש פלשתין כמאל נאצר שמת בביירות בגיל 48 בשרות עמו ומולדתו". בעקבות המודעה פורסמו עשרות מודעות אחרות מטעם ראשי ערים (היחיד הבולט שלא פירסם מודעה כזו היה ראש עיריית חברון השייח' מוחמד עלי ג'עברי), מוסדות ציבור, מוסדות חינוך ופרטיים. בכל המודעות נקראים מנהיגי הארגונים שנהרגו בביירות בשם הערבי „שהיד" שפירושו: קדוש, שנפל על קידוש השם או מי שנפל במלחמה מבית של האיסלאם. המועצה המוסלמית העליונה בירושלים, שהיא המוסד הדתי הגבוה ביותר בגדה המערבית ובין החברים בה נכבדים אישים כאנואר אל־חטיב ואנואר נוסייבה, פרסמה מודעת אבל בזו הלשון: „המועצה המוסלמית בירושלים מודיעה בצער רב וביגון על מותם של קדושי האומה הערבית והעם הפלשתיני על לא עוול בכפם... שמסרו את נשמותיהם למען בעיה צודקת ומולדת קדושה". העתון הערבי־ישראלי „אל אנבאא" היה היחיד שסרב להדפיס את מודעות האבל.

✶

במאמר המערכת של השבועון „אל פג'ר" (השחר), בשבת, נאמר כי הסיבה היחידה למותם של שלושת מנהיגי המחבלים בביירות נעוצה בהיותם פלשתינים. המאמר מוסיף כי מותם אינו סיבה לאבל אלא לשמחה כי במקומם יבואו עוד אלפים, הם מתו כי אהבו את פלשתין עד מוות. המאמר קורא לפלשתינים להודות לישראלים. „עם אלוהים הגבורים", אשר ליכדו את בני פלשתין לאהוב את ארצם עד מוות. המאמר מסיים במלים „לא, כמאל וחבריו לא מתו, אלא הצער שכלוהו לבותם בת ועורר בנפשותיהו התקוה וקריאוה לקרב".

באותו גליון כתבה אמו של כמאל נאצר שיר בשם „בני כמאל" המתחיל במלים אלה: בני כמאל: כנעץ את עיני לראותך, ואתה מתפלש בעפר העצב כי לא אראה אותך, / אני רואה אותך בכל צעיר / ומכסה את צעדיך הולכים בקרבי: / „לא אמות היום, / אני כהפכן הדרכי עם המהפכנים. / כותי בגבורי את האש וגופי כלבה את האש / לא אמות היום, צבי יהיה היום".

בסיום השיר כתבה האם: אשמע את קולך הקורא: „נתקיים למרות ההללון. נקום לתחיה כמותנו ונרים את דגלנו ונשא אותו לברוכים".

כאז ספטמבר 1970 לא נראו התבטאויות כגון אלה בעתונות הערבית בגדה ובירושלים המזרחית אלא בהבדל אחד: ב־1970 היו כל ביטויי הגנאי מופנים כלפי המלך חוסיין וממלכת ירדן. ישראל כמעט לא נזכרה ואם נזכרה — נכתבו הדברים לשבחה לעומת ירדן. כיום מופנים כל החיצים כלפי ישראל. אם העתונות הערבית מבטאת את דעת הקהל בשטחים המוחזקים הרי שההתבטאויות האחרונות מראות כי אין כל הבדל מחשבה בין תושבי השטחים ובין אחיהם שמעבר לגבול.

יו"ר חדש למועצה הדתית בירושלים.

(ע). הרב יעקב הלוי קצנלנבוגן, נכנס אתמול לתפקידו כיו"ר בפועל של המועצה הדתית בירושלים. הוא נכנס לתפקידו בעקבות החלטת מליאת המועצה הדתית, כי בשנה השניה לכהונת המועצה יהיה הוא ממלא מקום ראש המועצה. למועצה הדתית אין יו"ר קבע, מאז התפטר היו"ר הקודם, יהושע ברוכי.

חשוד בגניבת 200 אלף ל"י

מאת סופר „הארץ"

ישראל מיכאלי נעצר ושוחרר אתמול בערבות בעקבות חשד למעילה באמון וגניבה של 200 אלף ל"י.

הוא חשוד כי בחודשים האחרונים של השנה, עת עבד כפקיד בקופר־טיב נפט גנב 200 אלף ל"י. הוא שוחרר אתמול בבית משפט השלום בתל־אביב בערבות של 10,000 ל"י.

מאסר עולם לרוצח אחותו

(ע). — מאסר עולם הוטל אתמול בבית המשפט המחוזי בתל־אביב על סוחר ירקות מכפר טייבה, עבד אל רחים נציראת, (40) שנמצא אשם ברצח אחותו בגלל חשד שבגדה בבעלה והמיטה קלון על המשפחה.

✶ (ע). אלמונים פרצו במוצ"ש לתחנת הדלק פז בצרה, ופרצו את הכספת שבתחנה ונטלו 9000 לירות.

הקניות לחג — בסימן האמרת מחירים

מאת סופר „הארץ" לעניני כלכלה

הקניות לערב פסח עמדו אתמול בסימן האמרת המחירים. ברשתות השיווק הגדולות נמסר כי בשל ההתיקרויות האחרונות היו המכירות במחלקות הבשר נמוכות מן הרגיל. התמרמרות רבה עוררה בציבור העלאת מחירי העופות הטריים בכמה ל"י לקילו ויותר בעקבות עליית המחיר הסיטוני מ־3.75 ל"י לקילו חי. המחיר לעוף חם נע בחנויות סביב 7 ל"י הק"ג ומחיר עוף מוכן לבישול ברשתות הגדולות הגיע עד 8.20 ל"י לקילו — מחיר ללא תקדים. בשל התיקרות העוף הטרי קנו רבים עוף קפוא שמחירו 5 ל"י לק"ג.

התנועה במחלקת הבשר הטרי ברשתות שיווק ובאטליזים היתה השנה יותר מבעבר, ורבים העדיפו לקנות בשר קפוא. אולם בשל התייקרות הבשר הקפוא מסרו בעלי אטליזים כי רבים מלקוחותיהם קונים פחות בשר קפוא ויותר כבד קפוא ועוף קפוא. ביקוש גדול מהרגיל היה אתמול לקרפיונים, שמחירם לא השתנה, וכנראה יש מעבר מקניית בשר ועופות לדגים חולים.

תנועה ערה

התנועה בחנויות ובשווקים היתה אתמול ערה, כמקובל ערב פסח אולם ההתיקרויות הטביעו את חותמן על הכמויות שקנו רבים. מחירי הירקות צויין, היו אתמול גבוהים ביותר: כ־4 ל"י בממוצע לק"ג עגבניות וכ־5 ל"י לק"ג פלפל. מצד שני היתה ירידה במחירי מלפפונים, חצילים וקישואים. היו כמויות ניכרות של בצל יבש אולם מחירו גבוה — עד 1.70 ל"י לק"ג. היו גם כמויות מספיקות של תפוחי אדמה, למרות הקרה, לאחר שמועצת הירקות ייבאה אלפי טונות מאירופה. ביקוש ניכר היה אתמול, וכן בסוף השבוע, למיצרכים המשמשים כתשורות, כגון יינות, משקים חריפים, שוקולד וכו'. מהנהלת כרמל מזרחי נמסר כי נראה שמכירת היינות והמשקים החריפים היתה השנה גדולה מאשתקד אף כי עדיין אין סיכומים. כן היה ביקוש ניכר לפרחים, שמחיריהם האמירו אתמול מאד.

מלאי המצות ומוצרי חג אחרים, כגון קמח מצה, התרוקן אתמול ברוב החנויות, ובכמה מקומות אף הורגש מחסור. מנהל אחת החנויות הגדולות מסר כי הזמין השנה כמות גדולה מן הרגיל של מצה שמורה אולם כל החבילות אזלו כבר אתמול.

העובדים הסוציאליים עלולים לשבות

כנס ארצי של עובדים סוציאליים נערך בסוף השבוע בת"א, כשלב ההתארגנות לקראת שביתת אזהרה בת יומיים של העובדים הסוציאליים, שתיערך ביום רביעי וחמישי בשבוע חול־המועד.

עד עתה לא נענו המעסיקים בחיוב לדרישת העובדים הסוציאליים להנהיג לוח תפקיד שיקבע את המיבנה המקצועי בשירותים השונים. העובדים דורשים מהמעסיקים להתחייב להנהיג את לוח התפקיד כדי להביא את המקצוע ואת העוסקים בו, למצב בו יוכלו למלא תפקידם כהלכה „ולבצע את עבודתם האחראית והמורכבת".

דרישה זו הוגשה במסגרת ההסכם הקודם ואף נכללה בסעיף בו, אך הדברים לא הגיעו לכדי ביצוע.

אם גם לאחר שביתת האזהרה לא תחול תזוזה בנושא, יקיימו העובדים הסוציאליים שביתה ביום 24.4.73.

חג שמח

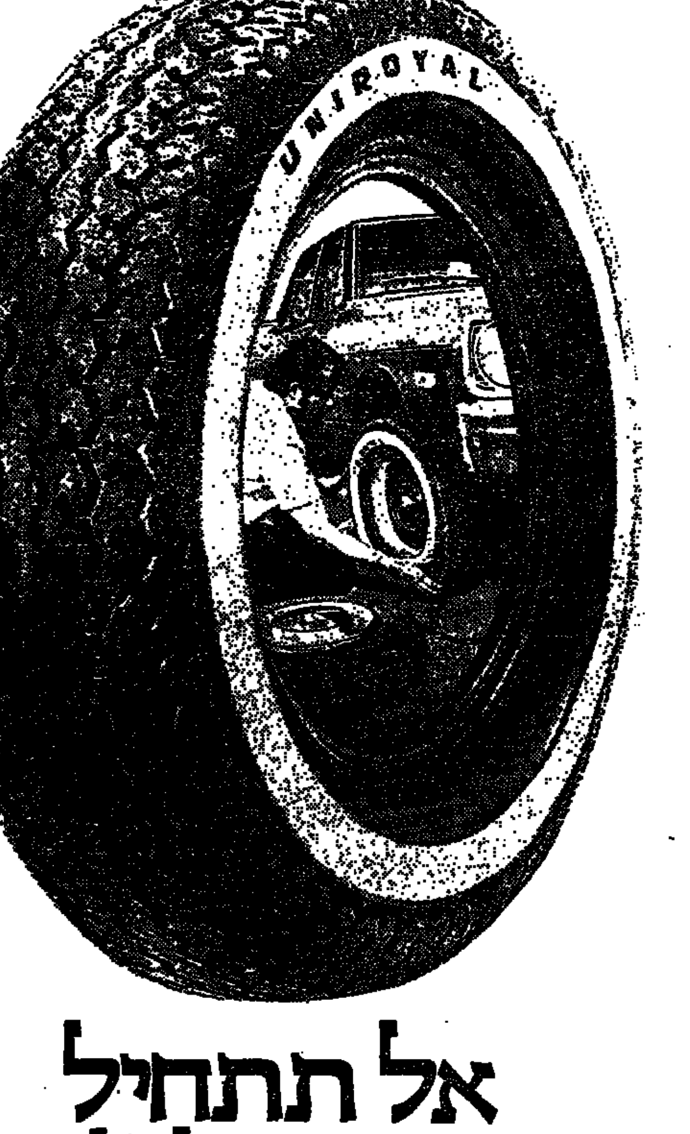

אל תתחיל את החגים בגלגל שמאל
בדוק את הצמיגים!
סע על הגל סע על צמיגי
אונירויאל

צמיגי "אונירויאל": רדיאלים, רחבים בעלי רשת פלדה, בטיחותיים, חסכוניים ונוחים לנסיעה.
צמיגי "אונירויאל" עומדים בפני החלקה ושיבובים חדים ושומרים על איזון מתמיד של הגלגלים.
UNIROYAL
צמיגי: נוסעים, משא, חקלאות, ותעשיה
ניתן להשיג בכל מוסכי הצמיגים בארץ.
סוכנות "אונירויאל" בישראל.
רח' תושיה 4, תל־אביב, טלפון 37557

תקבל תכניות טובות יותר...
סופר

טלויזיה
כן!
למשל, "הוואי חמש־אפס" נראה טוב. חד וברור יותר ונשמע מרשים וצלול יותר.
האפקטים הטלויזיונים שאתה מקבל ב"סופר טלויזיה" - תדיראן הם מיוחדים ומעניקים מימד חדש לתכניות הטלויזיה.
"סופר טלויזיה" - תדיראן בנוי על שלדה קומפקטית על פי ידע של הענק הבינלאומי - "ג'נרל טלפון" (החברה שהקימה את תחנת התקשורת ללווינים).
שפופרת התמונה הינה החדישה ביותר בעלת מסך "סופר סקוור".
העידן הבינלאומי של
תדיראן
תעשיות ישראל לאלקטרוניקה בע"מ
פרסום בלר

Grotrian-Steinweg
גרוטריאן־שטיינווג
הפסנתר הטוב ביותר אך לא היקר ביותר —
להשיג באחריות ובתנאים נוחים עם שרות מקצועי אצל הסוכן הראשי
גורן
ירושלים
טל. 226544
רח' שמאי 12

בנק לפתוח ולמשכנתאות לישראל בע"מ
הודעה
בדבר הקצאה של:
10% אגרות חוב 1976—1985 למוכ"ז בסך 6,000,000 ל"י ע.נ. הניתנות להמרה במניות רגילות, לפי 250% (סד' 41).
שהונפקו לפי תשקיף מיום 3.4.73

הננו להודיע כי רשימת החתימות על ההנפקה הנ"ל נסגרה ביום 11.4.73. הבקשות לרכישה הסתכמו בסך של 10,520,000 ל"י ע.נ. כולל 1,200,000 ל"י ע.נ. שהוקצו בהחתמה מוקדמת ו־9,320,000 ל"י ע.נ. בקשות שהתקבלו מן הציבור.
לאור חתימת היתר, החליט הבנק על הקצאת האגרות כדלקמן:
1. המזמינים עד ל־3,000 ל"י ע.נ. יקבלו 100% מהזמנתם.
2. המזמינים מ־3,100 ל"י ע.נ. ועד ל־10,000 ל"י ע.נ. יקבלו 60% מהזמנתם אך לא פחות מ־3,000 ל"י ע.נ.
3. המזמינים מ־10,100 ל"י ומעלה יקבלו 44% מהזמנתם אך לא פחות מ־6,000 ל"י ע.נ.

هكذا من الأصل

هكذا من الأمل

מטוס ג׳מבו שלישי לאל־על יגביר את כושרה להתחרות

(ע). מטוס הענק השלישי מ־דגם בואינג 747, עמד להימסר אתמול לאנשי חברת אל־על ב־מפעלי בואינג בסיאטל, ארצות־הברית.

תוספת של מטוס ענק משוכלל זה תגדיל את יכולתה התחרותית של אל־על בתעופה הבינלאומית. מטוס זה יגיע ללוד ב־24 באפריל.

אגרת לקראת החג

באגרת לעובדי החברה לקראת חג הפסח מציין מנכ״ל אל־על מר מרדכי בן־ארי, כי בסוף חודש זה בתמסגרת לוח הזמנים של האביב תחנכת אל־על את הטיסה ללא חניה מתל־אביב לניו־יורק, דבר שהוא הישג מבעשי ממדרגה ראשונה בתעופה הבינלאומית.

מר בן־ארי ציין עוד כי נחתמו ב־אל־על חוזי עבודה עם כל הסיבות עובדי הקרקע עד ה־1 באפריל 1974 וכן עם חסיבות הטייסים ומהנדסי הטיס עד ה־1 באפריל 1976. הוא הביע תקוה כי בקרוב ייחתם, ברוח טובה, גם חוזה העבודה עם חטיבת הדיילות.

בסיום האגרת מזכיר מנכ״ל אל־על בסיפוק את הישגים של שירותי הבטחון חברת אל־על בהוכחת הגבר־קושיה ואת גילוי הגושית האומץ הלב האישי במצבים אלה.

17 מספרי פרטיים נעצרו בסוף השבוע שעבר בידי המשטרה בתל־אביב.

שני נערים שנמלטו ממכונית גנובה, נתפסו במוצאי־שבת לאחר מירדף משטרה מלווה ביריות באזור בבניש הטייסים בתל־אביב.

האופרה הישראלית

הקמה ב־26 ב־1973 ✶ מנהלת אדים דה־פיליפ

מנצחים: ג. זיבנר, פ. ציופס, ג׳. קוזה, א. לכנות, מרסקי

לוח המופעים לחודשים אפריל—מאי 1973

הצגות מיוחדות ✶ תל־אביב: 6.5 ✶ 22.5
ירושלים: 9.5 ✶ חיפה: 17.5

לוצ׳יה די לאמרמור
מאת דוניצטי

ההצגה החדשה שזכתה לשבחי הבקורת
ת״א: 24.4 ✶ 1.5 ✶ 12.5 ✶ 21.5 ✶ 24.5 ✶ 26.5
ב־8.30 בערב

ב־7.5 הצגה מיוחדת לתלמידים ולנוער בשעה 5 אחה״צ

הנזל וגרטל
מאת אנגלברט הומפרדינק
בלט האופרה במחולות רוסיים—רומניים

ת״א: 21.4 ✶ 26.4 ✶ 29.4
ב־3.5 הצגה מיוחדת בקרית אתא „אולם שביט״
ת״א: 10.5 ✶ 14.5 ✶ 19.5 ✶ 23.5 ✶ 28.5

לילה בונציה
מאת יוהן שטראוס

ת״א: 17.4 ✶ 13.5 ✶ 20.5

טוסקה
מאת פוצ׳יני

ת״א: ✶ 27.5

לה טראוויאטה
מאת ורדי

ת״א: 23.4 ✶ 31.5

הספר מסביליה
מאת רוסיני

ת״א: 15.5

לה בוהם
מאת פוצ׳יני

לנוחות הקהל מכירה מוקדמת של כרטיסים — ת״א רח׳ אלנבי 1, טל. 57227 ✶ חיפה: פרבשטיין, קופת מכבי ✶ ירושלים: בן־נאים.

תיאטרון האוניברסיטה

צ׳ה גווארה

לה הצגת להזרים אפריל:
ההצגה שמפסקה להתחקרית בחדן מוצאי חג 17.4.73 בהשתתפות כבוד
בגלות אחר התחקירה.
ההצגות הבאות:

יום ג׳ 20.4	ב־21.30
יום א׳ (ערב חג) 22.4	ב־21.30
יום ה׳ 26.4	ב־21.00
יום ו׳ 27.4	ב־21.30
יום ב׳ 30.4	ב־21.00

בנין גילמן, אולם „טוטנהים״ (340), אוניברסיטת תל־אביב.

הסאריה הטורקית בצפת, מקום השלטון העותומני, ששימש שנים רבות כבית אבות ממעם מלכ״ץ עומד עתה ריק. בשדר החינוך והתרבות יחד עם עיריית צפת עומדים להשקיע כ־2 מליון ל״י בשיפוץ הבנין והכנתו למרכז תרבות, נוער, ספורט ויד לבנים. עיריית צפת מקווה כי במראה החיצוני המיוחד של הבניין שהוא יהיה בערכו גם בעיר, לא יחול כל שינוי. במלחמת השחרור שכנה בסאריה המפקדה של הלוחמים הערבים באזור.

תושב כרמיאל נעצר כחשוד בדקירת חותנו

(ע). תושב בן־דוד, יצחק עמר (45) ובנו דני בן ה־13 נדקרו ב־מוצאי־שבת על רקע סכסוך משפחתי.

כחשוד במעשה נעצר חתנו של הנדקר, תושב כרמיאל בן 30.

המקרה אירע בשכונת בן־דוד ליד נשר, במוצאי שבת, בעקבות סכסוך משפחתי שפרץ בין הנדקר וחתנו ש־בתוכו גירש עבר את חתנו מן הבית. במוצאי שבת חזר האיש לביתו של עבר ובהמשך התגרה דקר את חותנו.

בנו דני בן ה־13, שהיה אותה שעה בבית, חש לעזרה אביו ואף הוא נד־קר. כבי הנפגעים הועברו לבית ה־חולים רמבם בחיפה, משם נמסר, כי מצבו של האב יצחק עמר, קשה. מחיפה נמסר, כי החשוד נשוי ל־בתו של הנדקר ולהם שני ילדים. האשה נמצאת בהריון ומאושפזת ב־בית־חולים.

נסתיימה שביתת עובדי הנקיון בצפת

מאת סופר „הארץ״ בצפון

עובדי הנקיון של עיריית צפת חזרו אתמול בבוקר לעבודתם הסדירה, ו־בכך הסתיימה שביתה שהחלה ביום רביעי שעבר ללא אישור מועצת הפועלים.

נמנעה הריסת אתר עתיק

מאת סופר „הארץ״ בגליל המערבי

ערנותם של שני צעירים ממושב לימן, מצפון לנהריה, מנעה הריסת אתר עתיקות ידוע ומוכרז בתוך שט־חי הפרדס של המושב. כמה מתו־שבי המקום ביקשו להפוך במקום כדי לזכות באדמת מילוי ללא רש־יון. למקום הועק המפקח מטעם אגף העתיקות, שהפסיק את העבודה והגיש תלונה למשטרה.

7 מיליון ל״י תרומות בארץ למכון שרת למלחמה בסרטן

(ע). יותר מ־7 מיליון לירות נתר־מו עד כה על ידי אנשים פרטיים ו־מוסדות בארץ למען הקמת המכון ה־אונקולוגי לחקר הסרטן על שם משה שרת ז״ל. — והודיע יו״ר האגודה ל־מען הקמת המכון, נשיא בית המשפט העליון לשעבר מר יצחק אולשן בעת ביקור שערך אצל נשיא המדינה מר זלמן שזר, המשמש כנשיא הכבוד של האגודה.

הצעת סיכום של גח״ל, ע״מ ומרכז החופשי:

„נציגי שיכון עובדים הטעו את ועדת העבודה בנושא דירות הצמרת בחיפה"

מאת סופרו הפרלמנטרי של „הארץ״

„ועדת העבודה מביעה את מורת רוחה על שנציגיה של חברת שיכון עובדים, בהודעותיהם לציבור ובהו־פעותיהם לפני הועדה, מסרו מידע חלקי ומטעה המעלים ומטשטש את מערכת העובדות הפסולה והבלתי צי־בורית, זו אחת מן המסקנות ה־כלולות בהצעת הסיכום המשותפת של סיעות גח״ל, ע״מ והמרכז ה־חופשי לדיון על נושא מצוקת דיורי שיכון שפרינצק בחיפה.

הצעת הסיכום הוגשה ביום ו׳ ל־יו״ר ועדת העבודה.

תנאים מיוחדים

בדיון על נושא זה התייחסה ה־ועדה גם לפרסומים על מכירת די־רות בתנאים כיוחדים על ידי חברת שיכון עובדים לבניהם של ששה עס־קני צמרת של המערך וחיפה. בעניין זה נקבע בהצעת הסיכום כי בשלב בנייה, שהוקם על־ידי שכון עובדים בשביל משרד השיכון לצורך שיכונם של עולים חדשים ומוכללי משרד הבטחון, ברחוב בורלא שבי רמות־רמז בחיפה, נמכרו על־ידי שיכון עובדים במשרין שש דירות מתוך 132, לתושבים שלא היתה להם כל זכות מיוחדת לדירות אלה. שש ה־דירות נמכרו בתנאים מועדפים לבני משפחה של אנשים מרכזיים בפלגת העבודה בחיפה.

ניצול המשבת

ההעדפה הבולטת, נאמר בהצעה, התבטאה בהחיר.

הדירות נמכרו ב־41 אלף ל״י לדי־רה בעוד שדירות אחרות באותו רחוב נמכרו על־ידי שיכון עובדים באותו זמן לזוגות צעירים במחיר הגביע עתה לכדי 60 אלף ל״י. 4 מתוך 6 הדירות נמכרו לרווקים, ואחת ה־מהגוררת בקיבוץ בדרום הארץ. רוב הדירות עומדות ריקות.

בעשותה כן, קובעת הצעת הסי־כום, נוצלה שיכון עובדים, לרעה את ההטבות המיוחדות שניתנו לה בשעת שהועברה לרשותה קרקע בבעלותית, בתנאים מיוחדים.

עה, כי שיטות הפעולה של מש־רד השיכון, שיכון ופיתוח, ו־שיכון עובדים וגורמי שיכון צי־בוריים מסויימים אחרים, יוצ־רות בהברת עיוותים, העדפות והפליות.

הנפגעים העיקריים

הנפגעים העיקריים מכך הם ה־זוגות הצעירים ושאר המשתכנים. העדפת שיטת הבנייה למכירה על פני בניה להשכרה אינה מוצדקת, מכבידה על המשתכנים ומשרתה ב־ראש וראשונה את האינטרסים של חברי שיכון עובדים ושל גורמים מפ־לגתיים. מגישי הצעת הסיכום ממלי־צים, על כן, על הרחבה היזמה ל־בניית מגורים להשכרה.

להציע בלתי הוגנים

ביחס לדיירי רחוב שפרינצק נאמר בהצעת הסיכום כי התחכמם על חו־דה הרכישה בתנאי תשלום, קשים מ־אלה שהובטחו בראש, בעקבות הגוף המעלה להציב בלתי הוגנים על ידי נציגי שיכון עובדים בחיפה.

הועדה ממליצה בפני משרד השי־כון ועיריית חיפה להבטיח מתכונת שי־כון עובדים ועיריית חיפה להתאים את מחיר הדירות האמורות למחירים שניתנו לרוכשי דירות דומות באזו־רים דומים באותו זמן.

באופן עקרוני קובעת הצ־

זיידל נגד הטלת דמי־יוקר על חברי קופת־חולים

יש להתנגד להטלת דמי־יוקר של 8 ל״י לחודש לכיספות עובדים ע״י קופת־חולים של ההסתדרות, כי פי־רוש הדבר — העלאת מסים של הבר ההסתדרות — אמר בר הלל זיידל, יו״ר סיעת ל״ע בהסתדרות, בישיבת הועדה המרכזת של תנועת העבודה הליברלית, שנערכה בתל־אביב ב־סוף השבוע שעבר.

מר זיידל קבל על כך, שמוסדות קופת־חולים מחליטים ביוזמתם הם על העלאות, ואם מביאים כבר את הצעת ההעלאה לאישור הועדה ה־מרכזת של ההסתדרות, אז מציגים רק את התחום המצומצם הנוגע ישי־רות להעמקת ההעלאה, מבלי לדון על התקציב הכולל של קופת־חולים, המסתכם השנה ב־800 מיליון ל״י, על הצעות ייעול המשק ומניעת בז־בוז הפליות.

מר צבי הלף אמר, שדמי־יוקר בשיעורם הנקוב מהווים העלאה של כ־30% כמס החבר ואין להסכים ל־כך. כן התנגד רוב המתווכחים ל־הטלת דמי־יוקר, בהדגישם הצורך לשלם עבור תרופות יקרות ועל ה־ליקויים בשירותיה של קופת חולים. דעות אחרות הביעו ד״ר ב. קשישוב, מראשי הרופאים של קופת־חולים ה־הסתדרותית, אשר הצדיק את ה־מגמה של הטלת דמי־יוקר באומרו, שאם יש הוצאות מותרות אז הן הזדות לעבודה, כי ישנם כמעט שני פקידים על כל רופא. מר דוד שלר כי הציע להיענות ל־4 לירות דמי יוקר לחודש, בהתחשב בהתייקרות, שקופת־חולים לא תוכל לספוג לבדה.

בסיכום הוטל על מר זיידל להתנגד לדמי־יוקר בקופת־חולים, כפי ש־סברו רוב המתווכחים.

✶ בשלושת החודשים האח־רונים של הקנה נפתחו פחות כ־5000 תיקים פליליים במשטרת מחוז תל־אביב בהשוואה לתקופה המקבי־לה אשתקד. דברים אלה נמסר אתמול במפקד המחוז, ניצב דוד צופי, לקציני המחוז בכינוס לציון חג ה־פסח. מפקד המחוז הוסיף ואמר כי חלה ירידה של כ־30 אחוזים בפשיעה בשלושת החודשים האחרונים.

ארגון אמהות עובדות תל־אביב
קרן הנגב
„בן־גוריון זוכר..."
הקרנת גאלה בחסותו האדיבה של
נשיא המדינה
מר זלמן שזר

בהפקת הסרט קיי ישראפילם
ביום ה׳ 10.5.73 בשעה 9.15 בערב, קולנוע „תל־אביב"
כרטיסים: ארגון אמהות עובדות
בית ברנר
טל. 285060
בין השעות 1—8
ההכנסות קודש לבית פולה בן־גוריון — יפו

סרטי נח — חטרו־גולדוין־מאיר
גאים להציג גירסה מוסיקלית חדשה
על חייו ויצירתו של המלחין הגדול
יוהן שטראוס
הואלס הגדול
מחזמר חדש! מחזמר מרהיב! מחזמר נפלא!
צולם ב־70 מ״מ ● צליל סטריאופוני ● בצבעים מרהיבים

✶הורסט בוכהולץ ✶נייג׳ל פטריק ✶יוסף קוטן ✶מרי קוסטה ✶איבון מיטשל ✶דוסט ברואי

תל־אביב		גבעתיים	
„אורלי" 4.30—7—9.30	שבוע 9 ואחרון	„הדר" 4—7.15—9.30	שבוע 1

תיאטרון „זבל״ מציג:
שמעון ישראלי

בתכנית הבידור
צפורים בראש
בליווי תזמורת

ת״א „הבידור״
כנר 17.4 ב־9.00
ת״א „הבידור״
יום ד׳ 18.4 ב־9.00
אילת השחר
יום ו׳ 20.4 ב־9.00
חולון „סביון״
יום א׳ 22.4 ב־9.00
כרטיסים: לאה, כבל, הדרת, משרדים ובקופות. טל. המדור

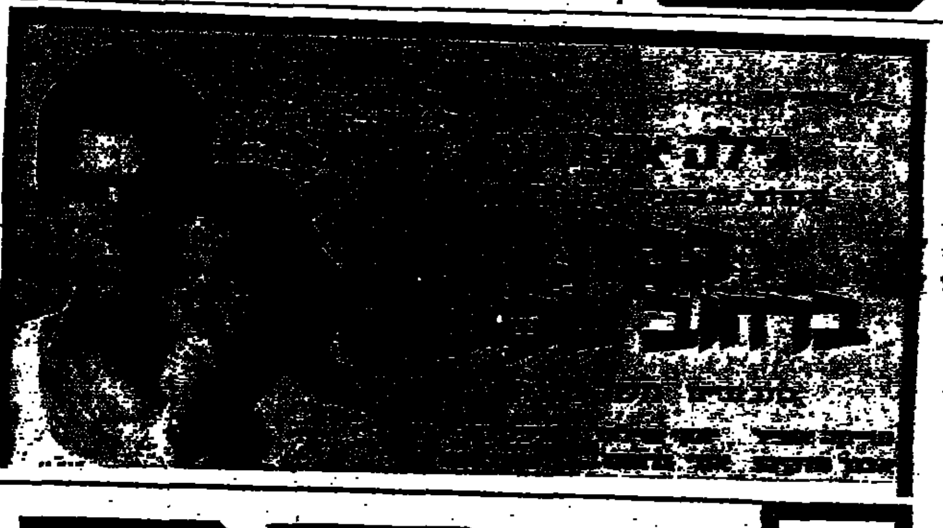

שבוע 2	תל־אביב „הוד״	ירושלים „רון״	חיפה „אורה״
	באר־שבע „חן״	רמת־גן „אורדע״	נתניה „אסתר״

התאן — The Jerusalem Khan — הירושלמי
הצגתה השניה של להקת החאן
„וויצק"
מאת: גאורג ביכנר
נוסח עברי: נתן זך
בימוי: מיכל אלפרדו
יום ג׳ 17.4.73 בשעה 8.30 בערב.
כמו כן ביום: 19, 21, 23, 24, 30 לאפריל.
כיכר דוד רמז טלפון: 68281/2

חבורת בימת שירי נעמי שמר
אילת השחר
מחר יום ג׳ 17.4 יד לראשונים ולבנים 9.00
לתושבי תל־אביב

יום ד׳ 18.4	אהל	8.30
מוצ״ש 21.4	אהל	9.00

חיפה		ירושלים	
יום ו׳ 20.4	שביט	יום ב׳ 23.4	בית העם

כרטיסים ב„לאן" — 231655 ובתי המשרדים

סרטי נח מציגים:
ז׳אן פול בלמונדו
מיה פארו ✶ לאורה אנטונלי
במאי ומחבר של הסרט: קלוד שברול

ד״ר פופול

„זמן רב לא ראיתי קומדיה מצחיקה... מפתיעה ומקורית כ„ד״ר פופול" ...סרט יחודי מהנה ביותר... ז׳אן פול בלמונדו מוכיח שוב את כשרונו כקומיקאי מצויין"...
יצחק בן נר „הארץ"
בקרוב בתל־אביב בקולנוע אורלי

גלריה יפו העתיקה
יוחנן סימון
תערוכת ציורים
התערוכה פתוחה
בין השעות
10.30—13.00 21.00—24.00

תיאטרוני ישראל

מוצאי פסח
17.4

הבימה:
תפוס את הגנב: תל־אביב האולם הגדול
כל מה שבנן: תל־אביב האולם הקטן
הבימרתף: פופמן ולנה ב־9.00

הקאמרי:
הם יגיעו מחר: תל־אביב
יעקבי וליידנטל (שם זמני): צהוזא ב־8.00—10.30

התיאטרון העירוני חיפה:
חפץ: חיפה

ירושלים
אדיסון: המשחק נגמר
אורגיל: הרודף בשחת
אורדין: הסקרן
אורנע: הזמנה לרצח
ארנון: בין אהבה להפכה
הבירה: פליני „רומא"
הן: הבית בצל העצים
ירושלים: הטוב, הרע והמכוער
סמדר: מילכוד 22
עדן: „פרנזי" היצ׳קוק
רון: הבית ברחוב שלוש

חיפה
אורה: הבית ברחוב קלוס
אורנין: בן הציארלי
אורלי: הליצנים
אמפיתיאטרון: טלוהר
ארמון: בסבכי המאפיה
גל־אור: הכפתה לקבר
הן: ברית שווה מליון
מוריה: אורות החג
מירון: 14 האמיצות
עצמון: הכפתח הוא פחד
פאר: פליני „רומא"
רון: קברט
שביט הכרמל: הלפיד המן

הקריות (חיפה)
אורות: הארגון
בית העם: זהב הצקרב
היכל: סיפורה של בירבה
זהר: ברח אגביל ברח
יכבל אור: הדיבה ההוליוודית
ניצן קריידים: סיפורה של גר
מבוין: בנצים
ספיר: הארגון

הרצליה
דוד: הראש
היכל: נקמת הבן
דגניה: מחנה כלמים
תפארת: האנגר

נתניה
סמדיון:
פנור: הזמנה לרצח
שבאט: נוסע עומד בגשם
שרון: קברט
גלי טאנגו הסיבי

חדרה
גן־הדר: הנסיכה בצור המ...

ראשון־לציון
הבארה: פרנזי

רמת־השרון
גיל: הקרב על הגבור

רמת־גן גבעתיים
אורדע: הבית ברחוב שלוש
אורלי: היה אב
ארמון: המבדק
האחים: הכפתח הוא פחד
גל־אור: כלמביקו
הדר: הואלס הגדול
לילי: האיה לספנה
רמה: הפגוכטים בחתול
רמת־גן: החפה המיכי
שבים: לילה על העיר

פתח־תקוה
הדר: הנד הכבי
היכל: המנהם — 8.45
שלום: בנטה מבצים

חולון
ארמון: ההבת הכיבי
רינה: תפיה לי כהל

בת־ים
אריה: הגולים בגבורה
בת־ים: קרוחה על קיבת
עצמאות: ההפת הכיבי
רמת־יוסף:
האלוף בצל הרוע

יפו
צליל: כלומר

תל־אביב
אלפר: המאה לסבבה
אורלי: הואלס הגדול
אלנבי: בי קיד
אסתר: המרדף בשחת
מכס — 7.15 — 9.30
הצות: בנבי ולייך
בן־יהודה: אל בלונדה
גורדון: המבדרין
גת: רוצחי המיצפה
דקל: הקדילק הלבן
הוד: הבית ברחוב קלוס
זכור: המטבע של הוריאן
חן: מיסבכי המאפיה
לימוד: לידו קבולון לאבב
מוגרבי: אהבה היא רק מלה
מקסים: אהבה בצל קוסמות
מרבו: הליצנים המהנה
מתמיד: קיבע קיבע בגבי דוד
סבוריף: הסנט האחרון
סינרמה: בסבר להחזב 110
עדן: יחידת הצרי
פאר: קברט
פריז: הצגה הקלטת הצמודה
צפון: ההתבקטות
רמת־אביב: איזה בין גבטיים
תכלת: לילה באופרה
תמר: הכה לכהנים
תל־אביב: הדינקאה במוטים

אדם שהציג עצמו כעתונאי מארה"ב „ניסה לתקוף 2 נציגים סובייטיים" במסיבת עתונאים

חברי הנוער הקומוניסטי הטיחו בו מהלומות אגרוף וטוענים שהיה זה הרב כהנא

(ל). חברי משלחות הנוער ה־ ...ניסטי בבריה"מ, גרמניה ה־ ...זית, בולגריה, הונגריה ואי־ ...שבאו לועידת ברית הנוער ...וניסטי בישראל (רק"ח), אמ־ ...המול במסיבת עתונאים ב־ ...אביב, כי המדינות אותן הם ...ים מגנות כל פעולה טרו־ ...יה כאמצעי לפתרון שאלות ...ניות.

חבר המשלחה ההונגרית, מר סיל־ בסטר טהאזי, אמר בתשובה לשאלה, כי „ארצנו וממשלתנו מגנים כל פעו־ לה טרוריסטית, כשם שאנו מתנגדים למלחמה כפתרון לשאלות פוליטיות".

שפך כוס מיץ

על בסיס ההומניזם בחיי האנושות יש לפתור את כל הבעיות השנויות במחלוקת בדרך של משא ומתן. זוהי מדיניות מפלגתנו והיא מצאה בי־ טויה מפי נציגינו באו"ם ובפרלמנט ההונגרי וכן היו הודעות ברוח זו של ממשלת הונגריה והמפלגה הקו־ מוניסטית ההונגרית".

אנשי משלחות בריה"מ, גרמניה המזרחית ובולגריה אמרו, שדברי של הנציג ההונגרי מבטאים גם את עמדה ממשלותיהם והמפלגות הקו־ מוניסטיות שבארצותיהם.

למסיבה, שנקראה על ידי ברית הנוער הקומוניסטי, עם סיום ועידתה בשבת, הופיע אדם שהציג את עצ־ מו כסופר ג'ואיש פרס בניו־יורק. מיד לאחר שהוצגו האורחים בפני העתונאים, זינק האיש לעבר שני חברי המשלחת הסובייטית, זרק כוס מיץ בפני אחד מהם וניסה לתקוף את השניים, תוך השמעת צעקות באנגלית.

פאה נוכרית נושרת

אנשי בנקיי וכמה עתונאים התגברו על האיש והוציאוהו מן החדר ותוך כדי כך, נפלה מראשו פאה נכרית שחורה. לדברי מזכיר בנקי"י, מר יורם גוז'נסקי, הודהה האיש בחוץ כרב מאיר כהנא, ראש הליגה ה־ יהודית להגנה. יחד עמו עזב את המקום גם צלם, שלדברי אחדים מן הנוכחים הנציח את המאורע. בתג־ רה הקצרה ספג האיש מהלומות אג־ רוף בראשו מאנשי בנקיי שגררו אותו החוצה.

עם שוך המהומה נמשכה מסיבת העתונאים.

חברי המשלחת הסובייטית, מר ולאדימיר פילין, אמר, בתשובה ל־ שאלה, כי את שאלת סירוב המצרים להיכנס למשא ומתן ישיר עם יש־ ראל היה ראוי להפנות למצרים. עם זאת ציין, כי „אנו יודעים שמצרים תומכת בהחלטת מועצת הבטחון ול־ צערנו החלטה זו היא הפתרון הטוב ביותר לסכסוך במזרח התיכון".

נוער עד גיל 28

חבר המשלחת המזרח גרמנית, מר האנס צאסלר, הכחיש בתשובה ל־ שאלת ידיעה שהופיעה בעתון די ולט המערב גרמני, לפיה גרמניה המזרחית נותנת מסתור ומחסה ל־ מחבלים ערבים והיא הפכה מרכז לפעולה החבלה באירופה.

חברי המשל־ חות סיפרו כי החברים בארגוני ה־ נוער הקומוניסטי בארצותיהם הם בני לאי 14 עד 28.

במושבי ההר של המועצה האזורית מעלה הגליל, שתרה, אבן מנחם ויערה, משלימים עתה את בתי התרבות שהקמתו של כל אחד עולה כ־420 אלף ל"י, מוסר סופר „הארץ" בגליל המערבי. בתמונה: בית התרבות המוקם במושב שומרה.

„מרבק' הורשעה בהפקעת מחירים ונידונה לקנס בסך 30 אלף ל"י

הוגשו עוד 190 תביעות ✶ 200 תיקים נבדקים

(ל). — חברת „מרבק" בבאר־ טוביה ומנהלה דוד אורן, נקנסו בסכום כולל של 30 אלף ל"י ב־ אשמת הפקעת מחירים, על־ידי בית־משפט השלום בבאר־שבע.

בית־המטבחיים הואשם על־ידי משרד המסחר והתעשיה, כי העלה ללא היתר את המחיר של 'שומן חלב' מ־790 ל"י לטונה ל־850 ל"י לטונה ומאוחר יותר ל־1,100 ל"י לטונה.

בעקבות התביעה שהוגשה כנגד בית המטבחיים וההרשעה בדין, הר־ של על החברה קנס בשיעור של 25 אלף ל"י ועל מנהלה בפועל דוד אורן קנס של 5,000 ל"י, או שלושה חודשי מאסר תמורתו.

על התביעה נגד המפעל ועל גזר הדין נמסר אתמול בעקבות סיכום שהושלם במשרד המסחר והתעשיה בדבר הפעולות המשפטיות שננקטו על־ידי המשרד בנושא המחירים ב־ שלושת החודשים האחרונים. מש־ פטה של חברת 'מרבק' נערך לפני כשלושה חודשים בפני השופט הרא־ שי בבית משפט השלום בבאר שבע, מר י. גנז.

בינתיים הגיש המפעל ערעור על גזר־הדין בבית המשפט המחוזי. ה־ ערעור עוד לא נדון.

מאות תביעות ותיקים

במסגרת פעולת הפיקוח בתחום המחירים, שעורך משרד המסחר וה־ תעשיה, הוגשו בחודשים האחרונים 190 תביעות משפטיות נגד סוחרים ויצרנים שעברו על הוראות החוק בעניני מחירים. 149 סוחרים ויצר־ נים הורשעו בדין ונדונו לקנס או מאסר תמורתו. סוחר אחד זוכה ב־ דין ו־40 סוחרים ויצרנים ממתינים לבירור התביעות שהוגשו נגדם.

חלק ניכר מהתביעות הוגש בשבו־ עות האחרונים. נוסף לכך נפתחו עוד 200 תיקים משפטיים ואלה יוג־ שו לבית־הדין לאחר השלמת החקי־ רה.

9000 ל"י בגלל 48 גרם

מפעל 'ארזי־נאי' בבני ברק נקנס ב־9000 ל"י, לאחר שהתגלה פחת של 48 גרם לרעת הקונה בחבילות סוכר בנות קילו אחד שנארזו על ידו. יש לציין, כי זו ההרשעה החמישית של המפעל בשנתיים האחרונות.

מפעל 'צמר פלדה' מפתח־תקוה נקנס ב־2,000 ל"י בתוספת ערבות של 3000 ל"י לשנתיים, בשל סימון כוזב של משקל על אריזות צמר פלדה מתוצרתו. בעוד שעל האריזה צויין, כי המשקל הוא 250 גרם, היה המשקל בפועל 220 גרם בלבד.

המפעל נתבע לדין גם על החזקת משקולה כוזבת ועל כך נקנס ב־500 ל"י בתוספת ערבות של 3,000 ל"י לתקופה של שנתיים.

ארגון הפקידים מטיח האשמות בהנהלת סו"ב

„הדרדרות יחסים" ✶ „התעלמות מחוזים חתומים"

מאת אבנון ברילו, סופר „הארץ"

האשמות נגד חברת סולל בונה ומנהלה, מר צבי רכטר, האחר־ אים להתדרדרות ביחסים עם ה־ עובדים, על ידי התעלמות מהס־ כמים חתומים, נמתחות באיגרת לחבר שהפיצו בשבוע שעבר רא־ שי ארגון הפקידים, עובדי מינהל ושרותים במחוז חיפה והצפון של סולל בונה.

ראשי הועד כותבים, כי נגרמה להם אכזבה רבה לאחר שתלו תקוות כי מר רכטר יגלה התעניינות במצב המעורער בין הארגון והנהלת סולל בונה „מצב הנמשך מזמן, היות ו־ נציגי ההנהלה מתעלמים מהסכמים חתומים ומהדרכים המקובלות במוס־ דות ההסתדרות".

שינוי סעיפים לרעת העובדים

חברי הועד מאשימים את ההנהלה בשינוי סעיפים בהסכם לרעת העוב־ דים בלי מו"מ. „האם התנהגות כזו יכולה לקיים יחסים תקינים בין ה־ מעביד והעובד? נראה לנו, איפוא, שנציגי ההנהלה שוכחים שהם מייצ־ גי ההנהלה של מוסד הסתדרותי, צר לציין שהמנהל הכללי, אינו מגלה מעורבות בעניין ונציגיו פועלים על דעת עצמם, דבר המביא להתדרדרות במצב".

העברה מדירוג לדירוג

עוד מאשימים חברי הועד את ה־ הנהלה בהעברת עובדים מדירוג ל־ דירוג ללא אישור. נאמר באיגרת כי הנהלת סולל בונה הוציאה את עצמה ממבנה השכר הקיים והעבירה את עצמה לדרוג „בורי". הנהלת סולל בונה שייכת מבחינה ארגונית להס־ תדרות הפקידים, והעבירה נעשו „בלי לבוא במשא ומתן ובלי לקבל אישור ממוסד המוסמך לכך. במשך הזמן העבירו עוד מספר פקידים בכירים, גם זאת בלי אישור. פנינו בעניין לועדת הביקורת המרכזית והבענו מהמדור לפיקוח על משכורות לבדוק ולהוציא מסקנות מחייבות בעניין, אך טרם נענינו".

מבנה שכר אחיד

עוד טוענים חברי הועד כי בזמנו הובטח להם על ידי הסתדרות ה־ פקידים שיוכן מבנה שכר לעובדים, שיכלול את כל עובדי סולל בונה, לרבות חברי ההנהלה. העובדים תוב־ עים כי הדבר יבוצע. „אחרת לא נסכים למבנה שכר שהוא בניגוד לאינטרסים של עובדי סולל בונה. לכן אנו תובעים על חשבון הדירוג מחדש מפרעות בהתאם למסקנות של המוסדות".

חברי הועד מודים למועצת פועלי חיפה על תמיכתה במאבקם „המאל־ צת את הנהלת סולל בונה לקיים הסכמים. אלא שנציגי ההנהלה מנצ־ לים פרצות בצד הטיפולי. דהיינו הגבלות ארציות ומחוזיות, המשמ־ שות לשיבוש התוצאות הרצויות לנו".

משלחת מאזור וגנות מתלוננת על מפגעים חמורים הנובעים ממזבלת חיריה

(ל). — תופעות הקאה, סחרחורות, גירוי דרכי־הנשימה וסבל איום, ש־ אין לשאתו, האשם נגרם כתוצאה כ־ ריחות ועשן של המזבלה של תל־ אביב וגוש „דן" בחיריה, פוקדים את תושבי אזור וגנות. אין לנו יותר כוח לסבול. אנו תובעים את התער־ בותה של הכנסת לשים קץ לייסורינו — אמרו ראש המועצה המקומית של אזור, מר א. בנבנישתי ונציג גנות, מר שמואל זוסמן, לחברי ועדת הכנ־ סת לאיכות הסביבה (אקולוגיה), ש־ באו בראש משלחת מהיישובים לישי־ בת הועדה. יו"ר הועדה הודיע, שה־ ועדה תעשה פעולות דחופות במס־ גרתה, להקל על סבל התושבים, כדי שיוכלו לחיות בסביבה אנושית.

אושרו 2 צווים להפעלת חוק תיאום המודולארי

(ל). ועדת הכלכלה של הכנסת, אישרה שני צווים הנוגעים להפעלת חוק התיאום המודולארי תשל"ג — 1973. לפי הצו הראשון תחול חובת השימוש בתיאום מודולרי על תכנון ובנייה של בניינים המיועדים למגו־ רים, למעט בתים בודדים.

בהתאם להגדרות בצו הנ"ל — בית המיועד למגורים — בניין של־ פחות 50 אחוז משטח רצפותיו מיו־ עד למטרת מגורים. ההגדרה של בית בודד: „בניין הנבנה לפי תוכנית אינדיבידואלית המכיל לא יותר מ־ שתי דירות". הועדה הכניסה בצווים תיקונים מספר. כן הובאו לידיעת הועדה, לפי בקשתה, התקנות ה־ מפורסות בנידון.

לפי הצו השני, תחול חובת ה־ שימוש בתיאום מודולרי בבנייני מגו־ רים על חלונות ודלתות מלבניים.

תחולתם של הצווים היא 12 חוד־ שים לאחר פרסומם ברשומות.

תערוכת מאנה־כץ בבית לוחמי הגיטאות

מאת יהודה אריאל, סופר „הארץ"

במסגרת האירועים לציון שנת ה־ 30 למרד גאטו ווארשה תיפתח בפסח בבית לוחמי הגיטאות תערוכת ציו־ רים מעזבונו האמנותי של מאנה כץ על נושא חיי העיירה היהודית ותקופת השואה לפי „השיר על העם היהודי שנהרג" ליצחק כצנלסון. ה־ תערוכה תהיה פתוחה עד 15 ביולי בכל ימי השבוע.

מנים

Mera

..את הרי יודעת שמרה מתאים לך מתאים לך מאוד

גרבונים

מנים · אקסטרהנים

PHILIPS

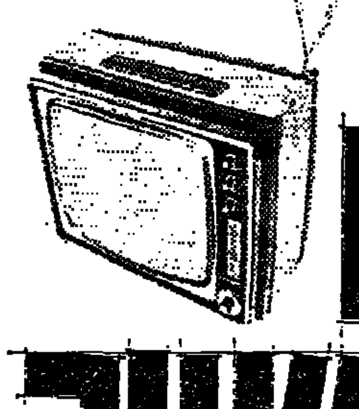

הגיע הזמן לטלוויזיה שניה כמובן PHILIPS

יש לך בערב אורחים בבית, הילדים רוצים לחזות בתכנית טלוויזיה, אתה אינך רוצה לטלטל את הטלוויזיה הגדולה לחדרם - הטלוויזיה הניידת של פיליפס תפתור את הבעיה.

אתה מחליט לצאת לפיקניק בחיק הטבע תוכל להנות יותר בעזרת הטלוויזיה הניידת של פיליפס.

כי הטלוויזיה הניידת של פיליפס פועלת גם באמצעות השקע רגיל וגם באמצעות מצבר המכונית שלך. היא כולה טרנזיסטורית מאפשרת לך קליטה ברורה והדה VHF/UHF היא קלה ונוחה לטלטול והעיקר היא תוצרת פיליפס - החברה הגדולה בעולם למוצרי חשמל ואלקטרוניקה (פרט לארה"ב).

להשיג בשני דגמים "12 ו"9.

פיליפס תמיד שורה יותר

רשות השידור מודיעה

1. התזמורת הסימפונית של רשות השידור תנגן בתיאטרון ירושלים במוצאי חג פסח, 17.4.73, בשעה 21.00.

על התזמורת ינצח: אברהם קפלן

בתכנית:

✶ קטעים מתוך האורטוריה „בני ישראל במדבר" מאת: קרל פיליפ עמנואל באך.
בהשתתפות: יהודית לזרוביץ' — סופרן ומנשה הדזים — טנור
כן תיקח חלק המקהלה הקאמרית של האקדמיה למו־ סיקה ע"ש רובין בירושלים, בהדרכת סטנלי ספרבר.

✶ הסימפוניה מס' 5 אופ. 100 מאת פרוקופייב.

כרטיסים להשיג אצל כהנא, בן־נעים ובקופת התיאטרון. הנחות לסטודנטים בקופת הסתדרות הסטודנטים.

2. התזמורת הסימפונית של רשות השידור תקיים במסגרת פסטיבל עין־גב קונצרט ביום רביעי, 18.4.73, באולם הקונצרטים של עין־גב

על התזמורת ינצח: אברהם קפלן
הסולן יהיה צ'לן שלה מברית־המועצות: מיכאל מאיזמקי
התכנית תיוחד ליצירות מאת: ארנסט בלוך.

ואלה היצירות:

✶ „עבודת הקודש" — בהשתתפות זמר הבריטון גיורא באורי.
המקהלה הקאמרית של האקדמיה למוסיקה ע"ש רובין בירושלים בהדרכת: סטנלי ספרבר.

✶ ו„שלמה" — רפסודיה עברית לצ'לו ותזמורת עם הסולן — מיכאל מאיזמקי.

הקונצרט ישודר חי, יתחיל בשעה 21.00, גא לדייק.

עירית חיפה
אגף לתרבות נוער, חברה וספורט
המחלקה לתרבות

אגודת הציירים והפסלים
חיפה והצפון

אורחי חיפה ותושביה

במשך חג הפסח (פרט לימי ב, ג — 16 ו־17 באפריל)
בקרו בתערוכת „מימדים חדשים"
בטרקלין התיאטרון העירוני

6 אמנים מציגים ציור ותבנית
מאיר אמור ● זיניה בלקין ● קובה לייבל ●
יוסף ויים ● פיי יצחקי ● גרשון קניספל

פתוח בשעות 10.00—13.00 לפנה"צ; 17.00—19.00 אחה"צ
התערוכה תינעל למחרת החג.

האוניברסיטה העברית בירושלים

החוג לאוקאנוגרפיה
מודיע על
סדרת הרצאות אורח של פרופ'

PETER K. WEYL
State University of New York, Stony Brook

על הנושא:

"MAN AND THE SEA"

ההרצאות תתקיימנה באולם האקדמיה הלאומית למדעים, בירושלים, רחוב ז'בוטינסקי 43, בין השעות 18.00 — 20.00 בימים הבאים:

30.4.73	Introduction, Historical Perspective.
2.5.73	The Ecological anr the Economic System.
9.5.73	Uses of the Sea: Recreation, Transportation.
14.5.73	Extraction: Food and Mineral Resources.
16.5.73	Insertion: Sewage; Solid Wastes, Heat.
21.5.73	Problems of the Sea: Thermal Pollution.
23.5.73	Oxygen Depletion.
28.5.73	Toxic Matter and Oil Pollution.
30.5.73	Problems of the Shoreline.
4.6.73	Coastal Zone Planning.

„אלון"

קרן נאמנות צמודה

הנאמן: בנק דיסקונט לישראל בע"מ

מנהל הקרן: חברה להשקעות של בנק דיסקונט בע"מ

הודעה בהתאם לסעיף 23 לחוק ניירות ערך תשכ"ח - 1968

ניתנת בזה הודעה כי היום ה־15 באפריל 1973 פורסם תשקיף בדבר הנפקה לציבור של תעודות השתתפות ב„אלון" קרן נאמנות צמודה ביחידות למוכ"ז בנות —.100 ל"י ע.נ., במספר בלתי מוגבל.

עותק התשקיף ההיתר לפרסומו הוגשו לרשם החברות בירושלים לשם רישום.

המועד להגשת בקשות לתשקיף זה יתחיל ביום ה־16 באפריל 1973 ויסתיים ביום 11 אפריל 1974.

עותקים מהתשקיף הנ"ל ניתן להשיג בכל סניפי בנק דיסקונט לישראל בע"מ ואצל סוכני ניירות הערך החברים בבורסה לניירות ערך בתל־אביב.

את הבקשות לרכישת היחידות המוצעות יש להגיש למנהל הקרן באמצעות בנק דיסקונט לישראל בע"מ, הסניף המרכזי, רח' יהודה הלוי 27/29, תל־אביב.

16 אפריל 1973.

עירית חיפה

פלוריאדה חיפה 73

השנה — שפע חידושים:
שטיחים עשויים מאות אלפי פרחים... עצים וצמחים טרופיים... דגי ים סוף...
צמחי רפואה נדירים...
קשת צבעים מרהיבי־עין!
והפעם: כל מבקר משתתף
בהגרלת ענק
בין הפרסים יקרי הערך:
1000 ל"י מבנק לאומי לישראל בע"מ
2 כרטיסי נסיעה לאירופה
(הלוך ושוב) על סיפון „גליל" או „דן"* כמו כן מוצרי אלפא, שטיחי מרים, בלובנד, אליאנס קיסריה, פרץ לוי, שמן, פרידמן, המגפר, פיליפס, סעיפא, רדיו אבנר, תקליטי קובלסקי רח' הנביאים, מצלמה INDO — VIVA — S — של „ויניוק את מיכליך" ועוד.

תערוכת הפרחים הארצית והבינלאומית חיפה פסח 1973

בתערוכת הפרחים ה־21 בגן האם ובגני בית רוטשילד

* מחוץ לעונה וללא מסים
התערוכה פתוחה יום יום מ־9 בבוקר עד חצות

המכון למחקרי נפט וגיאופיסיקה
רח' המשביר 1 חולון, טל. 845112

מכרז

לשכירת טרקטורים לעבודות עפר

המכון מעוניין בקבלת הצעות לשכירת סוגי טרקטורים שונים לעבודות עפר (D—8, D—7, 955 — או סוגים מקבילים — 950).

את ההצעות יש להגיש עד יום 30.4.73.

אין המכון מתחייב לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.

פסטיבל המוסיקה בעין גב

מחר, מוצאי חג הפסח:
ערב פתיחה חגיגי

הקיבוץ בזמר ובמחול

בהשתתפות:

✶ הגבעטרון ✶ רביעית המעפיל ✶ דורית ראובני ✶ להקת המחול הבין־קיבוצית ✶ ומזמורת כינורות תאיר.

ההופעה מתחילה ב־9.00 בערב. כרטיסים: ת"א — אוניון; חיפה — גרבר, מכבי; טבריה — שיט כנרת, אלחדיף; לקבוצות — אגד—תיור.

مكتبة الأمل

مكذا من الأمل

Julius Meinl

לראשונה בארץ

מיטב תוצרת יוליוס מיינל
אוסטריה

קפה קלוי (לא טחון)

כמו כן הגיעו:
קפה נמס, קפה נמס נטול קפאין
שוקולד בשבעה טעמים
ושוקולד לבן מטוב מעולה
משקאות חריפים ליקרים וברנדי

יבוא: סוכנות „יונתי" בע"מ
רח' ריינס 4, ת"א טל' 243041

יצוא הספרים ב־1972 הסתכם ב־12 מ' דולר

הודפסו כ־10 מיליון ספרים ששווים כ־300 מיליון לירות

(ע). בשנת 1972, הודפסו בישראל כ־10 מיליון ספרים ששווים כ־300 מיליון ל"י והחלק השישי מהם היה ייצוא בסך 12 מיליון דולר.

פרטים על תעשיית הספר בארץ נמסרו אתמול בתכנית „על אנשים וספרים", לקראת יריד הספרים הבינלאומי השישי העומד להיפתח בבירה.

מר זאב בירגר, מנהל חטיבת התעשיות הקלות במשרד המסחר והתעשיה, ציין כי בהשוואה לשנת 1967 חל גידול של 300 אחוז ביצוא הספרים ותפוקת ייצור הספרים גדלה כאן ב־60 אחוז. מכאן שאחוז גדול של התפוקה יועד ליצוא, ולמשרד המסחר והתעשיה יש ענין רב בפיתוח הייצור והיצוא של הספרים.

מר בירגר הוסיף, כי בשנים קודמות ניסו בארץ לנצל את הקשרים עם יהודי העולם בלבד בנושא ייצוא הספרים, אך ב־3—4 השנים האחרונות פרצה ישראל לשטח המדינות הבין־לאומית, והגיעה להשגים ניכרים.

מר אשר וייל, יו"ר ברכו הספר והדפוס, מסר שישראל נחשבת כיום למקום שני או שלישי בעולם מבחינת תצרוכת הספרים בעולם לנפש — כשמתחרותיה הן שוודיה ויפאן. מבחינת הייצור ליצוא יש לנו יתרון של 10—20 אחוז על ארצות מתפתחות אחרות, ומבחינת האיכות הרמה של תעשיית הספר ישראל היא בין הטובות בעולם: הדבר מתבטא ברמת ההדפסה והציורה, ההידבום ועוד.

מר וייל עמד על הצורך להקים בישראל מיכללה לתעשיות הדפוס כיוון שבעיית כח האדם בענף קשה ובעוד שנה־שנתיים יהיה המצב כזה שכספק, אם נוכל לעמוד במשימות ייצוא הספרים.

נחתמה אמנת היסוד של הגדולה בחברות ההשקעות

(לדיב). אמנת המייסדים של חברת ההשקעות הגדולה ביותר במדינת ישראל נחתמה אתמול במעמד שר האוצר מר פנחס ספיר ומייסדי החברה מארצות אירופה וישראל. בטרם חתימת האמנה בישר שר האוצר למייסדים על החלטת הממשלה (כאתמול) לאשר את הקמת החברה. מייסדי החברה התחייבו כל אחד על מניית יסוד שערכה מיליון דולר. זה הערך הנומינלי הגבוה ביותר למניה בחברות ההשקעה הפועלות בישראל מאז הקמת המדינה. על 24 ממניות היסוד של החברה חתמו משקיעים יהודים מארצות אירופה, על שלוש — שר האוצר בשם הממשלה, ועל שלוש מניות יסוד נוספות חתמו משקיעים ישראליים.

החברה תהיה בעלת הון של 100 מיליון דולר, כולל 30 מיליון דולר הון מייסדים. בדעת מייסדי החברה לגייס הון נוסף עד ב־1973 בסכום של 20 מיליון דולר במניות קטנות יותר, שהקטנה בהן תהיה בת רבע מיליון דולר. בסה"כ תגייס החברה בשנת 1973 כ־50 מיליון דולר.

החברה, אשר תחל בפעולתה עם גמר ההליכים החוקיים, שיסתיימו עד סוף מאי הקרוב, תעסוק בחמישה תחומי פעולה עיקריים: א. פיתוח התעשיה; ב. פיתוח מרכזי נופש ותיירות; ג. פיתוח אורבני כולל בבניינים גדולים; ד. הקמת חברות לעידוד היצוא; ה. בנקאות ופיננסים.

שטיחי ארבל

שטיחים בעבודת יד

דגמים מודרניים

לפי הזמנה

★

הפצה:
הביטאט
אבן גבירול 70 ת"א

אלעזר — אזרח כבוד של מטולה

(ע). מטולה מסמלת יחסים טובים היכולים להתקיים בגבול הזה — אמר אתמול הרמטכ"ל רב אלוף דוד אלעזר, בטכס בו הוענקה לו אזרחות כבוד של המושבה.

„אין במקום הזה, כדי להזכיר לשכנינו כי אפשר לחיות בשלום וכי הדבר תלוי בהם. אם אמנם יהיה שקט, ואם לבנון לא תהיה בסיס לפעולות חבלניות נגדנו יוכלו שני הצדדים להגות ביחסי שלום בגבול הזה" — אמר הרמטכ"ל.

נהג!

אל תחלוף ליד חיילינו המחכים ל„מרמפ"ו

מדינת ישראל — משרד הבטחון
המועצה הציבורית להנצחת החייל

רב־שיח על הנושא:

יום הזכרון הכללי לחללי צה"ל

יתקיים ביום רביעי, כ"ג בניסן תשל"ג, 25 באפריל 1973, בשעה 16.00 באולם ויז — האוניברסיטה העברית, ירושלים

בהשתתפות:

ראש הממשלה גולדה מאיר
הרב הראשי לישראל שלמה גורן
השר ישראל גלילי
ח"כ מנחם בגין
הסופר אהרון מגד

מר ישעיהו פרישמן, חבר המועצה הציבורית להנצחת החייל

דברי פתיחה:
השופט פ. אבישר, יו"ר המועצה הציבורית להנצחת החייל

המנחה: ד"ר ת. יחיל

המוזמנים מתבקשים להגיע לאולם עד שעה 15.45

— הכניסה לפי הזמנה —

רשת הריגול היהודית־ערבית קבוצה 2

4—9 שנות מאסר ל־7 * אחד זוכה

(ע). עונשי מאסר של ארבע עד תשע שנים הוטלו אתמול בבית המשפט המחוזי בחיפה על שבעה מנאשמי רשת הריגול והחבלה היהודית־ערבית. מתן גזר דינו של נאשם אחר, יוסף בן מוחמד גאסר (22) נדחה עד לקבלת תסקיר קצין מבחן עליו. נאשם תשיעי בקבוצה זו, חנא סבית (30), מתרשיחא, זוכה מכל אשמה.

עלי סימנייה (26), תושב הכפר ערב אל סימנייה, נידון לתשע שנות מאסר. נאדים סולטן (27), מטירה, נידון לשמונה שנים. שבע שנות מאסר הוטלו על האסן קדאר עסלה (24) מעראבה. תקופת מאסר דומה הוטלה על מוחמד דסוקי (48), מטירה. שש שנות מאסר נגזרו על עומאר עלי עסלה מעראבה, ושני הנאשמים, עאטף עמאדה (23) משפרעם, וחליל קסים (31) מחיפה נידונו כל אחד לארבע שנות מאסר.

פעילות הנאשמים

השופטים עמנואל סלונים, אברהם פרידמן ולובה פורטונה, סקרו בגזר הדין את פעילותו של כל אחד מהנאשמים ברשת.

* הם ציינו כי הנאשם עלי סימנייה, פועל דפוס, גוייס בשנת 1971 על ידי סהבוי בגראני מנאשמי קבוצה אחרת באותה פרשה, שהיה לאחר מכן מפקדה. סימנייה היה מיועד לצאת לחו"ל לאמונים, אך נסיעתו לא יצאה אל הפועל. הוא היה האיש אשר גייס את הנאשם מוחמד דסוקי. צויין לחומרה כי סימנייה עסק בחיפוש אחרי כלי־נשק ולצורך זה התקשר עם איש פתח. עוד ציין בית המשפט כי נאשם זה ריצה 30 חודשי מאסר בגין עבירה בטחונית אחרת, אך לא למד.

* ביחס לנאשם נדים סולטאן, חקלאי מכפר טירה, שקיבל את הכינוי המחתרתי אבו סלאמה ואשר הצטרף לארגון בשלהי 1970, קבעו השופטים כי גם הוא ריצה בעבר עונש מאסר על עבירה בטחונית. חרף זאת, הסכים להצטרף לארגון חבלה, זמן קצר לאחר שהשתחרר מבית הכלא.

* הנאשם האסן קדר עסלה, שזכה לכינוי המחתרתי הכפול שמס וקסטרו, גוייס לארגון ב־1970, על ידי דאוד תורכי. הוא עמד לצאת ב־1972 לאמוני חבלה בחו"ל ובמגמה עם אנשי התא המחתרתי, אשר היה עליו לבצע את פעולות החבלה במפעלים הפטרוכימיים, בבית חרושת למלט, במפעלי באז, במחנה צה"ל ועוד. הוא גם פעל בהכנת מקום מסתור לנשק באדמות משפחתו בגליל.

* מוחמד דסוקי פועל מכפר טייבה, ריצה שלוש שנות מאסר על עבירה במחתרת. נאשם זה גוייס בתחילת 1972 על ידי הנאשם עלי סימנייה.

* על הנאשם עומאר עלי עסלה, פועל, תושב הכפר עראבה, בעל הכינוי המחתרתי קמר, אמרו השופטים כי התגייס לרשת בסוף 1970 וחיפה על פעילות דאוד תורכי וקהר חברי הרשת.

* הנאשם עאטף עמאדה הורשע בהצטרפות לרשת לאחר שגוייס על ידי אניס קרצאווי, נאשם מקבוצה אחרת בפרשה, אשר כונה במחתרת אבו חאלד, ידע על אימון כנייסו בפעולות...

* חליל קאסים (31), נגר מחיפה, הורשע בהצטרפות לרשת ב־1971, לאחר שגוייס על ידי דאוד תורכי, שהציע לו לצאת לאמונים בחו"ל אך גם נסיעתו של נאשם זה לא יצאה אל הפועל.

* יוסף נאסר בן 22, מכפר עראבה שמתן גזר דינו נדחה, זכה לכינוי המחתרתי הכפול חאלד רצ'ה. הוא ידע על נסיעתו של תורכי בשליחות הארגון לקפריסין. כן ידע כי מטרת הארגון היא ביצוע מעשי חבלה בבסיסי צה"ל ובמתקנים אחרים, לרבות בתי זקוק ומיכלי דלק וגז. הוא פעל לאיתור מקומות מסתור לנשק וחומרי חבלה שעתידים היו להגיע לישראל מלבנון באמצעות שליחים.

הזיכוי

את החלטתם לזכות את חנא סבית, נימקו השופטים בכך, כי לא הוכח כי נתן שרות לארגון שידע או כי הארגון בו מדובר היה ארגון שקיומו אסור על פי החוק.

אשר לעבירה השנייה שיוחסה לו, מתן חיפוי, קיבל בית המשפט את גירסת הסניגור, עו"ד ש. ברגר, כי אין להרשיע את שולחו על פי חשדות, אלא על סמך מעשיו. השופטים ציינו כי יש לזכותו מחמת הספק.

עורך דין אנדרי ברנרד, המשקיף מטעם הארגון הבינלאומי של המשפטנים הדמוקרטים, שמושבו בבריסל, שעקב אחרי חלק מדיוני בית המשפט, נעדר מאולם המשפט בעת מתן פסק הדין.

משפטם של 17 נאשמים נוספים, חברי שתי קבוצות אחרות, יישמע בבית המשפט המחוזי בחיפה בתחילת מאי.

מולק: נתמוך בסנקציות

מאת סופר „הארץ"

מזכיר מפ"ית, מר א. מולק, אמר אתמול שאם יחליטו בעלי נשר שלא להמשיך ולפתח את מפעל המלט בחיפה מטעמים של תחור כדאיות כלכלית בלי להתחשב בחוק של המפעל ועובדיו, תתמוך מפ"ית בסנקציות שמעייטים לנקוט הפועלים.

מזכיר מפ"ית הופיע אתמול בפני פועלי נשר שאמרו כי נודע להם שהנהלת כור, מבעלי נשר, כבר החליטה שקנה המידה להמשך פיתוחו של המפעל בחיפה (הכוונה תוספת של כבשן על ארבעה הקיימים), יהיה כלכלי כרבוק. הפועלים מתנגדים לגישה זו של בעלי המפעל.

עוד 50 אוטובוסים יופעלו בירושלים

מאת סופר „הארץ" בירושלים

צי האוטובוסים של אגד בירושלים יוגדל ובשלב ראשון יועברו לבירה

לבירה כ־50 אוטובוסים נוספים — על כך סוכם בין הנהלת אגד ובין יו"ר הנהלת הקואליציה, ח"כ משה ברעם וחבר הנהלת עירית הבירה מר צבי רונן.

המגעים בנושא זה החלו לפני מספר שבועות כאשר גברו תלונותיהם של נציגי ועדי שכונות מסוימות בבירה על הצפיפות הרבה הקיימת באוטובוסים ביחוד בשעות מסויימות. נציגי השכונות אמרו כי בכמה קוים אין האוטובוסים מסוגלים לקלוט את כל הנוסעים בעיקר בשעות הבוקר והם מאחרים לעבודתם באופן קבוע.

תוך כמה חודשים תוסיף הנהלת אגד לבירה כ־100 אוטובוסים.

כן סוכם לשפר את מהלך קו 23 שיסע מעתה בשני כיווני הכביש בעוברו ברחוב ברזיל והולצמנגר בשכונת קרית היובל.

פקד אליעזר שרון הובא למנוחות

(ע). פקד אליעזר שרון, ממפקדי האמונים של המשטרה בשפרעם, שמת בשבת מהתקף לב, הובא אתמול למנוחות בבית העלמין בעפולה.

פקד שרון, שסיים קורס קצינים ביום ה' שעבר, היה יליד פולין ושירת במשטרה מאמצע שנות ה־50. חלק משרותו עשה בעכו ואחר כך שירת בעפולה ולאחרונה שימש כמדריך בבית הספר לקצינים בשפרעם. השאיר אשה ושני בנים.

מיליון פרחים בתערוכה בחיפה

(ע). בהערכות זיקוקין די נור ובמעמד שרים, חברי כנסת ואישי ציבור וקהל הנאמד בכ־3000 איש, נפתחה אמש בחיפה הגדולה בתערוכות הפרחים שנערכה אי־פעם בישראל.

התערוכה, המשתרעת על שטח של כ־40 דונם בגן האדם ובגני רוטשילד שעל הכרמל, נושאת את השם „פלוריאדה 73" ומוצגים בה יותר ממיליון פרחים מ־17 מדינות בעולם, כולל ישראל.

התערוכה תהיה פתוחה תשעה ימים ומצפים לכרבע מיליון איש.

סייר־בטיחות הותקף ונפצע קשה

(ע). סייר־בטיחות, יוסף גלייך, נפצע אתמול קשה כשהותקף על ידי נהג, נגדו התכוון לרשום דו"ח תנועה.

החשוד בבצוע התקיפה האכזרית, אליהו אורין מתל אביב, הובא אתמול לבית משפט השלום בתל אביב, שם ציווה השופט חיים שפירא לשחררו בערבות של 2500 ל"י. חוקר המשטרה הודיע כי מצב הפצוע רציני, התקיפה היתה ברחוב שפירא בת"א.

לרב־חובל גדי הילב ולמשפחה
השתתפותנו הכנה באבלכם הכבד על פטירת
אביך ז"ל
צים — חברת השיט הישראלית בע"מ

בצער רב הננו מודיעים על פטירתה של יקירתנו
דינה וינשטיין ז"ל
הלויה התקיימה אתמול, י"ג בניסן תשל"ג (15.4.73) בירושלים.
בעלה: אריה וינשטיין
בתה: נעמי בנצור
חתנה, נכדיה וכל בני המשפחה

הנהלת בנק ירושלים והעובדים
משתתפים באבלו של מנכ"ל הבנק
מר אליעזר בודנקין
במות אחותו
בתיה ז"ל
ומשתתפים בצער המשפחה

התאחדות בעלי מלאכה ותעשיה זעירה ירושלים
אנו משתתפים בצערה של
גב' רחל אברמיצקי
במות עליה אמה
רבקה לופטה ע"ה
בין אבלי ציון וירושלים תנוחם
הנהלת התאחדות
ועד אגודת הספרים

לראובן מעיין ומשפחתו
אתכם באבלכם הכבד
בנפול
חגי
שליחי ועובדי הסוכנות היהודית וההנהלה הציונית בפריז

על
דב גולן (גולדמן)
כי איננו
אבלים חבריו
מוניה מרדר
ישראל בן יהודה (עבדה)
חיים לבקוב
חיים שוסטר
אפרים בוכמן
שיקה ירקוני
הלל אלדג
דוד רזניק
דוד יצחקי

גלוי מצבה
ליצחק בן דוד שטיינבוך
יתקיים ב־16.4.73 בשעה 10.00 בבוקר
בבית העלמין כפר סמיר
הבנים והמשפחה

לסרן שאנן יאיר
משתתפים באבלך הכבד במות
אמך ז"ל
מפקד החיל וחבריך לעבודה

הננו מודיעים בצער רב על פטירתה
ב־11 לאפריל ש.ז. של
שושנה ולצמן דנהאוור
(1937 — 1973)
המשפחה בארץ ובארה"ב

לחברנו לעבודה
יעקב שילה
תנחומינו הכנים עם פטירת
אמך ז"ל
פרסום „פלד" בע"מ

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה
משתתפת בצער המשפחה במות
יהודה (יודל) מרמרי ז"ל
לשעבר מעובדיה הבכירים של הלשכה

האוניברסיטה העברית בירושלים
היחידה להוראת עברית
לתלמידים מן המנין
משתתפת באבלם של
נעמי בן צור ובני משפחתה
במות עליהם האם
דינה פינשטיין ז"ל
מורי המכינה לעברית

אנו אבלים על מותו
של חברינו לעבודה
מרקו קוסטי ז"ל
ומשתתפים בצער המשפחה
שרותי תעופה בע"מ
ההנהלה והעובדים

לחזי אלון ובני משפחתו
תנחומינו הכנים
עם פטירתו של אביכם
משה לינדנר ז"ל
פלאימפורט בע"מ
צוות השרות, העובדים
ההנהלה

לאמנון שי
משתתפים באבלך הכבד על מות
אמך
עובדי מטה סחר חוץ
משרד מסחר ותעשיה

לאמנון שי
אתך באבלך הכבד במות
אמך ז"ל
ההנהלה והעובדים
„איקופקס" —
החברה הישראלית לתערוכות וירידים בע"מ

אוניברסיטת תל־אביב
הפקולטה למשפטים
דיקאן הפקולטה, מוריה, תלמידיה ועובדיה
מתאבלים על מותו ללא עת של
עמוס אבני ז"ל
בוגר מצטיין של הפקולטה ותלמידה
ומשתתפים בצער המשפחה

רשימת הצעירים — ארצית כללית
בלשכת עורכי הדין בישראל
מביעה את צערה העמוק על פטירתו הפתאומית
של חברה
עו"ד עמוס אבני

לאתי ורוני
ומשפחות אבני ופילר
אתכם באבלכם הכבד בהלקח מכם ללא עת
עמוס היקר ז"ל
יוצאי גרעין שגיא

למשפחת אבני
אתכם באבלכם הכבד במות
עו"ד עמוס אבני ז"ל
פזגז חב' לשווק בע"מ
ההנהלה והעובדים

לאתי אבני ומשפחתה
אתכם באבלכם
חבריך
וקרן התרבות אמריקה — ישראל
קרן שרת רשת הקונצרטים וצליל־ז

למשפחת ברזל
משתתפים באבלכם הכבד על מות
הרב ברוך ברזל ז"ל
כרמל אחוזה טקסי בע"מ
כרמל טורינג בע"מ

אבלים על מותו של
הרב ברוך ברזל ז"ל
אשתו ובניו בארץ ובחו"ל
הלויה התקיימה בי' ניסן בעיר צפת

האוניברסיטה העברית בירושלים
הפקולטה לחקלאות ברחובות
משתתפת באבלו הכבד של
פרופ' יאיר מונדלק
במות עליו
אמו

ליאיר מונדלק
אתך באבלך על מות
אמך ז"ל
חבריך לעבודה
מחלקה לכלכלה רחובות

לד"ר י. ברות ומשפחתו
רוקח ארצי ראשי
אתכם באבלכם הכבד על מות
האח ז"ל
פלנטקס בע"מ

כלכלה ועסקים

לא אושרה בקשת חב' שיכון־עובדים לבנית שלב נוסף ברמת אפעל

מאת אליעזר
"הארץ" לענייני כלכלה
ועדה לתיכנון הקרקע החקלאית
יטה שלא לאשר לפי שעה את
ה שהגישה חברת שיכון עוב־
לבניית שלב נוסף ברמת אפעל
רבה הן לתל־השומר). שיכון
ים בבקשה לבנות עוד 150
ת דיור ברצועה שבין הבתי־
ים הקיימים של רמת אפעל לבין
גהה.
נימוקים שלא לאשר את התכנית
הועדה:
הקרקע המקומית אינו מה־
להכין תכנית ביתאר לאזור,
שעם לדעת רוב חברי הועדה
בניה כל עוד לא נתברר בה
הסבה לפי תכנית ביתאר.
בתכנון להרחיב את
בהה כ־50 ל־130 מטר, הנראה
ריה רבת־גן הדורש שכל ה־
ה היה לבד כהרה. ולא בת־
ה. אם אכנם יהיה כן, יצומצם
ה בין הבתים הקיצוניים (לצד
של רמת אפעל לבין הכביש
כי ל־120—140 מטר. הועדה
ה כי יש להבטיח מיהוק ביני־
של 100 מטר בין הבניה לכביש
ובנקודה זה ברור כי לא
קום לבניה נוספת.
דיירי רמת אפעל הגישו ל־
ההתנגדות לאישור הבניה. הם
כי בשעתו רכשו בכוונה
דירות בקצה המערבי של
אפעל, כתוך הנחה כי יהיה
פתוח בינם לבין הכביש ה־
ולא יהיו בניינים הובצים.
להפקעת הקרקע
שיכון עובדים מחזיקה בבעלות על
בין רמת אפעל לתל־השומר
אדמות מבוק אפעל, שה־
לפני עשר שנים בהחיר
באו). בשעתו הבטיחה החברה
על שטח זה, אולם היא כח־
במקום פלחה בלבד, וזאת כדי
בכסים ולשמר אפשרות של
הקרקע על ידי המכבלה (לפי
משרד החקלאות להפקיע
פרדיה בתחום מוקצה אזורית,
אינה מעובדת). לפני זמן בה
החברה הבניה לועדה לשי־
הקרקע החקלאית, ולפיה ביק־
לבנות על הקרקע החקלאית
יחידות דיור. התכנית נדחתה
על ידי הועדה. חבריה אמרו
האוצר התכנית יווצר שטח
עירוני רצוף מתל־אביב עד תל
ר, וזאת יש למנוע.
היום התקשרה שיכון עובדים ב־
עם חברה אמריקאית לבניית
דגורים באזור, כפרויקט מסחר־
ולא אושרה התכנית ה־
ביקשה שיכון עובדים לאשר
לפחות 150 יחידות ליד רמת
הן כדי לקיים את ההסכם עם
האמריקאית, הן כשום שב־
בנתה החברה במקום עד כה
550 דירות מתוך 700 שאושרו
בעבר.
להתגבר על המכשולים המעכ־
את אישור התכנית, בבקשת שי־
עובדים להשיג אישור ממועצה
ית אונו כי תכנית הביתאר לא
תוכן בעתיד הקרוב. כן היא מנה־ לה מו"מ עם הדיירים הגובלים, כדי שיסדירו את ההתנגדות לתכנית, אם יפוצו על ידי החברה על ירידת ערך דירותיהם. אם תגבר שיכון עובדים על המכשולים הנוכחיים, קיימת נטיה של רוב חברי הועדה לשימור הקרקע לאשר את התכנית.

שערי ניירות ערך בבורסה התל־אביבית

15.4.1973

מניות			
בנקים מסחריים			
החברות לאחזקות בנקאיות			
א' ה' ה' (מ)	349		350
אי.די.בי.בכ'	275.5	+2.5	278.5
אי.די.בי.ר"ג (ש)	270.5	+2	275
אי.די.בי.ב (ש)	350		
אגוד (ש)	346.5	—1	
איי בריטי' ר"מ (מ)	325		
איי בריטי' (מ)	322	+1.5	
דיסקונט א'			
אקס (ש)	538	—102	544
מזרחי (כ)	168	+4	170
פועלים ר"מ (כ)	364		369
פועלים (כ)	347		348
בל"ל (ש)	320	+1.5	321
בנקים למשכנתאות			
אפותיקאי (כ)	255.5		256.5
כרמל (כ)	153.5	+1	
משכנה' בנין	263	+12	
פת' משכנה'			
אקס (כ)	245	—6	
שכון בכ'	194.5		196
טפחות כב'	251		250
טפחות ר"ג	243.5	+1.5	244
שכון ר"ג	208	+1	208.5
מוסדות מימון עסקיים			
שלטון	129	+1	130
אוצר להעשיה	258	+4	262
חקלאות	87	+1	
פת' תעשיה כב'	76.5	—0.5	
ביטוח			
הסנה	264.5	+3.5	265
סהר	237	+1	
צור	155.5	+0.5	
מסחר ושרותים			
בית הרכב	79.5	+0.5	80
דלק (ש)	237.5	+2	236.5
דלק (כ)	254	+14	250
קרור 1	406	+4	
קרור 10	369		373
השכל	58	—0.5	59
ספנות	207	+5	209
צים	391		
נכסי קרקע, בנין, פתוח והדרים			
אזורים	238		238
אפריקה 1	333	+5	
אפריקה 10	300	+5.5	303
הכשי' הישוב ש'	220	+2	220
הכשי' הישוב מ'	223.5	+1.5	225.5
[illegible]	[illegible]	+5	148
נכסים	265	+2	267
ישרס	187	+2	190
מהדרין	175		175
מטעי הדר	108	+1	109
משקיעים	129	+5	129
נאות אביב	88	+2	89
פרי אור	166		
ריאלקו	אין מסחר		
רסקו מב'	117		
רסקו רג'	92.5	+1.5	93
ישפרו	112.5	—1	113
תעשיה			
אליאנס	522	+2	
אלקו 1	119	+3	120
אלקו 2.5	110	+1	111
אלקטרה 1	314	—4	
אלקטרה 5	311	+3	
ארגמן בכ'	357	+16	
ארגמן (מ)	336	+9	
אתא ב'	153	+5.5	153.5
אתא ג'	154	+4	154
דובק	441	+8	445
כבלים	206	+4	209
כבע (מ)	980	+49	998
כימיקלים	57		57
לי אפשטיין	81.5	+0.5	81
מולר	225		
פניציה (מ)	132.5	+2	125
פניציה 10	122	+4.5	
ניר הדרה	379		370
עסיס	270	+4	
נחושתן	453	+3	460
ערד	127.5		125
שמן	128.5	—1	130
תעל	301	+1.5	302
חב' להשקעות			
אלגר (מ)	105	+2	108
אלרן (מ)	246	+6	250

מרכזית	330		
פועלים השקי'	295	—1	295
פז	109		110
חלפסון 1	185	+4	
חלפסון 10 (מ)	130	+4	126.5
אמפא	139.5	+0.5	141
דיסקונט השק. (מ)	266.5	+3	272.5
מזרחי השק.	116.5	+2.5	119
בל"ל השק.	236.5		239
פריון	129.5	+2	129.5
הסולה	113.5	+3	115
יצוא השק.	83.5	+1.5	84
כור	181.5	+1	184
כלל השק.	220	+5.5	220
כלל תעשיות	229.5	+3	228
צור	189.5		
פמ"ה	67.5	+2.5	67
נפט			
נפטא	62	+2	60
לפידות (ש)	126	—0.5	128
● לפידות (מ)	146	—7.5	153
אגרות חוב להמרה			
שטרי הון בל"ל	161		164
שטרי הון בל"ל	126	+3	126
פת' משכנה'	122.5		123
הכשי' הישוב	104.5	+1	104.5
אלקטרה	213	+6	
אתא	104.5	+0.5	105
✱ דיסקונט השק.	131	+5	131
מזרחי השק.	104	+3	103
אי.די.בי.	105.5	+1.5	105.5
ישפרו	103		103
כלל השקעות	102	+1.5	102
מניות המצהרה במטבע חוץ			
אוניקו א' (מ)	75	+2	76
8% אוניקו (כ)	91	+2.5	
7% פ' התעשיה (ש)	205		
6% פ' התעשיה ב' (ש)	171		
6% פ' תעשיה גג (ש)	105	+1	
6% פ' תעשיה גג 1 (ש)	104	—0.5	
גזית (ש)	79		

אגרות חוב

	מחיר	שינוי
צמודות לדולר		
5% זוטא ים המלח (ש)	204	—1
5% אג"ח ים המלח (מ)	120.5	—0.6
6% חשמל הסיבה ב' (ש)	126.6	—1.4
[illegible] 6.5% אג"ח (ש)	82.8	
הולליס 5	132.6	—0.2
הולליס 6	135	
הולליס 7	134.4	—0.1
הולליס 8	98.8	
הולליס 9	100.9	
הולליס 10	103	
הולליס 11	100.8	—0.1
הולליס 13	101.4	—0.2
הולליס 14	101.2	—0.1
הולליס 15	99.5	
הולליס 16	99.2	—0.7
הולליס 17	102.5	—1
הולליס 18	101	+0.5
הולליס 19	105	—0.2
הולליס 6 פריון	132	—1.5
צמודות למדד קרן ורבית		
מלוה בטחון 1968		
סדרה א	173.8	+0.2
סדרה ה	171.4	+0.2
סדרה מא	169.2	+0.6
מלוה בטחון 1969		
סדרה א	166	+1.1
סדרה ט	159.4	+0.5
סדרה מא	161	+1.1
מלוה קליטה 1962 אינדקס 132.6	169.8	
מלוה קליטה 1963 אינדקס 132.6	250.2	+3
מלוה קליטה 1964 אינדקס 138.5	226.5	+1
מלוה קליטה 1965 אינדקס 110.1	206.5	+0.7
מלוה קליטה 1966 אינדקס 118.7	170.2	+0.7
מלוה קליטה 1967 אינדקס 118.9	161.5	+0.7

מהחודש הבא – נורות תדיראן

עם העברת הבעלות על יורום ✱ יתייקרו ב־36%

מאת סופר "הארץ" לענייני כלכלה

המפעל לנורות חשמל יורום הוע־ בר לאחרונה ספיה לבעלות מלאה של תדיראן ובחודש הבא ייצאו ה־ מוצרים לשוק תחת השם המסחרי של תדיראן. מוצרים אלה יהיו יקרים ב־36% לטובת המוצרים שייצר יו־ רום.

הנהלת תדיראן טוענת כי המוצרים שהיא תייצר שונים לגמרי בטיבם מהקודמים. הם ייוצרו לפי ידע של החברה בעלת המוניטין העולמי סיל־ בניה. חברה זו קשורה בעסקיין ל־ תדיראן בהיותה חברת בת של ג'נר־ ל סלפון, המחזיקה במחצית המניות של תדיראן. ועדת המחירים אישרה את המחירים החדשים.

במשך הזמן יוטבע השם של סיל־ בניה על המוצרים של תדיראן וה־ תוצרת תיוצא למקומות שונים ב־ עולם. כרגע אי־אפשר עדיין להס־ ביע שם זה כי סילבניה נותנת אותו רק לאחר בדיקות רבות הנמשכות עד שנה.

תדיראן משקיעה במפעל שרכשה יותר משלושה מיליון ל"י בשיפור הציוד ובהרחבתו. בין היתר יתכונן לייצור גם מוצרים חדשים, דוגמת מנורות הפלואורצנט ופוד־סטרס, השונה מהנורות הקיימות בכך שהיא נדלקת מייד ואינה מהבהבת לפני הדלקה.

תדיראן רכשה את יורום מכור. האחרונה רצתה להיפטר מהמפעל הבעייתי, שלא תאם את מגמתה ל־ רכז כמפעלים במסגרות חטיבות עצמ־ איות; היא גם לא היתה מעוניינת במפעל קטן. לעומת זאת משתלב יורום במסגרת המפעלים של תדי־ ראן, העוסקת בתחומים שונים של חשמל ואלקטרוניקה.

אגודת הכורמים לא הפסידה

העלאת מחיר היינות – עקב הגדלת התשלום לכורמים

מאת סופר "הארץ" לענייני כלכלה

העלאות המחירים של כ־16% ב־ יינות ובמשקאות חריפים שאישר ב־ אחרונה הממונה על המחירים ל־ אגודת הכורמים (יקבי ראשון־זכרון) וליקבים האחרים, באו בין היתר בעקבות המלצת משרד החקלאות ל־ העלות את מחירי ענבי היין מ־ 320—345 ל"י לטונה בתשל"א ל־ 450 ל"י לטונה בממוצע ביבול התשל"ב.

בספטמבר אשתקד הודיעה אגודת הכורמים למועצה לגפן היין, כי „לא יהיה כנוס מלאשר עליית מחי־ רי מוצרינו ב־16—20 אחוז, כדי ש־ נוכל לשלם את המחיר המומלץ ב־ עד הענבים, וכן לכסות חלק מההו־ צאות האחרות שעלו". התחשיב ב־ עניין זה שהגישה באותה עת האגו־ דה לממונה על המחירים מסביר, כי המחיר לטונה ענבי־יין הועלה אש־ תקד בהמלצת משרד החקלאות, ד־ הדבר מגדיל את הוצאות האגודה בכ־4 מיליון ל"י לשנה. לפי התח־ שיב, היו לאגודה הוצאות נוספות ב־ עוד 4 מיליון ל"י לשנה, כמה שכר 1.9 מיליון ל"י, בקבוקים כ־1.1 מיל־ יון ל"י ועוד.

כלכלן משרד המסחר והתעשיה, חיים בר־שי, המליץ בתחשיב שערך באוקטובר לאשר העלאה מחירים ב־ 11.6%, כמעט כולה על חשבון הת־ יקרות ענבי היין. לגבי בקבוקים המ־ ליץ לאשר התיקרות של 3%, ולא 20% כפי שתבעה האגודה. הוא לא הביא בחשבון את עלית השכר, כ־ אחר שלפי המדיניות הממשלתית לא הכירו בעלית שכר כסיבה להעלאת מחירים עד לסוף 1972.

לבסוף סוכם בועדת המחירים כי אגודת הכורמים תקבל העלאה ב־ שני שלבים — מזה 10.3% אושרו ב־ אוקטובר 1972 ועוד כ־6.5% אושרו בפברואר 1973. מנהל האגודה, ד"ר א. אוסטשינסקי, סבור כי שתי ה־ עלאות המחירים אלו מכסות בקירוב את העליות במחירים חמרי הגלם וההוצאות האחרות.

מנהל האגודה הדגיש, כי היא מח־ לקת בין חבריה את התמורה נטו מן המכירות (בניכוי הוצאות) — ב־ שנה טובה מחלקים יותר, בשנה גרו־ עה פחות. זוהי מדיניות האגודה כל שנותיה, ומכאן, לדבריו, „לעולם אין האגודה עשויה להפסיד". אדרבא — היא צוברת קרנות ומתחזקת". על חשבון 1971/72 מודים עתה הנהגתים כי האגודה תשלם לחבריה תמורת ענביהם בבציר זה יותר ממחיר ה־ מינימום של 320 ל"י לטונה. העל־ אות המחירים האחרונות והמכירה הטובה יאפשרו לאגודה לשלם את מחיר המינימום החדש, 450 ל"י ל־ טונה.

עם קטרפילר

משא ומתן על ייצור מקומי של חלקי טרקטורים

מאת סופר "הארץ" לענייני כלכלה

החברה הישראלית לטרקטורים ו־ ציוד, הסוכן בישראל של חברת קטרפילר לציוד מיכני כבד, מנהלת עתה מו"מ עם קטרפילר בדבר רכי־ שת חלקים שונים לציוד שזו מייצרת במפעליה במקומות שונים בעולם.

מפעלים מקומיים מייצרים כבר היום חלק מהחלפים של הטרקטורים וציוד מכאני כבד אחר המובא ל־ ארץ. לפי הערכתו של מר הלל אל־ דאג, מנהל החברה הישראלית לטרק־ טורים, מהווה הייצור המקומי של החלפים כ־10% מהצריכה. בין היתר מייצרים בארץ אטמים וחלקי מרכב. עתה החל המפעל אורדן לייצר שי־ ניים לגלגלים של טרקטורים.

החברה הישראלית לטרקטורים נמ־ צאת עתה בבעלות מלאה של חברת משקיעי ישראל, חברת ההשקעה של מר סם רוטברג בארץ. זו רכשה את חלקה של כלל בחברה, שהגיע ל־ 30%.

החברה חנכה בימים אלה את ה־ מיתקנים המשולבים שהוקמו בהש־ קעה של 6 מיליון ל"י באיזור התע־ שיה בחולון, ובהם מוסך השירות, מחסן החלפים המרכזי המתנהל כו־ לו ע"י מחשב והמשרד הראשי.

אורט ישראל מבוגרים

[illegible]

ערב עיון בנושא

אפשרויות ההשקעה בשוק נירות הערך הישראלי

יתקיים ביום ג' 1.5.73 במלון בזל בת"א בשעה 17.00.

המרצים:

✱ מר ידידיה גרינברג — מנהל מחלקת נירות ערך — ההנהלה המרכזית בל"ל.

✱ מר נחום אשל — מנהל מחלקת נירות ערך — סניף מרכזי בל"ל ת"א.

פרטים והרשמה: המערכה ללימודי מבוגרים ע"י דוד המלך 39, ת"א טל. 267436

מחוז ת"א: ע"י המכבים 6 ת"א, טל. 32624.

הורדנו את המחיר!

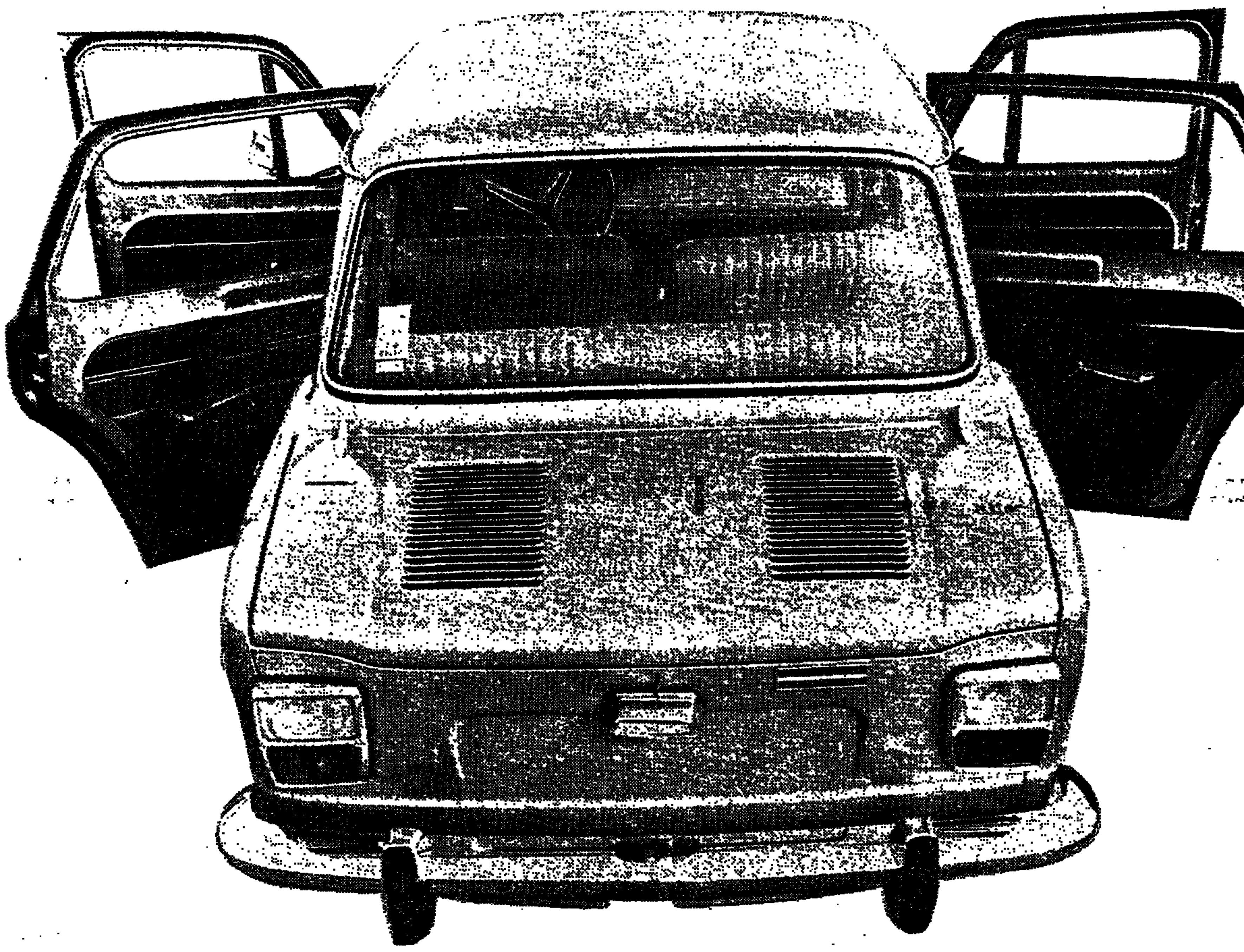

סימקה 1000

המכונית המשפחתית המיובאת הזולה ביותר בארץ

בעוד שכל המכוניות המיובאות מחו"ל התייקרו בעקבות שיטת המסוי החדשה, סימקה 1000 לא רק שלא התייקרה, אלא גם הוזלה! בסכום של ‎22,220.-‎ ל"י, אתה רוכש מכונית משפחתית בעלת מוניטין בארץ ובחו"ל, השומרת על ערכה בשוק המכוניות, שהוצאות אחזקתה – רשוי ודלק – הן זולות ביותר. וזאת משום שנפחו של מנוע סימקה 1000 הוא 944 סמ"ק בלבד.

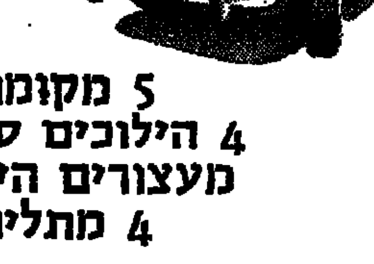

סימקה 1000, המכונית המשפחתית האידיאלית בסוגה:

4 דלתות
5 מקומות ישיבה
4 הילוכים סינכרוניים
מעצורים הידראוליים
4 מתלים נפרדים

צמיגים רדיאליים
מנעול הגה
מערכת חימום
מפשיר אדים
מגיני שמש

CHRYSLER INTERNATIONAL

מכונית טובה מבית טוב

בית קרייזלר מכשירי תנועה בע"מ. תל־אביב: דרך פתח־תקוה 74. טלפון 36115 חיפה: דרך העצמאות 104 טלפון 04-524475

שערי מטבע חוץ בין בנקאיים (Interbank)

אתמול (12.4.73) באירופה

מכירה מיידית (Spot)

$ ארה"ב	2.4800/2.4810	ל"י 1 £ שטרלינג
מרקים גרמניים	2.8295/2.8345	ל"י 1 $ ארה"ב
פלורינים הולנדיים	2.9415/2.9465	"
פרנקים שוויצריים	3.2305/3.2360	"
פרנקים בלגיים	40.02/40.10	"
פרנקים צרפתיים	4.5445/4.5505	"
לירות איטלקיות	585/587	"
יינים יפניים	265/267	"

מכירה מאוחרת (Forward)

	£/$	פר"ש/$	מר"ג/$
חודש:	2.4757/2.4771	3.2170/3.2235	2.8180/2.8250
חודשיים:	2.4711/2.4726	3.2035/3.2100	2.8075/2.8145
3 חודשי:	2.4668/2.4683	3.1935/3.2000	2.7970/2.8040
6 חודשי:	2.4527/2.4542	3.1675/3.1755	2.7615/2.7705

הנתונים נמסרו על־ידי בנק דיסקונט לישראל בע"מ

בנק דיסקונט לישראל בע"מ

	מחיר היחידה	מחיר פדיון
אלון	ב.ר. 126.03	ב.ר. 122.94
דקל	486.7	463.3
ברוש	210.4	199.6

המנהל: חברה להשקעות של בנק דיסקונט בע"מ

בעל חנות במרכז התיירות
מעונין
בשותף פעיל

בהצעות מתאימות לפנות בכתב לת. ד. 4111/10 ת"א

מניות בעליה

בשוקי ההון והכספים

מאת מרדכי צבי

יקוש למניות נמשך גם את־ השערים הוסיפו לעלות בכל המסחר. המחזור היומי הס־ ב־2.9 מיליון ל"י, מזה 1.8 מיל־ ל"י בשלב השערים המשתנים. אגרות החוב התנהל מסחר ער די המדד בציפיה לפרסום ה־ לחודש מארס. המחזור היומי ם ב־4.1 מיליון ל"י.

יפור בשוק המניות שהסתמן ב־ השבוע שעבר נמשך אתמול: ים ערים למדי הופיעו כבר זה והעליות נמשכו גם בשלב ים המשתנים. בין המניות ש־ :

אי.די.בי. — עליה 6.5 נק' ל־ המחזור 72,000 ל"י ע"נ.

בנק המזרחי — עליה 6 נק' , המחזור 115,000 ל"י ע"נ.

דיסקונט השקעות — עליה 9 ל־270 המחזור 82,000 ל"י ע"נ.

כלל השקעות — עליה 5.5 נק' המחזור 72,000 ל"י ע"נ.

[illegible] דיבידנד

אפריקה־ישראל להשק־ : 12% לשנת 1972, על ההון ת ההטבה שהוקצו באוגוסט אש־

אוצר השלטון: 13% לשנת 19. אסיפה כללית ב־3.5.

רווחי מולר מכסטיל גדלו ב־80%

רת מולר מכסטיל סיימה את 1972 ברווח נקי לפני מס בסך מיליון ל"י לעומת 690 אלף ל"י 1971, גידול של 80%.

רווח לנפטא, הפסד ללפידות

רות הנפט נפטא ולפידות פר־ דו"חות כספיים ליום 31 במארס כלומר באחור של שנה. כת־ כי נפטא סיימה את שנת 1971/72 שוטף של כ־2 מיליון ל"י הה־ המצטבר שלה ירד ל־16.3 מיל־ ל"י. הדו"ח המאוחד, יחד עם חב־ האם לפידות מראה כי הרווח המאוחד נבלע על ידי הה־ כחיקות ואף הרומות (!), וה־ המצטבר של שתי החברות בש־ עתה — 45 מיליון ל"י.

מדד שערי המניות בבורסה התל־אביבית

100 — 31.3.67

	15.4	12.4
ד כללי	298.48	294.45
ד כללי	298.48	294.45
צים וביטוח	252.91	250.28
רות להשקעה	252.28	248.45
שייה	445.81	439.74
חר ושירותים	421.03	417.11
רקעין	261.92	256.06

مكـزامن الأصل

مكذا من الأمل

מדור פרסומי

בנייה * כבישים * תאורה * ביוב וניקוז

שימוש במחשבים לתכנון מיבנים

מאת אינג' מרדכי הראלי
מנהל המדור לבניה
במכון לפריון העבודה והייצור

המגמה של ניצול המחשב ככלי עזר לפתרון בעיות הנדסיות, לא פסחה על ענף הבנייה. מזה כמה עשרות שנים משמש המחשב לביצוע עבודות כגון: תכנון ומעקב אחרי ביצוע של פרוייקטים; הכנת מיכרזים, מיפרטים וכתבי כמויות, עריכת תמחיר, וכו'. אולם בתחום המצומצם יותר של תכנון מיבנים, הוגבל השימוש במחשב לעריכת חישובי יציבות של חלקי מיבנה קונסטרוקטיביים, וכן לכמה יישומים שנועדו לסייע בפתרון בעיות שאדריכל מתלבט בהן בעת מיקום פונקציות השימוש השונות במיבנה.

על מנת להבין את הגורמים שעיכבו עד כה את העמקת השימוש במחשב בשטח זה, מן הראוי להתבונן תחילה בתהליך התכנון עצמו. כנקודת מוצא לכל תכנון של מיבנה משמש מידע גולמי, אשר ניתן לחלקו לרכיבים הבאים:

א) מיכלול הדרישות אשר המיבנה צריך לספק במסגרת יעודו (פרוגרמה מנחה לתכנון).

ב) המידע האישי אשר הצטבר אצל המתכנן במסגרת הכשרתו ונסיונו.

ג) מידע חיצוני בנושאים רלבנטיים שונים, כגון: דרישות חוקי הבנייה, מחירי העבודות והחומרים, מיגוון המוצרים הקיים בשוק, וכו'.

ההליך התכנון, תכליתו למעשה לעבד ולתרגם מידע גולמי זה לאוסף הוראות (בצורת תוכניות, מיפרטים וכתבי כמויות), הכולל את כל האינפורמציה הדרושה, על מנת להקים את המיבנה. בין שני קצותיו של תהליך זה, קיימת מערכת המורכבת מבניית אלטרנטיבות אפשריות, הקובעות את צורת המיבנה ומגדירות את מרכיביו, ומקבלת החלטות אשר מאמצות או דוחות אלטרנטיבה מסוימת בהתאם לקריטריונים שונים.

אולם מערכת מעוררת שלוש בעיות עיקריות והן:

א) תכנון טוב חייב ליצור ולבחון מספר רב של אלטרנטיבות על מנת להבטיח פתרון אופטימלי ככל האפשר. אולם, חלק גדול של הקריטריונים המשמשים אמת־בוחן לאימוצה או לדחייתה של אלטרנטיבה מסוימת לא ניתנים לכימות (quantification) דהיינו — לא ניתן לתרגמם לקנה מידה מספרי, אשר באמצעותו ניתן למדוד את יעילותו היחסית של פתרון אחד לעומת פתרון אחר. במקרים רבים, הקריטריון הוא סובייקטיבי טהור, וההתייחסות לאלטרנטיבות השונות תלויה אך ורק בגישתו האישית של מקבל ההחלטה (שפיטת צורתו הויזואלית־אסטטית של מיבנה היא דוגמה אופיינית למקרים כאלו).

אפילו במקרים בהם ניתן לקבוע ביטוי כמותי לקריטריונים, — לא תמיד אפשר להבטיח לכולם שיהיו מושתתים על אותו סולם ערכים, ואז מתעוררת השאלה אם להעדיף פתרון מסוים שהוא טוב לפי קריטריון א', אך אינו משביע רצון לפי קריטריון ב'. על פני פתרון אחר שהערכותיו הפוכות. גם כאן צריכה ההחלטה להתקבל על פי האינטואיציה של המתכנן, לאור שיקולים המבוססים על גישתו האינדיבידואלית.

ב) פתרון הנובע מאחד השלבים של קבלת החלטות התכנון, עלול לעתים להביא לרוויזיה של החלטות אחרות, שהתקבלו בשלבים מוקדמים יותר. סטיה זו מתרחשת, כאשר בדיקת הענין מראה שהאלטרנטיבה שנבחרה היא הרצויה ביותר. למרות שהיא מתנגשת עם האילוצים שהוכתבו בכח ההחלטות מן השלבים הקודמים.

ג) בדרך כלל, נוטלים חלק בביצוע התכנון לפחות שני משתתפים (אדריכל ומהנדס קונסטרוקטור), אך לעתים עלול מספר הגורמים לגדול, בגלל צירוף יועצים לתחומים ספציפיים, בהתאם לדרישות המיוחדות בהן חייב המיבנה לעמוד. מקרים אלה מחייבים תאום מלא בין ההחלטות השונות המתקבלות בידי כל אחד מהגורמים הללו, והדבר מהווה משימה מורכבת בפני עצמה.

נראה בעליל, כי כל הבעיות הללו מקשות על ניצול המחשב בצורה המקובלת המבוססת על מציאת פתרון לשאלה מוגדרת, במסגרת פעולה המבוצעת בשרשרת המורכבת מעיבוד נתוני הקלט המקוריים, וקבלת החלטות המבוססות על קריטריונים כמותיים שהמחשב מסוגל להבינם. ברם, קיימת דרך המאפשרת להתגבר על מכשולים אלה. זוהי שיטה היוצרת שילוב בין קבלת החלטות בידי המכונה לבין החלטות היכולות להתקבל רק בידי אדם, והכל במסגרת תהליך אחד. תהליך זה הקרוי „עיבוד נתונים אינטראקטיבי" (Interactive Data Processing), מהווה למעשה בעין דרישות, שבחלקים מסוימים ממנו, מציג האדם שאלות למחשב אשר עונה לו, בעוד שבחלקים האחרים של אותו התהליך המצב הוא הפוך — המחשב שואל והאדם משיב. שיטת עבודה זו תואמת היטב את צורכי תהליך תכנון המיבנים, מאחר שהיא מאפשרת לעשות את הדברים הבאים:

א) להציג מספר גדול של פתרונות אלטרנטיביים, ולבחון באופן מיידי את תולדותיהם השונות.

ב) לקבל החלטות לפי קריטריונים שאינם ניתנים לתפיסה כמותית.

ג) לבנות את האלטרנטיבות המוצעות כפתרונות אפשריים לשלב מסוים, תוך התחשבות בתוצאות שהתקבלו בשלבים הקודמים של אותו תהליך.

ד) לחזור באופן מיידי על קטעים רצויים של התהליך, כאשר התוצאות של שלב תכנון מסוים מצדיקות רוויזיה באחד השלבים הקודמים.

שתי האפשרויות האחרונות, חשובות במיוחד להבטחת תאום רב יותר בין ההחלטות השונות המתקבלות במסגרת תהליך התיכנון (בעיקר כשנוטלים בו חלק מספר גורמים).

יתרונותיו של עיבוד נתונים אינטראקטיבי מובלטים עוד יותר, כאשר משתמשים באמצעי קלט/פלט גרפים כגון תוויין (PLOTTER), לוח מגנטי (Magnetic Tablet), קורא קואורדינטות סיפרתי (Digitizer) ושפופרת קטודית (Cathodic Ray) או בקיצור (Crt)עם עט אור (PenLight).

השימוש בשפופרת הקטודית (הדומה למסך טלוויזיה) מסוגל להעניק לתהליך תכנון אינטראקטיבי גמישות רבה. באמצעות ציוד זה יכול המתכנן להגיע לתאור ויזואלי מהיר של צורת המיבנה או חלקיו, כפי שהיא נראית באלטרנטיבות השונות. בעזרת עט האור ניתן לשנות את הצורות המתוארות על השפופרת הקטודית ולהגיע על ידי כך לאלטרנטיבות תכנון נוספות, תוך קבלה מיידית של התוצאות המאפיינות את השינוי (כך למשל ניתן להזיז קירות בתוכנית ולקבל אחר־כך את החישוב החדש של שטחי החדרים).

מהו מצב ההתפתחות של גישה זו לתכנון מיבנים באמצעות מחשב? ברור, שכדי להגיע לכל אותם הביצועים אשר פורטו כאן, כך שיכוסה תהליך התכנון כולו, יש צורך להכין מערכת גדולה ומורכבת של תוכנית מחשב (Software) וזוהי משימה המצריכה השקעת זמן וכסף בממדים עצומים. עד היום פותחו (בעיקר בבריטניה ובארה"ב) מערכות תוכנה המסוגלות לטפל בקטעים מסוימים בלבד של תהליך התכנון. לשלב התפתחות המתקדם ביותר, לפי שעה, הגיעה חברת האדריכלים Perry Dean & Stewart מארה"ב, אשר פיתחה מערכת תוכנה המכונה ARK/2 המאפשרת בין היתר לקבל את שרטוט תוכנית המיבנה בכל קנה מידה ורמת הפרטה רצויים, לערוך חישובי אורכים, שטחים ונפחים, להכין מבטים ופרספקטיבות מכל נקודת תצפית רצויה, לתכנן את הקצאת השטחים ואת הקשרים בין הפונקציות התיפקודיות השונות במיבנה, ועוד.

למרות הקשיים, אשר צויינו, אין ספק, כי ניצולו של עיבוד נתונים אינטראקטיבי לצורכי תכנון מיבנים ילך ויתרחב בעתיד. התפתחות זו מחייבת לעבד אינפורמציה בכמויות הולכות וגדלות לצורך תכנון פרוייקטים הנבנים כיום.

סביר להניח כי תהיינה לכך גם השלכות בתחום התקשורת בענף הבנייה. לא יהיה זה בגדר אוטופיה לומר כי בסוף העשור הבא יעבר חלק רב מהאינפורמציה התכנונית, בין הגורמים השונים המעורבים בהקמת מיבנה (יזמים, מתכננים, מפקחים ומבצעים) בצורת קובץ מגנטי, במקום בצורה המקובלת כיום של תוכניות מסודרות וחוברות של מיפרטים וכתבי כמויות. כהמשך נוסף להתפתחות זו, ניתן לחזות את התקשורת בין הגורמים הנ"ל באמצעות מסופים (terminals) להעברה ועיבוד שוטף של המידע הכרוך בתיכונם והקמתם של פרוייקטים. יהיה זה אך טבעי, אם המחשב, שנוצל בהתמחות בנושאים מורכבים יותר כגון — טיסות החלל, ישמש לפתרון בעיותיו הבסיסיות יותר של האדם. האין עודרים על כך, שהסביבה, שתכנון מיבנים מהווה מעשה חלק ממנו, שייך לתחום של בעיות אנושיות דוחקות השונות טיפול בדרכים חדשות ובלתי קונבנציונליות.

Putzmeister

מכונות להתזת חומרים מיוחדים: טיח עדין; טיח פלסטי; בידוד נגד רעש, אש; שפריץ לגמר.

משאבות חלזון

מכונות ערבול, שאיבת והתזת טיח

להספקים גדולים עד 60 מ' גובה! עד 80 ליטר לדקה.

משאבות בוכנה ושתי בוכנות
כל הציוד החדיש לבנין
שרות • יעוץ • חלקי חילוף

משרד הנדסה
ג. טורנהיים ובניו בע"מ
תל אביב רח לינקולן 12 - טל. 624708 - 613052

טנא ויברטורים בע"מ
תל-אביב רח' הרצל 91, טל. 828098

מקור הויברטורים

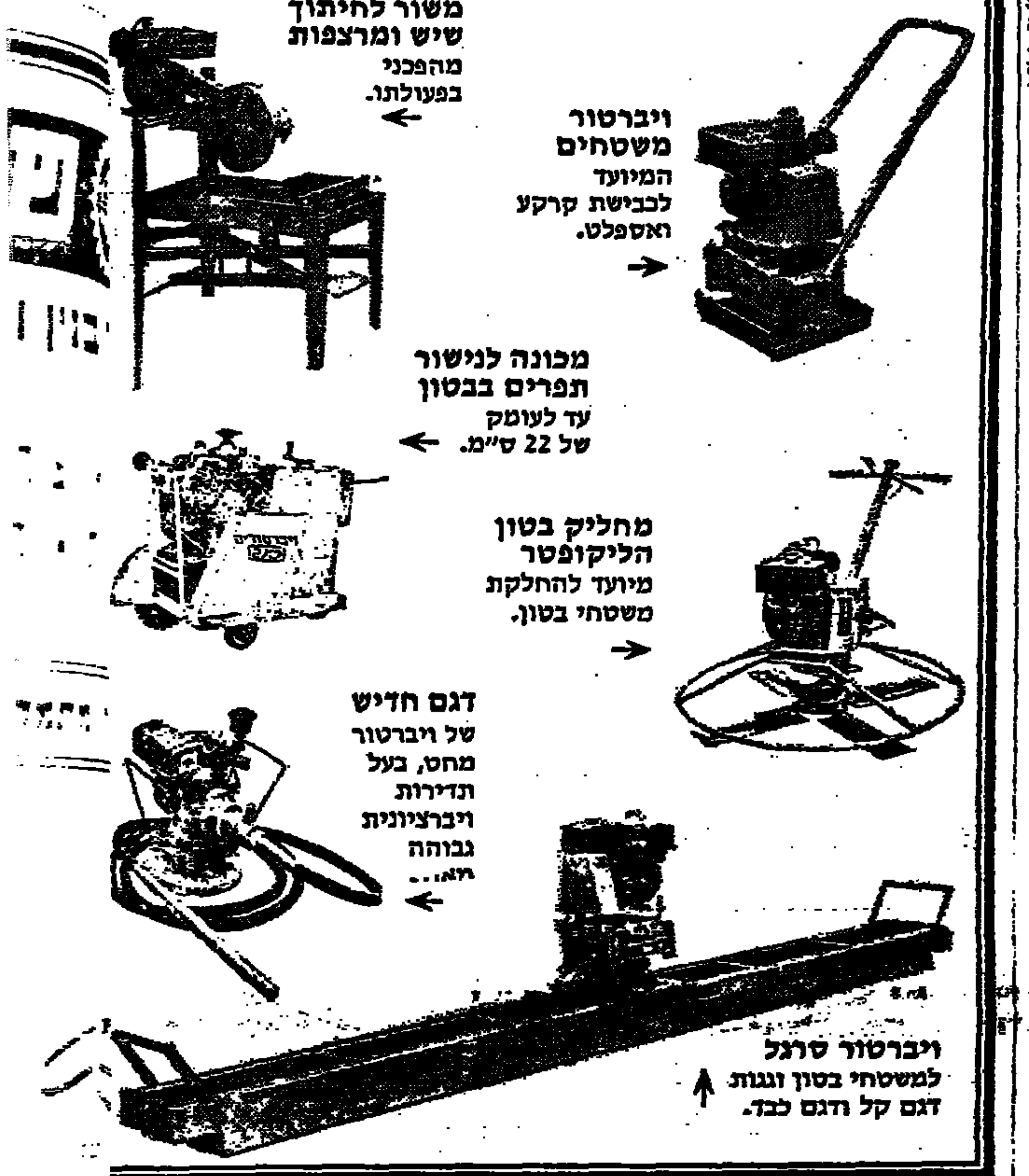

הודעה לקבלנים ולבונים!
LOSENHAUSEN
MASCHINENBAU AKTIENGESELLSCHAFT
DÜSSELDORF
גאה להציג את
פאר תוצרתה
מכבשי
גלילים
דו-ויברציוניים

VIBROMAX
בעלי המוניטין הבינלאומי
לכלי באסקה לא העולם
הסוכנים הבלעדיים:
א.ש. לנדסברג ושות'
חיפה, דרך העצמאות 102, טל. 536226
הדגמה ושרות:
שבול-מפעלי הנדסה בע"מ
מרכז המלאכה גבעתיים, טל. 742977

כל מוצרי זכוכית לבנין
SAINT-GOBAIN
הידועים בטיבם
יצחק טיקטין בע"מ
רח' מרחביה 1 ת"א, ת.ד. 252, טל. 821332
מברכים את לקוחותיהם, ידידיהם וכל בית ישראל
בחג שמח

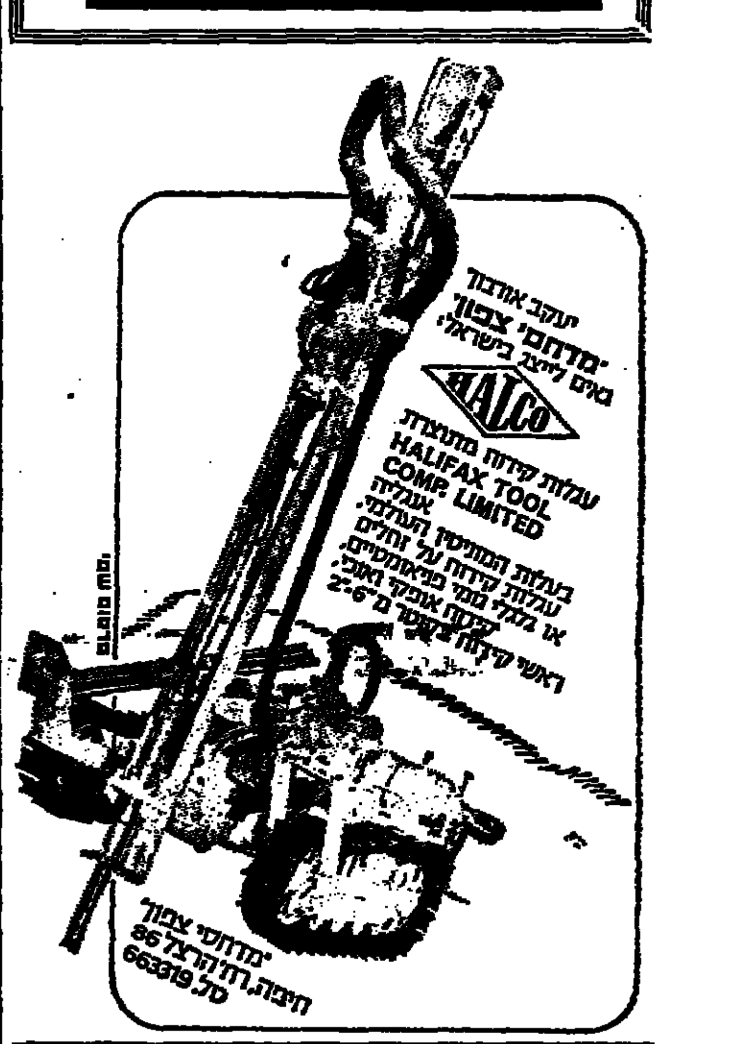

שרות אנודייז
בע"מ
(מפעל לאלגון)
אלגון (ציפוי) אלומיניום -
לתריסים ומסגרות בנין
מבריק, מט ובצבעים
רח' התעשיה 12 ת"א, טל' 33605
(ליד מוסך פורד — המסגר)
מאחל
ללקוחותיו, ספקיו, עובדיו
ולכל הבאים אתם בקשרי מסחר
חג שמח

חג שמח
ללקוחותינו, ספקינו, עובדינו וידידינו
אספלטונים - נתיבים
בע"מ
חברה
לסלילת כבישים, בנין
ומפעלי בטון - אספלט
*
תל-אביב, רח' חדרה 9, טלפון: 263168—9

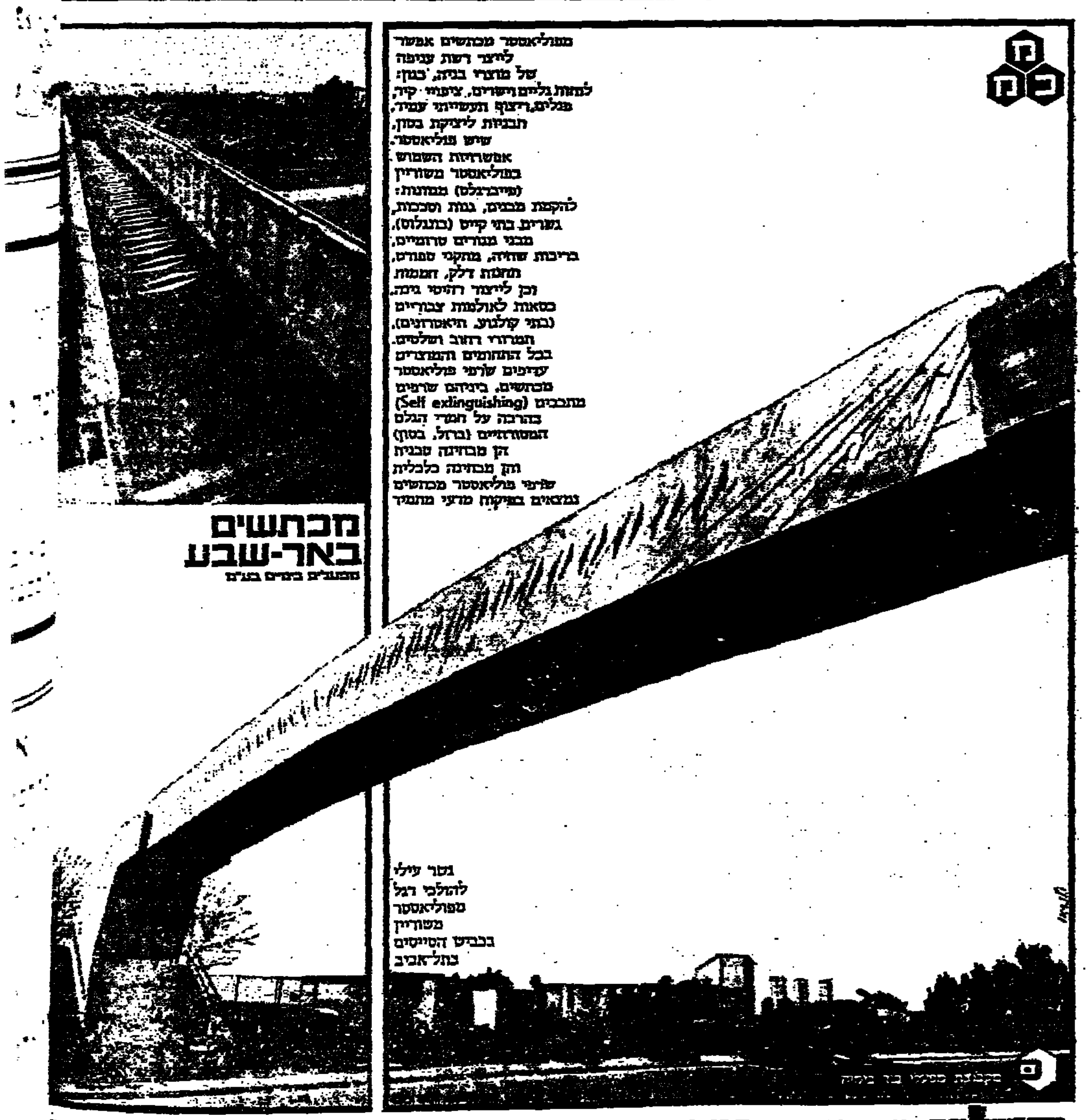

פוליאסטר מכתשים בשירות הבנייה

עקרו!
racine
CONSTRUCTION TOOL CO.
רסין
באה להציג
פטיש
שבירה
הידראולי
חדש!

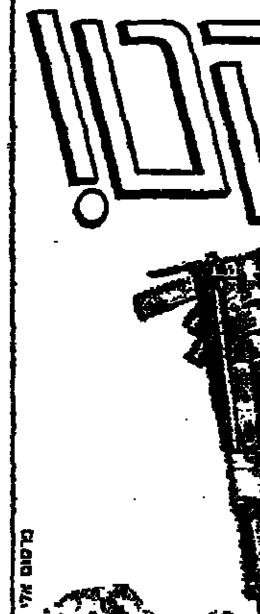

ניתן להפעלה ע"י
טרקטור מחפר
או כל ציוד אחר בעל מערכת הידראולית
של 7-9 G.P.M. בלבד.
בדבר פרטים נוספים והדגמה נא לפנות:
משרדנו: מפרץ חיפה (מול בתי הזיקוק)
ציוד בע"מ ת.ד. 480 חיפה טל. 04-721355
ציוד EQUIPMENT

ברכת חג שמח
לצבא הגנה לישראל
ללקוחותינו, ידידינו
ולכל הבאים אתנו בקשרי מסחר
מפעלי פלדה ישראליים
בע"מ
מפעל קבוצת „כור"
• פלדות בנין
• פלדה מצולעת
(DEFORMERD BARS)
• פלדה מקצועית
אזור התעשיה עכו, ת. ד. 1708, חיפה 31000
טלפונים: 913821, 4-714171 21/3

בנייה * כבישים * תאורה * ביוב וניקוז

התחנה לחקר הבנייה בבריטניה

התחנה לחקר הבנייה בבריטניה הוקמה לפני 50 שנה, אולם כבר עשר שנים אחרי הקמתה היא שימשה מטרה לחיצי ביקורת שהומטרו עליה בתחנות המקצועית ובכלל זה בעתון הבנייה הוותיק "בילדר" (עתה „בילדינג") הקיים כבר קרוב ל־110 שנים.

לאחרונה קיבלו המבקרים תגבורת לא מבוטלת בדמותו של לא־אחר מאשר הלורד רוטשילד, שהכין דו"ח המכיל מסקנות המלצות לגבי מחקר הבנייה באנגליה.

בין היתר ציין ה„בילדר" היהודי־האנגלי בדו"ח זה כי מאחר שהמחקר ממומן על ידי המדינה, על הממשלה לפקח עליו. הוא אף טוען כי פרוייקטים של המחקר שמוזמנים על ידי משרדי הממשלה חייבים לחתור למטרות מעשיות ולא לנהל מחקר לשמו.

מורצגות המחקר כהקיפות בחריפות את הדו"ח של הלורד רוטשילד. בטענה כי התערבות במחקריהן — עלולה לבטל חלק מהמחקר הנוכחי, גם אם אין בו כדי להניב תוצאות מועילות בעתיד הקרוב, או שלא יוליך לכוש תוצאות הצריך יהיה לנוטשו, כפי שקרה בעבר.

בקיצור, הדו"ח אינו גורם מגדלי שן ופעילות מחקר מעורפלת.

כאשר הוקמה התחנה לחקר הבנייה (שלאחרונה שינתה את שמה למכון לחקר הבנייה) לפני יובל שנים, נעשה הדבר על יסוד תוכנית ממשלתית משנת 1918, לפיה חייב המחקר להתבצע כשמחצית התוצאות מסולמת על ידי התעשייה הנוגעת בדבר.

לדברי המבקרים את פעולות התחנה צובו אותה לקוחותיה, אחרי שנים ספורות כיוון שלא ראו ברכה בפעילותה. כתוצאה מכך היא מומנה על ידי המדינה באורח בלעדי, בהתרחבה בהתאם לחוקי פרקינסון (כפי שתיארו זאת בעלי לשון־הרע).

שום דבר לא הומצא

טענת המבקרים היא, בין היתר, כי לכרות המחקר היקר לא פותחו ולא הומצאו בבריטניה אף ציוד ואף חומר שהיה בהם כדי לקדם את ענף הבנייה. הכל הומצא מחוץ לארץ. יתר על כן, בטיחה גוברת הולכת כדוגמת הטענה שהתחנה לחקר הבנייה בבריטניה הזורת דרשה במחקרים שכבר נעשו בארצות חוץ, בהתעלמה כליל ממימצאיהם. זהו ביזבוז מיותר של כרך וכספים — כאמירים מתנגדי התחנה.

הם כונים לפחות 60 פריטים חשובים לקידום הענף — לצד ארצות המוצא של פריטים אלה — בהם נעשה שימוש משך שנים רבות לפני שהביאום לבריטניה. ואמנם זוהי הקופה שבה חלה בענף הבנייה התקדמות רבה יותר מאשר אי־פעם בעבר, שנעה מגגות־קליפות, מעגורני צריח ליציקתם באתר של כלונסאות ועד מכביקה של הקרקע וממשאבות בטון ומכונה למינון אגרגטים עד בטון וסיד מוכנים, מלט בתעמורת הובלה בכביש ובמסילת ברזל וסילוסים לאיחסון באתר ועד לסיגים מוקצפים, טיט מגופה, ציפוח מגופות ואגרגטים קלים באפר של דלק מאובק.

אף אחד מכל הדברים האלה אינו ולא היה פרי מחקר בבריטניה, שבכלל לא פיתחה שום דבר חדש מאז 1963.

יתר על כן, מבקרי התחנה לחקר הבנייה טוענים כי כל ההמצאות החשובות בענף הבנייה בשנים האחרונות מקורן לא במחקר אלא בהמצאה ופיתוח במפעלים אינדיבידואליים, בידמת קבלנים והנדסים מבניים והתשובה על צרכים שהתעוררו.

רוסים, צרפתים, אמריקנים

לנוכח גידול גובהם וגודלם של בניינים, הרי הצורך במספר רב של עגורנים גדולים מסוג רגיל גרם לצפיפות גדולה. כך שברוסיה ובצרפת המציאו עגורני־צריח הנעים על פני מסילה, ובצרפת יוצר עגורן שמסוגל לתפוס עד למחצית המיבנה וביתן להגביהו כל אימת שהושלמה כל קומה נוספת. תוקעי־כלונסאות עם פטישים הקימו רעש בלתי נסבל כמה וכן ויברציה, שבמחור של ארה אבריקני עלה הרעיון לעשות ויברציה של הכלונסאות לתוך האדמה. בהולבך נזקקה הקרקע החלשה האלובית לכלונסאות שנתקעו כמעט מתחת לכל בניין, והכלונסאות שנתקעו צריכים היו להיות לפעמים באורך לא סביר, כך שבתכנים תולבי העלה את הרעיון של כלונס המיוצר באתר. לנוכח דאגתם המתמדת של הקבלנים לגבי הפרופורציות של האגרגטים, אך בעיקר של מים, בהרכב הבטון, שמינונם הופקד בידי מפעיל הערבל, המוצאה מכונת המינון האוטומטית של האגרגטים. העץ הלבוד הומצא בשוודיה, לוחות סיבית ולוחות צמר עצים הומצאו בפולין, וכו' וכו'.

כל אלה הומצאו על ידי בני אדם מעשיים, ללא עזרת המדע, וכולם נותני הין, טיבם אתר ממבקרי התחנה לחקר הבנייה.

בהשוותו את פעולות התחנה למחקר שניהלו אלכימאים בימי הביניים בחיפוש אחר „אבן החכמים", שתהפוך פסולת מתכת לזהב טהור, אמר אותו מבקר כי ההבדל הגדול בין שני המקרים הוא, שעתה הפך משלם המיסים לפטרונם של החוקרים, העובדים בתנאי מותרות יחסיים.

אם אמנם יתקבלו מסקנותיו של הברון רוטשילד, ייערכו פיטורים נרחבים במוסדות המחקר הממשלתיים ובראש וראשונה בתחנה לחקר הבנייה.

רבים ממבקריה תוהים אם בכלל יש צורך במחקר בנייה ממשלתי. שהרי בדיקות ניתן לעשות באוניברסיטאות או בעבודות הפועלות על בסיס מסחרי. יצרני החומרים הגדולים יש להם מחלקות מחקר משלהם, אולם מרביתם של אלה אף הם פעילים יותר בבדיקת מוצריהם העצמאיים ובחיקוי התפתחויות בחו"ל, מאשר בייזום פיתוחים של חומרים חדשים או משופרים.

מחקר לשם יוקרה

הטענה היא שמטרות המחקר האלה הוקמו בחלקם מסיבות יוקרה ובהתאם לרעיון שזהו חובה ציבורית להוציא כסף על מחקר, בין אם הוא מניב תוצאות מועילות ובין אם לאו.

ימים יגידו מה יהיו הצעדים שיינקטו על ידי שלטונות בריטניה בנידון, אולם עצם העובדה שהלורד רוטשילד מצא לנכון להתפנות למסע זה נגד התחנה לחקר הבנייה, מראה איזו חשיבות מייחסים חוגי־צמרת כלכליים בבריטניה לענף הבנייה.

(מתוך „הקבלן והבונה")

עמודי תאורה מפוליאסטר משוריין

באמצע שנות ה־50 הגיעו במקומות רבים למסקנה שהחומר הרצוי לבניית עמודי תאורה הוא פוליאסטר משוריין (פייברגלס). נסיונות רבים לייצור עמודים פרקטיים מחומר זה בשלו, שיטות ייצור אחדות היו יקרות, אחרות גרמו למוצרים לא חזקים ואחידים. רק בשנת 1969 הצליחה חברה ישראלית לייצר את העמודים הראשונים שענו על כל הדרישות.

חברה זו המשווקת את מוצריה בשם „פלסטופול", מייצרת בשלל צבעים העמודים בגבהים שונים עד 12 מ'. כמו כן זרועות מאותו החומר. עמודי „פלסטופול" נבדקו על ידי מכון התקנים הישראלי לפי דרישות התוק של התקן עבור עמודי פלדה והתברר שב־170% של הכח הדרוש העמוד לא נזוק; נסדק אך נפגם כלל ו ביותר מעשרים. התנגשויות שקרו עדיין לא נפצע אדם והנזק לרכב היה כה קל כך שהנוסע יכל להמשיך בדרכו.

הצלחת העמודים הישראלים התפרסמה גם בחו"ל והיצרן קבל עשרות פניות לרכישת זכיון הייצור מארצות רבות. המו"מ על כך נמצא בשלב מתקדם ויש להניח שעד בשנת 1973 ייוצרו העמודים בחו"ל לפי המטבע הישראלי.

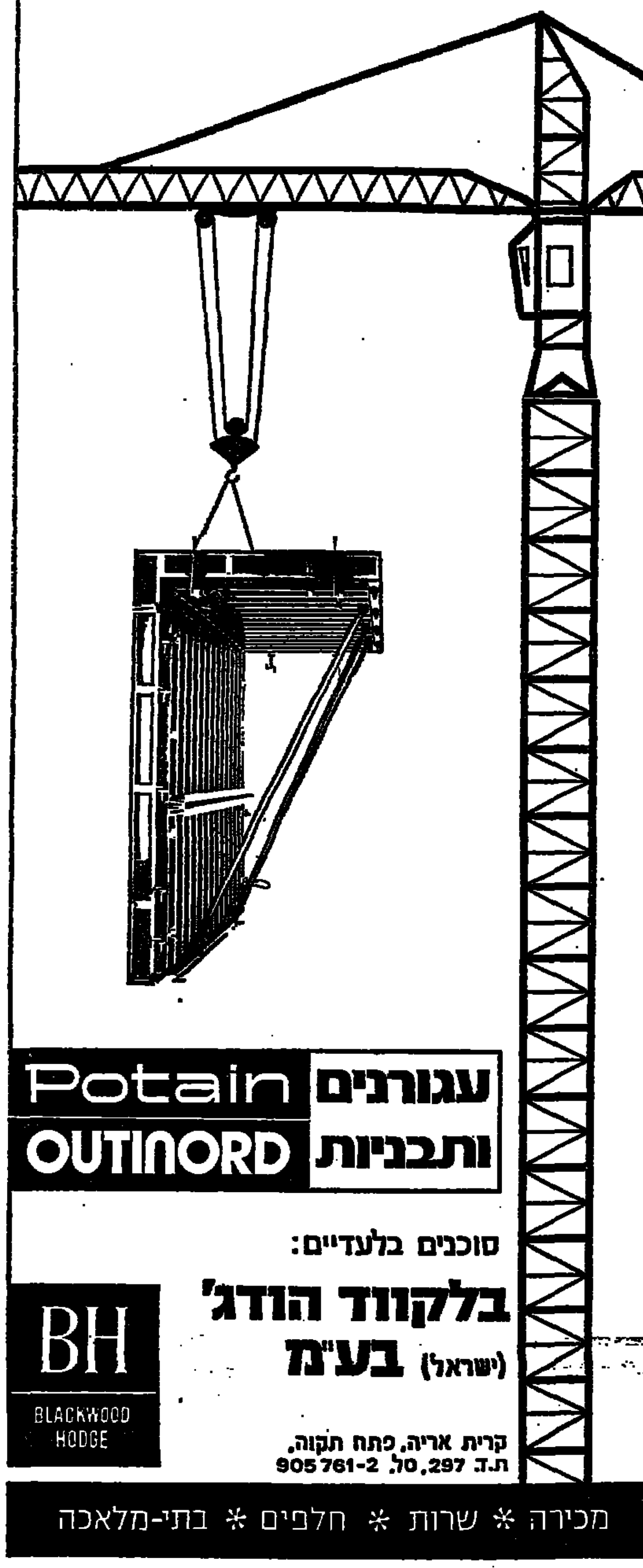

בנייה מתועשת עם
עגורנים Potain
ותבניות OUTINORD
סוכנים בלעדיים:
BH BLACKWOOD HODGE
בלקווד הודג' (ישראל) בע"מ
קרית אריה, פתח תקוה,
ת.ד. 297, טל. 905761-2
מכירה * שרות * חלפים * בתי־מלאכה

ויברטורים בע"מ
תל־אביב: רחוב הרצל 91: טלפון: 82 80 98
אנו מבצעים
עבודות משטחי בטון
עם החלקה
בכלי החלקת הליקופטרים
רצפות ביטון נגד שחיקה
נגד שמנים

שטל בע"מ
ציוד בנין וכבישים
יבוא • יצור • שווק
• שרות • השכרה •
תצוגה מתמדת במקום

מפעל: אזור, אזור התעשיה, רח' המלאכה 23
(בין טמפו והמכון הגיאופיסי)
משרד, שרות והשכרה
גבעתיים, מרכז המלאכה, רח' כורזין 5
ת. ד. 849, טל. 742977
פרסום מלכה

TESCA
אנו מברכים בחג שמח
את לקוחותינו, ספקינו ועובדינו
„טסקה" ש. שוורץ בע"מ
רחוב הפלדה 8, רמות־ים
ת.ד. 172 בת־ים, טלפון 869342
יצור:
נטלים (צ'וקים)
לנורות פלואורסצנט
לנורות כספית
לנורות נתרן לחץ נמוך
לנורות נתרן לחץ גבוה

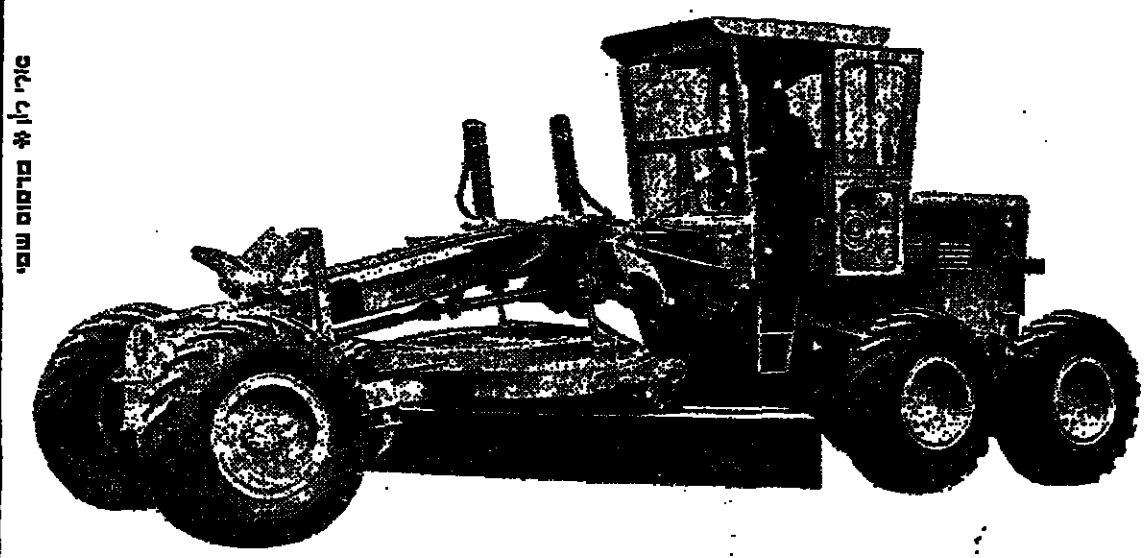

AVELING BARFORD
ציוד כבד בעל שם עולמי
לעבודות עפר
וסלילת כבישים

מכבשי כבישים הידרוסטטיים 2 ו־3 גלגלים
מכבשי כבישים פנאומטיים עד 20 טון
מכבשי כבישים ויברציוניים — נגרר והנעה עצמית
מוטורגרידרים — מכל הגדלים, הנעה 6 גלגלים
דמפרים — עד 50 טון.
הסוכנים בישראל:
נ. פלדמן ובנו בע"מ
חיפה: רח' יפו 137, טל: 528255 • תל־אביב: רח' גיבורי ישראל 73 / 71, טל: 8 / 259177
אורי ליון * פרסום שמי

ללקוחותינו, ספקינו, פקידינו, עובדינו ולכל הבאים עמנו בקשרים
חג שמח
ל.פ.ו. עמודים בע"מ
פלסטופול

עמודי תאורה מפוליאסטר משורין
הוכחו כתחליף לעמודי מתכת
בדבר פרטים
נא לפנות למשרדנו: רח' לה־גרדיה 23 תל־אביב, טלפון 33044
המפעל: איזור התעשיה, קרית אריה, פ"ת
פלסטופול: קל - חזק - צבעוני - חסכוני
גבעת אולגה

חג שמח
לקוחותינו, ספקינו, עובדינו
לכל בית ישראל
ז. פיינר ובניו בע"מ
ת"א, רח' הרכבת 58, טל' 33388
יבוא ושווק
ברזל עגול, מקצועי ופחים
הספקה ויבוא ברזל עגול ומקצועי
עבור מפעלים מאושרים

„אמץ"
מרדכי דינוביץ
חברה לעבודות פתוח, עפר וכבישים) בע"מ
רחוב וולפסון 13, פתח־תקוה
טלפון 913388
* * *
הספקת אדמת גינה משובחת
* * *
מברכת בחג שמח
את כל לקוחותיה וספקיה
ואת כל בית ישראל

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

דירות · מגרשים · וילות — קבלנים מציעים — בתים · משרדים · חנויות

דירות
בהר הכרמל – חיפה
גבעת הרקפות

נמשכת המכירה של הדירות

דירות של 4 ו־5 חדרים, קומבים בקומות העליונות של כ־240 מ״ר. הבנין בנוי ברמה גבוהה ומצויד במעליות המקשרות את החניה התת־קרקעית לדירה, הסקה מרכזית, מים חמים 24 שעות, גז מרכזי, טלפון פנימי, סידור להריקת אשפה קומתית, מקלט קומתי בנוסף למקלט במרתף הבנין, מרכז קניות במקום.

נותרו עוד מספר דירות של 4 חדרים במבנים קטנים

מחירים סבירים — תנאים נוחים.

משכנתאות בלתי צמודות עד 25,000 ל״י ל־8 שנים.

י. דרורי מהנדסים ובונים בע״מ

חיפה, רחוב מנחם 12, טל. 665032

בהרצליה

שכונה אקסקלוסיבית

נאוריה

ברחוב פינסקר 32

כניסה

מסוקולוב מס׳ 1

קוטג׳ים בבניה

4 חדרי שינה + סלון, חדר אוכל, שרותים כפולים, מטבח, חדר כביסה, גן וכו׳

החל

כ־210,000 ל״י

פל־מר

להשקעות בע״מ

טלפון: 796608

התעצמותו של קונצרן „בניני התקוה"

„בניני התקוה פ"ת בע"מ" ידועה משנים כחברה בונה בפ"ת. החדש הוא שהחברה הפכה לא מזמן לקונצרן, וקיימות חברות בת, התפשטה למקומות שונים בארץ.

„בניני התקוה פ"ת בע"מ" היא פרי שיתוף פעולה של ד"ר מריו אוטולנגי, כלכלן, יליד איטליה, ד' חיים חזי קבלן ותיק בפ"ת יליד תימן.

מההתחלה הקשה (1964) של שנות המיתון עד שנת 1971 חלה התפתחות רבה בממדי הבניה של החברה בפ"ת. היעילות המנהלית של החברה פתחה לפניה אופקים חדשים שבאו לידי בטוי בהרחבת פעולתה גם מחוץ לפ"ת. בינואר 1971 נוסדה חברת „מגורי ישראל בע"מ" על בסיס שותפות של „בניני התקוה פ"ת בע"מ" עם מר יצחק ליפשיץ, קבלן ותיק בארץ ואישיות ידועה בענף הבניה. מטרתה המיידית של „מגורי ישראל בע"מ" היתה פיתוחה העירוני של יהוד. זאת, ע"י חיסול יהוד הערבית לשעבר, ההולכת ומתפוררת, ובניה במקומה ובשטחים חדשים שכונות דיור מודרניות של בתים משותפים, ומבני מסחר ותעשיה. לאחר סיום השלב הראשון של פעולתה, „מגורי ישראל" עומדת עתה, לפני שלב חדש, גדול וחשוב, של בנית מאות דירות על שטחים רחבים שברשותה, בעידודו ובעזרתו של ראש מועצת יהוד מר סעדיה חתוכה. כתוצאה מכך „מגורי ישראל" גרמה ועוד יותר תגרום בעתיד הנראה לעין, להפיכת יהוד, מעיירה קטנה למרכז עירוני עם עתיד כביר.

בניהול „מגורי ישראל" בולטת דמותה של מרים רוס, בתו של מר אוטולנגי, אשר התמחתה בימיה צי־בור, והוסיפה מימד נשי לחברה.

התפשטות פעולתה של „בניני התקוה" מחוץ לפ"ת, נעשתה במקביל להיזוק ושיפור מעמדה בעיר מולדתה. למטרה זו, נוסדה ביוני 1971, „נספים בע"מ" בהשתתפות „בניני התקוה" וקבוצת משקיעים שבראשם עמד מר משה בוטש, קולון לשעבר, יליד בלגיה.

„נספים" מופיעה כיום בין חברות הבניה הגדולות בפ"ת, היא בונה שכונות מגורים על שטחים נרחבים באזור עין גנים, כפר גנים ובמקומות קטנים בעיר.

צעד נוסף בדרך התפשטותו של הקונצרן נעשה לפני כשנה, עם יסודה של „בניני למרחב בע"מ" אשר מטרתה העיקרית ביצוע עבודות בניה קבלניות ברחבי הארץ. היזמים של „בניני למרחב" ומקומה, הם „בניני התקוה" „מגורי ישראל" ו„נספים". כך נולד הדור השלישי של הקונצרן „בניני התקוה".

„בניני למרחב בע"מ", מבצעת כיום עבודות בניה חשובות עבור חברות „אחרים" בע"מ, ברמלה, פיצוץ (ליד כפר סירקין) ובמקומות אחרים. תהליך בניה גדול זה, כולל בנית דירות לזוגות צעירים, לעולים חדשים, ודירות רווחה.

שמות חברות הבת של קונצרן „בניני התקוה" מציינים את שלבי התפתחותו. „בניני התקוה" השם תקוה מתייחס לשם עיר הולדתו ולתקוה שהחברה תגדל ותצליח בפעולתה. „מגורי ישראל" סימל את שלב הרחבת פעולת הקונצרן במקומות חדשים בישראל, מחוץ לפ"ת.

„בניני למרחב" מציין את התפשטות הקונצרן ברחבי הארץ ע"י שיתוף פעולה קבלני עם מפעל בניה שבין הגדולים בישראל.

על סף השנה העשירית, של „בניני התקוה" ניתן לאמר, שניהול הקונצרן בידי צוות של מנהלים בעלי ידע בניהול מפעלי בניה, המספר המצומצם יחסית של פקידים ומנהלי עבודה, מוכיח את יעילותו של הארגון המנהלי של קונצרן „בניני התקוה" אשר תוך זמן קצר תפס את מקומו בכלכלת הארץ.

אנטנות מרכזיות

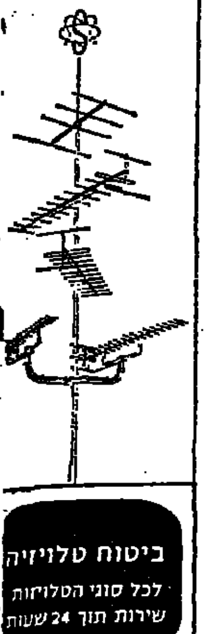

ועדי בתים משותפים
התקנת אנטנה מרכזית,
אפשרות לחבר חלק מהדיירים בלבד.
שרות תיקונים ואחזקה
לאנטנות קיימות.

אנטנות שכונתיות
חיבור שכונה שלמה
לאנטנה מרכזית אחת.

אנטנות אזוריות
לקבוצים ומושבים.

אנטנות לבתי מלון
התקנת אנטנה מרכזית
(כולל מערכת לשידור פנימי).

אנטנות פרטיות
כל סוגי אנטנות פרטיות:
U.H.F. — V.H.F.

ביטוח טלויזיה
לכל סוגי הטלויזיות
שירות תוך 24 שעות

אלקטרוניקה בע״מ
רח׳ החשמל 4 תל אביב, טל. 615362, 625459

יוצאים לחופשת קיץ?

השכירו דירתכם למימון חופשתכם

אנגלו־סכסון
סוכנות לנכסים בע״מ

דירות אקסקלוסיביות
על הרכס היפה ביותר
בהרצליה ב׳

חברה לבנין
הבית מציעה:

דירות בנות 4 חדרים
(135 ממ״ר, 130 ממ״ר)

לנוחיותך: שרותים כפולים
חדר ארונות
הסקה, מים, גז
אנטנה מרכזית
טלפון פנים
חניה צמודה
פינת משחקים וגינון
תיכנון מעולה.

בקרבת מקום: מרכז מסחרי, גני ילדים בית ספר „ברנדיס".

משרד מכירות: „אלון"
רח׳ המוסדות 4, הרצליה ב׳, טל: 0453
בשעות 8.30–16.30

בתי מגורים, משרדים, בתי ספר, מועדונים, בתי מלון, בתי חולים.
"סנורון" – פתרון אידיאלי ומהיר
לבעית הקמת משרדים ומגורים ציבוריים
וכל מבנה נדרש.
הקמה מהירה בכל רחבי הארץ.
שיטת בניה מתועשת מוגנת ע״י פטנטים 10289,10288

טרומאסבסט
tromasbest

חברה לייצור והרכבת מבנים טרומיים בע״מ
תל־אביב, שד׳ רוטשילד 106 טל׳ 244171-2-3
המפעל: עכו, ת.ד. 38, טל׳ 911615-6-7

בית חן

בוא לגור בנתניה

בנין אפשר לבנות בכל מקום, אבל דירה כדי לגור בה..?
דירה כדי לגור בה בשכונה שקטה בנתניה,
ההולכת וגדלה ...
... במרכז ...
דירות מפוארות בנות 4-4½ חדרים,
...

משרדי מכירות: ...

גרוסמן ק.ב.ק
ככר מלכי ישראל 19
טל. 239453

מציעים למכירה
דירות
בנות
3
3½
4

בצפון תל־אביב

נותרו מספר חנויות בדיזנגוף 190

אולם למשרדים
בגודל 200 ממ״ר שניתן לחלקו

„אחרים" 263788

למכירה אולם קומה ב׳
1000 ממ״ר ביהוד
לתעשיה ולכל מטרה
כניסה תוך חודשיים

אפשרי:
— קנית כל השטח.
— פיצול ליחידות 200 ממ״ר מינימום כ״א

לפנות:
„מגורי־ישראל"
פתח־תקוה, ההגנ 17, טלפון 919383
או סניף יהוד, אשכנזי 11, טל. 750160

דירות פאר ברמת־הדר בחיפה

השקעות בנייה קבלני בנין

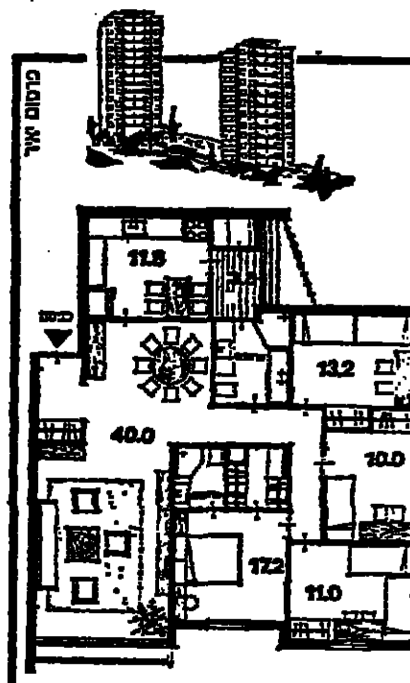

אנו גאים על התכנון המשוכלל

דירות לקפוא עם כל השכלולים:
שרותים כפולים, מעליות, הסקה מרכזית

6-5 חדרים 141 מ״ר
4 חדרים 121 מ״ר
במחירים החל מ־135,000 ל״י

משרד: חיפה, רח׳ נורדוי 27, טל: 664959

מכונות ליצור בלוקים

ליצור החל מ־12000—4000 בלוקים 40×20×20 ב־8 שעות עבודה.
תוצרת VIBRO BLOCK גרמניה.

יותר מ־30 מפעלים בכל רחבי הארץ משתמשים במכונות VIBRO BLOCK
נסיון בהפעלה בארץ של 8 שנים.

הסוכנים הבלעדיים לישראל:

שמר בע״מ
יהודה הלוי 4, תל־אביב
טל. 55592, 52554

דירות - 3, 3½, חדרים
ברעננה

ליעם LI-AM

רעננה, רחוב אחוזה 127 - טלפון 981570

ברכת חג שמח לכל ידידינו, מכרינו והעומדים אתנו בקשרים

ירושלמי

▪▪ אם ברצונך לקנות דירה
▪▪ אם ברצונך למכור דירה
▪▪ אם ברצונך לשכור דירה

ואתה מחפש יחס נאות,
שרות אדיב ומחירים הוגנים,

אז פנה אלנו

לין־דר
חברה לנכסים והשקעות בע״מ
רח׳ שמאי 12 כניסה ב׳
טל 233778 ירושלים

הסתדרות הכנסת הבלו

מכרז להתקנת מזיצות - פ.ב.ע.

הנהלת המכבש הבלו מבקשת להגיש לה הצעות כהיר להתקנת מחיצות מפ.ב.ע. קשיה ואמבה (כ־150 מ״ר) בחלקת מבקיה היא רחוב אחד העם 27.

את התכניות ניתן לראות אצל מר א. ... במחלקת ... בין השעות 09.00—13.00.

בהצעה יש לפרט ...

את ההצעות יש לשלוח במעטפה סגורה להנהלת ... ת.ד. 320 ירושלים (91000) ולציין ע״ג המעטפה מכרז 22/73. אין הנהלת ... מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.

המועד האחרון להגשת ההצעות הוא 30.4.73 שעה 12.00.

הנהלת ...

מדינת ישראל

משרד האוצר / אגף החשב הכללי
מינהל הרכב הממשלתי

מינהל הרכב הממשלתי מכריז על

מכירת מכוניות משומשות

מתוצרים וסוגים שונים במגרשנו

בירושלים ועזה

פרטים נוספים תמצא בחוברת המכרז ... במשרדי מינהל הרכב הממשלתי רח׳ יהודה הימית 31, יפו, החל מיום 17.4.73 עד 27.4.73 בין השעות 08.00 עד 13.00.

אין מינהל הרכב הממשלתי מתחייב לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

מינהל הרכב הממשלתי

עירית הרצליה

הארכת המכרז מס׳ 102/9/73

עירית הרצליה מודיעה בזה על הארכת המכרז מס׳ 102/9/73, בדבר קבלת הצעות מקבלים לעבודות במכרז קהילתי ..., ... על פי כפי ...:

א. הקמת בריכת שחיה ובתים ...
ב. עבודות פתוח ומגרשי ספורט.

שפורסם בעיתונים הארץ, מעריב, בירושלם פוסט ביום 2.4.73 ו־3.4.73.

המועד האחרון להגשת המכרז הנ״ל בהתאם לתנאים שפורסמו נקבע ליום ז׳ אייר תשל״ג 9.5.73.

בכבוד רב,
י. נבו, ראש העיריה

דרוש נגר מעולה

בעל יוזמה המתמצא בתכניות
הכול בענף בנין
למתאים תנאים טובים
לפנות בכתב לת.ד. 24113, ת״א.
— סודיות מובטחת —

דרוש נער לשליחויות פנים

במערכת „ידיעות אחרונות"

לפנות בין השעות 11.00 — 13.00 בצהרים
חדר 337 קומה ג׳, רח׳ מוזס 5 ת״א

א.א.ל ישראל בע״מ — תעשיות אלקטרוניקה

לעבודה באזור ירושלים
דרוש

טכנאי מרכזות טלפון

לעבודה בהתקנת מרכזות טלפון פרטיות, חדישות, רצוי נסיון קודם ידיעת השפה הגרמנית ו/או צרפתית יתרון.
תנאים טובים למועמדים המתאימים.
לפנות בכתב או טלפונית 782141 או 787131 אל מח׳ כח־אדם, רח׳ בבצע קדש 48, בני־ברק.
סודיות מובטחת!

דרושה לתפקיד

מזכירה
למנהל החברה

צעירה ונמרצת, בעלת נסיון בעבודות מזכירות.

כישורים נוספים:
- יכולת ניהול קורספונדנציה בעברית ובאנגלית
- תעודת בגרות
- הופעה נאה

שעות העבודה: 8.00—16.30
תנאים טובים למועמדת המתאימה

מועמדות תפנינה עם פרוט כישוריהן ונסיונן אל ת.ד. 16284 תל־אביב עבור „מזכירה".

דרוש/ה
פיזיוטרפיסט/ית
מוסמך/ת

בסניפינו בפתח־תקוה ובנתניה

ימי עבודה ושעות עבודה:
א׳, ג׳, ה׳ 15.30 — 18.00
ב׳, ד׳, ו׳ 08.00 — 13.00

מועמדים יפנו בכתב יד עם ציון קורות חיים ונסיון עבודה קודם לת.ד. 4026 תל־אביב, עבור מחלקת המנגנון.

ברקי פטה המפריס
(ישראל) בע״מ

רחוב ויצמן 65 גבעתיים
טלפון 722111

למעבדת סרטי קולנוע וטלויזיה

דרוש

טכנאי ייצור

לארגון הייצור במעבדה.

כישורים נדרשים:
שלש שנות נסיון בארגון ייצור.
נסיון מעשי בתאום בין מחלקות ייצור.
שליטה מלאה בשפה האנגלית.

למשרדנו בבאר־שבע

דרושה
פקידת שרות

לתפקיד הכרוך בטיפול בקהל לקוחות וכן עבודות משרד שונות

מועמדות רציניות (רצוי עם נסיון) המוכנות ליום עבודה ארוך (07.30—16.50 כולל הפסקת 50 דקות — ביום ו׳ 07.30—12.20), מתבקשות לפנות בכתב לת. ד. 3336 ירושלים, תוך ציון קורות חיים ונסיון קודם.

מובטחים תנאי שכר טובים
סודיות מובטחת

לחברת „מגאטון אלקטרוניקה" בע״מ

דרושים
נערים
לעבודות התקנה

להתקשר טל. 726850, 723001

דרוש
מנהל חשבונות עצמאי

(רצוי עם ידיעות בתמחיר)

עדיף פנסיונר.

לפנות בפרוט קורות חיים בכתב־יד לת.ד. 11024 ת״א „עבור מנהל חשבונות"

למשרדנו בתל־אביב

דרושה
פקידת שרות

להתפקיד הכרוך בטיפול בקהל לקוחות וכן עבודות משרד שונות

מועמדות רציניות (רצוי עם נסיון) המוכנות ליום עבודה ארוך (07.30—16.50 כולל הפסקת 50 דקות — ביום ו׳ 07.30—12.20), מתבקשות לפנות בכתב לת. ד. 3336 ירושלים, תוך ציון קורות חיים ונסיון קודם.

מובטחים תנאי שכר טובים
סודיות מובטחת

לדפוס אבדיה

דרושים

1. מדפיס לגסטוליס 1/8 גליון
2. מדפיס לסולנה (אאפסט)

אפשרות עבודה חלקית בכל שעות היום

לפנות טל. 32070 או רח׳ המסגר 1 דפוס אבדיה

ל„עמוס", חברה לציוד בע״מ

דרוש
טכנאי
שירותים
בכיר

כישורים נדרשים:
1) נסיון בפניאומטיקה ובתיקון מכשירים.
2) 5 שנות נסיון.
3) שפות: עברית, אנגלית — רצוי גרמנית.

לפנות בכתב בציון פרטים: ת.ד. 11017 תל־אביב, או טלפון 281184

למפעל מתכת „חניתה"

דרוש
טכנאי ייצור
לעבודה מעניינת
בהדרכת צוות הנדסי

2—3 שנות נסיון בביקורת ומדידות מערכות ייצור
(שכר עבודה, שיפור שיטות וכ״ב)

✶

למועמד המתאים יתנו תנאים טובים. עדיפות תנתן לתושב אזור נהריה.

בדבר פרטים נא לפנות למפעל טל. 04—968171

מוסד הטכניון למחקר ופתוח

מודיע על המשרה הפנויה הבאה
בברכו לליצורים קדם־אקדמיים:

מרכז קורסים

הכשירויות הדרושות:
- תואר אקדמי במדעי החברה והרוח.
- דרושה ידיעת השפה העברית על בוריה, רצויה שפה נוספת.
- רצוי נסיון קודם בניהול חינוכי וכושר לקיים מגע נאות עם קהל המשתתפים ציבור.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב, בצרוף קורות חיים, פירוט ההשכלה והנסיון המעשי ליחידת המנגנון, מוסד הטכניון למחקר ופתוח בע״מ, בית הסנט, קרית הטכניון חיפה עד יום ג׳ 24 באפריל 1973 בציון מס׳ המכרז 51/73א׳.

למפעל בחולון
דרוש פקיד

הבקיא בחשבוני
משכורת

להתקשר בשעות
17.00—19.00
טל. 242725

מהנדס מכונות ראשי
מהנדס כימי

בשטח דבקים פלסטיים
בעלי נסיון של 5 שנים לפחות

דרושים למפעל תעשייתי גדול
באזור חולון.
משכורת טובה מובטחת

נא לפנות בכתב לת. ד. 2905 תל־אביב.

הטכניון - מכון טכנולוגי לישראל

מודיע על המשרות הבאות הפנויות:
באגף ארגון ותכנון

נקבנית

הכשירויות הדרושות:
השכלה תיכונית מושלמת; ידיעת השפות עברית ואנגלית; נסיון של 3 שנים בניקוב (עברית, אנגלית). מס׳ המשרה: את.ג/118

במחלקת הקניות

פקיד/ה
במדור לבצוע הזמנות חו"ל

הכשירויות הדרושות:
השכלה תיכונית; ידיעות ביבוא/יצוא, סוג מכס, חוקי מט״ח, בטוח ימי; ידיעת שפות: אנגלית (כדי נהל התכתבות), עברית, רצוי שפות נוספות. מס׳ המשרה: קנ.ג/157

פקידה
במדור לבצוע הזמנות חו"ל

הכשירויות הדרושות:
השכלה תיכונית; ידיעת הדפסה במכונה אנגלית ועברית; נסיון קודם שלפחות שנה בעבודות משרד כלליות. מס׳ המשרה: קנ.ג/148

מועמדים מתאימים העונים לדרישות יפנו בכתב לאגף כח אדם בציון קורות חיים ונסיון קודם עד יום 30.4.1973 בציון מס׳ המשרה.

לתשלובת הטקסטיל שלנו
באזור באר־שבע
אנו מחפשים

מהנדס ייצור
דינמי ובעל יוזמה

המעונין להשתלב במפעל גדול ומתרחב

הכשורים:
נסיון של מספר שנים בתעשיה בנושאים, פיקוח על היצור, שפור שיטות, שיטות שכר עידוד.

התנאים:
משכורת טובה ועזרה בדיור במקום.

בהצעות נא לפנות בכתב יד אל ת.ד. 2381 רמת־גן 52100

דרושה
מזכירת מפעל

בעלת נסיון רב

השולטת בעברית ובאנגלית (ניהול עצמאי של קורספונדנציה) רצוי נסיון ביבוא.

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת. ד. 8070 ת״א.

מושב עין יהב
קולט משפחות חדשות

בני מושבים או קבוצים
עם ילדים עד כתה ו׳.

בדבר פרטים נא לפנות בכתב למושב עין־יהב ד. נ. ערבה.

לחברה קבלנית בתל־אביב דרושים:

1. מנהל חשבונות

נדרש נסיון של 5 שנים מהן לפחות 2 בענף קבלנות

2. פקידה
למחלקת הנהלת חשבונות

רצוי עם ידע רישום בכוונה לניהול חשבונות מסוג אדון X

לפנות בכתב יד עם פרטים מלאים
ת. ד. 29085, תל־אביב

קריסטל
תעשית מכונות בע״מ

רח׳ החלזון 12 רמת־גן
למחלקת הפתוח

דרוש מסגר כלים

- עם נסיון ביצור מבלטים
- בעל נסיון של 5 שנות עבודה במקצוע.

לשם קביעת ראיון לפנות בכתב לפי הכתובת טלפנים 721126/7/8.

האקדמיה הלאומית
הישראלית למדעים

דרוש
מנהל/ת חשבונות

- בעל/ת נסיון של לפחות 3 שנים בהנהלת חשבונות תקציבית ובהכנת משכורות.
- ידיעת עברית על בוריה. אנגלית רצויה.
- הדרגה בהתאם לכשורים.

המעונינים מתבקשים לפנות בכתב בצירוף תולדות חיים אל: ת״ד 4040, ירושלים.

למפעל באזור חדרה

דרוש:
תמחירן/ית

הכישורים: השכלה תיכונית חלקית לפחות וקורס יסודי בתמחיר או בהנהלת חשבונות. רצוי נסיון של 1—2 שנים בעבודה.

—◆—

- המעונינים יפנו תוך פירוט השכלה ונסיון לת.ד. 339 חדרה.

קיימת אפשרות הסעה מחיפה ומתל־אביב.

סודיות מובטחת

הקרן הקיימת לישראל
(מינהל פיתוח הקרקע)
מודיעה בזה על משרה פנויה:

מכרז חוזר
מכרז מס׳ 8/73

עוזר לעניני עובדים

המשרה	עוזר לעניני עובדים
תיאור התפקיד	עזרה בניהול כח אדם במינהל פיתוח הקרקע: בניהול תקן ומצבת עובדים; קבלת עובדים חדשים קבועים, זמניים וארעיים. ריכוז הטיפול השוטף של תנאי עבודה, שכר ומשכורת ותביעות לפיצויי פיטורין. ריכוז הטיפול השוטף בהשתלמויות עובדים. מעקב אחר שינויים בתנאי עבודה, שכר ותנאים סוציאליים והכנת נוהלים. ריכוז והכנת דו״חות חודשיים תקופתיים.
דרישות המשרה	השכלה תיכונית מושלמת לפחות, נסיון רב בעבודה מינהלית, כושר הבעה בכתב ובע״פ, מגורים בירושלים.
הדרגה	עפ״י הכישורים.

על המעונינים, הממלאים אחר דרישות המשרה הנ״ל להגיש מועמדותם בכתב, בצירוף תולדות חיים בכתב יד השכלה, נסיון וגיל, לא יאוחר מיום 27.4.73 לפי המען: אגף האדמיניסטרציה, ת״ד 283, ירושלים, ולציין על המעטפה עבור מכרז מס׳ 8/73.

לאגף הנוער במחוז תל־אביב

דרושים לעבודה:

1. מנהלי בתי נוער גדולים
— במשרות מלאות
2. מנהלי בתי נוער בינוניים
— במשרות מלאה
3. מדריכים ראשיים
— במשרה מלאה או חלקית

דרישות התפקיד:
1. על המועמד להיות בוגר האוניברסיטה במדעי ההתנהגות ובעל נסיון בניהול מוסדות חינוך משלים.
2. על המועמד להיות מורה מוסמך או מדריך מוסמך, ובעל נסיון בהדרכה, רצוי שיהיה גם בעל נסיון בהפעלת צוות מדריכים.
3. על המועמד להיות בעל השכלה תיכונית, אחרי שרות צבאי, עם נסיון בהדרכת נוער. המועמד יועסק במשרה מלאה או חלקית בהתאם לדרישות התפקיד.
4. המועמד שייבחר יועסק עפ״י הרשות המקומית.

את הפניות יש לשלוח בכתב, בצרוף תולדות חיים, לפיקוח האגף לנוער, מחוז תל־אביב, משרד החינוך, בית הדר דפנה, חדר 608, ת״א עד התאריך 25.4.73.

אלסינט בע״מ
מכשור מדעי

אלסינט בע״מ הינה חברה לאלקטרוניקה העוסקת בעיקר בפתוח ייצור ושווק של מכשור מדעי ורפואי ומתכוננת להכנס לשטחים חדשים הקשורים באלקטרוניקה ובאלקטרומכניקה.

מחזורה בשנה שעברה היה מעל 20 מיליון לירות (הרוב לייצוא) ומעסיקה למעלה מ־500 עובדים, ביניהם כ־90 מהנדסים ופיסיקאים.

אלסינט הינה חברה ציבורית רב־לאומית עם חברות בת בגרמניה, צרפת, אנגליה וארה״ב ומניותיה נסחרות בארה״ב בשוק OTC.

החברה צופה גידול מהיר בשנים הקרובות ומחפשת מועמדים מתאימים למשרות המתוארות מטה אשר יכולים לתרום לפתוח החברה ולהתפתח יחד אתה.

במידה ולא ימצא מועמד ממדרגה ראשונה, משרות אלה לא תאוישנה לעת עתה.

★ סגן מנהל כללי למחקר ופתוח

כאחראי לכל פעילות המחקר והפתוח של החברה, הן בשטח האלקטרוניקה והן בשטחי מכניקה, פיסיקה ומחשבים. נדרש נסיון רב בעבודה עצמית ובניהול מחלקות מחקר ופתוח. המועמד חייב להיות בעל דמיון רב ופורה בעבודות מקוריות, כדי להנהיג צוות של כ־150 אנשי מחקר ופתוח, ביניהם כ־70 מהנדסים ופיסיקאים.

★ סגן מנהל כללי לייצור

כאחראי לכל פעילות הייצור במפעל ובחברות הבת שלה. המועמד חייב להיות בעל נסיון רב בנהול וארגון ייצור אלקטרוני ומכני על כל דרגיו ומסוגל להכפיל כושר הייצור מדי שנה בשנים הקרובות.

★ סגן מנהל כללי לכספים ולמנהל

כאחראי על הנהול הכספי הכולל של החברה וכן למנהלה הפנימית בחברה ובחברות הבת שלה. בעל נסיון רב בנהול כספי ובארגון.

★ ★ ★

למועמדים המתאימים מובטחים תנאים כספיים טובים ביותר והכללה בתכנית ה־ Stock Option של החברה. רק מועמדים ממדרגה ראשונה יענו ויוזמנו לראיון.

— סודיות מובטחת —

נא לפנות ישירות למנהל הכללי ד״ר א. סוחמי או ליו״ר מועצת המנהלים מר ד. טולקובסקי.

ת. ד. 5258, חיפה, טלפון 522872

קריה למחקר גרעיני־נגב

דרושים

הנדסאי כימיה
לעבודה במשמרות (לאחר השתלמות).
רצויה ידיעה במחשבים.

מפעילים (בוגרי תיכון)
לעבודה במשמרות (לאחר קורס שיקנה להם נקודות זכות לתואר "טכנאי גרעין").

לבורנטים
בעלי הסמכה כטכנאי כימיה.

הנדסאי/ת או טכנאי/ת בנין
לתכנון ופקוח או ניהול של עבודות הנדסה אזרחית.
(העבודה כוללת תכנון ופקוח על ביצוע של קונסטרוקציות מבטון מזוין ופלדה ומבנים שונים).

למועמדים המתאימים מובטחים:
- השתלמות מקצועית.
- עבודה מעניינת במערכות חדישות.
- תנאי שכר טובים ואפשרויות קידום.
- עזרה בדיור.

סודיות מובטחת

בפרטים: לפנות למדור קבלת עובדים
ת.ד. 9001 — באר־שבע

הועדה לאנרגיה אטומית
קריה למחקר גרעיני־נגב

גרפיקה שידלובי

مكان الأصل

مكذا من الأمل

הלוח הכפול הארץ ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: שדרות רוטשילד 76, תל־אביב
טלפונים: מחלקת מודעות 614808, 614955, 612495
המחיר: יום חול 1.00 ל״י למלה / יום ו׳: 1.20 למלה

מכרז מס׳ 2/73

למגן דוד אדום בישראל

המכון להפרדה ויבוש פלסמה ביפו

דרוש

רוקח בצוות ייצור

של תמיסות פרוטאינים רוקחיות

הדרגה: ד—ה׳ של דירוג הרוקחים.

הכישורים הדרושים: גיל עד 30 שנה. סוג בריאות גבוה (חלק מהעבודה בעשה בחדר קור).

תאור התפקיד: התפקיד אינו מוגבל לשעות עבודה קבועות וסדירות, ועל נושא המשרה להיות מוכן, בעת הצורך, לעבוד גם בשעות עבודה בלתי רגילות.

בהצעות נא לפנות למרכז מד״א ת.ד. 9240 תל־אביב עבור „רוקח"

WANTED CLERK

Fluent in English, with knowledge of Typing or Key Punching.

Please call Personnel Department, Exchange National Bank of Chicago, Tel. 56287, ext. 33, Tel-Aviv.

לחברת

י.ב.מ.

חיפה

דרושים מפעילים

לאחר שרות צבאי אשר יעברו קורס הפעלה הארוכי ומעשי במקום

הכישורים הדרושים:

* השכלה תיכונית
* ידיעה בסיסית בשפה האנגלית

* * *

מועמדים מתבקשים לפנות בכתב ל־ י.ב.מ. ישראל בע״מ ת.ד. 20210 ת״א, 61200

דרוש עובד
עם נסיון במסחר
תנאים טובים
בעל רשיון נהיגה
+ רכב צמוד לפנות:
„תיוח־ליו"
שד׳ העצמאות 67
בת־ים

לעבודת מטה מעניינת בירושלים

דרושים

קציני צה״ל משוחררים

בדרגת סרן, רס״ן עד גיל 35, בעלי השכלה על־תיכונית (רצוי מכנית)

הדרגה תקבע בהתאם לכישורי המועמד

* מעוניינים מתבקשים לפנות בהקדם לת. ד. 33232 ת״א, מיקוד 61330, בציון פרטים אישיים ונסיון קודם בעבודת מטה.

— סודיות מובטחת —

דרוש

האיש שלנו בחדרה

הכנסה גבוהה ללא השקעה

חברה כלל־ארצית מחפשת אדם מאזור חדרה או נתניה עם מרץ ויוזמה, בעל רקע אקדמאי או מעשי בעסקים, דובר אנגלית ובעל רכב

סודיות מובטחת

ת.ד. 344, הרצליה „ב"

דרוש

מחסנאי טכני־

למחסן חלקים אלקטרוניים

לעבודה במפעל בטחוני.

●

● המעונינים מתבקשים לפנות לת. ד. 25034 עבור י. ה. בצירוף קורות חיים, כתובת ומספר טלפון.

סודיות מובטחת

מיקרוקים בע״מ

למפעלנו בבני ברק

דרושים

* מהנדס אלקטרוניקה

לצורת מקורות מצב מוצק. יתרון למהנדס בעל נסיון בתכנון מעגלי מצב מוצק בתחום מיקרוגלים ו/או בייצור התקני מצב מוצק.

* טכנאי בכיר

בעל נסיון בתחום רכיבים ו/או מערכות מיקרוגלים. רצוי נסיון בטכניקות מעבדתיות מתקדמות, פיתוח ושימוש בציוד מדידה מתוחכם.

* מסגר מכני

בוגר בית ספר תיכון טכני. נסיון בכל סוגי עבוד שבבי והלחמת כסף. נסיון בניהול צוות עובדים. נכונות בקשר עם קבלני משנה. ידיעת אנגלית רצויה.

נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון מקצועי לת.ד. 18049 תל־אביב או טלפונית 250484, 254985. סודיות מובטחת

למפעל בדרום דרושים:

מכונאי אחזקה/מסגרים:

— בוגרי ביה״ס מקצועי ולה שנתי לפחות במכונות מכונאות או מסגרות מכנית.

— דרוש נסיון מקצועי של שנתיים לפחות, רצוי נסיון באחזקת מתקנים תעשייתיים.

עובד מערכת מזוג אויר/קירור

— בוגרי ביה״ס מקצועי במגמת מזוג אויר/קירור.
— רצוי נסיון מקצועי בהפעלת מערכות קירור ו/או מזוג אויר.

המועמדים שיבחרו יקבלו:

— עזרה בדיור. (למועמדים מחוץ לאזור).
— שכר בהתאם לכישורים.
— אפשרויות גבוהות לקידום מקצועי.

המעונינים יפנו תוך פירוט השכלה ונסיון מקצועי לת.ד. 6535 תל־אביב ויוזמנו לראיון אישי.

לחברה גדולה ומתפתחת

דרושות

נציגות מכירה

אם את עונה על הנתונים הבאים:

* גילך 25—35
* השכלה תיכונית לפחות
* בעלת הופעה נאה
* מתגוררת בת״א או הסביבה

וקוסמת לך עבודה מעניינת, רבת אתגר ובלתי שגרתית בשעות 8.00—14.00, עם משכורת בסיסית + הכנסה מעל ל־1,500 ל״י.

פני בכתב יד לת.ד. 36810 ת״א („עבור נציגות מכירה"), עם פירוט קורות חיים ולציין מספר טלפון (סודיות מובטחת!). למתאימות — גם ללא נסיון תנתן הכשרה ע״י החברה.

„תיא"
תמרוקי ישראל בע״מ
דרך פתח־תקוה 82
תל־אביב

דרושות

● מזכירה למנהל החברה

לצורך נהול התכתבויות עם חו״ל.

הכישורים הדרושים הם: קצרנות, הדפסה, ונהול התכתבויות בשפות אנגלית, גרמנית וצרפתית.

שעות העבודה: 08.00—16.00 (ניתנות להתאמה)

● פקידה בכירה

כישורים נדרשים.

א. עברית ואנגלית על בוריין. שפות נוספות רצויות.
ב. הדפסה במכונת כתיבה.
ג. רצויה ידיעה בהנהלת חשבונות, נהול מכרזי וטפול בנושאי יבוא ויצוא.

שעות העבודה 08.00—16.00.

תנאי השכר יקבעו בהתאם לנתוני המועמדות.

לקביעת ראיון נא לפנות טלפונית למכרדנו ת״א 35035 בין השעות 08.00—16.00 כל יום.

נמאס לך?

לעבוד בסביבה
רועשת וצפופה...
לנשום אויר מזוהם...
להתעצבן מפקקי התנועה...

בוא אלינו!

אצלנו, באזור תל־ברוך/אפקה תנשום אויר צח ותעבוד באוירה נעימה בבנין חדיש ומרווח.

* מנהל משרד טכני

עם רקע בהנדסה או טכנאות אלקטרוניקה

* מהנדס אלקטרוניקה

לעבודה בשטח computer terminals
ומכשירי קלט פלט אחרים

* אפסנאי טכנאי

נא לפנות בכתב למר ש. קדרון

איסטרוניקס בע״מ

רוזאנים 11 תל־ברוך ת.ד. 39300 תל־אביב 61390

למפעלי מוסכים יהוד בע״מ
אזור התעשיה יהוד
(מקום: המוסך המרכזי ליילנד יהוד בע״מ)

דרושים

* צבעי רכב
* פחחי רכב
* עובדי פיברגלס
* פקיד טכני למחסן

המעונינים יפנו במקום או יצלצלו 755793 או 753411 למר כה אדם, בין השעות 7.30—14.00

סודיות מובטחת

למפעל גדול בתל־אביב

דרושים:

פקידה אחראית

למחלקת מלאי
בעלת נסיון בהנהלת־חשבונות, לניהול רישומי מלאי.

פקידת מכירות

בעלת השכלה תיכונית, ידיעת הדפסה במכונת כתיבה עברית, נסיון קודם בפקידות.

נא לפנות בציון קורות חיים ונסיון קודם ומשכורת מבוקשת לת. ד. 2136 תל־אביב, עבור „מפעל גדול".

לחברה ארצית לבניה

דרושים

1. **מהנדס ביצוע מנוסה** — לנהול פרויקט גדול ומגוון בסביבות ת״א
2. **מנהלי עבודה לנ״ל**
3. **טכנאי בנין** — לביצוע ולחישוב כמויות
4. **עוזר למנהל חשבונות ראשי**
5. **עגורנאים**

תנאים טובים לבעלי המתאימים.
סודיות מובטחת.

בפרטים לפנות לת.ד. 4870 ת״א.

לחברה לעיבוד נתונים
בחיפה

דרושים

מפעילים בכירים

— נסיון ב־DOS

מפעילים

בירורי פרטים: לפנות טל. 04-668315

לבגד עור בע״מ
דרושים לעבודה בתל־אביב

חייטים סוג א׳א׳

לתפירת מודלים מעור

לפנות: בגד עור, ת״א, מונטיפיורי 40.

חברה ציבורית מחפשת

מנהל(ת) חשבונות מתחיל(ה)

לעבודה ביומן

*

לפנות בשעות 8.00—13.00 טל. 774133

למחלקת שרותי שדה דרושים:

טכנאי אחזקה לציוד הנדסי

טכנאי גנרטורים

מכונאי רק״מ (דיזל)

בוגרים מקצועיים, בעלי נסיון של 3 שנים לפחות, יוצאי חיל חמוש.

נא לפנות לת. ד. 1191 ת״א.

לחברת השקעות בירושלים

דרושה

מזכירה כתבנית

זריזה ועצמאית — ידיעת אנגלית רצויה

תנאים טובים — סודיות מובטחת

לפנות ת״ד 966 ירושלים, עבור מזכירה

עמק, מפעלי סריגה בע״מ

● **דרושה**

מזכירה בכירה

לתפקיד מנהלת משרד

הכישורים: ידיעה טובה בעברית ובאנגלית — הדפסה
נסיון בביצוע ובהכנת משכורות למחשב — יתרון.

תנאים טובים למתאימה.

נא לפנות טלפונית למספר 5—729181 ר״ג.

לחברת [illegible]

איש מכירות

למכונות כלים ואביזרים

הכישורים הדרושים:
השכלה — מהנדס או הנדסאי מכונות.
שפות — עברית, אנגלית (שפה נוספת רצויה)
נסיון — הכרת תעשית המתכת של מכונות.
— על המעוניינים לפנות לקביעת ראיון ל: —

[illegible] שרותים לתעשיות בנזוגן בע״מ

רח׳ הלסינקי 23, ת״א, טל.: 250484, 254985, 260482

למוסך רחובות

דרוש מכונאי

951181

דרוש/ה

גזרן או גזרנית

תנאים טובים

נא לפנות ביח״ר לסריגה „דורינא"
רח׳ אבא הלל 25 רמת־גן, טל. 733238

למפעל מתפתח בחולון

דרושה

מזכירה למנהל המפעל

כשורים: ידיעת השפה העברית והגרמנית על בוריה כולל הדפסה בשתי השפות

ידיעת השפה האנגלית יתרון.

תנאים טובים למועמדת המתאימה.

מועמדות תפניה עם פרוט כישוריהן תו יונן לת. ד. 2644 רמת־גן, מיקוד 52100

סודיות מובטחת

גבתון — מפעלי טקסטיל בע״מ

למפעל הסריגה בכפר-סבא

דרושים

1. **משתלמים למכונאות סריגה** — בעלי הכשרה טכנית (ביה״ס מקצועי מ או חלקי).
2. **מפעילי מכונות סריגה** — גברים עד גיל 40

ההשתלמות היא בזמן העבודה ובש מלא. תושבי כפר־סבא וסביבתה יפנו מחלקת כח־אדם, גבור מפעל הסרי אזור התעשיה ב׳ כפר־סבא, בש 700—1500.

דרושות

נקבניות

I. B. M.

למשרה מלאה,
לעבודה לפי שעות או בקבלנות.

לנקבניות מעולה
אפשרות מכונת ניקוב
ועבודה בבית

משכורת גבוהה
תנאים מצויינים!!!
(חופש + הבראה + משכורת 13)

עדיפות למועמדות מרמת-גן, פתח-תקוה ובני-ברק.

— סודיות מובטחת —

נא להתקשר טלפון 289350, ת״א

דרושה
לבורנטית כימית
תעשיתית
מוסמכת בלבד

לפנות טל. 55715

משרד החינוך והתרבות
האגף להכשרת עובדי הוראה והשתלמותם
המחלקה להכשרת עובדי הוראה

לרגל הרחבתו של

בית־המדרש הממלכתי למורים ולגננות באר־שבע

דרושים מורים

במקצועות:

לשון וספרות עברית	אנגלית
מיקרא	ידיעת הארץ
היסטוריה	מורים במקצועות החינוך
פסיכולוגיה	והדרכה חינוכית
מדעי הטבע	חינוך מיוחד
חינוך גופני	

על המעוניינים להיות בעלי תואר שני ושלישי.

נא לפנות עם התעודות והמלצות אל מנהל בית־המדרש למורים ולגננות, ת״ד 65, באר־שבע.

למפעל תעשייתי בדרום דרושים:

מכשירנים

— בוגרי ביה״ס מקצועי במגמת מכשירנות מכנית ו/או ביה״ס טכני של חיל האויר במגמת מכ״ם.
— דרוש נסיון מקצועי בהקשת הגדות המכשור, לפחות.

שרטטי חשמל ואלקטרוניקה

— בוגרי ביה״ס מקצועי במגמת שרטוט.
— דרוש נסיון מקצועי של שנתיים לפחות בשרטוט חשמל.

למועמדים המתאימים יוצעו:

— אפשרויות גבוהות לקידום מקצועי.
— עזרה בדיור לגרים מחוץ לאזור.
— שכר בהתאם לכישורים ונסיון.

המעונינים יפנו תוך פירוט השכלה ונסיון מקצועי לת.ד. 6535 תל־אביב, ויוזמנו לראיון אישי.

— סודיות מובטחת —

למוסד ציבורי מרכזי

דרושים

שליחים לארצות אמריקה הלטינית

לתפקידים של ניהול משרדים, ארגון אוסף כספים והסברה

דרישות התפקיד:

* נסיון בעבודה אירגונית-כללית ברמה גבוהה.
* ידיעת השפה העברית והשפה הספרדית על בוריין.
* כושר הבעה בכתב ובעל־פה.
* השכלה אקדמאית.

מועמדים מתאימים הממלאים את הדרישות הנ״ל, מתבקשים להגיש בקשותיהם בכתב, עד 30 באפריל 1973, בצרוף קורות חיים, השכלה ונסיון בעבודה לת.ד. 7093 ירושלים, עבור „מועמדים לשליחות".

למוסד צבורי

דרוש

כלכלן ו/או בוגר מינהל עסקים

הצעות בכתב יש להפנות אל ת. ד. 230—33 תל־אביב 61330 עבור מס׳ 34

— סודיות מובטחת —

חשיפת הרשת בגולן גילתה חולשות ההשתייכות הכפולה של הדרוזים

אבו ג'בל הודה אתמול, במשפטו בקוניטרה, בפיקוד על הרשת

מאת נחמן פביאן

שקיב יוסוף אבו ג'בל (52) שב הכפר הדרוזי מג'דל שאמס מת הגולן, הודה אתמול בבית דין הצבאי בקוניטרה כי עמד אש רשת הריגול והחבלה ה־ ולה ביותר שנתפסה ברמה ז מלחמת ששת הימים.

אבו ג'בל היה הנאשם העיקרי משפט הריגול שנפתח אתמול. ר עמו התיצבו בפני בית ה־ ן 11 מתושבי הכפרים הדרוזיים מת הגולן העומדים לדין ב־ אשמת חברות ברשתו של אבו בל. סך הכל נעצרו על ידי חות הבטחון 58 איש.

לקראת פתיחת המשפט נקבצו וצעי בטחון חמורים בבנין ו־ וצה לו. לישיבת בית הדין רשו להכנס עתונאים, בני ה־ משפחה הקרובים של העומדים ין וקומץ נכבדים מרמת ה־ ן.

התובע הצבאי הראשי קרא ב־ ות הבוקר, עם פתיחת המש־ , 19 סעיפי אישום. סעיפים ה גוללו פרטים של התארגנות שת, מגבוהיה, אופיה ובעיקר ולתו של אבו ג'בל.

תפקידי ריגול

דברי התובע מסתבר כי אבו בל החל בארגון הרשת במאי 19 בשליחות המשרד השני ה־ י שהוא המודיעין הצבאי של ינה זו.

הוטל עליו לארגן פעולות ריגול בלה ברמת הגולן ובתחומי ה־ הירוק, לאסוף ולהעביר מידע יני וכלכלי על הנעשה ביש־ ל, לעשות מעשי חתרנות, ו־ תר כוחות צה"ל, לקבוע מי־ ם, חימושם, ציוד הלחימה ה־ ד לרשותם ולדווח על אמצעי גנה של מיתקנים צבאיים ו־ ובים אזרחיים. מעשיו של אבו ל השתרעו ממורדות החרמון ד סיני.

לצורך ביצוע משימות אלה כיב אבו ג'בל חכש רשתות ולחיות. אבו ג'בל נחשב ל־ וא בכל אלה בעיני מצבידיו ורים. במג'דל שאמס יצא שמ־ כמי שעבד 17 שנה במודיעין ורי. תפקידו שם היה בעיקר נוף חומר על מנהיגי הדרו־ זים ברמה, והעברתו לידי המשרד השני.

ביום כניסת כוחות צה"ל ל־ רמת הגולן, ביוני 1967 נראה אבו ג'בל עוזב את הכפר וחוצה את הגבול לסוריה. אחרי המלחמה הותר לו לחזור במסגרת איחוד משפחות. אז הבטיח כי לא יע־ סוק יותר בעבודת מודיעין „כי הוא מבוגר מדי לכך".

החוליה הראשונה ברשת שאיר־ גן באריך כללה את בנו וארבעה גבדיו של אחיו. לאחר מכן החל לגייס בקרב שכניו. השיא בפעי־ לות גיוס אלה היה גיוסה של משפחת ספאדי ושל ראש המשפ־ חה הנכבד אבו עדנן הנמצא כיום במעצר ומכתין למשפט. אבו ג'בל הואשם בהסתננות לסוריה ב־1968 ובהחזקת רובה צרפתי, תת מקלע סמובל, רובה סער קלצ'ניקוב, רימונים, נפצים ו־ תחמושת.

גלוי הרשת בינואר השנה בא בעקבות היתקלות של כוח צה"ל עם בנו של אבו ג'בל בן ה־21 שניסה לחצות בלילה את הגבול עם סוריה. על גופתו של הבן, שנהרג בהיתקלות כאשר ניסה לברוח, נתגלו קטעי עתונות, רי־ מון ומיסמכים שבעקבותיהם נע־ צר האב וכמה מחברי הרשת. ה־ חקירה העלתה כי חברי הרשת של אבו ג'בל היו אלה ששלחו את מעטפות הנפץ מישראל ל־ נשיא ניכסון ולתושבי ישראל ב־ חדרה, בתל־אביב ובקרית גת. מעטפת הנפץ בקרית גת פצעה קל מורה מקומית.

גילוי הרשת שיבש פעולות פיגוע נוספות שעמדו להיות מבו־ צעות לפי הוראת הסורים. אבו ג'בל הודה אתמול במרבית סעיפי האישום. הוא כפר בסעיפי ה־ הסתננות לסוריה ובעובדה כי רשתו אספה מידע שכוון לפגוע במטוסים ובכלי שיט ישראליים. התובע התחשב בהודאת הנאשם בשאר סעיפי האישום והסכים למחוק פרטים אלה מכתב האי־ שום. בית הדין הפסיק ישיבתו בצהרים ואחרי הצהרים החליט שגזר דינו של אבו ג'בל ינתן בתחילת החודש הבא.

תפיסת הרשת גרמה להתעור־ רות מצד מנהיגים דרוזים בשני עברי הקו הירוק. הדרוזים ב־ גולן, שנתפסו כחברי הרשת, הש־ תלבו מאז מלחמת ששת הימים בכל תחומי החיים בישראל. חב־ ש מהם נתפסו באילת שם עבדו בעבודות בנין. הם הגיעו לעיר הדרומית בזמנים שונים ובסויים הוכן היטב. גילוי מעטפות הנפץ חשף את קשר הרשת לא רק ל־ מודיעין הסורי כי אם גם לארגון ספטמבר השחור, שמומחיו הם העוסקים במלאכת הטמנת חומר נפץ בדברי דואר. מר סולימן קנג', ממנהיגי הדרוזים בגולן, ביקש להנהיג באשמים ביד ברזל אך עם זאת ביקש מדעת הקהל הישראלית שלא לשנות את יחסה לעדה הדרוזית שבגולן בשל קו־ מץ של אנשים שגרמו נזק לבני עדתם גם בימי השלטון הסורי ובעיקר ראש הרשת אבו ג'בל.

מנהיגים דרוזיים בישראל, ובע־ יקר סגן שר התקשורת השייך ג'אבר מועדי, ומר כמאל מנצור, גרסו כי הרשת של אבו ג'בל נו־ בעת מהדילמה בפניה ניצבים כ־6000 תושבי הכפרים הדרוזים בגולן. מדינת ישראל לא הגדירה את מעמדם. דרוזים אלה נתונים בין פטיש הלחצים הסורים ה־ מתמידים מצד בני משפחות ש־ מעבר לגבול, הממלאים תפקידים במערכת השלטון והצבא הסורי, ובין רצונם העז להיות תושבי מדינת ישראל בעלי העדות זהוי כיתר אזרחי המדינה. הזכויות ניתנו זה מקטו והדרוזים בגולן מרגישים היום יותר ישראלים מ־ אשר סורים.

יום לפני תחילת המשפט, של־ שום, כינס סגן שר התקשורת ב־ ביתו מיפגש סגור של ראשי ה־ עדה הדרוזית בישראל וברמת ה־ גולן „לקירוב לבבות". מכנס זה יצאה קריאה נוספת מצד סגן ה־ שר, שקרא בזמנו באמצעות שי־ דורים, לתושבים הדרוזים להכנע לכוחות צה"ל, לספח את רמת ה־ גולן סופית למדינת ישראל. מצ־ ב פוליטי מסוג זה והגדרת מצ־ בם של הדרוזים בגולן היה מ־ אפשר גיבוש מנהיגות.

בלי מנהיגות

בינתיים נותרו למעשה הדרו־ זים ברמת הגולן כצאן ללא מנ־ היגות. בין חשודי הרשת נתפס ראש משפחת ספאדי, ספאדי, ה־ יריב לקנג', התנגד, כמנהיג, ל־ כל צעד של השלטון הישראלי ברמה. הוא שלל את האפשרות להקים ועדים מקומיים כדי ל־ הסדיר את ניהול ענייני השלטון המקומי ודחה עקרונית תשלום מס הכנסה לאוצר היש־ ראלי. ספאדי לא ניתק מבעצרו של כמאל קנג' ידידו התנגיים לשרותהו של אבו ג'בל. במשפט נאשמי הרשת של אבו ג'בל הושף פגיעותם של תושבי הגולן ה־ דרוזים להשפעות הסורים שמעבר לגבול הקל יחסית להגיע. מס־ תבר כי אין בכוחה של עלית רמת חיים מהירה לחפות על כל אלה ועדה תובעים המנהיגים ה־ דרוזים סעד פוליטי לפתרון ה־ בעיה.

לאחר מכן קרא התובע הצבאי סעיפי אישום נגד עשרת הנאש־ מים האחרים. לכולם מיוחסת ה־ השתייכות לרשת הריגול, איסוף מידע והעברתו למודיעין הסורי, הסתננות לסוריה והחזקת נשק בלתי חוקי. כולם כפרו ב־ אשמות.

בפתיחת הדיון המשפטי מיוח־ תה עו"ד פליציה לנגר, פרקלי־ טם של עשרת הנאשמים (שמש־ פטם בינהם הופרד ממשפטו של אבו־ג'אבל) על החיפושים ה־ קפדניים שנערכו על גופה וב־ נעליה, בעוד שלדבריה היו ה־ חיפושים אצל עמיתה, עו"ד גסים מכן (פרקליטו של מנהיג הרשת) שטחיים בלבד. לטענתה, יש לראות בדבר משום פגיעה במעמדם של עורכי־דין ישרא־ ליים. אב בית הדין רשם לפניו את תלונות הגב' לנגר והבטיח לתת את דעתו על כך בהמשך ה־ משפט.

ההסתדרות תשלח נציגים לועדה לבלימת ההתיקרויות

הועדה המרכזת של ההסתדרות החליטה אתמול להענות לפניית שר ה־ אוצר ולשלוח נציגים להשתתף בועדת המומחים הבלתי־מפלגתית שהוצעה על ידו כדי לבחון את האמצעים לריסון היוקר ובלימת האינפלציה. שר ה־ אוצר העלה את הצעתו בדיון האח־ רון של ועדת העשרה לבלימת ה־ אינפלציה.

עוד הוחלט כי הועדה המרכזת תדון בישיבתה הקרובה (לאחר הפסח) ב־ קביעת הנחיות נוספות למדיניות ה־ ועד הפועל בדבר בלימת ההתיקרו־ יות. הכנסות שכרו הריאלי של ה־ צבור, לקראת ישיבת מליאת הועד הפועל האמורה להתכנס בראשית מאי. כן חזרה הועדה המרכזת וקב־ עה כי החלטת הועד הפועל בדבר תשלום תוספת יוקר הצי־שנתית — בעינה עומדת. הכוונה להחלטה לת־ בוע תשלום תוספת יוקר חצי־שנ־ תית אם המדד עד סוף יוני יעלה על 4%.

יצחק נבון על עדות המזרח

(ע). „בני עדות המזרח חיים ב־ תחושה שהם רק מקבלים, וכי מה שהם רוצים לתת אינו ראוי ואינו מתקבל" — אמר אתמול ח"כ יצחק נבון בועידה השנתית של מנהיגי תנועת הנוער היהודי בצרפת הנער־ כת בירושלים ביוזמת מחלקת הנוער של ההסתדרות הציונית.

מר נבון אמר כי כל חלק ועדה בחברה הישראלית צריכים להרגיש שהם נותנים את מיטב יכולתם, ו־ ללמוד מה היא התרומה של עדות אחרות.

הוא ציין כי הוא נתקל ברגשי נחי־ תות או תוקפנות של יוצאי צפון אפ־ ריקה, וכי הדבר נובע מכך שאין ל־ בני עדות אלה מושג על העבר המפו־ אר שלהם, ועל תרומתם לבנין ה־ ארץ במשך שנים רבות.

בסיום דבריו קרא מר נבון לשמור על ערכי התרבות של כל עדה ו־ בדורות הבאים, יחליט העם כולו מה ישמור לעצמו ומה ידחה.

בועידה משתתפים 150 מנהיגים של תנועת הנוער היהודי בצרפת המונה כעשרת אלפים בני נוער.

✱ (ע). פקידה לשעבר במשרד עורכי דין, החשודה בביצוע פריצה ומעשי גנבות, נלכדה השבוע בלכ־ דה ברחוב אלנבי בת"א. החשודה, גילי אורן (25) הובאה אתמול לבית משפט השלום בתל אביב, שם ציוה השופט חיים שפירא לעצרה ל־10 ימים.

מישאל: רוב קטן בעד סמכויות נוספות לנשיא המדינה

הציבור הישראלי חלוק ברעותיו אם צריך מעמד הנשיא להיות ייצוגי בל־ בד או שיש להעניק לו סמכויות נוס־ פות.

במישאל דעת הקהל הכל־ארצי של מכון פורייה, שנערך לפי הזמנת „הא־ רץ" ימים מספר לפני בחירת פרופ' אפרים קצ'לסקי־קציר לנשיא, הס־ תמן רוב קטן בעד הענקת סמכויות רבות יותר לנשיא המדינה.

45.5 אחוז מכלל הנשאלים היו בדעה שהנשיא צריך להיות בעל סמ־ כויות להתערבות בנושאים השנויים במחלוקת לעומת 39.4 אחוז שאמרו שהוא צריך להיות בעל מעמד ייצוגי בלבד.

2.8 אחוזים היתנו מתן סמכויות נוספות לנשיא ברצונו־הוא עצמו, באישיותו וביחסו לדת.

קבוצה ניכרת של 12.3 אחוזים נמנעה מלהביע דעה בנושא באומרם שאין הם יודעים מה צריכים או לא צריכים להיות סמכויות הנשיא.

ניתוח הממצאים לפי קבוצות אוכ־ לוסיה מראה על שוני ניכר בדעות של גברים ונשים בנושא זה. בעוד שבקרב הגברים הסתמן רוב בעד הסארת מעמד הנשיא כייצוגי בלבד, הרי בקרב הנשים הסתמן רוב ברור בעד הענקת סמכויות נוספות לנשיא.

הרב כהנא צועק לעבר אנשי רק"ח בחצר בנין משרדיה ברחוב מזא"ה בתל־אביב. (תצלום: י.פ.פ.א.)

כהנא החליף מהלומה עם אנשי רק"ח בת"א

(ע). הרב מאיר כהנא הגיב אתמול על תקרית בה היה מעורב ב־ משרדי רק"ח בתל־אביב. הוא סיפר כי הגיע מחופש כעתונאי־היפי למסי־ בת העתונאים שנערכה במשרדי ר־ ק"ח, לכבוד משלחת נוער קומוניס־ טית ממזרח אירופה. „חבשתי על ראשי פאה נכרית. בידי החזקתי מכ־ שיר הקלטה והצגתי תעודת עתונאי של השבועון היהודי הנפוץ ביותר ב־ ארה"ב „ג'ואיש פרס", שאני כותב בו מאמרים כל שבוע", סיפר ראש הליגה. הוא הוסיף כי חיכה זמן רב עד שישבו נציגי המשלחת על שא־ לות עתונאים ו„אז זינקתי ממקומי. הפסקתי בקבוק קולה ושפכתי את תוכ־ נו על הרוסי פילין, יו"ר הקומסומול בלנינגרד. הספקתי עוד לפגוע בפניו במהלומת אגרוף ואז התנפלו עלי אנ־ שי רק"ח במקום, והחלפנו מהלומות". לדבריו עשה זאת כי „עלבון הוא למדינה שבעת שאסיר ציון יצחק שקולניק נידון לעשר שנות מאסר, מתארחת המשלחת הרוסית בארץ".

כלל ופרט

סגן ראש עיריית אנטוורפן וחבר בית הנבחרים הבלגי, יוסי ואן אלהייס, ש־ הגיע לביקור של עשרה ימים, כאורח משרד החוץ, ערך אתמול ביקור בחי־ פה, שהיא עיר תאומה לאנטוורפן.

פרופ' פנחס צבי קורן, רקטור אוניברסיטת בראזיליה — מבקר באר־ ץ. הוא הירצה בין השאר במכון למדעי היהדות של אוניברסיטת וינה על השפעת ההגדה של פסח על הפרא־ זיולוגיה של העברית המודרנית.

הגיעו לישראל

(ע). „בני עמי ואני בתוכם בטוחים כי ישראל מסוגלת לספק במיומנות ...

נציב הלונות הציבור הבריטי, סר אלן מאר — לביקור פרטי בן שבועיים כאורח מבקר המדינה, ד"ר א. נבנצאל.

✱ מר א. רפאלי נשיא בפועל של אוניברסיטת חיפה חזר אתמול מארצות־הברית שם שהה בשליחות האוניברסיטה.

אסותא — אלישע

נולדו ל:

אביאלה ואברהם צרפתי — בן

דבורה והרוד וידצמרגר — בן

עמליה ויוסף אברם — בת

רונ'ה ומשה כלב — בן

נוריה ובועז קסמן — בן

קלוד וד"ר אדוארד אבינרי — בן

ליזה ומורים דלויה — בן

מטילדה ויוסף ישורון — בת

שרות חיתולים הביתה

למנויות לבתי־חולים

'אסותא' 'אלישע'

תל־אביב 245215 — חיפה 87414

נקניק נהריה זוגלובק

כשר

ת.ד. 70 נהריה, ישראל

ספרים חדשים בעם עובד

לגעת במים לגעת ברוח
עמוס עוז

הספר הראשון בסדרה החדשה של „ספריה לעם" לשנת 1973. ספרו החדש של המספר המעולה הממזג את הפנטסטי עם המציאותי הבאים לידי ביטוי בהויה היהודית בדורנו.

האנטישמיות נשק מדיני
פאול לנדוי

הסבר מהימן ומשכנע — על סמך ידע ממקורות ראשונים ונסיון אישי — של התהליכים והמאבקים הפנימיים אשר הביאו למסע האנטיציוני והאנטי־ישראלי בארצות מזרח אירופה. אף על פי שאין בהן כמעט יהודים.

ספרית אפקים

פרקים נבחרים בכלכלה (חלק ב')
שלמה יובל

הספר נועד לעזור למעוניין ללמוד את האספקט הכלכלי של חיי החברה, בכוחות עצמו, תוך מעבר מהסברת מושגי יסוד להסברת גישות כלכליות ואח"כ לניתוח בעיות כלכליות (חלק א' הופיע ב„עם עובד" לפני שנה וזכה להצלחה בבתי־ספר וקורסים לכלכלה).

זכרונות בן גוריון
חלק ג'

הכרך השלישי בסדרת זכרונותיו של האיש המסמל את קוממיות ישראל, המתאר את אירועי שנת „המאורעות" תרצ"ו—1936.

היכן אתה חבר סידורוב
הרש סמולר

וידויו האישי של קומוניסט יהודי שאת מיטב שנותיו הקדיש לשירותה של המפלגה, שירות רצוף רדיפות, מאסרים, שביתות רעב, הקמת תרבות יהודית קומוניסטית, עבודת מחתרת וחיי פרטיזנים בשנות מלחמת העולם השניה.

מילון רוסי עברי
יחזקאל קרן
בעריכת אברהם אבן שושן

מילון יחיד מסוגו בעל חשיבות רבה, נוכח גל העליה הנוכחי מברית המועצות.

עלילות ענקים (גרגנטואה ופנטגרואל)
רבלה

ספר קלאסי בעל פרסום עולמי המתאר את מעלליהם של שני ענקים מופלאים האוהבים לזלול ולצאת למסבות. סאטירה מאלפת ומבדחת מאת הסופר הצרפתי הגאוני בן תקופת הרנסנס.

ספורים וחרוז

ספר ילדים נוסף של סופר הילדים הפופולארי עודד בורלא בהפצה בלעדית של עם עובד.

בכל חנויות הספרים

הפצה ראשית: עם עובד, רח' מזא"ה 22 ת"א, טל. 611526 כל שעות היממה.

הופיעה
חוברת מס' 8 בכרך ג'

מדע לנוער המתבגר
לדעת

ובה: העלומות קוסם הנחשים; איסלנד ארץ הקרה והגעש; על אלף־בית ומלים; היפנוזה מהי? שיטות קידוח; מעלות; כלי טיס ויותר המדורים הקבועים.

מחיר חוברת בודדת 1 ל"י. דמי מנוי לכרך ג' (10 חוברות) 8 ל"י.

שי לפסח - מנוי על „לדעת"

יוצא לאור על ידי
מוסד ויצמן לפרסומים
במדעי הטבע ובטכנולוגיה
ירושלים, רח' המלך ג'ורג' 33

חוברות בודדות ניתן להשיג בקיוסקים ובדוכנים למכירת עיתונים.

גזור ושלח

לכבוד
מוסד ויצמן לפרסומים
ת"ד 801
ירושלים 91 000

אבקש לחתום על כרך א ב ג
(סמן עיגול סביב המשבצת המתאימה).

מחיר כל כרך 8 ל"י. ניתן לרכוש אוגדן לכריכת שני הכרכים הראשונים (א—ב). מחיר האוגדן 1 ל"י בלבד.

מצ"ב ______ ל"י (בשיק או בהמחאת דואר) לפקודת מוסד ויצמן לפרסומים.

שם ______ כתובת ______

מיקוד ______

בית הוצאת כתר ירושלים בע"מ

זה עתה הופיע!

THE U.S.S.R. and the MIDDLE EAST

Edited by Prof. Michael Confino and Prof. Shimon Shamir

460 עמ' — המחיר: 67.— ל"י

יצא לאור עבור המכון לחקר בריה"מ ומזרח אירופה ומכון שילוח לחקר המזרח התיכון ואפריקה אוניברסיטת תל-אביב

סדרי הפצה:

ישראל: בית הוצאת כתר ירושלים בע"מ גבעת שאול ב', ת. ד. 7145, ירושלים

חצי הכדור המערבי ויפן:

Halsted Press — a Division of John Wiley & Sons, Inc.
605 Third Avenue, New York, New York, U.S.A.

אירופה:

John Wiley & Sons Ltd.
Baffins Lane, Chichester, Sussex, England

הנחה של 25% הינתן ביריד הספרים הבינלאומי בירושלים.

תקרת החסכון עלתה ל-25000 ל"י
שרווחיהם פטורים ממס

מעתה תוכל לחסוך 25000 ל"י במקום 15000 ל"י בתוכניות החסכון שלנו

מטמון ברירה
אפשרות לקבל הכנסה שוטפת עד 562.50 ל"י כל שלושה חודשים

תמורה כפולה
כמו ב"מטמון ברירה" ובתוספת ביטוח חיים חינם בגובה יתרת החסכון. עד 25.000 ל"י.

מטמון 200
אפשרות לחסוך עד 250 ל"י לחודש ולהנות מביטוח חיים חינם מיד עם תחילת החסכון ע"ס 25.000 ל"י

פנה לאחד מ־204 הסניפים של

בנק הפועלים

חגי לבינשון אילון

הופיע

בהוצאת „מורשת" בית עדות ע"ש מרדכי אנילביץ'

ו„ספרית פועלים"

ילקוט מורשת חוברת ט"ו

מן התוכן: א. קובנר / נסיון ראשון להגיד; י. צוקרמן / ימי ספטמבר 1942; א. קובנר / שליחותם של האחרונים; ש. רון / קטעי זכרונות; ה. אשוחה / התנגדות יהודים גרמנים למשטר הנאצי; י. כהן / האדם מול הטוטאליטאריות בתשובתה של חנה ארנדט; צ. אביטל / יחסו של השלטון הפולני בגולה אל השאלה היהודית; העדות: בארכיון מורשת.

מפעל גדול בענף המתכת

בבעלות ציבורית,
עם שטח, מבנים תעשייתיים וציוד
צוות בעלי מקצוע מעולים

מחפש תוכן חדש למפעלו

מוכן לדון בכל הצעה רצינית

לפנות: ת. ד. 1334 עבור מס' ד/23073, תל־אביב
עד ה־30.4.73

עונין לרכוש
מגרש גדול

ד שפת הים

בהצעות מפורטות נא לפנות ת. ד. 1334 ת"א, למספר ד'/21731.

مكذا من الأمل

זה קרה — בין וואשינגטון למילאנו

תקציבי הביון של ארה"ב 6.2 מיליארד דולר בשנה

ואשינגטון. קהילת הביון של ארה"ב מעסיקה 148 אלף איש, ומוציאה מדי שנה סכום של 6.2 מיליארד דולר — גילה הסנאטור ויליאם פרוקסמייר, בקראו לקיצוצים ניכרים בהקצבה הניתנת למטרות אלה. פרוקסמייר פנה אל מנהל סוכנות הביון המרכזית, ג'יימס שלזינגר, כדי שיתן פומבי לתקציב הסוכנות, אשר נשמר עד כה בסוד.

פרוקסמייר עמד עם זאת, כי אינו מתנגד לפעולות הביון של ארה"ב, אך לדעתו התנפח מוסד הביון של ארה"ב מעבר לכל פרופורציה של צרכי ההגנה. עוד טוען פרוקסמייר כי פיקוח הקונגרס על גורמי הביון השתוק באחרונה.

פרוקסמייר הביא את הנתונים הבאים על זרועות הביון של ארה"ב: לסוכנות הביון המרכזית (סי.אי.איי.). תקציב של 750 מיליון דולר בשנה, והיא מעסיקה 15 אלף איש. סוכנות הבטחון הלאומית מעסיקה 20 אלף איש והקצבה מגיע למיליארד דולר. סוכנות הביון להגנה מעסיקה כ־5000 איש ותקציבה 100 מיליון דולר. הביון הצבאי מעסיק 38 אלף איש ותקציבו 775 מיליון דולר. הביון של הצי מעסיק 10,000 איש ותקציבו 775 מיליון דולר. זרוע הביון של חיל־האוויר מעסיקה 60 אלף איש והקציבה השנתי 2.8 מיליארד דולר. זרוע הביון של הסטייט דפרטמנט מעסיקה 335 איש והקציבה השנתי 8 מיליון דולר בלבד.

אשר לתקציב הגבוה של הביון האווירי, טוען פרוקסמייר, הסיבה לכך היא שחלק ניכר מסכומים אלה מוצאים דרכם לשיגור חלליות ולווייני ריגול. עוד טען פרוקסמייר כי פעולות הביון של ארה"ב מעבר לים, מסבכים אותה לא פעם בענייניהן הפנימיים של מדינות אחרות, בשעה שהצורך בכך קטן באחרונה נוכח אמצעי הפיקוח המשוכללים הקיימים.

איש צוות בריטי, בסירת גומי, מקיף את אגית הקרח „קהיר אליזבט 2", כדי לגלות המטען הבלה שמחוריפוסם עלולים היו להטעה לרוביהה, לפני צאתה לספר ביב ההיבוך במבגרתה הגיע גם לישראל.

תכנית להקטין רעש מטוסים

מנצ'סטר. חברות תעופה, מעבדות עתה תכנית שתוליך להקטנת הרעש הנגרם בעת המראת מטוסי נוסעים ענקיים. הכוונה היא להמריא תוך הפעלת הספק גבוה יותר, כדי שהמטוס יוכל לנסוק במהירות גדולה, כ־700 מטר בדקה במקום 150 מטרים בדקה.

מומחי תעופה טוענים כי עוצמת הרעש ליד מסלולי ההמראה תשאר בעינה, אולם המתגוררים במרחקים של כ־12 ק"מ ומעלה מן המסלולים, יהנו מהקלה ניכרת.

חברת התעופה הראשונה, אשר ניסתה כבר שיטה זו, היא החברה הבריטית בי.אי.אי. אשר כמוסיה מבצעים מאות המראות יומיות מנמלי תעופה ברחבי בריטניה. השיטה החדשה הופעלה לפני ימים אחדים וזכתה באישור יאט"א.

מומחה בריטי מגלה

אחת ל־100 אלף נשים עלולה למות מן הגלולה

לונדון. גלולה חדשה ובטוחה יותר, לכניעת הריון, תוצא הסבנה לשוק. השפעתה תהיה דומה בכל לזו של הגלולה הקיימת. על הוצאתה לשוק, נמסר כפי פרופסור ריצ'ארד דול, פרופסור לרפואה באוקספורד, אשר גילה לראשונה את הסכנות הכרוכות בשימוש בגלולה למניעת הריון.

לדברי פרופסור דול מתה אחת כ־100 אלף נשים, כהתקרשות דם כתוצאה כשימוש בגלולה. הגלולה החדשה תקטין את שיעור הסיכון לפטירה אחת מתוך 200 אלף. הסיבה לכך היא שהגלולה הנמצאה כיום בשימוש, מכילה כמוסים כ־מיליגראם של הורמון האסטרוגן. כל הגלולות שהכילו כמות גדולה יותר של הורמון האסטרוגן, באשרו לשימוש בדצמבר 1969.

הגלולה החדשה מכילה רק 30 מיליגראמים של ההורמון. עם זאת מתברר כי נשים המשתמשות בגלולה, בגדילות את הסכנה לדייתן באחוז אחד. עם זאת טוען פרופסור דול, כי נשים המעשנות 5 סיגריות ביום, מסכנות את חייהן בשיעור הרבה יותר גדול.

לפרופסור דול עצה לנשים צעירות: „אני ממליץ אותן בדרך כלל להתכבס באמצעי מניעה אחר. האם תהיה זו טרגדיה גדולה אם הלידי עתה, במקום בעוד כמה שנים? אם תכונתי כמיבולים בריאות, כתוצאה משימוש בגלולה, יפול הדבר על מצפונו של בעלך לכל ימי חייך".

עם זאת מודה פרופסור דול, כי שיקולים אלה מתבטים בקרב נשים צעירות, לפני נישואין, או נשים להן יש כבר ילדים אחדים. „נשים אלה מעדיפות את הגלולה שכן יש בה בוודות מסוימת".

בת 15 נרמסה במופע פופ

מינכן. נערה בת 15 נדרסה למוות ו־24 צעירים נפצעו, בריכוזו של מופע פופ מקומי, כאשר כבר במקום פרצה מהומה.

המופע שכלל גם תחרות יופי הסהיים ו־3000 באי המקום החלו לנהור. אבל הדלתות הצרות לא יכלו להכיל את זרם האנשים שניהרו החוצה. כתוצאה מן הלחץ שנוצר נפלו כמה מאלה שהיו על המדרגות, ונרמסו עמם את הבאים אחריהם, כמו בנין קלפים. המשטרה המקומית חוקרת עתה כי אחראי לתנאי היציאה הקשים אשר גרמו לאסון.

בקצרה

✶ מילאנו: 5 אנשים נהרגו ו־13 נפצעו, כאשר משאית פגעה במעקה מגן, בכביש ראשי ליד מילאנו. כתוצאה מתאונה זו נפגעו בשרשרת 60 מכוניות.

ציור גדול בן 200 משבצ נגלל בתערוכה מאחרנו שתוצג במוזיאון ישראל ביום רביעי אחרי הצהרים. בציור מופיע „שפוך", הצדיק־השד. ילדים נמצא כשיבה בומן ה„סדר" מזכות האגדה אודות ביקורו בזמן אמירת „שפוך חמתך", ב„ביקורי" אליהו הנביא בבתי האשכנזים.

אייר פראנס חנכה קו תעופה סביב העולם

מאת אדר קיסרי כופר „הארץ" לענייני תעופה

קו אווירי שאורכו יותר מ־17 אלף ק"מ, והוא מקיף את כדור הארץ, נחנך בימים אלה על־ידי חברת אייר־פראנס.

יהיה זה הקו הארוך ביותר שמפעילה החברה. פתיחתו נתאפשרה עם הפעלתו של נתיב טוקיו־טהיטי־לימה, שיגשר בין קוי החברה במזרח הרחוק ואלה שבדרום אמריקה. מטוסי אייר־פראנס היוצאים מפאריס מגיעים עתה לטוקיו דרך הקוטב הצפוני, מוסקבה, או לוד. משם, באמצעות הנתיב החדש, יעברו דרך טהיטי אל לימה ומשם דרך מספר ארצות דרום אמריקאיות, או ארה"ב, חזרה לפאריס.

באייר־פראנס נמסר, כי בבדיקות מוקדמות שערכה החברה הצרפתית לגבי הבעיות הקשורות בהפעלת קו באורך זה, נמצא עידוד רב אצל גורמי התיירות ואנשי עסקים ביבשות השונות, שגילו בנתיב החדש אפשרויות רבות בתחום פעילותם.

בשנים האחרונות התפתחה התיירות בתבל העולם האמור במהירות, במידה רבה בגלל מדיניות התעריפים המיוחדים, שמפעילות חברות התעופה השונות באזור.

התעניינות בישראל

גם בישראל גילו גורמי תיירות רמסחר עניין בקו החדש. כבר עתה פועל הקו פאריס־לוד־טוקיו בתפוסה גבוהה ביותר, והארכתו אל האוקינוס השקט ודרום אמריקה מעוררת עניין בחוגים שונים — נמסר מאייר פראנס.

פרופ' שפייזהנדלר התמנה לדיקן של היברו יוניון קולג'

ד"ר אלפרד יחיאל גוטשלק, נשיא היברו יוניון קולג' כבון למדעי היהדות, הודיע על מינויו של פרופ' עזרא שפייזהנדלר לדיקן של בית הספר הירושלמי של המוסד. הדיקן שפייזהנדלר הוא פרופסור לספרות עברית וזה שבע שנים שהוא מנהל את לימודי־היהדות במוסד.

נולד בברוקלין, ניו־יורק, הוסמך לרבנות; קבל תואר מ.א. לספרות עברית בשנת 1946 וד"ר לפילוסופיה בשנת 1951.

תנועת המטוסים בלוד ביום ב'

ממריאים:

מ.ה.אי. 811 ב־08.00 לרומא, פאריס, ניו־יורק; מ.ה.אי. 741 ב־08.40 לציריך, ניו־יורק, לוס־אנג'לס; אל־על 331 ב־07.10 לציריך; סוויסאייר 331 ב־07.30 לציריך; אל־על 220 ב־07.30 לאמסטרדם, מונטריאול, ניו־יורק; אל־על ב־08.00 לרומא, ניו־יורק; אר ליפטיק ב־06.00 לאתונה; אל־על ב־08.15 לפאריס, ניו־יורק; אל־על 429 ב־08.35 לוינה, בריסל; אייר פראנס 161 ב־08.45 לניצה, פאריס; אל־על 425 ב־09.00 ללונדון; בי.או.איי 462 ב־09.25 ללונדון; אל־על 423 ב־10.45 לרומא; אל־על 333 ב־13.30 לניקוסיה; אל־על 322 ב־14.30 ללונדון, ניו־יורק; סייבנה 303 ב־14.45 לניקוסיה; אולימפיק 739 ב־13.00 לרומא; בי.או.איי. 453 ב־15.25 ללונדון; סי.פי.איי. 206 ב־15.25 לרומא, מונטריאול; לופטהנזה 632 ב־16.05 למינכן, פרנקפורט; מ.ה.אי. 810 ב־17.50 לבומביי, בנגקוק; אל־על 121 ב־18.20 לאיסטנבול; מ.ה.אי. 631 ב־18.30 לציריך, פרנקפורט, ארה"ב; בי.או.איי.סי. 812 ב־19.15 לטהראן; פאנאם 248 ב־21.50 לבוקארשט.

נוחתים:

אל־על 122 ב־01.10 מטהראן; מ.ה.אי. 888 ב־10.45 מניו־יורק; אל־על 300 ב־11.45 מניו־יורק; סי.פי.איי. 304 ב־12.00 מטורונטו, רומא; סוויס אייר 302 ב־14.05 מניקוסיה; אולימפיק 738 ב־14.15 מרומא; בי.או.איי. 452 ב־14.15 מלונדון; אל־על 501 ב־14.40 מניו־יורק, מונטריאול; מ.ה.אי. 652 ב־14.45 מניו־יורק, פרנקפורט; לופטהנזה 634 ב־15.35 מפרנקפורט, מינכן; אל־על 422 ב־15.55 מציריך; אל־על 10 ב־16.10 מניו־יורק, לונדון; מ.ה.אי. 810 ב־16.25 מבומביי, פאריס, רומא; אל־על 334 ב־16.40 מניקוסיה; ק.ל.מ. 525 ב־16.50 מאמסטרדם, מינכן; מ.ה.אי. 631 ב־16.50 מארה"ב, פרנקפורט, אתונה; מ.ה.אי. 840 ב־17.00 מארה"ב, רומא, אתונה; בי.או.איי.סי. 812 ב־18.00 מלונדון; אל־על 424 ב־18.05 מרומא; סוויסאייר 332 ב־13.15 מציריך; סאבנה 201 ב־18.55 מבריסל, וינה; בי.או.איי. 484 ב־18.55 מלונדון; טארום 245 ב־20.15 מבוקארשט; אל־על 420 ב־20.55 מבריסל, וינה; אל־על 426 ב־21.05 מלונדון, פאריס; אייר־פראנס 138 ב־21.10 מפאריס, אתונה; אל־על 322 ב־23.00 מאיסטנבול.

תנועת המטוסים בלוד ביום ו'

ממריאים:

מ.ה.אי. (811) ב־08.00 לרומא, פאריס, ארה"ב; בי.או.איי.סי. (506) ב־08.30 לציריך, לונדון; מ.ה.אי. (741) ב־08.40 לפרנקפורט, ארה"ב; אל־על (431) ב־07.10 לציריך, אמסטרדם; סוויסאייר (331) ב־07.30 לציריך; מ.ה.אי. (841) ב־07.45 לאתונה, רומא, ארה"ב; אל־על (15) ב־08.15 ללונדון, ניו־יורק; אייר־פראנס (139) ב־08.45 לאתונה, פאריס; אל־על — (485) ב־08.55 לפרנקפורט, לונדון; סאבנה (202) ב־09.05 לוינה, בריסל; אל־על (487) ב־09.15 לפאריס; בי.או.איי. (485) ב־09.25 ללונדון; ק.ל.מ. (526) ב־10.15 לרומא, אמסטרדם; אל־על (433) ב־10.45 לרומא; בי.או.איי.סי. (315) ב־12.50 ללונדון; אל־על (333) ב־13.30 לניקוסיה; אולימפיה (739) ב־15.00 לרומא; סייפרייר (303) ב־15.15 לניקוסיה; סי.פי.איי. (206) ב־15.25 לרומא, מונטריאול; ב.ה.י (887) ב־16.00 לאיסטנבול; לופטהנזה (632) ב־16.05 למינכן, פרנקפורט; מ.ה.אי. (810) ב־17.50 לטוקיו, הונג קונג; בי.או.איי.סי. (813) ב־18.30 לטהראן, ניודלהי.

נוחתים:

מ.ה.אי. (811) ב־04.30 מארה"ב, הונג קונג; בי.או.איי.סי. (315) ב־12.00 מטהראן; אל־על (306) ב־11.45 מניו־יורק; סי.פי.איי. (304) ב־13.55 מטורונטו, מונטריאול, רומא; אליטאליה (736) ב־14.15 מרומא; סייפרייר (802) ב־14.30 מניקוסיה; אל־על (500) ב־14.40 מניו־יורק, מונטריאול; מ.ה.אי. (740) ב־14.45 מארה"ב, פרנקפורט; לופטהנזה (634) ב־15.15 מפרנקפורט, מינכן; ת.ה.י. (990) ב־15.15 מאיסטנבול; מ.ה.אי. (810) ב־16.25 מוואשינגטון, פאריס, רומא; אל־על (334) ב־16.40 מניקוסיה; מ.ה.אי. (840) ב־17.00 מארה"ב, רומא, אתונה; סוויסאייר (330) ב־17.15 מציריך; בי.או.איי.סי. (770) ב־17.30 מלונדון; אולימפיק (301) ב־18.00 מאתונה; אל־על (484) ב־18.05 מרומא; ק.ל.מ. (527) ב־18.10 מאמסטרדם, רומא; בי.או.איי. (454) ב־19.10 מלונדון; טארום (247) ב־19.40 מבוקארשט; אוסטריאן (711) ב־19.50 מוינה; אל־על (480) ב־20.10 מאמסטרדם, ציריך; אל־על (436) ב־21.10 מלונדון; אל־על (438) ב־21.15 מפאריס, פרנקפורט; אייר־אינדיה (132) ב־21.40 מפאריס, רומא; אל־על (434) ב־22.00 מרומא; אוסטריאן (711) ב־22.15 מוינה.

משרד מכירות רעננה, רח' אחוזה 198, טל. 921205.

מינהל מקרקעי ישראל

החכרת זכויות בנייה על גג בירושלים

מכרז מס' 10/1/73

1. מינהל מקרקעי ישראל מציע להחכיר לזוכה את זכויות בניה בגג הבית הקיים ברחוב בן מימון בירושלים.
2. המעונינים יוכלו לקבל פרטים נוספים הנוגעים לתנאי החכרה ולעיין בטופס ההצעה ובדוגמאות ההסכמים בלשכת מינהל מקרקעי ישראל רחוב שבטי 6 ירושלים, קומה א' חדר מס' 16, בימים א' עד ה' בין השעות 09.00—12.00 בצהריים.
3. הצעות יש להגיש אך ורק על גבי „טופס הצעה" שניתן לקבל במשרד הנ"ל ובצירוף הפיקדון כנדרש.
4. המועד האחרון להגשת ההצעות הוא 30.4.73 בשעה 12.00 בצהריים.
5. אין המינהל מתחייב לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או הצעה שהיא.

מדע

עתון מדעי לכל

הופיעה חוברת מס' 4 בכרך י"ז

...

רצונך להגיש לידידיך שי לחג הפסח?

דכוש עבודם מנוי שנתי על „מדע"

מחיר החוברת הבודדת 3 ל"י; דמי המנוי לכרך י"ז (6 חוברות) 15 ל"י.

יוצא לאור על ידי

מוסד ויצמן לפרסומים במדעי הטבע ובטכנולוגיה בישראל, ירושלים, רח' בית הכרם 33 טלפון 227375

לכבוד
מוסד ויצמן לפרסומים
ת"ד 801, ירושלים 91000

☐ אבקש לחתום על כרך י"ז של „מדע"
☐ אבקש לשלוח כרך י"ז של „מדע" בשמי, כשי של פסח (סמן X במשבצת המתאימה).

שם משפחה ______ שם פרטי ______

המנוכת ______ המיקוד ______

מצ"ב ______ ל"י (בשיק או בהמחאת דואר לפקודת מוסד ויצמן לפרסומים).

התערוכה הישראלית המשק ה־25 למדינת ישראל
ISRAEL 73—THE 25th ANNIVERSARY EXHIBITION

תערוכת התעשיה והמשק

כ"ה למדינת ישראל

כ"ז באייר - כ"ב בסיון תשל"ג
29 במאי - 23 ביוני 1973

גני התערוכה - יריד המזרח תל־אביב

תערוכת הישגי ישראל ב־25 שנות קיומה תשלב את ההתפתחות הכלכלית של ישראל מאז הווסדה ותציג מוצרים ישראליים ע"י ציבור היצרנים והתעשיינים בארץ. הצגת תדמית המשק תדגיש את היסודות שאיפשרו את הפיתוח המהיר של ישראל בכ"ה שנותיה.

חן וזיו - ברהיטי זיוית

„א ס נ ת" — פנת ישיבה מפוארת לחדר אורחים

„א ס נ ת — טכסס — אורה — אוקלהומה" הם חלק ממבחר הרהיטים אותם תמצא בשלוש הקומות של אולמי התצוגה שלנו.

פינת ישיבה זו (המופיעה בתמונה) כמו כל הרהיטים במקום הם פרי תכנון ובצוע של בעלי מקצוע מעולים הנמצאים אצלנו לשרותך גם בייעוץ לעיצוב פנים.

רהיטי זיוית - רח' בן־יהודה 180 תל אביב, טל. 232005

פרסום "אתגר בע"מ"

משרד החנוך והתרבות

מענקי לימוד של ממשלת איטליה 1973/74

במסגרת הסכם התרבות עם איטליה, מעמידה ממשלת איטליה לרשות סטודנטים ישראלים מענקי לימוד בסך כולל של 53 תשלומים חודשים בני 110,000 לירה איטלקית (כ־200 דולר) כל אחד.

המענקים מיועדים לבעלי תואר אקדמי ראשון לפחות לשם השתלמות נוספת, ואינם מוענקים לשם לימודים אוניברסיטאים להשגת תואר, אפילו כשמדובר בהשתלמות של 9 חודשים.

משך המענק: כחודש ימים ועד כמשך לתשעה חודשים זמן מירבי.

המענק מספיק לקיום נפש אחת בלבד.

ידיעת השפה האיטלקית הכרחית.

הוצאות הנסיעה על חשבון המשתלם.

את הבקשות יש להגיש על טפסים מיוחדים והניתנים להשגה בשגרירות איטליה, רחוב פרישמן 50 תל־אביב. לבקשות יש לצרף תעודות חיים, העתקי תעודות אישור על ידיעת השפה האיטלקית, תכנית השתלמות מפורטת, שני מכתבי המלצה (רצוי ממרצים המכירים אותך היטב).

בקשות המועמדים, אשר להן יצורפו המסמכים הדרושים חייבות להגיע לשגרירות איטליה לא יאוחר מיום 30 באפריל 1973.

לאחר זה לא יהיו דחיות.

דרושות כתבניות

דרושות כתבניות מנוסות לבצוע העבודות המגוונות המשתלמות שיש לנו להציע.

התעסוקה היא זמנית אך לתקופה ממושכת ככל שתרצי. פני היום, התחילי מחר.

חבר המתורגמנים

תל־אביב, רח' רחל 7, טל. 241780
ירושלים, רח' יפאי 6, (מול בנין גדן) טל. 228572
חיפה, רח' לוטוס 8 א, טל. 84268

גרפעצוב בע"מ

ספורט

בעריכת יחיאל ארזי

כשלון ביתי 3:1 לפאריז

מנהל הקבוצה הצרפתית: שפיגלר ישוחרר לטורניר סיאול — אם מצבנו בטבלת הליגה יניח את הדעת

ליגות אירופה

פאריז, 15 (מיוחד ל„ספורט הארץ"). קבוצתו של מרדכי שפיגלר, פ. ק. פאריז, נחלה כאן אתמול הפסד ביתי למאץ בשיעור 3:1, שהמיר את מצבה בתחתית הליגה הראשונה של צרפת. פאריז נותרה מדורגת במקום ה־15, בטווח 2 נקודות בלבד משלב הירידה. שלוש הקבוצות האחרונות ירדו בתום העונה מהליגה הראשונה המונה 20 קבוצות.

במחצית פיגרו שחקני פאריז 2:0 וגם העידוד הקולני של אוהדיהם ותרועות הבית לא מנעו את ההפסד. לאחר ההפסקה חל שיפור בקבוצתו של שפיגלר ואחד המגינים אף הצליח להבקיע שער ניחומין, אך מאץ, המדורגת 9, לא שמטה את הנצחון מידיה.

שפיגלר העיד על עצמו, כי לא מיצה את כל יכולתו במשחק זה. הוא סיפר, כי שעה קלה לפני ההתמודדות נאמר לו, כי פורסמה בעתון הספורט הצרפתי הנפוץ ל'אקיפ ידיעה בה נאמר, כי מאמן נבחרת ישראל, אדמונד שמילוביץ, הצהיר שיצרפו לסגל הישראלי שיצא בחודש הבא לטורניר סיאול (ראה ידיעה נפרדת). מנהל פ. ק. פאריז קרא לשפיגלר לשיחה לפני המשחק, שאלו לפשר ידיעה זו. הקפטן הישראלי לשעבר אמר, כי אין לו שום ידיעה היכולה לאשר את הפירסום בל'אקיפ שבא מתל־אביב.

„כל כך התרגשתי מהידיעה ששמילוביץ הצהיר על צירופי לסגל סיאול שראשי לא היה במשחק", התודה שפיגלר שציין, כי כל שחקני קבוצתו נתפסו למשחק עצבני ולא תכליתי.

מנהל הקבוצה הצרפתית חקר את שפיגלר, לאחר המשחק, אם רצונו להופיע בנבחרת ישראל בטורניר סיאול. בתשובה לדברי הכדורגלן הישראלי אמר מנהל פ. ק. פאריז, כי הקבוצה לא תעמיד קשיים לי הופעת שפיגלר בסיאול. „אם המצב בקבוצה הצרפתית יניח את הדעת ולא תהיה סכנה ממשית לירידה מהליגה".

אתמול היה בליגה הצרפתית מחזור משחקים מקוטע, שנועד ליישר את הטבלה בגלל אי קיומם של כמה משחקים שבוטלו בזכנו בשל שביתת השחקנים. התוצאות: ואלאנסיין — בורדו 0:3, ריימס — אז'סיו 0:0, נאנסי — ראן 0:4, שוסו — אנג'ה 0:0. ביום ו' הביסה ניס את סדאן 2:4.

תחתית הטבלה הצרפתית

12. בורדו	31	44—41	28
13. שוסו	30	41—35	28
14. ראן	31	44—36	27
15. פאריז	31	49—41	25
16. שטרסבורג	31	51—34	25
17. סדאן	31	61—40	24
18. ולנסיין	31	40 30	23
19. ראד סטאר	31	44—31	23
20. אז'סיו	31	68—31	19

יתרון 5 נק' לאייאקס

האג, 15 (יו. פי.). אייאקס ממשיכה להוביל בראש ליגת הכדורגל ההולנדית עם 52 נקודות, לאחר שגברה היום על דן בוש 2:1. היא מקדימה בתוספת 5 נקודות את השניה בטבלה, פיינורד, שניצחה היום את מאסטריכט 1:2. תוצאות אחרות: ספרטה רוטרדאם — פ. צ. גרונינגן 0:2. דן האג — טלסטאר 0:1, אנסחדה — אוטרכט 1:3, הארלם — איינדהובן 1:1.

באזל הפסידה 1:0

ציריך, 15 (יו. פי.). למרות הפסדה, (1:0 לגראסהופרס) ממשיכה קבוצת באזל להוליך בליגה השוויצית עם 26 נקודות, אך המאבק בינה לגראסהופרס (שניה עם 25 נקודות) החריף. תוצאות אחרות: שרדהפון — וינטרטור 1:0, קיאסו — פרייבורג 2:3, לזאן — סרווט 0:1, סט. גאלן — גרינשן 1:0, יאנג בויס — סיון 1:4, ציריך — לוגאנו 1:1.

בריז' ממשיכה לדהור

בריסל, 15 (יו. פי.). קבוצת פ. צ. בריז' שהבטיחה לעצמה את האליפות, ניצחה היום את סט. טרון 4:3 — לבריז' 43 נקודות, והיא מקדימה את בירשוט (35 נקודות) שניצחה את צ. ס. בריז' 0:4. תוצאות אחרות: ביירשוט — סטנדארד 1:2, מאלין — סט. בילזה 1:0, דיסט — קורטריג 2:1, ליאז' — ליארז 3:0, אנטוורפן — אנדרלכט 2:1.

מילאנו איבדה נקודה

רומא, 15 (יו. פי.) מילאנו ממשיכה להחזיק את המקום הראשון בליגה האיטלקית, בשלזכותה 39 נקודות מ־25 משחקים, למרות שנפרדה היום בתיקו 1:1 מקאליארי. לאציו, הדולקת אחריה עם 37 נקודות, ניצחה סמפדוריה 0:1. תוצאות אחרות: יובנטוס — פאלרמו 1:4, אטלנטה — רומא 0:1, בולוניה — [illegible] 1:4, פיורנטינה — [illegible] 0:1, אינטר — טרנה 0:1.

הכוכב האדום ניצח 1:5

בלגרד, 15 (יו. פי.) הכוכב האדום בלגרד ממשיכה להוליך ולנצח בליגה היוגוסלבית. היום גברה על בור בשיעור 1:5 והעלתה את מספר נקודותיה ל־37. תוצאות אחרות: סלובודה — או.פ.ק. בלגרד 1:1, היידוק — אולימפיה 2:1, וולוויבצאר — בוראץ 1:0, ואראדאר — סאראייבו 0:0, ואלז — צ'ליק 1:2, ראדניצקי — פארטיזן 1:1, דינאמו — ספרטק 2:1.

בנפיקה ממשיכה לנצח

ליסבון, 15 (יו. פי.) קבוצת בנפיקה, אשר הבטיחה לעצמה את אליפות הליגה הראשונה, ממשיכה לנצח. היום גברה על טומאר 2:1, והעלתה את מספר הנקודות שלזכותה ל־49. תוצאות אחרות: באריינשה — בואוויסטה 2:1, גואימאראס — פארנשה 1:0, קוף — קאמפונרה 0:2, ביירה־מאר — ספורטינג 0:0, לייקשוס — בלנגשה 1:0, סטובאל — מונטיחו 1:3, פורטו — אתלטיקו 2:0.

✡ הצעה להקים מוסד גג לפיקוח על ביצוע תקנון והובבנות בכל ענפי הספורט העלתה אתמול בישיבת מזכירות מרכז הפועל, שדנה בתקנון המוצע של איגוד הכדורסל. מזכירות הפועל אישרה סופית את התקנון. מוסד־הגג יהיה מוס־

משקולות

תיחקר פרשת שימוש בסמים

בעקבות הגילויים ב„ספורט הארץ"

מאת סופר „ספורט הארץ"

יו"ר ההתאחדות לספורט, יצחק פוקס הורה ליו"ר ועדת המשקולות אביגדור דגון לבדוק את הידיעות, כי בשקולאים נוטלים סמים לחיזוק שריריהם, שיש בהם כדי להזיק לבריאותם.

גילוי פרשת הסמים, שפורסמה לראשונה ב„ספורט הארץ" לפני כשבועיים, הובא בפני המאמן הלאומי טוביה סוקולסקי, שהבטיח לברר את העובדות והשלכות הרפואיות מנטילת סמים או כדורים. הוא אמר, שיעשה כל מאמץ כדי למנוע מבשקולאי הנבחרת שימוש בסמים, או בגלולות, שיש בהם כדי לגרום נזק בריאותי מיידי או לטווח ארוך.

אתלטיקה

שיא עולמי בהליכה

בולטימור, 15 (יו. פי.). ג'רום האו קבע כאן אתמול שיא עולמי חדש בריצת שני מייל באולם, בתחרות אתלטיקה למקצוענים, כאשר עבר את המרחק ב־8:44.8 דקות. הוא בקביעת השיא גבר גם על קיפצ'וגה קיינו, ששיאו 3.2 שניות אחריו.

תחרות זו ראתה גם את נצחונו הראשון של ראנדי מייטסון בהטלת כדור ברזל, כאשר הרחיק את המכשיר 20.33 מטרים. בקפיצה במוט ניצח בוב סיגרן, החוזר לכשורו, אשר התרומם 5.36 מטרים. בוב הייס ניצח בריצת 40 יארד ואילו מאל טבדר זכה בגבורה בריצה למרחק 60 יארד — 6.1 שניות.

טניס

טורניר הפסח המסורתי נפתח היום ברמת־גן

טורניר הפסח המסורתי בטניס יחל היום במגרשי מכבי צפון בתל־אביב בהשתתפות 5 אורחים מאוסטרליה, והרומניה, 2 טניסאיות ממערב־גרמניה ויותר מ־50 טניסאים מישראל.

שמילוביץ: החלטתי לצרף את שפיגלר לסגל סיאול

ידיעה זו, תחת הכותרת „שפיגלר עם ישראל", פורסמה בסבת בעתון הספורט הצרפתי הנפוץ ל'אקיפ. בידיעה, מאת כתב העתון בתל־אביב, נאמר כי מאמן נבחרת ישראל אדמונד שמילוביץ הצהיר, כי יזמין את שפיגלר — שהיה קפטן הנבחרת הישראלית במשחקי גמר גביע העולם במכסיקו — להשתתף במשחקים המוקדמים על הגביע העולמי שיהיו במאי בסיאול.

בידיעה נאמר עוד, כי שמילוביץ שוחח על אפשרות זו עם שפיגלר בפגישתם לפני שבועיים בלונדון, אינו אופטימי בדבר צירופו של שפיגלר לסגל סיאול, משום שהכדורגלן הישראלי המשחק בפאריז נתן לו להבין שהמועדון הצרפתי לא ישחרר אותו למשחקי הנבחרת הישראלית בטורניר סיאול.

בהמשך הידיעה נאמר, כי במועדון הצרפתי לא נתקבלה שום בקשה ישראלית לשחרר את שפיגלר למשחקי נבחרת ישראל בסיאול.

לא נוסעים למונגוליה

לאליפות ההיאבקות

מאת סופר „ספורט הארץ"

השתתפות מתאבקים מישראל באליפות אסיה בהיאבקות, שתהיה באולאן־באטור, מונגוליה, בין ה־18 ל־26 ביוני ירדה מן הפרק — זוהי הנטיה המתגבשת בקרב ראשי ההתאחדות לספורט, שיקבלו החלטה סופית בישיבתם ביום ד'.

נמסר, כי שיקולי ביטול ההשתתפות הם מקצועיים ביסודם.

כדורסל

מייק לין חזר אתמול לארה"ב

נדרש להפקיד 15 אלף ל"י שיבטיחו שובו לירושלים

מאת סופר ספורט „הארץ" בירושלים

מייק לין, הכדורסלן האמריקאי המצטיין של הפועל ירושלים, יצא אתמול לארה"ב לחופשה של חודש. לין אמור לחזור לישראל ב־15 במאי, כדי להשתתף בשני משחקי הליגה שנותרו ובמשחקי הגביע.

נודע, כי ראשי האגודה הירושלמית דרשו מלין להפקיד בידיהם שטר בטחון של 15 אלף ל"י לפני צאתו לחו"ל, על מנת להבטיח את שובו לישראל.

כן נודע, כי לפני שנה לא הוחלט אם החוזה של לין יוארך לשנה נוספת, או שיוחלט לשחררו לקבוצה אחרת. ראשי האגודה הירושלמית דחו את הפרסומים, לפיהם הוצעה עיסקה שבארי ליבוביץ יועבר לירושלים ומייק לין יועבר במקומו להפועל ת"א.

חנינה לליבוביץ

בארי לייבוביץ, הכדורסלן המצטיין של הפועל תל־אביב ונבחרת ישראל, שהושעה מקבוצתו ערב הדרבי עם מכבי תל־אביב בעוון הפרות משמעת, יוחזר כנראה לפעילות סדירה בקבוצתו.

בהתייחסו לפרשה אמר אדוארד סגל, מזכיר הפועל במחוז תל־אביב, כי קיימת נטיה לריכוך בעמדת הנהלת הפועל, שתהיה מוכנה לחון את לייבוביץ.

המאמן חמו חזר מרומניה

מאמן נבחרת הכדורסל, אברהם חמו חזר אתמול מרומניה שם חזה בשתיים מיריבותיה של ישראל באליפות האירופית של אירופה, שתהיה בינה במאי: מזרח־גרמניה והרומניה לבד. אתמול קיימה הנבחרת אימון בהיכל־הספורט־ביד אליהו. היא תשוב ותתכנס במחנה אימונים שימשך 3 ימים.

אין 13 בטוטו

12 ניחושים — 4,200 ל"י

איש לא ניחש 13 תוצאות נכונות במחזור השבת של הטוטו. לפיכך לא יחולק הפרס הראשון וסכום הפרס עובר לניחושי השבת הקרובה.

בפרס השני, עבור 12 ניחושים נכונים, מתחלקים 25 משתתפים שכל אחד מהם יקבל בערך 4,200 ל"י. בפרס השלישי, עבור 11 ניחושים נכונים, מתחלקים 312 משתתפים שכל אחד מהם יקבל בערך 330 ל"י. בפרס הרביעי, עבור 10 ניחושים נכונים, מתחלקים 2380 משתתפים שכל אחד מהם יקבל בערך 44 ל"י.

ההכנסה במחזור מס' 33 היתה 1,279,080 ל"י וסכום הפרסים — 622,315 ל"י.

מינימום הפרסים לניחושי השבת הקרובה יהיה מיליון ל"י ומינימום הפרס הראשון יהיה 600 אלף ל"י.

פרס
100.- ל"י
למודיע ראשון על מקום הימצאה של המכונית
קורטינה
מס' 310319 צבע כחול
מודל 1972
לטלפן 264141, 267528
תל־אביב

חזום צורף לסגל סיאול

פייגנבוים ומיכאלי שוחררו מהנבחרת

כדורגל

מאת סופר „ספורט הארץ"

יחזקאל חזום, מלך השערים של הפועל תל־אביב, הוזמן לסגל נבחרת הכדורגל הלאומית המתכוננת למשחקים המוקדמים על הגביע העולמי, בהם תשתתף בחודש הבא בסיאול.

חזום הוזמן לפגישה ראשונה עם הסגל שתהיה ביום ה'. לאסיפה זו הוזמנו כל הכדורגלנים שהשתתפו במסע לרומניה ולאנגליה מלבד שוער מכבי יפו מרדכי מיכאלי וחלוץ הפועל תל־אביב יהושע פייגנבוים, ששוחררו מהסגל ע"י מאמן הנבחרת אדמונד שמילוביץ.

הזמנתו של חזום היתה צפויה עוד לפני הדרבי התל־אביבי שהיה שלשום בו הפסיד הפועל ת"א בשיעור 1:2. עם זאת, משחק זה עודד ללא ספק את המאמן הלאומי להזמין את הכדורגלן לסגל, משום שהיה אחד השחקנים הטובים באיצטדיון בלומפילד.

הנבחרת תתכנס ביום א' (22.4) למחנה אימונים שימשך עד ה־25 באפריל. ליום ג' (24.4) בערב הוזמנו כדורגלני הנבחרת לפגישה עם שר החינוך והתרבות יגאל אלון. שחקני הסגל המשתייכים לקבוצות המצויות בסכנת ירידה, או המאבקות על הזכיה באליפות, ישוחררו למחרת בבוקר, כדי שיוכלו לשוב ולהתאמן בקבוצותיהם. לנבחרת הלאומית צפוי עוד משחק מבחן אחד בלבד בישראל, נגד הקבוצה הבריטית הסטוקאס יונייטד. משחק זה יהיה ב־2 במאי.

מחר 2 משחקי גומלין בגביע

בשלב שמינית הגמר

מאת סופר „ספורט הארץ"

סידרת מיפגשי הגומלין בשמינית הגמר על „גביע המדינה" בכדורגל יחלו מחר וימשכו ביום ד'. מחר ב־3.30 אחה"צ תארח קבוצת בית"ר ירושלים את מכבי פתח־תקוה (במיפגש קודם 2:2). ובאותה שעה יארח מכבי יפו במגרשו את הפועל פתח־תקוה (בקודם 1:0).

ביום ד' יהיו יתר המשחקים: הכח רמת־גן — הפועל חולון (2:1), הפועל ירושלים — הפועל חיפה (0:2), מכבי נתניה — מכבי תל־אביב (0:0), הפועל חדרה — מכבי חיפה (0:0). באיצטדיון בלומפילד יהיו שני משחקים: בראשון יארח שמשון תל־אביב את הפועל [illegible] (2:2), ובשני יופיעו הפועל תל־אביב והפועל כפר־סבא (בקודם — 1:2).

הבוקר יוגרלו 3 הרגישים של השבת

מאת סופר „ספורט הארץ"

בהגרלה שתהיה הבוקר — במכוזה נציגי ארבע קבוצות הליגה הלאומית — ייקבע סדר משחקי המחזור ה־28 בליגה הלאומית שנועדו להיות בשבת באיצטדיון בלומפילד. מאחר ששני המשחקים האמורים להתקיים שם בשבת הקרובה, מוגדרים כרגישים, יתמודדו בהם: שמשון תל־אביב—בית"ר ירושלים ובית"ר תל־אביב—הפועל פתח־תקוה.

הכח ר"ג מתכנן מסע לארה"ב

קיבל אישור מההתאחדות

מאת סופר „ספורט הארץ"

קבוצת הכח, המובילה בטבלת הליגה הלאומית ביתרון 4 נקודות, מבקשת לצאת בתום העונה למסע של שלושה שבועות בארצות־הברית כמתנת־פרס לכדורגלני המועדון.

הועדה המקצועית של ההתאחדות לכדורגל קבעה אתמול, כי הקבוצה תוכל לממש את כוונתה, אבל בלי לפגוע בהופעת הנבחרת הלאומית בפתיחת המכביה התשיעית ב־19 ביולי.

בית"ר ירושלים מודה למשטרה

אגודת בית"ר ירושלים שיגרה אתמול מברק למשטרת ישראל, בו היא מביעה את הערכתה ותודתה למאמצים שהשקיע מפקד מרחב המרכז במשטרת ישראל, ניצב משנה עזרא גולדברג, לקיום המשחק בין בית"ר ירושלים להפועל מרמורק (0:1) ברחובות, חרף הקשיים הרבים שקדמו לקיום המשחק.

4000 כבר נרשמו לאוניברסיאדה

מוסקבה, 15 (עיר). יותר מ־4000 סטודנטים מ־56 ארצות, נרשמו עד כה למשחקי האוניברסיאדה שיהיו במוסקבה מה־15 עד ל־25 באוגוסט 1973 — על־כך נמסר כאן במסיבת כתבים.

סוכנות הידיעות הסובייטית „טאס" המביאה ידיעה זו, מוסיפה, כי הסטודנטים יתחרו ב־10 ענפי ספורט.

התואר הכפול לסינים בגמר האישי בסרייבו

סאראייבו, 15 (עיר). — סין זכתה בתואר הכפול ליחידים בטניס־שולחן, באליפות העולם בסאראייבו.

אך־סונג גבר בגמר הגברים על השוודי שייל יוהאנסון 18:21, 21:13, 21:13, 19:21, 18:21, והו יו־לאן הכניעה את הצ'כית אליסה גרופובה בגמר הנשים 17:21, 11:21, 14:21.

בכך התנחמה סין על הפסד התואר העולמי לקבוצות, שנפל בידי שוודיה.

זה קרה בקבוצות

הטלפון שלא הותקן מנע אי נעימות מרובוביץ

● בית"ר ירושלים. לאהוד רובוביץ, קפטן ובלם הקבוצה, יש כלה שנישא לפני זמן קצר ועזב את בית הוריו, כדי להתגורר עם רעיתו בשכון הדר. כי בשבוע שעבר — כך סיפר לי אחד — הגיעה קריאת טלפון לבית הוריו, כדי לשוחח עמו על המשחק נגד הפועל מרמורק. „אני יודע כי היו פונים. אני שבת. שיא נאלצתי להשיב לפניה וגם שמה על עאיך... טלפון בביתי החדש". מכל מקום, רובוביץ מלא ההפעלות בקהל האיחודים העצום של רביבה, שליווה את בית"ר ירושלים למרמורק. „יש להוקיר יהל העוזר הקבוצה בימי משבר: לא רק בעת הצלחה". ליבדרים זכה יוסף אליגוף בן ה־19, שהחל ותפס את מקומו בהרכב ההפסקה לאחר שנופה ע"י המאמן החדש, עמנואל שפר.

* * *

● הכח רמת־גן. שבת שהחלה ברע ונסתיימה בטוב. בביקור החדש הבלם רוני שורק נפצע בגוריו בחיפה, שאינו יכול להגיע למשחק נגד הפועל ירושלים בגלל סיבות משפחתיות. הוא הבטיח בכך לשלמה ציפניק הפצוע ולאחר מסיגג המורחק, שהחמיץ את המשחק ודילדלו את שורות הקבוצה. צבי פורקש שהופיע לא מיצה את כוחו בגלל פציעה. אבל סוף טוב־הכל טוב: בשעה שחזרו השחקנים עם נקודה ליגה בירושלים, שמעו כיצד באבדה יריבתם, קבוצת הפועל תל־אביב, את יתרונה בדרבי. „אי אפשר היה לצפות לשבת טובה יותר", אמר חבר הנהלת הכח, יוסף שפירא. כשיגו יחזור להרכב במשחק הקרוב על גביע המדינה נגד הפועל חולון. בו יצטרכו כדורגלני הכח לבחוק פיגור של שער.

* * *

● הפועל כפר־סבא. דקות אחדות לאחר שסיימו בתיקו 1:1 את משחקם נגד מכבי חיפה, נאספו כדורגלני הקבוצה סביב מאמנם, נחום סטלמך, שהודיע להם על אימון כיוחד (שנערך כבר אתמול) כעבור 24 שעות. הסיבה: במשחק הגביע מחרתיים בבלומפילד, בו מקווה כפר־סבא למחוק את פיגורה מהמשחק הראשון נגד הפועל תל־אביב (1:2). „היו הרבה בגיאות שצריך ללמוד מהן לקח", אמר סטלמך. מעניין כי הכדורגלן המצטיין של כפר־סבא, שלשום נגד מכבי חיפה, היה דוקא זהר גוזלן שעבר לקבוצה ממכבי חיפה...

* * *

● שמשון תל־אביב. „זה היה כמו בחלום. איני מאמין שאפשר לחזור על ההכצה ההמגרית, כפי שניהגו לנו שלשום נגד בית"ר תל־אביב", אמר הקפטן ומלך השערים של שמשון תל־אביב, משה רומנו, שבעצמו היה ביש מזל ליד שער בית"ר. גם הידיעה שהפועל פתח־תקוה ובית"ר ירושלים, יריב שמשון יתהתיה, ניצחו — גרמה לירידת המורל בקבוצת הפרבר התל־אביבי. אפילו (?) הלירות שהובטחו לכדורגלנים כמענק בנצחון לא הגיעו. „התכוננו את בית"ר ודברי רומנו: „היום לא חשובות לנו כאה לירות יותר. אז באה לירות פחות, אלא הנקודות". לשאלה, מה היא צופה במשחק הבכריע נגד בית"ר ירושלים, בשבת הקרובה, השיב רומנו: „עוד לא עיכלתי את ההפסד שלשום"...

* * *

● מכבי תל־אביב. המאמן יוסף מירמוביץ אינו מוכן להשיב על השאלה, אם מכבי תל־אביב כבר לבד לשחק בלי גיורא שפיגל. אבל הוא אומר: „אנחנו נמצאים בקו עליה, ואני משוכנע שמכבי תל־אביב ירוץ בעונה הבאה בצמרת. שהפנים צעירים התקדמו, ואילו הוותיקים — הזרו לכושר טביר. מה שמבא הן בעיני בדרבי היה השתתפותו של הקהל, אשר סייוה למשחק אוירה אנגלית. הדרבי עם אוירה כזו איני זוכר כאן שנים רבות, וגם רמה טובה היתה בו".

* * *

● מכבי חיפה. המאמן אברהם מנצ'ל יזכור לרע את המכחיה בכפר־סבא. הוא הפך בכהלכו למטרה לרוגז צופים, אשר ידו לעברו בהמהמה חפצים שונים. כושרו המצויין של דני (שמילו) רום, אשר שיתק את כוכב הנבחרת יצחק שום — היוה הפתלה נציבה.

* * *

● הפועל פתח־תקוה. מתברר כי הפסיכולוג הירושלמי, שלמה ערל, עומד תקופת כה מאחורי הצלחות הפועל פתח־תקוה ומשמש יועץ למאמן, ברוך קופמן. ברוב תודה שלשום כי לצרד חלק בהישגי הקבוצה. בוריס נורמאן, העולה מקייב, המשיך להצטיין חרף העובדה שטרם נרפא כליל מפגיעה ברגלו.

* * *

● בית"ר תל־אביב. הנסיעה לחו"ל שהובטחה לכדורגלני הקבוצה אם יתפסו את המקום החמישי בתום העונה, כמדרבנת. הבית"רים מצויים במרחק שתי נקודות מהמקום החמישי הנכסף, ואם יצליחו במשימה, הם מתעמדים לנסוע לקנדה. הנצחון על שמשון נחשב להצלחה גדולה של שחקני העורף, שעמדו בלחץ כבד. העניין, כי שמשון כהן, בונה־המשחק של בית"ר, נעדר בגלל מה שהוגדר כ„פציעה" — אם כי יש המייחסים זאת יותר לעובדה, שהיה כדורגלן שמשון במשך שנים רבות, ועתה הוא שותפו של משה רומנו במסעדה שבצפון תל־אביב.

פנדליס

עם
אגד
משניר
ועד
אופיר

המועצה להסדר ההימורים בספורט

לחיים פרנס ולרעיתו
יו"ר איגוד העובדים הליברים בחיפה
ברכת מזל טוב חמה
להולדת הנכד
איגוד העובדים הליברים בחיפה

לאה וזלמן פייגין
שמחים להודיע על
הולדת בתם
אחות למיכאל ויעל
נכדה
לאסתר (ארנה) קלוגמן חיפה
לאסתר (רבקה) פייגין נתניה
בי"ח השרון, שבת, י"ב ניסן תשל"ג, 14.4.73

נורית ובועז קשטן
חובקים בן
אח לעופר
15.4.73 אסותא

למר משה פיק ורעיתו
ברכות לנשואי בנכם
דניאל עב"ל צפורה
חברה ישראלית לשילוח בינלאומי בע"מ

...וגה ומיכאל קוניסר
חובקים בן
אח לאריאל
12.4.73

שמי
עירן
הגעתי לחיים
בן
לסופיה ויעקב אסף
אח לדפנה וברוך החייל
נכד
לסבתות שרה ולוציה וסבא פאול
אסותא, י"ג ניסן תשל"ג, 15.4.73

...ינג'ינר אלחנן פלס
יושב ראש האגודה
...עיתו בתיה
ברכת מזל טוב
להולדת הנכד השלישי
ואיחולים להורים המאושרים
רחל ועודד גוזמן
אגודת האינג'ינרים והארכיטקטים בישראל

נצחות היו"ר
על רגל אחת
יהושע שגיא

مكذا من الأصل

בדיון במליאת רשות השידור על הטלוויזיה

אלון: לאחר תקיעת החצוצרות לא נפלה חומת יריחו

מאת סופר "הארץ" בירושלים

"אנו חייבים להיות ערים לבי־קורת על הטלוויזיה ולא להתרעם כשהיא מגוזמת, אם כי בחלקים מרובים היתה מוצדקת. עלינו ל־קבל את הביקורת בעתונות על ה־טלוויזיה בכל הרצינות" — אמר אתמול סגן ראש הממשלה ושר ה־חינוך, מר יגאל אלון, הממונה על ביצוע חוק רשות השידור, בישיבת מליאת הרשות שסיכמה את הדיון על המצב בטלוויזיה.

מר אלון הטעים כי מערכת ה־יחסים בתוך רשות השידור התחמ־רה והתרופפה והדבר זה לא הביא ל־שיפור היחסים ברשות אלא הרע אותם. "לאחר תקיעת החצוצרות חו־מת יריחו לא נפלה וטוב שלא נפ־לה", ציין, בהתכוונו לכך שלאחר הביקורת הקטלנית מתחילה הטל־וויזיה להחלים.

כן הציע סגן ראש הממשלה להעסיק את עובדי רשות השי־דור על פי חוזים מיוחדים כי־וון שאחרת "נגיע לרדיו ו־טלוויזיה מאובנים שלא יקלטו את אמצעי התקשורת האלה".

הרכב התוכניות

בהתייחסו להרכב התוכניות, תקף מר אלון את הטלוויזיה בענין די־ווחה חסר האובייקטיביות על ה־דיון בממשלה על מכירת קרקעות לישראלים בשטחים ועל כך ש־סייעה לביקורת על העלאת המחי־רים.

עם זאת ציין כי הטלוויזיה נמ־צאת בקו עליה: "אינני מאושר מ־כל התוכניות וניתן לשפר יותר. לא כל תוכניות הבידור עומדות על רמה ראויה. בבידור לא הצלחנו. אינני מרוצה מהתוכניות של ליל שבת ו־כן מתרבות הפרובינציאלית". כן קבל על הקרנת שלושה סרטי מתח ב־שבוע, אך ציין לשבח את התוכ־ניות: אלה הם חייך, רקע 23, קל־צים, השעה השלישית, עלם ועל־כה ושידורי הספורט.

מר אלון גילה כי הוא מטפל זמן רב באפשרות להקמת ערוץ נו־סף, אולם הדבר מעוכב כיוון שה־מדובר בהשקעה של 180 מליון ל״י. הוא הוסיף כי מנהל הבי.בי.סי. לשעבר, סר היו גרין, שהוזמן מ־חו״ל כדי לייעץ לטלוויזיה, יגיש דו״ח אשר יוכל להועיל לשיפור הרמה.

ישיבת מליאת רשות השידור על עתיד הטלוויזיה נמשכה אמש אר־בע שעות. רבים מחברי המליאה ציינו בסיפוק, כי חל שיפור ברמת השידורים, אך כמה מהם הטיחו בי־קורת ברמת המשדרים.

הדיון

מר יעקב גרומן אמר כי "כולנו, הועד המנהל והמליאה, יושבים ב־תוך סירה אחת ומנווטים את הטל־וויזיה בגלים כה סוערים". הוא ציין כי לא ניתן לומר שיש שבי־עות רצון ממנה. כן הציע לעשות שביתת נשק בין העובדים המליאה בנסיון לפתוח דף חדש לשיתוף פעולה ויצירת אוירה טובה.

פרופ' ויסמן ציין כי מנהל הטלוויזיה, מר ישעיהו תדמור, הוא יותר מגיב על פרסומים מאשר מנהל, ונראה לו ש־מנהל התפטר כבר.

פרופ' יובל קבל על כך ש־חברי המליאה מקבלים את מרבית המידע על הנעשה ברשות השידור מהעתונות. לדבריו חסרה תקשורת בין הועד המנהל והמליאה.

סגן יו״ר הנהלת הרשות, מר נתן שחם, ציין: "אין עשן בלי אש, אך אצלנו, כשמציתים גפרור, מד־ליקים את מכבי האש. אם נקים עוד ועדה רק נגביר את האנרכיה ברשות השידור".

מנכ״ל משרד הפנים מר חיים קוברסקי, ציין כי המכשיר הטל־וויזיוני רצה ורצה־אופי את השבת. לדבריו מקופה הציבור הוצאו מאד בשידורי האקטואליה בליל שבת.

הד״ר אברהם כץ הציע לדחות את סיכום הדיון, כיוון שועדת החינוך של הכנסת טרם סיימה את דיוניה בנושא הטלוויזיה, אולם הצעתו נד־חתה ברוב קולות.

הדיון הסתיים בהחלטה פה אחד: מליאת רשות השידור מאשרת את הקמת הועדה ל־יעול וחסכון ורושמת לפניה את הודעת סר היו גרין. לאור זה איננה רואה צורך בהקמת ועדת בדיקה מיוחדת. המליאה מטילה על הועד המנהל לקיים ישיבה מיוחדת לדיון בסדרי עבודתם של מוסדות הרשות, ולהגיש הצעה להידוק הקש־רים בין המליאה והועד ה־מנהל כהכנה לישיבת מליאה מיוחדת בנושא זה.

עמוס אבני הובא למנוחות

קהל רב ליווה אתמול למנוחות ב־בית העלמין בנחלת יצחק את עו״ד עמוס אבני (30) שמת בתאונה עה־אומי ביום ששי.

בגלל החג ניתן לא נישאו הס־פדים.

המכוניות מתייקרות מהיום

מאת סופר "הארץ" לענייני תחבורה

שינוי שיטת המיסוי על מכוניות נוסעים שיביא בעקבותיו להעלאה ניכרת במחיריהן, נכנסת היום ל־תוקפה בהתאם לצו שפורסם בראשית החודש.

השינוי הוא בהמרת חישוב המס לפי משקל המכונית בחישוב לפי ער־כה, תוך קביעת מס הקניה למכוניות קטנות ל־50%, למכוניות בינוניות ל־52.5% ולמכוניות גדולות ל־60%. כאמור יביא השינוי להעלאת מחי־רי כל המכוניות בסכומים הנעים בין כמה מאות ל״י לכמה אלפי ל״י.

יבואנים אחדים שיודרו בימים ה־אחרונים מכוניות בשביל לקוחות ש־כבר שילמו בעבר, שיודרו גם מכי־רות על השבכים מתוך מגמה למכור אותן במחירים הקודמים.

נמסר כי למרות עלית המחי־רים החל מהיום עדיין נמשך ה־ביקוש הגואה למכוניות מכל ה־סוגים.

★ ועדת המעוך בעיריית ירו־שלים החליטה לקבל המלצת ועדה בראשותו של סגן ראש העיריה, מר יוסף גדיש, להעביר את בית חי־נוך תיכון ערב שהיה שייך עד כה להסתדרות הנוער העובד והלומד ל־בעלות העיריה.

המדד במארס עלה ב־2.5%

רמת המחירים הממוצעת ב־1973 עד אמצע אפריל גבוהה ב־12 מאשר בשנת 1972

מאת סופר "הארץ" לענייני כלכלה

מדד המחירים לצרכן עלה במארס ב־2.5 אחוזים. ברבע הראשון של 1973 (דצמבר עד סוף מארס) עלה המדד ב־5.4 אחוזים — נמסר אתמול מהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. המדד ללא ירקות ופירות עלה בשלושת החדשים ב־4.4 אחוזים. מנהל המחלקה למחירים בלשכה,

מר ראובן קרשאי, מסר אתמול בת־שובה לשאלות כי המדד לסוף מארס עדיין אינו מבטא את ההתיקרויות שגרמו העלאת מחירי מוצרים בסי־סים והטלת מסים עקיפים על־ידי הממשלה בסוף החודש. התיקרויות אלו ישתקפו במדד רק בחודש זה ובחודשים הבאים. מר קרשאי אמר כי בשבוע הראשון לחודש אפריל עלה המדד בשני אחוזים נוספים.

סופר "הארץ" מציין כי על סמך ההתפתחות במדד עד אמצע אפריל השנה ניתן לומר, כי אפילו לא תחול עליה במחירים עד לסוף השנה (ובתנאי שלא תחול ירידה), ניתן לקבוע כי ממוצע המחירים ב־1973 גבוה ב־12 אחוז מאשר ב־1972; ברור כי הערכה זו איננה ממצה משום שצפויות עליות מחירים נוספות, ולא גם בעקבות התפתחות מדדי המחי־רים הסיטוניים, שעלו אף הם בשי־עורים ניכרים.

העליה במדד מחירי התשומה ב־חקלאות היא הגדולה ביותר ומס־תכמת ברבע הראשון של השנה ב־11 אחוז (בשנה שעברה 4 אחוז). מדד מחירי התשומה בבניה עלה ב־7.7 אחוז.

בתשובה לשאלה נוספת הבהירו אתמול מהלשכה המרכזית לסטטיס־טיקה כי ממוצע המחירים במארס גבוה ביותר מ־50 אחוז לעומת ממו־צע המחירים של שנת 1969.

איגוד קציני הים מאיים בשיתוק כל הנמלים

הודעה הלכונות שמסרה אתמול ב־ישיבתה השבועית דו״ח על נקיטת הסנקציות של איגוד קציני הים ב־צי הסוחר, שהביאו להשבתת כמה מאוניות וצי העוגנות בנמלי הארץ.

הודעה מבהרה שניתן ליישב את חילוקי הדעות בין הנהלות חברות הספנות לבין איגוד קציני הים ב־דרך של המשכת הבירור באמצעות המחלקה לאיגוד מקצועי או להיל־פין בדרך של מינוי בורר מוסכם על הצדדים שמסקנותיו יחייבו את ה־צדדים.

בתום הישיבה קראה הועדה ל־איגוד קציני־הים לחדול מנקיטת ה־סנקציות ולשוב לעבודה תקינה ל־אלתר, תוך קבלת מרות ההסתדרות ההחלטותיה.

איגוד קציני הים דוחה אמש את פניית הועדה המרכזת אלא איים בתשובתו בשיתוק כל נמלי הארץ ובעצירתן של אוניות יש־ראליות בכל העולם אם לא יושג הסדר עם חברות הספנות במו״מ ישיר.

השביתה שיתקה כעשר אוניות ישראליות. בשלושת הנמלים פרצה בשלבים האחרונים של המו״מ עם חברות הספנות על הסכם עבודה חדש כשהסעיף העיקרי השנוי במחלוקת הוא התשלום עבור השעות הנוספות.

ברשות הנמלים נמסר כי בגלל ה־שביתה נתקעו ברציפי נמל אשדוד, התפוסים כולם, ארבע אוניות ישרא־ליות והדבר גרם לאבטלת כמה קבו־צות פועלים בעוד אוניות ממתינות לפריקה.

הערכה:

ההוצאות למיצעד יגיעו ל־25 מיליון

מאת סופר "הארץ"

ההוצאות על מצעד צה״ל עברו את מסגרת התקציב שנקבע בהתחלה ולפי אחת ההערכות יוכפלו ויגיעו לכ־25 מיליון ל״י.

הסכום שהוקצב תחילה היה כ־13 מיליון. בינתיים השתבר כי אינו מס־פיק וכבר עתה מעריכים כי ההוצ־אות עוברות את ה־21 מליון ל״י. אין לדעת אם סכומים אלה כוללים גם את חישוב ימי השירות של מאות אנשים שיגויסו למילואים. אחת ה־ערכות אומרת, כאמור, כי ההוצאה הסופית לעריכת המיצעד תגיע ל־25 מיליון ל״י.

★ יער בן 10 אלפים עץ לכבו־דו של ולטר איתן, שגריר ישראל בצרפת לשעבר, ניטע על ידי הקרן הקיימת במסילת ציון שבהרי יהודה, במיתון איגוד הרופאים, רופאי השי־ניים והרוקחים בצרפת לרגל תום סיום תפקידו כשגריר ולאות הערכה על פעלו.

חכם מה הוא אומר?
דירה בחברת "גן" קנית טוב עשית.

רשע מה הוא אומר?
מה זה משנה היכן לקנות דירה!

תם מה הוא אומר?
כיצד אוכל לדעת אם המוכר הוא גם הבונה וגם נותן השרות או רק מתווך.

ושאינו יודע לשאול?
הסבר לו שעליו לבדוק מי הבונה? מי המוכר? ומי יתן לו אחריות?

שאל את מאות הדיירים שגרים שנים בדירות "גן" בפתח־תקוה, הם יגידו לך!

דירה בחברת "גן" תקנה כשתגור בה מרוצה תהיה!

"גן" חברה קבלנית לבנין והשקעות בע״מ

פתח תקוה, רח' חיים עוזר 20

ניגון

איכות·בטיחות·שרות

504

PEUGEOT

הקונקיק הגדול לשנת 1973

UN כשר

הקניה הטובה לשנת 1973

מסעדת גן מילו

צפת רחוב העליה ב' 2

לקראת חג הפסח הבא עלינו לטובה אנו מאחלים לאורחינו הנכבדים, למכרינו ולמשפחתנו

חג שמח ומועדים לשמחה

הודעה

הננו להודיע שבחול המועד פסח יהיו משרדנו פתוחים בשעות 12.00–8.30 לנוה"צ בלבד

"גן" חברה קבלנית לבנין והשקעות בע״מ

פתח תקוה, רח' חיים עוזר 20

Now Available

DALI

Edited and arranged by Gerard
Translated by Eleanor R. Morse.
Published by
Harry N. Abrams Inc.

להשיג ב־ חנויות סטימצקי

אוזיל ציזרין מנדלסב בונים דירות ב: צפון תל־אביב ובככר המדינה

בכל הגדלים, עם כל השכלולים והיתרונות

נא לפנות

אוזיל ציזרין מנדלסבו

תל־אביב, ככר מלכי ישראל 5, טלפון 224514
בין השעות 8—1, 4—7

בקת ביריד הספרים הבינלאומי השישי ירושלים
25-30.4.73 בנייני האומה

ביריד 350 מציגים מ־30 מדינות

הקרנת סרטים וארועים תרבותיים וספרותיים

לנופש

בתי מלון והבראה

הזמנות מקומות בלא תשלום נוסף

קל

שי פסח לקורא "ידיעות אחרונות"

פוסטר מפואר צפורי הארץ בשלל צבעים

יצורף היום, יום ב' לגליון פסח של ידיעות אחרונות

השי נתבש ע״י
בנק דיסקונט לישראל בע״מ

אבא חדש בדגמים חדישים

דגמי Candy 73

סולפרד

באולם בלעדיים לישראל
תל־אביב בר יוחאי 25
טלפון: 825980

הלוח הכפול

שבועיים: 11, 12, 29, 30, 31

הכל בכל בכול בלוח הכפול

קיטנה הדס

בהנהלת ולטר פרנק

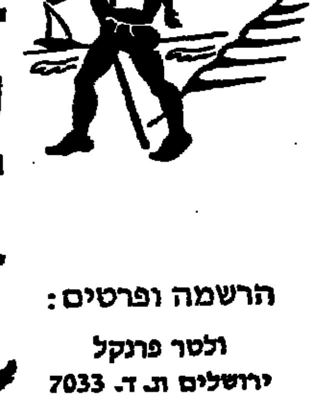

ילדים 14-
שני מחזורי
יולי - אוגוסט

הרשמה ופרטים:
ולטר פרנקל
ירושלים ת. ד. 7033
טלפון 95-5-33 (02)

Canon

מכונות להעתקת מסמכים

קרט בע״מ, מונטיפיורי 10, מגדל שלום ת״א, טל. 55244

Now Available

WIDE SELECTION OF

Picasso Art Books and Prints

להשיג ב־ חנויות סטימצקי

שוב להשיג

מהדורת כיס של

THE POCKET BOOKS INC., AND PAN

of

O JERUSALEM

by LARRY COLLINS & DOMINIQUE LAPIERRE

The Bitter Epic Struggle for the City of Peace
The Bestselling and Unsurpassed Account of Israel's Battle for Identity.

SUPERCHARGED ... SPELL-BINDING ..

A torrential narrative that sweeps the reader along"

הפצה בלעדית
להשיג בכל מקום
סוכנות סטימצקי

ברכת אגד לחג האביב